

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ 2025-2027

Σεπτέμβριος 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ	6
ΟΡΑΜΑ	6
ΑΞΙΕΣ	6
ΒΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΥΓΑΑΠ 2025 - 2027	7
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	8
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ	9
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ	9
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Χάραξη Πολιτικής και Συντονισμός Τμημάτων	11
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Διαχείριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023 - 2027 και Παρακολούθηση των Συγχρηματοδοτούμενων Έργων από την ΕΕ	13
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Αναδιάρθρωση του Υπουργείου	14
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	16
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	19
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	19
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Στήριξη του Αγροτικού Τομέα	24
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Προώθηση Πιστοποίησης Προϊόντων Ποιότητας (π.χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, Βιολογικά κ.τ.λ) και απονομή Σήματος Κυπριακού Προϊόντος	26
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών	27
ΣΤΟΧΟΣ 2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΕΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	28
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: Προώθηση Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας και Πράσινης Ανάπτυξης, Προστασία και διατήρηση Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος	29
ΣΤΟΧΟΣ 3: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΛΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	30
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.1: Έλεγχοι σε φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, τρόφιμα και ζωοτροφές	32
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	34
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ	36
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΣΕ ΝΕΡΟ ΜΕ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΡΟΠΟ	36
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Παρακολούθηση, εκτίμηση και ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων αποθεμάτων νερού	38
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Βιώσιμη Ανάπτυξη Υδάτινων Πόρων για κάλυψη των αναγκών	39
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Λειτουργία, συντήρηση και ασφάλεια υφιστάμενων Έργων υποδομής	39

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: Προώθηση της αποδοτικής Χρήσης των Υδάτινων Πόρων	40
ΣΤΟΧΟΣ 2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	40
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: Εφαρμογή της Νομοθεσίας για την Προστασία των Υδάτινων Πόρων και των Υδατικών Σωμάτων, καθώς και της Νομοθεσίας για τη Μείωση / Διαχείριση των Κινδύνων Πλήμμυρας	42
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: Εφαρμογή της Νομοθεσίας για τη Διαχείριση Υγρών Αποβλήτων και συνεισφορά στην εφαρμογή της Νομοθεσίας για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων.....	43
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ.....	44
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	47
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	47
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Έγκριση και εγγραφή νέων Εγκαταστάσεων	49
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Έλεγχος των εγκεκριμένων και καταχωρημένων Εγκαταστάσεων και Ταυτοποίηση και Έλεγχος για τυχόν παράνομες Δραστηριότητες	50
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Έλεγχος των Εισαγωγών.....	51
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: Υλοποίηση προγραμμάτων για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την εξάλειψη ζωικών ασθενειών και ζωνοδόσων	51
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5 : Διασφάλιση της ευημερίας των ζώων	53
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	54
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	56
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΑΕΙΦΟΡΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	56
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Ερευνητικά και Αναπτυξιακά Προγράμματα	57
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.....	59
ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑΣ	60
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΠΑΡΟΧΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	60
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Λειτουργία & Αναβάθμιση Δικτύου Σταθμών, Οργάνων και Πληροφοριακών Συστημάτων	61
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Παροχή Μετεωρολογικών Υπηρεσιών για την Αεροναυτιλία, τη Ναυτιλία και το ευρύ κοινό ..	62
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Παροχή Κλιματικών Υπηρεσιών, Μετεωρολογικών Δεδομένων και Πληροφοριών	62
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: Παροχή Δωρεάν Κλιματικών Μετεωρολογικών Δεδομένων και Πληροφοριών στο κοινό.....	63
ΣΤΟΧΟΣ 2: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ ΡΑΔΙΟΒΟΛΙΣΕΩΝ ΑΘΑΛΑΣΣΑΣ	63
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: Ανακαίνιση των υφιστάμενων κτηριακών εγκαταστάσεων στο σταθμό ραδιοβολίσεων Αθαλάσσιας.....	64
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: Επέκταση των κτηριακών εγκαταστάσεων	64
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑΣ	65

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	67
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	71
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΡΩΝ	71
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.....	79
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική Χρήση των Πόρων	81
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	92
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ	95
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ	95
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Αποτελεσματική αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών	96
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Αποτελεσματική προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ενίσχυση του περιβαλλοντικού ρόλου των δασών	97
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Ενίσχυση της δασικής αναψυχής και προαγωγή του δασοτουρισμού	99
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: Βελτίωση της κατάστασης των κρατικών δασών και της παραγωγής ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων	100
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5: Προστασία και Βελτίωση του Πρασίνου.....	102
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.6: Βελτίωση του πλαισίου πολιτικής, της παραγωγικότητας και της εκπαίδευσης	103
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ - ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ	107
ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.....	110
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΛΙΕΙΑΣ	110
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Προαγωγή της Εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)	115
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Εφαρμογή Μέτρων για τον εκσυγχρονισμό των αλιευτικών στόλων και υποδομών και στήριξη του Τομέα της Αλιείας	116
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Διαχείριση και Ανάπτυξη του Τομέα της Υδατοκαλλιέργειας της Κύπρου	117
ΣΤΟΧΟΣ 2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	118
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: Διαχείριση Και Παρακολούθηση Του Θαλασσιου Περιβαλλοντος	121
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: Προληψη και καταπολεμηση της Ρυπανσης από Πετρελαιοειδη (Ομαδες καταπολεμησης)	123
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	124
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ	126
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΠΑΡΟΧΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΗΣ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΩΚΙΝΔΥΝΟΥΣ.....	126
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Γεωλογική χαρτογράφηση	131
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Έρευνα για Ορυκτούς Πόρους	131
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: Αξιολόγηση των Υπόγειων Υδατικών Πόρων	132
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: Ενίσχυση της ασφάλειας πολιτών και φυσικού Περιβάλλοντος από τους Γεωκίνδυνους	133

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5: Προστασία-Αποκατάσταση Χώρων με Σημαντική Γεωλογική και Μεταλλευτική Κληρονομιά	133
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ	135
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ & ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ	138
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΩΝ	138
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1.: Αδειοδότηση ερευνών, μεταλλείων & λατομείων και αναθεώρηση ρυθμιστικού πλαισίου .	141
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Επιθεωρήσεις Μεταλλείων και Λατομείων	141
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ & ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ	143

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και των αγροτικών περιοχών της Κύπρου προωθώντας ένα νέο παραγωγικό μοντέλο, το οποίο στοχεύει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών της Κύπρου και στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής των περιοχών αυτών.

Το Στρατηγικό Σχέδιο του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος προωθεί την βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργίας, της αλιείας και του αγρο-διατροφικού τομέα, καθώς και την προστασία και αειφόρο διαχείριση του χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος και του φυσικού και ορυκτού πλούτου της Κύπρου, μέσω ολοκληρωμένων Στρατηγικών, Σχεδίων Δράσης, της αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνολογιών, προώθησης έργων υψηλής προστιθέμενης αξίας και υλοποίησης προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας.

ΟΡΑΜΑ

Μια αειφόρος, «πράσινη» και «καθαρή» Κύπρος, μέσω της εφαρμογής των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στη γεωργία και στην αλιεία, της υιοθέτησης των αρχών της κυκλικής οικονομίας για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της Κύπρου, της προσαρμογής στις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και της αειφόρου και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων της χώρας, με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών με όρους αειφορίας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε πράσινα και γαλάζια επαγγέλματα, συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων / δεσμεύσεων της χώρας σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό πλαίσιο.

ΑΞΙΕΣ

1. Αριστεία
2. Τιμότητα και Ακεραιότητα
3. Επαγγελματισμός
4. Αποτελεσματικότητα
5. Διαφάνεια και Προσβασιμότητα
6. Αξιοπιστία
7. Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών προς τον πολίτη

ΒΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΥΓΑΑΠ 2025 - 2027

Το Στρατηγικό Σχέδιο (ΣΣ) του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) 2025-2027 βασίζεται στις στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης, όπως καθορίζονται στη «Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής» του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) 2025-2028, η οποία αναλύει το ευρύτερο πλαίσιο της κυβερνητικής αναπτυξιακής πολιτικής για την επόμενη τριετία.

Οι στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες του ΥΓΑΑΠ συντονίζονται πλήρως με το Πρόγραμμα Διακυβέρνησης. Οι κυριότεροι στόχοι και δραστηριότητες του ΥΓΑΑΠ αποτυπώνονται στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης και ειδικότερα στον Πυλώνα «**ΠΛΑΝΗΤΗΣ - Καθαρό Περιβάλλον**» με βάση τη νέα αναπτυξιακή πολιτική στοχεύοντας στην Κλιματική Ουδετερότητα, στην Πράσινη Μετάβαση και στην Κυκλική Οικονομία, στον Πυλώνα «**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - Στήριξη και Ανάπτυξη Πρωτογενούς Τομέα**» για τη στήριξη, ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό του πρωτογενούς τομέα με υλοποίηση μέτρων και τεχνολογιών «κλιματικά έξυπνης γεωργίας» για τον περιορισμό της σπατάλης φυσικών πόρων και τη δημιουργία ενός συγχρόνου και οικονομικά βιώσιμου τομέα, καθώς και στον Πυλώνα «**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - Αναζωογόνηση της υπαίθρου**» για την αναζωογόνηση της υπαίθρου.

Οι στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες του ΥΓΑΑΠ για το 2025-2027 αφορούν πρωτίστως στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και δημόσιων επενδυτικών έργων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μέχρι τον Ιούνιο του 2026, του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027» στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, του «Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) 2021-2027» στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, του «Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ 2023-2027» στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, των Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων (Life, Interreg, TSI κ.α.), αλλά και μέσω άλλων αναπτυξιακών προγραμμάτων που θα στηριχθούν από ευρωπαϊκούς, διεθνείς ή/και εθνικούς πόρους.

Περαιτέρω, το ΣΣ του ΥΓΑΑΠ 2025-2027, στοχεύει στη βελτίωση του βαθμού ανταπόκρισης της χώρας στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και οι προτεραιότητες του καθορίζονται με γνώμονα τις Ανά Χώρα Συστάσεις της ΕΕ για την Κύπρο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι οποίες αναφέρονται στην πρόσφατη έκθεση αξιολόγησης του 2024 για την Κύπρο [COM (2024) 613 final, ημερ. 19.6.2024] και τις συστάσεις που αφορούν το ΥΓΑΑΠ στους πιο κάτω τομείς:

- επιτάχυνση της Πράσινης Μετάβασης με την προώθηση των απαιτούμενων νέων μέτρων
- επίτευξη των πράσινων στόχων της Κύπρου όπως αυτοί ορίζονται στο πλαίσιο της δέσμης “Fit for 55” συμβάλλοντας στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου
- επιτάχυνση της δημιουργίας ενός συστήματος βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων του ΣΑΑ.
- προώθηση στρατηγικών και δράσεων οι οποίες είναι αναγκαίες για την μετάβαση της χώρας το συντομότερο δυνατό στο πράσινο μοντέλο ανάπτυξης της κυκλικής οικονομίας λαμβάνοντας

υπόψιν τις φτωχές επιδόσεις της χώρας όσον αφορά α) το ποσοστό ανακύκλωσης, β) τη χωριστή συλλογή απορριμμάτων και γ) τις ποσότητες των αστικών απορριμμάτων που οδηγούνται σε χώρους υγειονομικής ταφής

- την αύξηση της απορρόφησης των διαθέσιμων κονδυλίων της ΕΕ για περιβαλλοντικά έργα επενδύσεων (η Κύπρος την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 κάλυψε μόνο το 47% των εκτιμώμενων αναγκών της)

Τέλος, το ΥΓΑΑΠ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της νέας Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για την Βιώσιμη Ανάπτυξη και Οικονομία «**Όραμα 2035**», είτε μέσω δράσεων που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του ιδίου, αρκετές εκ των οποίων ήδη υλοποιούνται μέσω του ΣΑΑ ή άλλων Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης σε συνεργασία με άλλους Φορείς. Μία σημαντική δράση της Στρατηγικής «**Όραμα 2035**» που επηρεάζει την τρέχουσα αναδιάρθρωση του Υπουργείου είναι και η δημιουργία Υφυπουργείου Κλιματικής Αλλαγής, Περιβάλλοντος και Αειφορίας για καλύτερο συντονισμό και αποφυγή επικαλύψεων αρμοδιοτήτων σε ότι αφορά τις στρατηγικές επιδιώξεις της Πράσινης Μετάβασης και της Κλιματικής ουδετερότητας.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Το Στρατηγικό Σχέδιο του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για την περίοδο 2025-2027, σε στρατηγικό επίπεδο θα συμβάλλει στην ανάκαμψη και οικοδόμηση της ανθεκτικότητας μέσα από την έγκαιρη και αποτελεσματική προώθηση και υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και σημαντικών επενδύσεων με χρηματοδότηση τόσο από Ευρωπαϊκούς πόρους, όσο και από Εθνικούς πόρους, οι οποίες περιλαμβάνουν:

1. Μεταρρύθμιση της αγροτικής γεωργικής οικονομίας (γεωργίας, κτηνοτροφίας, ιχθυοκαλλιέργειας) και οικοδόμηση της ανθεκτικότητας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της.
2. Προώθηση της πράσινης και της γαλάζιας ανάπτυξης, συμβάλλοντας στην αναδιάρθρωση της οικονομίας.
3. Διατήρηση και Προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της Κύπρου.
4. Προώθηση της αποδοτικής, αειφόρου και βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων.
5. Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και πρόληψη των κινδύνων.
6. Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε σχέση με την ασφάλεια των τροφίμων και τη δημόσια υγεία.
7. Προώθηση ολοκληρωμένου πλαισίου για την προστασία και ευημερία των ζώων.
8. Ενίσχυση των διεθνών και περιφερειακών συνεργασιών για αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.
9. Αύξηση της αποτελεσματικότητας των Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου.

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στόχος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) είναι η ενίσχυση του γεωργικού τομέα και η προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα θέτει σε πρώτη προτεραιότητα την προστασία του χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος, των φυσικών και ορυκτών πόρων και την αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Για την αποδοτικότερη υλοποίηση των στόχων του Υπουργείου και με σκοπό την αναβάθμιση της διαχείρισης των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων που επιβάλλονται από το δυναμικό Ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές θεσμικό πλαίσιο, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 πραγματοποιήθηκε η αναδιάρθρωση και μετεξέλιξη της Κεντρικής Διοίκησης του Υπουργείου, σε δύο Γενικές Διευθύνσεις, δια μέσω του συμπληρωματικού προϋπολογισμού του 2023, συμπεριλαμβανομένων των νέων θέσεων που προκύπτουν από αυτή τη μεταρρύθμιση.

Ως εκ τούτου, σήμερα το ΥΓΑΑΠ αποτελείται από δύο κύριες Γενικές Διευθύνσεις, ως εξής:

A. Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΑΑ) και συγκεκριμένα:

- (α) τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης
- (β) τη Διεύθυνση Υδατικής Πολιτικής

B. Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔΠ) και συγκεκριμένα:

- (α) τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
- (β) τη Διεύθυνση Φυσικών Πόρων και Βιοποικιλότητας

Επιπλέον των πιο πάνω Διευθύνσεων, στο ΥΓΑΑΠ λειτουργούν και οι ακόλουθες οριζόντιες δομές που στο παρόν στάδιο εξυπηρετούν και υπάγονται και στις δύο Γενικές Διευθύνσεις.

Γ. Οριζόντιες Δομές

- (α) η Διεύθυνση Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης (Λογιστήριο),
- (β) ο Τομέας Στρατηγικού Προγραμματισμού και Ευρωπαϊκών/Διεθνών Θεμάτων & Σχέσεων
- (γ) ο Τομέας Ανθρώπινου Δυναμικού
- (δ) η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και
- (ε) το Αρχείο

Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων των δέκα (10) Τμημάτων που υπάγονται στο Υπουργείο, έγινε και ο κατάλληλος διαχωρισμός, με αποτέλεσμα σε κάθε Γενική Διεύθυνση να υπάγονται πέντε Τμήματα, όπως περιγράφεται πιο κάτω.

Η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΑΑ) επικεντρώνεται στη διαμόρφωση και συντονισμό του αγροτικού τομέα και στη βελτίωση της παραγωγικότητας, υλοποιώντας παράλληλα πολιτικές που στοχεύουν στην παραγωγή επαρκών και ασφαλών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, μεταξύ αυτών και η υδατική πολιτική και η πολιτική για την υγεία και ευημερία των ζώων.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων, τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔ ΓΑΑ είναι :

- το Τμήμα Γεωργίας,
- το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
- οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
- το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών
- το Τμήμα Μετεωρολογίας

Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔΠ) επικεντρώνεται στην προστασία του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος και στην αποκατάσταση, ενίσχυση της ανθεκτικότητας και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και ορυκτών πόρων. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην αειφόρο διαχείριση των εθνικών δασικών πάρκων, στην προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, στην προστασία και διατήρηση της φύσης, του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, στην αειφόρο διαχείριση, ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, στην αποτελεσματική διαχείριση δημοτικών και βιομηχανικών αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας. Επιπρόσθετα, μεγάλη έμφαση δίνεται στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην κατάλληλα μέτρα προσαρμογής και διαχείρισης κινδύνων.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔΠ είναι :

- το Τμήμα Περιβάλλοντος
- το Τμήμα Δασών
- το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
- το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης
- η Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων

Στα πλαίσια των πιο πάνω, οι δύο Γενικές Διευθύνσεις, μέσω του συντονισμού και της παρακολούθησης του έργου των Τμημάτων του Υπουργείου, καλούνται να παρέχουν στήριξη στην Υπουργό για τη χάραξη πολιτικής στους τομείς της αρμοδιότητας του ΥΓΑΑΠ και να προωθούν την υλοποίηση, σε συνεργασία με τα Τμήματα του Υπουργείου, των στρατηγικών στόχων και των πολιτικών, όπως αυτά καθορίζονται από την Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Οι κύριες δραστηριότητες των δύο Γενικών Διευθύνσεων του Υπουργείου επικεντρώνονται στην ετοιμασία Προτάσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο για νέα θέματα πολιτικής, στην προώθηση

Νόμων, Κανονισμών και Διαταγμάτων, στην ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδιασμού του Υπουργείου και παρακολούθηση της υλοποίησής του, στην προώθηση Ευρωπαϊκών και Διεθνών θεμάτων, σχέσεων και συνεργασιών, στην παρακολούθηση της εφαρμογής και συμμόρφωσης του ΥΓΑΑΠ με το κοινοτικό κεκτημένο, στη διεκπεραίωση συσκέψεων και συναντήσεων με οργανωμένα σύνολα και κοινωνικούς φορείς κ.α.

Επιπλέον, οι λειτουργοί των δύο Γενικών Διευθύνσεων έχουν συντονιστικό ρόλο στη συμμετοχή της Υπουργού και των Γενικών Διευθυντών σε συναντήσεις Υψηλού Επιπέδου της ΕΕ, καθώς και διεθνείς συναντήσεις σε Θεσμοθετημένες και Ad Hoc Επιτροπές. Έχουν επίσης την ευθύνη για τον συντονισμό των δραστηριοτήτων των Τμημάτων, την παρακολούθηση, έλεγχο και αξιολόγηση του έργου τους και την παροχή υποστήριξης σ' αυτά.

Οι δύο Γενικές Διευθύνσεις αναλύουν και παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις του Ευρωπαϊκού και ευρύτερου διεθνούς περιβάλλοντος, έτσι ώστε, να μπορούν να ενεργούν έγκαιρα και να λαμβάνουν τα όποια μέτρα απαιτούνται, για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του ΥΓΑΑΠ. Δίνεται προτεραιότητα, αφενός, στην αποτελεσματική συμμόρφωση με τις υφιστάμενες κοινοτικές περιβαλλοντικές υποχρεώσεις και, αφετέρου, στην ενεργοποίηση ενός μηχανισμού πρόβλεψης μελλοντικών υποχρεώσεων.

Το ΥΓΑΑΠ αξιοποιεί εποικοδομητικά το περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον, μέσω της αποτελεσματικής αξιοποίησης και απορρόφησης οικονομικών πόρων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία, της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και εμπειριών με άλλα κράτη μέλη μέσω της λήψης Τεχνικής Βοήθειας και μέσω οποιασδήποτε άλλης πρωτοβουλίας, που μπορεί να δημιουργήσει αξία για την Κύπρο.

Επίσης, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το ΥΓΑΑΠ προωθεί την ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνοχή και η συνεκτικότητα των πολιτικών του Υπουργείου, οι δύο Γενικές Διευθύνσεις (ΓΔ) του ΥΓΑΑΠ έχουν την ευθύνη για τη χάραξη πολιτικής, για το συντονισμό των δραστηριοτήτων των Τμημάτων τους και το συντονισμό με άλλα Υπουργεία.

Ταυτόχρονα, οι δύο ΓΔ παρακολουθούν, αξιολογούν και παρέχουν υποστήριξη στα Τμήματά τους, σε όλους τους τομείς της αρμοδιότητάς τους.

Βάσει των στρατηγικών επιδιώξεων του Υπουργείου, οι δύο ΓΔ συντονίζουν τα Τμήματα τους για την ετοιμασία του τριετούς Στρατηγικού Σχεδίου του ΥΓΑΑΠ, του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου και του Προϋπολογισμού στη Βάση Δραστηριοτήτων και παρακολουθούν και αξιολογούν την εφαρμογή τους. Παρακολουθούν και διαχειρίζονται επίσης τους δείκτες επίδοσης και απόδοσης των Τμημάτων τους.

Εφαρμόζουν μέτρα που αποσκοπούν στην αποτελεσματική διαχείριση του προσωπικού, με στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίησή του.

Οι βασικές πολιτικές και προτεραιότητες του ΥΓΑΑΠ περιλαμβάνουν τα εξής:

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΓΔΓΑΑ)

- Διαμόρφωση και εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής,
- Εκπόνηση Εθνικών Σχεδίων για στήριξη του πρωτογενή τομέα και ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος,
- Παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλευτικής εργασίας μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων ανάπτυξης των τομέων της γεωργοκτηνοτροφίας
- Προώθηση Μέτρων για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, καθώς και προώθηση πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον
- Χάραξη πολιτικής για ενδυνάμωση της θέσης των αγροτών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων,
- Αναβάθμιση της ποιότητας και ασφάλειας των φυτών, φυτικών και ζωικών προϊόντων, φρούτων και λαχανικών, τροφίμων, καθώς και των ζωοτροφών,
- Ανάδειξη της ποιότητας των γεωργικών μας προϊόντων και προώθηση αγροδιατροφικών προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία.
- Τον επαναπροσδιορισμό του μοντέλου γεωργικής παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους συντελεστές παραγωγής (νερό, ανακυκλωμένο νερό, γη, εργασία και κεφάλαιο) και τις προοπτικές της αγοράς των κυριότερων γεωργικών προϊόντων
- Την προώθηση της Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας (Climate Smart Agriculture) και ειδικότερα τη μελέτη της δυνατότητας εισαγωγής νέων τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας (υδροπονική και αεροπονική γεωργία), έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η εξάρτηση από ανεπαρκείς πόρους (όπως η ενέργεια και το νερό) και να μειωθεί η εξάρτηση από τις εισαγωγές
- Την προώθηση της Συμβολαιακής Γεωργίας, στη βάση συμβολαίων μεταξύ παραγωγού και αγοραστή, με σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος των διακυμάνσεων του γεωργικού εισοδήματος
- Την ανάπτυξη Στρατηγικής για την προώθηση της οικογενειακής γεωργίας
- Την ανάπτυξη στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών και υποστηρικτικών μέτρων, για τη διαφοροποίηση της παραγωγής προς την παραγωγή αιγοπρόβειου γάλακτος, και την αύξηση της συνολικής παραγωγής αιγοπρόβειου γάλακτος, προκειμένου να στηριχθεί η παραγωγή παραδοσιακών γαλακτοκομικών προϊόντων με κυριότερο το χαλούμι
- Τη διερεύνηση της δυνατότητας καθιέρωσης ενός Εθνικού Μηχανισμού Πιστοποίησης Ποιότητας για τα παραδοσιακά μεταποιημένα και μη-μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα. Κατοχύρωση

περισσότερων προϊόντων υπό το καθεστώς των Ευρωπαϊκών Συστημάτων Ποιότητας, όπως ΠΟΠ, ΠΓΕ κ.τ.λ.

- Το σχεδιασμό ενός συστήματος που θα βοηθήσει στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου για τους αγρότες
- Τη διασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων και της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων
- Την ελαχιστοποίηση των απωλειών στα τρόφιμα και τη μείωση των αποβλήτων
- Τη στήριξη της Γαλάζιας Ανάπτυξης
- Την εφαρμογή συστημάτων για την υποστήριξη βιώσιμων παραγωγικών επενδύσεων στην υδατοκαλλιέργεια
- Τη βιώσιμη και αποτελεσματική αξιοποίηση και προστασία των υδάτινων πόρων
- Την εφαρμογή Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Προστασία και Ευημερία των Ζώων
- Έναρξη προετοιμασίας για την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ το 1^ο εξάμηνο του 2026 από την Κυπριακή Δημοκρατία

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΓΔΠ)

- Την ολοκληρωμένη διαχείριση και την προστασία των δασών από τις πυρκαγιές
- Την προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος (έδαφος, επιφανειακά και υπόγεια ύδατα)
- Τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση των βιοτόπων και της βιοποικιλότητας της χώρας
- Την προώθηση πολιτικών και μέτρων που θα βελτιώσουν την αποδοτικότητα των φυσικών μας πόρων
- Τον εντοπισμό και την εφαρμογή μέτρων μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
- Τη στήριξη της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Πράσινη Οικονομία
- Την εφαρμογή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης (ΣΑΑ) του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα
- Την εφαρμογή του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα
- Την προώθηση και ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ των κυβερνητικών πολιτικών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη
- Την προώθηση της Κυκλικής Οικονομίας και της αποτελεσματικής διαχείρισης αποβλήτων
- Έναρξη προετοιμασίας για την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ το 1^ο εξάμηνο του 2026 από την Κυπριακή Δημοκρατία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2023 - 2027 ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ

Η ΓΔΓΑΑ είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Σ.Σ. ΚΑΠ) 2023-2027 ενεργώντας ως η Διαχειριστική Αρχή. Στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, προωθεί την συγχρηματοδότηση νέων έργων της

μεταβατικής περιόδου 2021 – 2022 και της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2023-2027 μέσω του εγκεκριμένου Σ. Σ. ΚΑΠ 2023-2027.

Επιπρόσθετα, η Μονάδα Στρατηγικού Προγραμματισμού (ΜΣΠ) του ΥΓΑΑΠ παρακολουθεί και αξιολογεί την πρόοδο των υφιστάμενων Συγχρηματοδοτούμενων Έργων και Μέτρων από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία 2021-2027 που υλοποιούνται από τα Τμήματα του ΥΓΑΑΠ και για τα οποία Διαχειριστική Αρχή είναι η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης, αλλά και άλλων Ευρωπαϊκών Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων (Interreg, Life, TSI κ.α.) μέσω διαφόρων εργαλείων καθώς και της συμμετοχής των Γενικών Διευθυντών Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος στις εκάστοτε Επιτροπές Παρακολούθησης των Προγραμμάτων.

Παράλληλα, η Μονάδα Στρατηγικού Προγραμματισμού (ΜΣΠ) του ΥΓΑΑΠ επιδιώκει την αποτελεσματική και μέγιστη χρήση των κοινοτικών κονδυλίων για επίτευξη των Στρατηγικών στόχων του ΥΓΑΑΠ, προωθώντας ευκαιρίες για τη συγχρηματοδότηση νέων Έργων, Σχεδίων, Μεταρρυθμίσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής κατέστησε επιτακτική την ανάγκη της διαρθρωτικής μεταρρύθμισης του θεσμικού πλαισίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και τη μεταρρύθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες από το Δημόσιο. Βάσει του Σχεδίου Δράσης για τη Μεταρρύθμιση του Υπουργείου και αποσκοπώντας στην ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και στην αποδοτικότερη αντιμετώπιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων που επιβάλλονται από το δυναμικό Ευρωπαϊκό, αλλά και διεθνές θεσμικό πλαίσιο, το ΥΓΑΑΠ πραγματοποίησε εσωτερική αναδιάρθρωση με τη μετεξέλιξη της Κεντρικής Διοίκησης του Υπουργείου, σε Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης και τη δημιουργία νέας Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος.

Ως εκ τούτου, σήμερα το ΥΓΑΑΠ αποτελείται από δύο κύριες Γενικές Διευθύνσεις, ως εξής:

A. Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΑΑ) και συγκεκριμένα:

- (α) τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης
- (β) τη Διεύθυνση Υδατικής Πολιτικής

B. Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔΠ) και συγκεκριμένα:

- (α) τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
- (β) τη Διεύθυνση Φυσικών Πόρων και Βιοποικιλότητας

Επιπλέον των πιο πάνω Διευθύνσεων στο ΥΓΑΑΠ λειτουργούν και οι ακόλουθες οριζόντιες δομές που στο παρόν στάδιο εξυπηρετούν και υπάγονται και τις δύο Γενικές Διευθύνσεις.

Γ. Οριζόντιες Δομές

- (α) η Διεύθυνση Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης (Λογιστήριο),
- (β) ο Τομέας Στρατηγικού Προγραμματισμού και Ευρωπαϊκών/Διεθνών Θεμάτων & Σχέσεων
- (γ) ο Τομέας Ανθρώπινου Δυναμικού
- (δ) η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και
- (ε) το Αρχείο

Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων των δέκα (10) Τμημάτων που υπάγονται στο Υπουργείο, έγινε και ο κατάλληλος διαχωρισμός, με αποτέλεσμα σε κάθε Γενική Διεύθυνση να υπάγονται πέντε Τμήματα, όπως περιγράφεται πιο κάτω.

Τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔ ΓΑΑ είναι :

- το Τμήμα Γεωργίας
- το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
- οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
- το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών
- το Τμήμα Μετεωρολογίας

Τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔΠ είναι :

- το Τμήμα Περιβάλλοντος
- το Τμήμα Δασών
- το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
- το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης
- η Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, του Υπουργείου Εσωτερικών, θα υπαχθεί κάτω από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, αφού ολοκληρωθούν οι απαιτούμενες ενέργειες και οι αναγκαίες αλλαγές/τροποποιήσεις στις νομοθεσίες για τη μεταφορά της στο ΥΓΑΑΠ.

Για το λόγο αυτό, έχουν αποσπαστεί στο ΥΓΑΑΠ Λειτουργοί από τα Τμήματα του ΥΓΑΑΠ μέχρις ότου εγκριθούν τα νέα σχέδια υπηρεσίας για τις διάφορες θέσεις, τόσο στην ΓΔΠ όσο και στην ΓΔΓΑΑ.

Έμφαση θα δοθεί κατά το 2025 στην επέκταση/βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών για τη στέγαση των δύο Γενικών Διευθύνσεων.

Η πρόταση για Δημιουργία Ειδικής Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών Ελέγχων είναι υπό συζήτηση.

Υπό συζήτηση βρίσκεται επίσης το θέμα της δημιουργίας Υφυπουργείου Κλιματικής Αλλαγής, Περιβάλλοντος και Αειφορίας για καλύτερο συντονισμό και αποφυγή επικαλύψεων αρμοδιοτήτων σε ότι αφορά τις στρατηγικές επιδιώξεις της Πράσινης Μετάβασης και της Κλιματικής ουδετερότητας, στα πλαίσια της Στρατηγικής «Όραμα 2035».

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ

Η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΑΑ) επικεντρώνεται στη διαμόρφωση και συντονισμό του αγροτικού τομέα και στη βελτίωση της παραγωγικότητας, υλοποιώντας παράλληλα πολιτικές που στοχεύουν στην παραγωγή επαρκών και ασφαλών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, μεταξύ αυτών και η υδατική πολιτική και η πολιτική για την υγεία και ευημερία των ζώων. Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων, τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔΑΑ είναι :

- το Τμήμα Γεωργίας,
- το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
- οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
- το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών
- το Τμήμα Μετεωρολογίας

Γεωργία, Κτηνοτροφία, Αλιεία και Αγροτική Ανάπτυξη

Ο γεωργικός τομέας αποτελεί διαχρονικά ένα σημαντικό παραγωγικό τομέα για την οικονομία της χώρας. Την τελευταία εικοσαετία λόγω των αλλαγών στο οικονομικό περιβάλλον (ένταξη στην ΕΕ και Κοινή Γεωργική Πολιτική, απελευθέρωση του εμπορίου, ανάπτυξη των αστικών περιοχών και του τουρισμού), στις αλλαγές στα πρότυπα κατανάλωσης, στην ανεπάρκεια της εργατικής δύναμης, στην λειψυδρία και στις κλιματικές μεταβολές, ο γεωργικός τομέας στην Κύπρο έχει συρρικνωθεί.

Οι προκλήσεις για τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, ειδικά μετά και την οριστικοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι τεράστιες, αφού ο τομέας καλείται να διασφαλίσει την επισιτιστική ασφάλεια και την ασφάλεια των τροφίμων όλων των συμπολιτών μας μέσω της πολιτικής «**Από το αγρόκτημα στο πιάτο**» διαφυλάττοντας παράλληλα το φυσικό μας περιβάλλον και λειτουργώντας ως ανάχωμα στην κλιματική αλλαγή. Ως εκ τούτου, καταγράφεται η ανάγκη για διαμόρφωση και συντονισμό πολιτικών με στόχο τον εκσυγχρονισμό του τομέα, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις ανάγκες των αγροτών και της ευρύτερης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της Κεντρικής Διοίκησης επικεντρώνεται στην προώθηση των εθνικών συμφερόντων κατά τις συζητήσεις σε υψηλό πολιτικό επίπεδο με μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Υπουργών, οι οποίοι λαμβάνουν τις τελικές αποφάσεις. Με αυτά τα δεδομένα, ενισχύεται συνεχώς ο συντονισμός με τα Τμήματα, προκειμένου να ετοιμάζονται και να υποβάλλονται εμπειριστατωμένες προτάσεις που μεγιστοποιούν την ευημερία, και την βιώσιμη ανάπτυξη του γεωργικού τομέα.

Παράλληλα, επανεξετάζεται το μοντέλο παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση των διαθέσιμων συντελεστών παραγωγής καθώς και τις προοπτικές αγοράς των

κυριότερων γεωργικών προϊόντων. Λόγω των συχνών συνθηκών ξηρασίας στην Κύπρο, παρατηρείται ανεπάρκεια στη διάθεση υδάτινων πόρων, ενώ η σημασία του ανακυκλωμένου νερού στο υδατικό ισοζύγιο έχει αυξηθεί. Υπάρχει συνεπώς ανάγκη να ελαχιστοποιηθεί η εξάρτηση από τους περιορισμένους φυσικούς πόρους, όπως είναι το νερό και η ενέργεια. Η Κεντρική Διοίκηση (ΚΔ) διασφαλίζει τη συνοχή και συνεκτικότητα των πολιτικών και έργων που προωθούνται για την αντιμετώπιση των περιορισμένων φυσικών πόρων και των απειριόριστων αναγκών.

Οι διακυμάνσεις του αγροτικού εισοδήματος, είναι ένα από τα κύρια προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι αγρότες. Η εμπορία των προϊόντων σε αθέμητες τιμές δεν είναι εγγυημένη, ενώ ο πλήρης σχεδιασμός της παραγωγής, μέσω των οργανωμένων συνόλων παραγωγών είναι δύσκολος. Με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, ο υψηλός βαθμός κρατικού προστατευτισμού για τη γεωργία έχει πλέον παρέλθει. Το νέο σύγχρονο μοντέλο παραγωγής δίνει έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής και στη μεγιστοποίηση της αποδοτικής χρήσης των διαθέσιμων πόρων.

Βασικά όργανα υλοποίησης της Εθνικής μας Αγροτικής Πολιτικής αποτελούν οι δύο Πυλώνες της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Πυλώνας 1 - Άμεσες Ενισχύσεις και Πυλώνας 2 -Αγροτική Ανάπτυξη). Μέσω του Πυλώνα Ι και των Άμεσων Πληρωμών διατίθενται περί τα €49 εκ. / ετησίως υπό μορφή άμεσης στήριξης, ενώ στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020, ποσό περίπου €251,3 εκ. δαπανήθηκε μέχρι το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου (Δεκέμβριος του 2023), εκ των οποίων €119 εκ. περίπου από εθνικούς πόρους, ενώ για την μεταβατική περίοδο 2021 – 2022 προγραμματίζονται προκηρύξεις έργων με προϋπολογισμό περί τα €100 εκ..

Η ΓΔΓΑΑ του ΥΓΑΑΠ ενεργεί ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ 2023-2027 αναδεικνύοντας το Υπουργείο ως κέντρο λήψης αποφάσεων και αναβαθμίζοντας το ρόλο του ως φορέα πολιτικής. Ο συντονισμός των Τμημάτων του Υπουργείου, στο πλαίσιο αυτό, διασφαλίζει πέραν από την ομαλή διαχείριση του ΠΑΑ και του ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 και την ιεράρχηση των στόχων και προτεραιοτήτων που θέτει το Υπουργείο.

Το Στρατηγικό Σχέδιο ΚΑΠ 2023-2027, περιλαμβάνει επίσης χρηματοδότηση ειδικών δράσεων για την αναβάθμιση υφιστάμενων κτηνοτροφικών μονάδων αλλά και για την ανάπτυξη νέων σύγχρονων μονάδων.

Η Εθνική Αγροτική Πολιτική συνεπικουρείται από το Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα (ΕΠΣΑ) με ετήσιο προϋπολογισμό €4,6 εκ. και από το Ταμείο Διαχείρισης Κινδύνων που αποτέλεσε τον εκσυγχρονισμό του απαρχαιωμένου συστήματος γεωργικής ασφάλισης που προϋπήρχε για δεκαετίες.

Έμφαση δίδεται επίσης στη διασφάλιση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων καθώς και στην ασφαλή παραγωγή τρόφιμων ζωικής προέλευσης που βασίζονται στην καλή διαβίωση των ζώων στις παραγωγικές μονάδες. Η ΓΔΓΑΑ προωθεί την διαμόρφωση πολιτικών οι οποίες στοχεύουν στην εισαγωγή και εφαρμογή ορθολογικών πρακτικών εκτροφής του ζωικού αποθέματος, να είναι

σύμφωνες με τις πρόνοιες της Κοινοτικής νομοθεσίας, καθώς και τα πρότυπα και τις απαιτήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (ΠΟΥΖ).

Η αρμόδια αρχή για την ετοιμασία, προώθηση, και εφαρμογή των πολιτικών και στρατηγικών για την προστασία της υγείας των ζώων και της δημόσιας υγείας, καθώς και για τη διασφάλιση της ευημερίας των ζώων και της ασφάλειας των τροφίμων που προέρχονται από ζώα, είναι οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες (ΚΥ). Οι ΚΥ είναι η αρμόδια αρχή για την έγκριση και την εγγραφή νέων εγκαταστάσεων (εκμεταλλεύσεων παραγωγικών ζώων και υποστατικά κράτησης μη παραγωγικών ζώων, ζωολογικών κήπων).

Από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του τομέα είναι η αύξηση της βιολογικής παραγωγής προϊόντων στα φιλόδοξα επίπεδα που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Η στροφή από την παραγωγή μη τυποποιημένων γεωργικών προϊόντων στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων δημιούργησε την ανάγκη για την καταχώρηση περισσότερων κυπριακών προϊόντων υψηλής ποιότητας ως Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους με τη δημιουργία ταυτότητας και να επιτευχθούν υψηλότερες τιμές για την εμπορία τους.

Το κύριο μεταποιημένο γεωργικό προϊόν που εξάγεται από την Κύπρο είναι το χαλούμι (halloumi) / hellim, το οποίο έχει καταχωρηθεί ως προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης στις 13 Απριλίου 2021, δημιουργώντας περαιτέρω ανάγκη στήριξης της διασφάλισης της διαθεσιμότητας των πρώτων υλών, προκειμένου να ενισχυθεί η θέση του στις διεθνείς αγορές.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η κυπριακή οικονομία, κυρίως από το 2000 μέχρι και σήμερα, χαρακτηρίζεται από τη μεγέθυνση του τριτογενή τομέα (υπηρεσίες) και τη συρρίκνωση των άλλων δύο τομέων της οικονομίας (πρωτογενή και δευτερογενή). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η γεωργία συμβάλλει κατά 1,8% στο ΑΕΠ, απασχολεί περίπου το 3,41% του εργατικού δυναμικού και συμβάλλει στο 7,4% των εξαγωγών (Στατιστική Υπηρεσία).

Ωστόσο, αν στη συμβολή του γεωργικού τομέα συνυπολογιστεί και η συμβολή της μεταποιητικής βιομηχανίας τροφίμων, τότε καλύπτει περίπου το 6% του ΑΕΠ, το 11% του εργατικού δυναμικού και το 30% των εξαγωγών. Με βάση τα πιο πάνω φαίνεται ότι, ο γεωργικός τομέας, στα ευρύτερα πλαίσια της οικονομίας της Κύπρου, παρά τη μείωση της συνεισφοράς του στο ΑΕΠ της χώρας, εξακολουθεί να είναι βασικός τομέας για την απασχόληση, το περιβάλλον και τη γενικότερη οικονομία της Κύπρου. Επομένως, τα παρεμφερή οφέλη από την άσκηση της γεωργίας, όπως η διατήρηση του κοινωνικοοικονομικού ιστού της υπαίθρου, η παροχή πρώτων υλών στη βιομηχανία επεξεργασίας/ μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, η συντήρηση/ ανάδειξη της παράδοσης και των παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής, ο περιορισμός της αστυφιλίας και η ανάληψη δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, διευρύνουν σημαντικά την αξία της γεωργίας πέραν του οικονομικού ή και άλλου πλαισίου που συνήθως τίθεται για την αξιολόγηση της συμβολής της στην οικονομία και την κοινωνία του τόπου.

Επιπρόσθετα, η ανταγωνιστικότητα του γεωργικού τομέα και η παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (γ.ε.) εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό και από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά τους. Με βάση τα στοιχεία του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ) για το 2020, το σύνολο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (γ.ε) ανέρχεται στις 31.782 και η έκταση της γεωργικής γης που εμπίπτει στο καθεστώς των άμεσων ενισχύσεων (εκταρικών επιδοτήσεων), ανέρχεται περίπου στα 133.000 εκτάρια με μέσο όρο ανά αιτητή τα 4,2 εκτάρια. Να σημειωθεί ότι, το 85% των αιτητών και το 28% των εκτάσεων ανήκει σε γ.ε. μικρότερες των 5 εκταρίων, ενώ το 15% των αιτητών και το 72% των εκτάσεων ανήκει σε γ.ε. μεγαλύτερες των 5 εκταρίων. Η διαρθρωτική αυτή εξέλιξη είναι κυρίως αποτέλεσμα της μεταβολής του πλαισίου λειτουργίας του αγροτικού τομέα μετά την ένταξη στην ΕΕ και πιο συγκεκριμένα της μείωσης του προστατευτισμού, της κατάργησης της στήριξης των τιμών, της αποσύνδεσης της ενίσχυσης από την παραγωγή, της ταυτόχρονης μείωσης των τιμών και των επιδοτήσεων, της αύξησης του κόστους εισροών, του ανοίγματος των αγορών και της λειτουργίας του γεωργικού τομέα σε ένα έντονο ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Δεν πρέπει να παραβλέπεται ωστόσο και η επίδραση των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών και πιο συγκεκριμένα της συνεχιζόμενης ανομβρίας και ξηρασίας, καθώς και των θεομηνιών και αντίξων

κλιματικών φαινομένων. Ο πρωτογενής τομέας επηρεάζεται σημαντικά από την κλιματική αλλαγή, που πολλές φορές απειλεί και τη βιωσιμότητά του. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα και οι νέοι κίνδυνοι για την παραγωγική δραστηριότητα σχετίζονται με τις ολοένα και πιο συχνές καταστροφές της παραγωγής, των υποδομών, συμβάλλουν στην ευπάθεια των καλλιεργειών, τη μείωση της απόδοσης, την υποβάθμιση της ποιότητας, την αύξηση των ασθενειών σε φυτά και ζώα, οδηγώντας σε απώλεια εισοδήματος. Αναγνωρίζοντας ότι προκύπτει η ανάγκη λήψης μέτρων αντιμετώπισης και προσαρμογής των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, έχει διαμορφωθεί το Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων που αποτελεί το «δίκτυ ασφαλείας» των παραγωγών απέναντι στις απειλές και κρίσεις που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η διαχείριση των κινδύνων στη γεωργική παραγωγή θα γίνεται μέσω της εφαρμογής Σχεδίων που διαχειρίζεται το Τμήμα Γεωργίας και τα οποία χρηματοδοτούνται από Εθνικούς Πόρους, μέσω του Ταμείου Προστασίας και Ασφάλισης της Γεωργικής Παραγωγής.

Σε ότι αφορά στην ηλικιακή σύνθεση, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας 2020, η μέση ηλικία των αγροτών παρέμεινε σταθερή στα 63 έτη όπως και στην Απογραφή του 2010. Η ηλικιακή στρωμάτωση παρέμεινε σχετικά σταθερή. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, το 76% των εργαζομένων στη γεωργία το 2020, ήταν ηλικίας άνω των 55 ετών έναντι 62% το 2010, και μόνο το 9% ήταν κάτω των 44 ετών έναντι 3% το 2010. Το χαρακτηριστικό αυτό συνδέεται και με ένα από τα βασικότερα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυπριακή γεωργία, δηλαδή το πολύ χαμηλό ποσοστό των γεωργών που διαθέτουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των αγροτών (94%) έχει μόνο πρακτική πείρα, το 5% έχει κάποια βασική γεωργική εκπαίδευση ενώ μόνο το 0,4% έχει πλήρη γεωργική εκπαίδευση.

Αναφορικά με το γεωργικό εισόδημα, παρότι παρουσίασε αυξητικές τάσεις κατά την περίοδο 2000-2002, με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004 και την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), η τάση πλέον είναι φθίνουσα, με τη μείωση να καθίσταται ιδιαίτερα έντονη τα τελευταία χρόνια, ειδικότερα στις μικρές γ.ε., γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη επανασχεδιασμού της κυπριακής γεωργίας, με έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της και στην αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων (υψηλή ποιότητα, πρώιμα προϊόντα, κ.τ.λ.). Αυτό διαφάνηκε σε μεγάλο βαθμό και από τη μελέτη «Επιπτώσεις της ένταξης στην ΕΕ και το μέλλον και η δυναμική του κυπριακού αγροτικού τομέα» (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, 2010). Επιπρόσθετα, και παρά τα όποια προβλήματα και δυσκολίες αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας, εξακολουθεί να συνεισφέρει σε σημαντικό βαθμό στην κυπριακή οικονομία, παρά τη χαμηλή και διαρκώς μειούμενη ποσοστιαία συνεισφορά του στο ΑΕΠ. Με τις τελευταίες κυρίως παγκόσμιες εξελίξεις (π.χ., πανδημία κορωνοϊού, πόλεμος στην Ουκρανία), διαφαίνεται ακόμα πιο έντονα η σημασία της συμβολής του για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας, την οικονομική ανάπτυξη και σταθερότητα και την κοινωνική ευημερία, με τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο, ανταγωνιστικό και εξωστρεφές παραγωγικό πρότυπο με θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση, το περιβάλλον και την κοινωνία.

Στα πλαίσια αυτά, εκπονήθηκε Μελέτη για την Ανάπτυξη του Γεωργικού Τομέα και των Επιμέρους Παραγωγικών Κλάδων της Κυπριακής Γεωργίας, με στόχο την ανάλυση της αναπτυξιακής πορείας της κυπριακής γεωργίας και της συμβολής της στη γενικότερη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας και κοινωνίας. Στην ανάλυση καταγράφονται οι δυνατότητες και τα προβλήματα του γεωργικού τομέα, αλλά και οι αναγκαίες παρεμβάσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας αναπτυξιακής στρατηγικής για την αύξηση τόσο των επιδόσεων της γεωργίας, όσο και του βιοτικού επιπέδου των αγροτών. Η εν λόγω Μελέτη αποτέλεσε τη βάση καταρτισμού της «Στρατηγικής για την ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα».

Στρατηγική για την Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα

Η Στρατηγική περιλαμβάνει 11 Δράσεις που απευθύνονται στο σύνολο του αγροτικού κόσμου, δίνοντας ωστόσο προτεραιότητα στους επαγγελματίες αγρότες, μέσω συστήματος μοριοδότησης που θα εφαρμοστεί κατά τη φάση υλοποίησης των μέτρων. Οι Δράσεις, οι οποίες έχουν περίοδο υλοποίησης από το 2024 μέχρι και το 2029, είναι οι ακόλουθες: 1. Πράσινη Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα του Αγροτικού Τομέα, 2. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας Τομέων της Κτηνοτροφίας, 3. Δημιουργία Νέων Χρηματοδοτικών Εργαλείων για τον Πρωτογενή Τομέα, 4. Ενέργειες Προώθησης Αγροδιατροφικών Προϊόντων, 5. Μέτρα Βελτίωσης της Θέσης των Αγροτών στην Αξιακή Αλυσίδα, 6. Ποιότητα Αγροτικών Προϊόντων/ Πιστοποίηση Ποιότητας, 7. Επαγγελματική Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Ενημέρωση των Γεωργών, 8. Θεσμοθέτηση Γραφείων Γεωργού, 9. Αξιοποίηση Γης/ Χωροταξική Ανάπτυξη, 10. Διαχείριση Κινδύνων στη Γεωργική Παραγωγή, 11. Προσαρμογή της κυπριακής γεωργίας στην κλιματική αλλαγή και περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της. Η Στρατηγική για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, αναμένεται εντός Σεπτεμβρίου 2024, να υποβληθεί προς έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η χρηματοδότηση της προέρχεται τόσο από πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού, όσο και από πόρους του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027, καθώς και από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα). Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω και για επίτευξη του στόχου για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια δίδεται στα ακόλουθα:

1) Προώθηση αγροδιατροφικών προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία, όπως είναι τα Προϊόντα Ποιότητας, δηλαδή τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), καθώς και τα Βιολογικά Προϊόντα. Σε σχέση με τα ΠΓΕ και ΠΟΠ, έχουν ήδη καταχωρηθεί ως ΠΓΕ οχτώ προϊόντα, το Λουκούμι Γεροσκήπου, η Κουφέτα Αμυγδάλου Γεροσκήπου, το Παφίτικο Λουκάνικο, το Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού, το Χοιρομέρι Πιτσιλιάς, το Λουκάνικο Πιτσιλιάς και η Λούντζα Πιτσιλιάς, τα Μακαρόνια της Σμύλας/ Μακαρόνια του Σκλινιτζιού και τα Χαλίτζια Τηλλυρίας. Ως ΠΟΠ έχουν καταχωρηθεί δύο προϊόντα, το Κολοκάσι Σωτήρας/ Κολοκάσι - Πούλλες Σωτήρας και το Χαλλούμι, για το οποίο από την 1/10/2021, κατ' εφαρμογή του σχετικού Κανονισμού (Καν (ΕΕ) 2021/591), εφαρμόζονται οι διαδικασίες για την παραγωγή και διάθεση του στην αγορά. Επίσης, έχουν διαβιβαστεί στην Ε.Ε, για εξέταση σε κοινοτικό επίπεδο, τέσσερεις φάκελοι για το Ροδόσταγμα Αγρού, τα Χαλίτζια Τηλλυρίας, τα Τερτζιελλούθκια,

και την Κυπριακή Πατάτα Κοκκινολοφίας. Αναφορικά με τη Βιολογική Γεωργία στην Κύπρο, σύμφωνα με στοιχεία του 2020, ο αριθμός των βιοκαλλιεργητών ανέρχεται στους 1.223 και η βιοκαλλιεργούμενη έκταση, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας του 2020 ανέρχεται σε 5.465 εκτάρια (4,1% του συνόλου της καλλιεργήσιμης έκτασης). (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα).

2) Απονομή σήματος για τα κυπριακά προϊόντα που στόχο έχει την ταυτοποίηση της προέλευσης, καθώς και την προβολή των κυπριακών προϊόντων που παράγονται στην Κύπρο με κυπριακές πρώτες ύλες, αλλά και την προστασία τους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, προς όφελος τόσο των παραγωγών, όσο και των καταναλωτών. Απώτερος στόχος είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων και κατ' επέκταση η ενίσχυση της ντόπιας παραγωγής και κατανάλωσης) (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα).

3) Αντιμετώπιση του φαινομένου των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών (ΑΘΕΠ) στην αλυσίδα εφοδιασμού των αγροδιατροφικών προϊόντων. Για το σκοπό αυτό, ψηφίστηκε Νόμος τον Δεκέμβριο του 2022 ο οποίος ενσωματώνει επίσης πρόνοιες σχετικής Οδηγίας για την αντιμετώπιση όλων των ΑΘΕΠ που διαπιστώθηκε ότι εφαρμόζονται στην Κύπρο, το οποίο επίσης ενσωματώνει και πρόνοιες σχετικής Οδηγίας που συζητείται σε επίπεδο ΕΕ. Κατά κανόνα, οι ΑΘΕΠ πλήττουν τον πιο αδύναμο κρίκο στην αγροδιατροφική αλυσίδα, το γεωργό, επιφέροντας απώλεια εισοδήματος, υψηλό κόστος και δυσχέρειες στον προγραμματισμό της παραγωγής. Το φαινόμενο όμως, πέραν των επιπτώσεων που επιφέρει στο γεωργό, περιορίζει και την αγοραστική δύναμη αλλά και τις επιλογές των καταναλωτών. Συνεπώς, το πρόβλημα δεν εστιάζεται αποκλειστικά και μόνο στον γεωργικό τομέα, αλλά αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας.

4) Λειτουργία Παρατηρητήριου τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων, σκοπός του οποίου είναι η διάθεση, τόσο προς τους γεωργούς/ παραγωγούς, όσο και προς τους καταναλωτές, μιας αντικειμενικής συγκριτικής αποτύπωσης των τιμών παραγωγού που θα λαμβάνονται από Ομάδες Παραγωγών και των τιμών αγοράς που θα λαμβάνονται από τα καταστήματα λιανικής πώλησης. Στα πλαίσια της εισήγησης αυτής έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή το παρατηρητήριο τιμών οπωροκηπευτικών προϊόντων «e-κοφίνι». Σημειώνεται ότι και η Ε. Επιτροπή στο πλαίσιο των προσπαθειών της για ενδυνάμωση της θέσης των γεωργών στην εφοδιαστική αλυσίδα, εισηγείται μεταξύ άλλων και τη δημιουργία παρατηρητήριου για το κόστος παραγωγής, τα περιθώρια κέρδους και τις εμπορικές πρακτικές, που θα συμβάλει στην ενίσχυση της διαφάνειας (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα).

5) Παροχή Χρηματοδοτικού Εργαλείου για τους αγρότες, με στόχο τη διευκόλυνση τους στην εξεύρεση χρηματοδότησης με σκοπό την υλοποίηση επενδύσεων. Πιο συγκεκριμένα το χρηματοδοτικό εργαλείο θα απευθύνεται στους νέους αγρότες που έχουν πρόσφατα εγκριθεί από τα σχετικά Μέτρα του ΠΑΑ 2014 – 2020 και θα καλύπτει και τους επόμενους αιτητές των επενδυτικών μέτρων του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ 2023 - 2027. Το χρηματοδοτικό αυτό εργαλείο έχει ως στόχο, τόσο την κάλυψη της ανάγκης ρευστότητας όσο και πιο μακροπρόθεσμα, τη συμβολή για τη βελτίωση της βιωσιμότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το ΥΓΑΑΠ σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών επεξεργάζεται πρόταση για τη δημιουργία ταμείου το οποίο

θα διατεθεί σε ενδιαφερόμενα Τραπεζικά Ιδρύματα ώστε αυτά με δικούς τους πόρους θα δανειοδοτούν τους πιο πάνω αγρότες για την υλοποίηση των επενδύσεων τους. Τα χρήματα του Κρατικού Ταμείου θα δίδονται για τη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση η οποία θα εξοφλείται με την καταβολή της ενίσχυσης των σχετικών Μέτρων. Τα χρήματα αυτά θα είναι ξανά διαθέσιμα για βραχυπρόθεσμο δανεισμό. Τα χρήματα του ταμείου θα επιστραφούν στη Δημοκρατία με τη λήξη του σχεδίου. Σημειώνεται ότι, τα χρήματα του ταμείου δεν θα αποτελούν κρατικές εγγυήσεις. Ετοιμάστηκε προσχέδιο μνημονίου συνεργασίας το οποίο τέθηκε σε διαβούλευση με τα εμπλεκόμενα μέρη (Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που επέδειξαν ενδιαφέρον και Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών) και το τελικό προσχέδιο του μνημονίου διαβιβάστηκε στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο. (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα).

6) Μετεξέλιξη του Συμβουλίου Εμπορίας Κυπριακών Πατατών (ΣΕΚΠ) σε ένα σύγχρονο οργανισμό διαχείρισης και εμπορίας πατατών που θα διασφαλίζει μακροπρόθεσμα τα συμφέροντα των μελών του καθώς και την ενδυνάμωση και ανάπτυξη της πατατοκαλλιέργειας γενικότερα. Παρά τις προκλήσεις και δυσκολίες που εντοπίζονται όσον αφορά την λειτουργία του ΣΕΚΠ, ως απόρροια της παρατεταμένης αβεβαιότητας για μέλλον του, η διατήρηση και μετεξέλιξη του κρίνεται αναγκαία, αφού το 50% των πατατοπαραγωγών διαθέτει την παραγωγή του στο ΣΕΚΠ για συσκευασία και εμπορία μέσω των οργανωμένων ομάδων τους και οι ποσότητες πατατών που εξάγονται μέσω του Συμβουλίου είναι περίπου το 30% των συνολικών εξαγωγών πατατών (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα).

Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Το βασικό μέσο άσκησης πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργίας αποτελεί η ΚΑΠ, που εφαρμόζεται από την ένταξή μας στην ΕΕ το 2004 μέχρι και σήμερα. Κύρια επιδίωξη της ΚΑΠ είναι οι καταναλωτές να έχουν τη δυνατότητα να απολαμβάνουν ασφαλή τρόφιμα σε προσιτές τιμές και οι αγρότες να απολαμβάνουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα. Για την επίτευξη των ανωτέρω, ο κύριος προσανατολισμός της ΚΑΠ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας της γεωργίας και της υπαίθρου. Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 του οποίου η εφαρμογή συντρέχει παράλληλα με την εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027, είναι το εργαλείο για την υλοποίηση μέτρων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανομένων των επενδύσεων, της αύξησης της παραγωγικότητας, της παροχής κινήτρων στους νέους γεωργούς, καθώς και της βελτίωσης της ηλικιακής διάρθρωσης και του επιπέδου εκπαίδευσης του γεωργικού δυναμικού, όπως έχουν καταδειχθεί και από την SWOT Analysis που διενεργήθηκε για το Στρατηγικό Σχέδιο της ΚΑΠ 2023-2027 και αφορούσε στην κυπριακή γεωργία. Το Στρατηγικό Σχέδιο στοχεύει να δημιουργήσει βάσεις που θα βοηθήσουν τους γεωργούς να σέβονται το περιβάλλον και να παράγουν προϊόντα με τρόπο που θα διασφαλίζει τους φυσικούς πόρους και για τις επόμενες γενεές. Επίσης, στόχο έχει να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες για να καταστούν οι γεωργοί ανταγωνιστικοί, ώστε να επιβιώσουν στην παγκοσμιοποιημένη αγορά προσφέροντας στον καταναλωτή τρόφιμα ασφαλή και σε λογικές τιμές.

Η επίτευξη των πιο πάνω στόχων πραγματοποιείται μέσω των παρεμβάσεων των Άμεσων Πληρωμών προς τους γεωργοκτηνοτρόφους (Εκταρικές Επιδοτήσεις), της Ενιαίας Κοινής Οργάνωσης των Αγορών (ΚΟΑ), μέσα από την υλοποίηση διαφόρων Μέτρων στήριξης της ενιαίας αγοράς γεωργικών προϊόντων, καθώς και των παρεμβάσεων της Αγροτικής Ανάπτυξης (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα). Αρμόδια Εθνική και Διαχειριστική Αρχή για εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027 είναι το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) και στην εφαρμογή του εμπλέκονται το Τμήμα Γεωργίας (ΤΓ), το Τμήμα Περιβάλλοντος (ΤΠ), το Τμήμα Δασών (ΤΔ), ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, καθώς και το Υπουργείο Εσωτερικών.

Σχετικά με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Τμήμα Γεωργίας εφαρμόζει το Μέτρο που αφορά στο «Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίησης της Οικονομίας» μέσω επενδύσεων για την «Αναβάθμιση των ικανοτήτων της υφιστάμενης αγροτικής κοινότητας και κατάρτιση μελλοντικών επαγγελματιών». Ο συνολικός προϋπολογισμός του Μέρους για την πενταετία 2022–2026 ανέρχεται στις €100.000. Η δαπάνη αφορά στην χορηγία Υποτροφιών σε Κύπριους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης οι οποίοι θα παρακολουθήσουν πτυχία σχετιζόμενα με τη Γεωργία σε κυπριακά πανεπιστήμια από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ), σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας, το ΙΓΕ και κυπριακά πανεπιστήμια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Το Τμήμα Γεωργίας είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, εφαρμογή και παρακολούθηση Κοινοτικών και Εθνικών Σχεδίων/Προγραμμάτων που κύριο στόχο έχουν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργίας μέσω της παροχής των απαιτούμενων εργαλείων για βελτίωση της παραγωγικότητας και ενίσχυσης του γεωργικού εισοδήματος, ενδυναμώνοντας ταυτόχρονα τη θέση των αγροτών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Μεταξύ άλλων, εφαρμόζονται τα ακόλουθα:

A) Εφαρμογή Κοινοτικών Σχεδίων μέσω της ΚΑΠ

1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής και παρακολούθηση των Κανονισμών της ΚΑΠ και του Στρατηγικού Σχεδίου 2023-2027, καθώς και συμμετοχή στις σχετικές Επιτροπές σε κοινοτικό επίπεδο. Η χρηματοδότηση προέρχεται είτε αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους σε ότι αφορά τις Άμεσες Πληρωμές και τις Τομεακές Παρεμβάσεις, είτε με συγχρηματοδότηση σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις της Αγροτικής Ανάπτυξης. Οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.

B) Εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων / Προγραμμάτων

1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής, συντονισμός και παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των Κατευθυντήριων Γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις, τις ενισχύσεις De minimis και τον Απαλλακτικό Κανονισμό στον τομέα της γεωργίας. Τα Σχέδια των Κρατικών Ενισχύσεων χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από το ΤΓ

ή/και άλλους Οργανισμούς όπως είναι ο ΚΟΑΠ, κ.τ.λ. Ιδιαίτερα με τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί με την πανδημία του covid-19, καθώς και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, έχουν σχεδιαστεί και εφαρμοστεί αρκετά Σχέδια Κρατικών Ενισχύσεων, τα οποία καλύπτουν το σύνολο των τομέων της γεωργίας και κτηνοτροφίας.

2) Παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλευτικής εργασίας μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων ανάπτυξης των τομέων της γεωργοκτηνοτροφίας (οπωροκηπευτικά, αμπελοκαλλιέργεια, φυτά μεγάλης καλλιέργειας, ζωική παραγωγή και παραγωγή πιστοποιημένων σπόρων σιτηρών), με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης και της παραγωγικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τα εν λόγω προγράμματα χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους.

3) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής για ενδυνάμωση της θέσης των αγροτών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και πιο συγκεκριμένα ετοιμασία και εφαρμογή νομοθεσίας για την αντιμετώπιση των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών (ΑΘΕΠ), με την οποία προστατεύονται οι αγρότες, οι οποίοι είναι οι πλέον αδύνατοι φορείς στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και κατ' επέκταση οι πιο επιρρεπείς στις ΑΘΕΠ.

4) Εφαρμογή της νομοθεσίας που ρυθμίζει τη λειτουργία των Λαϊκών Αγορών, με τη μεταφορά της αρμοδιότητας από το Υπουργείο Εσωτερικών στο ΥΓΑΑΠ, με στόχο τη βελτίωση της λειτουργικότητας και της καλύτερης εξυπηρέτησης του σκοπού των Λαϊκών Αγορών, που είναι η μείωση της ψαλίδας στις τιμές παραγωγού και καταναλωτή προς όφελος και των δύο. Το νομοσχέδιο βρίσκεται στο τελικό στάδιο για να τεθεί προς ψήφιση από την Ολομέλεια. 5) Διαχείριση Κινδύνων στη Γεωργική Παραγωγή (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα) - Με τη ψήφιση των τριών νομοσχεδίων από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 12/7/2019, για τη μετεξέλιξη της γεωργικής ασφάλισης στην Κύπρο, καταργήθηκε ο Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης (ΟΓΑ), ενώ οι αρμοδιότητές καθώς και μέρος του προσωπικού του μεταφέρθηκαν στο Τμήμα Γεωργίας. Το Τμήμα Γεωργίας είναι πλέον η αρμόδια αρχή Διαχείρισης Κινδύνων στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή και μέσω της εφαρμογής των διαφόρων Σχεδίων, παραχωρούνται αποζημιώσεις σε πληγέντες γεωργοκτηνοτρόφους μέσω του Ταμείου Προστασίας και Ασφάλισης της Γεωργικής Παραγωγής. Τα Σχέδια σχετίζονται με:

- Την αντιστάθμιση ζημιών που οφείλονται σε θεομηνίες και δυσμενή κλιματικά φαινόμενα,
- Την επαναδραστηριοποίηση των πληγέντων διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περιοχές που κηρύσσονται ως πληγείσες από πυρκαγιές,
- Δράσεις ενεργητικής προστασίας που αφορούν στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή και
- Τη διαχείριση κινδύνου ή και την αντιστάθμιση ζημιών στην πρωτογενή παραγωγή ή και στα μέσα παραγωγής της, που δεν εμπίπτουν στα πιο πάνω.

6) Διατήρηση Αποθεμάτων Πρώτων Υλών Ζωοτροφών και Σιτηρών για Ανθρώπινη Χρήση (Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα): Με τη Διάλυση της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου (ΕΣΚ) και σύμφωνα με τον περί της Μεταβίβασης των Αρμοδιοτήτων και των Λειτουργιών της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου στο ΥΓΑΑΠ Νόμο του 2021 (Ν. 38(Ι)/2021), οι αρμοδιότητες της ΕΣΚ έχουν μεταφερθεί στο ΥΓΑΑΠ. Επιπλέον, με βάση την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 91.300 ημερ. 27/5/2021, η διαχείριση του σιλό Λεμεσού μεταφέρθηκε στο ΥΓΑΑΠ (Τμήμα Γεωργίας). Επιπρόσθετα, ο περί της Διατήρησης Αποθεμάτων Πρώτων Υλών Ζωοτροφών και

Σιτηρών για Ανθρώπινη Χρήση Νόμος του 2021 (Ν.39(Ι)/2021), έχει σκοπό να ρυθμίζει τη διατήρηση και το έλεγχο των αποθεμάτων πρώτων υλών ζωοτροφών και σιτηρών για ανθρώπινη χρήση. Με βάση την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερομηνία 26/03/2024 και αριθμό 242 και σύμφωνα με το άρθρο 7(1) του Νόμου, καθορίστηκαν τα είδη πρώτων υλών ζωοτροφών (Κριθάρι και Καλαμπόκη) και η περίοδος για την οποία οι ποσότητες που διατηρούνται ως απόθεμα καλύπτουν τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας για 28 ημέρες. Η Αρμόδια Αρχή κατόπιν προκήρυξης διαγωνισμού σύναψε γραπτή σύμβαση με 10 διαχειριστές για αποθήκευση των αποθεμάτων αυτών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ (Π.Χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ Κ.Τ.Λ) ΚΑΙ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΣΗΜΑΤΟΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Προς αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κυπριακής γεωργίας, κύριος στόχος είναι η κατοχύρωση περισσότερων προϊόντων υπό το καθεστώς των Ευρωπαϊκών Συστημάτων Ποιότητας, όπως ΠΟΠ, ΠΓΕ, η προώθηση της βιολογικής γεωργίας, καθώς και η απονομή σήματος κυπριακού προϊόντος, ως ακολούθως:

A) Προστατευόμενες Γεωγραφικές Ενδείξεις (ΠΓΕ) και Προστατευόμενες Ονομασίες Προέλευσης (ΠΟΠ)

1) Διαδικασία καταχώρησης μιας ονομασίας ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ: Υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς, εξέτασή της σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και καταχώρησή της στο σχετικό Ευρωπαϊκό Μητρώο, εφόσον πληρούνται οι πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

2) Μέτρα Προώθησης: Εφαρμογή διαφόρων Μέτρων του ΠΑΑ για την προώθηση των ποιοτικών προϊόντων. Προς την κατεύθυνση αυτή εντάσσονται και σχετικές συνεργασίες του ΤΓ με ερευνητικά ιδρύματα, όπως είναι το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών

B) Βιολογική Γεωργία

1) Διαδικασία καταχώρησης στο Μητρώο Επιχειρηματιών Βιολογικής Παραγωγής: Υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς στο ΤΓ για ένταξη στο Μητρώο Επιχειρηματιών Βιολογικής Παραγωγής, αφού υπογράψουν σύμβαση για σκοπούς ελέγχου και πιστοποίησης με έναν αναγνωρισμένο Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης (ΟΕΠ).

2) Μέτρα Προώθησης: Μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την εφαρμογή Μέτρων του ΠΑΑ για προώθηση και ανάπτυξη της Βιολογικής Γεωργίας, ως επίσης και την επιμόρφωση των νέων βιοκαλλιεργητών μέσω εξειδικευμένων σεμιναρίων.

Γ) Απονομή Σήματος Κυπριακού Προϊόντος(Πυλώνας 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα)

Το Σήμα Κυπριακού Προϊόντος, στοχεύει στη θέσπιση και καταχώριση ενός επίσημου Σήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο θα ταυτοποιεί την προέλευση γεωργικών προϊόντων και τροφίμων που παράγονται στην Κύπρο, με Κυπριακές πρώτες ύλες. Απώτερος στόχος είναι αφενός η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγών και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τόπο μας, η προστασία από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, καθώς και η ενίσχυση της ένταξης τους στην

εφοδιαστική αλυσίδα τροφίμων και αφετέρου η εδραίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών για τα κυπριακά προϊόντα και η εξάλειψη φαινομένων παραπλάνησης. Η Νομική Υπηρεσία έχει εγγράψει στον έφορο εταιρειών το Κυπριακό Σήμα, κατόπιν συνεννόησης του Υπουργείου Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας. Ετοιμάστηκε προσχέδιο κανονισμού απονομής εμπορικού σήματος «Αυθεντικά Κυπριακό /Cyprus Made» το οποίο διαβιβάστηκε στη Νομική Υπηρεσία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- 1) Παροχή επαγγελματικής κατάρτισης στον αγροτικό κόσμο, μέσω της Παρέμβασης Α.Α 7.1 «Εκπαιδεύσεις».
- 2) Παροχή ενημέρωσης καθώς και τεχνικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στον αγροτικό κόσμο, τόσο από τα κεντρικά γραφεία του ΤΓ, όσο και από τα έξι (6) Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία που διατηρεί. Οι συμβουλές παρέχονται μέσω προσωπικών επαφών, τόσο επί τόπου στις γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, όσο και στα κατά τόπους γραφεία του ΤΓ ή μέσω τηλεφωνικών συνδιαλέξεων.
- 3) Διεξαγωγή σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, διαλέξεων, νυχτερινών συγκεντρώσεων σε κοινότητες, καθώς και έκδοση έντυπων υλικών (π.χ. περιοδικό Αγρότης), ενημερωτικών βιβλιαρίων, άρθρων σε εφημερίδες και ανακοινώσεις.
- 4) Παροχή πληροφόρησης και συμβουλών μέσω της ιστοσελίδας του ΤΓ και της ιστοσελίδας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ), με αποστολή γραπτών μηνυμάτων (sms), καθώς επίσης και μέσω οπτικοακουστικού υλικού (τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα).
- 5) Παροχή τεχνικής κατάρτισης, μέσω της οργάνωσης συστημάτων μαθητείας από τα Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕΓΕ).
- 6) Παροχή υποστήριξης και εύκολης πρόσβασης στους αγρότες μέσω της λειτουργίας του Κέντρου Εξυπηρέτησης του Αγρότη (ΚΕΑ), σε θέματα που σχετίζονται με Ευρωπαϊκά Προγράμματα, καθώς και σε πληροφορίες/ενημέρωση για όλα τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του ΥΓΑΑΠ.
- 7) Παροχή πληροφόρησης μέσω της Διαδικτυακής Πύλης της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία επιτρέπει τη χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες από την Κυπριακή Δημοκρατία μέσω διαδικτύου.
- 8) Ανάδειξη και προβολή της συνάρτησης της κυπριακής γεωργίας με τον άνθρωπο και την ύπαιθρο, καθώς και της τεκμηρίωσης της σημασίας και βαρύτητας τους μέσα από τα χρόνια, με τη δημιουργία Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου.
- 9) Εφαρμογή του Μέτρου «Αναβάθμισης των ικανοτήτων της υφιστάμενης αγροτικής κοινότητας και κατάρτιση μελλοντικών επαγγελματιών» μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η δαπάνη θα αφορά στην χορηγία Υποτροφιών σε Κύπριους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης οι οποίοι

θα παρακολουθήσουν πτυχία σχετιζόμενα με τη Γεωργία σε κυπριακά πανεπιστήμια από το ΙΚΥ, σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας, το ΙΓΕ και κυπριακά πανεπιστήμια.

10) Θεσμοθέτηση Γραφείων Γεωργού, σε κάθε Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο του Τμήματος Γεωργίας, με σκοπό την άμεση εξυπηρέτηση του αγροτικού κόσμου σε σχέση με τις συναλλαγές του με το δημόσιο τομέα, μειώνοντας τη γραφειοκρατία και τον χρόνο διεκπεραίωσης των διαφόρων αναγκών/αιτημάτων του, μέχρι την πλήρη ψηφιοποίηση των υπηρεσιών που σχετίζονται με τις ανάγκες των γεωργών.

Όλες οι πιο πάνω Δράσεις εμπίπτουν στον Πυλώνα 10 - Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΕΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στο παρόν στάδιο υπολογίζεται ότι η γεωργία και μόνο (χωρίς να υπολογίζονται τα δάση) αξιοποιεί πέραν των 130.000 εκταρίων γης (23% του συνόλου της έκτασης της Κύπρου που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία). Ο τρόπος με τον οποίο ασκείται η γεωργία στις περιοχές αυτές έχει θετικές, αλλά και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ο γεωργός δεν είναι πλέον μόνο παραγωγός τροφίμων, αλλά συμβάλλει στην αποτροπή της υποβάθμισης των εδαφικών πόρων, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην προστασία και διαφύλαξη των υδατικών πόρων, καθώς επίσης και στον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, μέσω των γεωργικών πρακτικών που ακολουθεί.

Σε σχέση με τους φυσικούς πόρους, το έδαφος παρέχει υπηρεσίες που είναι ουσιαστικές για τις ανθρώπινες ανάγκες και την επιβίωση των οικοσυστημάτων. Εντούτοις, το έδαφος, ως μη ανανεώσιμος πόρος, βρίσκεται σε διαδικασία υποβάθμισης, η οποία θα ενταθεί εάν δεν αναληφθούν δράσεις. Προς τον σκοπό αυτό, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει θεσπίσει τον Κανονισμό του 2002 που αφορά στη Χρησιμοποίηση της Ιλύος στη Γεωργία (εναρμόνιση με την Οδηγία 86/278/ΕΟΚ), στον οποίο αναφέρονται οι οριακές τιμές των βαρέων μετάλλων που μπορούν να εισάγονται κατά έτος στα καλλιεργούμενα εδάφη.

Πρόσθετα, η κλιματική αλλαγή αλλά και η υπεράντληση των υπογείων υδάτων, έχουν οδηγήσει στην ποιοτική και ποσοτική υποβάθμισή τους. Για την προστασία αλλά και ανάκαμψη των υδροφορέων, έχει θεσπιστεί η Ευρωπαϊκή Οδηγία ΕΟΚ 2000/60. Επίσης, η νιτρορύπανση των υπόγειων και επιφανειακών νερών είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις γεωργικές δραστηριότητες. Η υποχρέωση για προστασία των νερών από τη νιτρορύπανση απορρέει από τη σχετική κοινοτική Οδηγία (91/676/ΕΚ) που αφορά στις γεωργικές δραστηριότητες, η οποία έχει εναρμονιστεί με τους Περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης) Κανονισμούς του 2002, το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Πρόγραμμα Δράσης για Προστασία των Ευπρόσβλητων

Ζωνών από τη Νιτρορύπανση) Διάταγμα του 2014 (Κ.Δ.Π. 281/2014) και τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής του 2007 (Κ.Δ.Π. 263/2007).

Σημειώνεται επίσης ότι, η κακή λειτουργία των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και η μη ορθολογική διαχείριση μεγάλου όγκου κτηνοτροφικών αποβλήτων έχει ως αποτέλεσμα τη ρύπανση του περιβάλλοντος ή/και των υπογείων υδροφορέων. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της Κ.Δ.Π. 433/2006 σχετικά με το διάταγμα για τις αγελαδοτροφικές μονάδες, αποτελεί υποχρέωση των κτηνοτρόφων όπως κατασκευάσουν στεγανές πλατφόρμες για αποθήκευση των στερεών κτηνοτροφικών αποβλήτων, ενώ για τις χοιροτροφικές μονάδες έχει εκδοθεί η Κ.Δ.Π. 737/2003 που αναφέρει τους Γενικούς Όρους Απόρριψης Αποβλήτων για χοιροστάσια, τα οποία επεξεργάζονται τα χοιρολύματα με μηχανικό διαχωρισμό. Ιδιαίτερα αναφέρεται ότι η αδυναμία διαχείρισης των υγρών λυμάτων των κτηνοτροφικών μονάδων αναμένεται να επιφέρει σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η επιβολή της «Πράσινης φορολογίας», που θα είναι υποχρεωμένοι να πληρώνουν οι αγρότες, θα έχει άμεσο αντίκτυπο στους κτηνοτρόφους, αυξάνοντας περαιτέρω το κόστος παραγωγής. Επιπρόσθετα, το ΤΓ, στα πλαίσια της ορθής χωροταξικής ανάπτυξης της κτηνοτροφίας, προωθεί τη συγκέντρωση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε οργανωμένες κτηνοτροφικές περιοχές με στόχο τη διασφάλιση της ευημερίας των ζώων, τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος και τη μείωση της οχληρίας που προκαλούν οι μονάδες σε γειτνιάζουσες Κοινότητες και στο περιβάλλον. Ο Νόμος που διέπει τη δημιουργία και λειτουργία των κτηνοτροφικών περιοχών βρίσκεται στη Βουλή των Αντιπροσώπων και αναμένεται, εντός του 2024, η έναρξη εξέτασης και ψήφισης του. Στόχος του Νόμου είναι η στήριξη του επαγγελματία κτηνοτρόφου και η καλύτερη αξιοποίηση των κτηνοτροφικών οικοπέδων, προτείνοντας διάφανα και αντικειμενικά κριτήρια και μέτρα, για εκμίσθωση και αποτελεσματική διαχείριση τους, ως επίσης την επιβολή πιο αυστηρών όρων διαχείρισης των οικοπέδων και εφαρμογή εξώδικης ρύθμισης των παραβάσεων.

Ιδιαίτερη έμφαση για την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος δίδεται και μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027, με την παροχή κινήτρων για άσκηση γεωργικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Η υποχρεωτική εφαρμογή των προνοιών της Αιρεσιμότητας σε συνδυασμό με τα Οικολογικά Προγράμματα και τις Αγροπεριβαλλοντικές Παρεμβάσεις, προωθούν τόσο πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, όσο και δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Πιο συγκεκριμένα, οι δράσεις αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, στην εφαρμογή συστημάτων αμειψισποράς, την ολοκληρωμένη διαχείριση παραγωγής και τη βιολογική γεωργία. Η εφαρμογή των δράσεων αυτών θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των υπόγειων υδροφορέων, τη βελτίωση της δομής, της χημικής σύστασης και της γονιμότητας του εδάφους, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, κ.α.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΉΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

A) Εφαρμογή Κοινοτικών Σχεδίων μέσω της ΚΑΠ:

- 1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής και παρακολούθηση των Οικολογικών Προγραμμάτων μέσω των άμεσων ενισχύσεων προς τους γεωργούς και πιο συγκεκριμένα πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον. Η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 2) Συντονισμός και σύνταξη των Αγροπεριβαλλοντικών Παρεμβάσεων του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027. Οι Παρεμβάσεις αυτές είναι συγχρηματοδοτούμενες και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 3) Θέσπιση Νομοθεσιών για εναρμόνιση με την Κοινοτική Νομοθεσία και συντονισμός ενημέρωσης των αγροτών, αναφορικά με τις πρόνοιες της Αιρεσιμότητας, η οποία αποτελεί τη βάση για την καταβολή επιδοτήσεων στον τομέα της γεωργίας.
- 4) Συντονισμός και ετοιμασία Εθνικού Συμβουλευτικού Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για τον έλεγχο των Εκπομπών Αμμωνίας στη γεωργία, σχετικά με τη διαχείριση αζώτου, τη διατροφή των ζώων, την αποθήκευση και διασπορά κοπριάς κ.α., με βάση την Οδηγία 2016/2284 που αφορά στη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων.

Β) Εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων/ Προγραμμάτων:

- 1) Σχεδιασμός και διαχείριση Σχεδίων προστασίας και διατήρησης των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος (Κατεδάφιση/ Μετεγκατάσταση Οχληρών Υποστατικών, Σχέδιο για Καταπολέμηση της Ποντίκας, κ.τ.λ.). Τα εν λόγω Σχέδια χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΧΟΣ 3: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΛΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το Τμήμα Γεωργίας διενεργεί ελέγχους για επιβεβαίωση της ορθής εφαρμογής μιας σειράς Εθνικών και Κοινοτικών Νομοθεσιών που αφορούν κυρίως φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, φρούτα και λαχανικά, τρόφιμα, καθώς και ζωοτροφές, δίνοντας έμφαση σε προϊόντα υψηλού κινδύνου. Παρ' ότι οι πλείστες Νομοθεσίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά, εντούτοις διαπιστώνεται η ανάγκη περαιτέρω απλοποίησης του σχετικού ρυθμιστικού πλαισίου. Απαιτείται επίσης η καταγραφή των διαδικασιών για τη διενέργεια ελέγχων των Νομοθεσιών. Σημαντικός επίσης παράγοντας για τη διενέργεια των ελέγχων αποτελεί και η διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων. Επισημαίνεται ότι, με την ενοποίηση των κλιμακίων ελέγχων, την υπογραφή πρωτοκόλλου συνεργασίας με τον ΚΟΑΠ για τη διενέργεια κοινών ελέγχων στα πλαίσια της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, καθώς και τη δημιουργία μονάδων ελέγχου για τις επιθεωρήσεις πολλών Νομοθεσιών σε μία επίσκεψη από ομάδα επιθεωρητών, ο αριθμός των ελέγχων σε επίπεδο παραγωγού αναμένεται να αυξηθεί.

Το ΤΓ, ως η Αρμόδια Αρχή για τον έλεγχο των ζωοτροφών που εισάγονται ή διακινούνται στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, λαμβάνει όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας. Νομικό πλαίσιο για τους ελέγχους των ζωοτροφών που καταφθάνουν στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας είναι οι περί Ζωοτροφών και Προσθετικών των Ζωοτροφών (Έλεγχος Ποιότητας,

Προμήθειας και Χρήσεως) Νόμοι του 1993 έως το 2007, καθώς και οι σχετικοί Εθνικοί και Κοινοτικοί Κανονισμοί (ΕΚ) 178/2002, 882/2004 και 625/2017.

Στα πλαίσια της ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων, το ΤΓ εφαρμόζει τις ακόλουθες Νομοθεσίες: Ο περί Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων Νόμος του 2011, οι περί Ορθολογικής Χρήσης Γεωργικών Φαρμάκων Κανονισμοί του 2012, οι περί Γεωργικών Φαρμάκων (Πώληση, Παρασκευή και Αποθήκευση) Κανονισμοί του 2003, ο περί Βιοκτόνων Νόμος του 2014 και οι περί Βιοκτόνων (Εκτέλεση Επαγγελματικών Εργασιών) Κανονισμοί του 2019. Σημειώνεται ότι, υπάρχουν καταγεγραμμένες οι διαδικασίες διενέργειας ελέγχων καθώς και η καταγραφή των διαδικασιών σε ότι αφορά τα βιοκτόνα.

Επιπλέον, το ΤΓ εφαρμόζει τις Νομοθεσίες της φυτοϋγείας (οι περί Μέτρων Προστασίας κατά της Εισαγωγής και Εξάπλωσης Οργανισμών Επιβλαβών για τα Φυτά και Φυτικά Προϊόντα Νόμοι του 2003 μέχρι 2012), του φυτικού αναπαραγωγικού υλικού (οι περί Παραγωγής και Εμπορίας Φυτικού Πολλαπλασιαστικού Υλικού Νόμοι του 2007 έως 2017 και οι περί Σπόρων Νόμοι του 1998 μέχρι 2012), καθώς και τη νομοθεσία που ρυθμίζει την εφαρμογή εμπορικών προδιαγραφών (ποιότητα) φρέσκων φρούτων και λαχανικών (οι περί Επιβολής Ποιοτικού Ελέγχου στα Γεωργικά Προϊόντα Νόμοι του 2002 μέχρι 2007), που είναι πλήρως εναρμονισμένες με το σχετικό Κοινοτικό Κεκτημένο και προβαίνει σε επιτόπιους ελέγχους σύμφωνα με ετήσιο πρόγραμμα. Επιπρόσθετα εφαρμόζει και τη νομοθεσία για τους μικροβιακούς ελέγχους στο στάδιο της πρωτογενούς παραγωγής (περί Υγιεινής των Τροφίμων Φυτικής Προέλευσης στο Στάδιο της Πρωτογενούς Παραγωγής Νόμος του 2017).

Με βάση την Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία, το ΤΓ διενεργεί ελέγχους για τις προδιαγραφές εμπορίας αριθμού ζωικών προϊόντων, καθώς και για την ταξινόμηση των σφάγιων (βοοειδών, χοίρων και προβάτων). Επίσης, στον τομέα της πτηνοτροφίας, εφαρμόζεται ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας των Αυγών Νόμος του 103(Ι)/2016, ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας του Κρέατος Πουλερικών Νόμος του 110(Ι)/2020 και ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας των Αυγών προς Επώαση και των Νεοσσών Πουλερικών Ορνιθώνος Νόμος του 109(Ι)/2020.

Το ΤΓ είναι επίσης η Αρμόδια Αρχή για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και εφαρμόζει Εθνικές και Κοινοτικές Νομοθεσίες (Κανονισμός (ΕΚ) 834/2007, Κανονισμός (ΕΚ) 889/2008, Κανονισμός (ΕΚ) 1235/2008 και Νόμος 227(Ι)/2004). Επίσης, στα πλαίσια της εποπτείας του Συστήματος Ελέγχου για τη Βιολογική Παραγωγή, το ΤΓ θεσπίζει και εφαρμόζει το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Ελέγχων.

Τα Εργαστήρια Ελέγχου Ποιότητας Ζωοτροφών, Λιπασμάτων και Φύλλων, Ελέγχου Υπολειμμάτων Γεωργικών Φαρμάκων, Οίνου και Αλκοολούχων Ποτών που διενεργούν αναλύσεις σε τρόφιμα και ζωοτροφές, είναι διαπιστευμένα σύμφωνα με το Πρότυπο EN ISO 17025. Βασικός στόχος είναι η διατήρηση της διαπίστευσης και η πιστή εφαρμογή των διαδικασιών του Συστήματος Ποιότητας, καθώς και η βελτίωσή του για διασφάλιση της συνεχούς αποτελεσματικότητάς του. Προωθείται ταυτόχρονα και η συνεχής επέκταση του Πεδίου Διαπίστευσης των Εργαστηρίων σε επιπρόσθετες μεθόδους, με στόχο τη διασφάλιση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών. Με

βάση νέα Κοινοτική Νομοθεσία, απαιτείται επίσης διαπίστευση για τα εργαστήρια που διενεργούν αναλύσεις για σκοπούς φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Τέλος προωθείται και η Διαπίστευση του Εργαστηρίου Οργανοληπτικής Αξιολόγησης Ελαιολάδου.

Για μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων, που αποτελεί σημαντικό θέμα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα Τρόφιμα και τη Γεωργία, προωθούνται δράσεις για μείωση της απώλειας κατά τη διαδικασία παραγωγής, συγκομιδής, μεταφοράς, μετασυλλεκτικής μεταχείρισης, αποθήκευσης και κατανάλωσης των γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων και τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των γεωργών και άλλων εμπλεκόμενων στον αγροδιατροφικό τομέα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.1: ΈΛΕΓΧΟΙ ΣΕ ΦΥΤΑ, ΦΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΖΩΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ

Το ΤΓ συμμετέχει στον καταρτισμό των Νομοθεσιών σε κοινοτικό επίπεδο, εφαρμόζει Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες και διενεργεί ελέγχους που πηγάζουν από τις εν λόγω Νομοθεσίες, οι οποίες αφορούν κυρίως φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, φρούτα και λαχανικά, τρόφιμα, καθώς και ζωοτροφές, δίνοντας έμφαση σε προϊόντα υψηλού κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα, το ΤΓ χειρίζεται τα πιο κάτω θέματα:

- 1) Έλεγχος Ζωοτροφών: Ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν την εισαγωγή, παρασκευή, συσκευασία, σήμανση, εμπορία και χρήση όλων των ζωοτροφών, αυτούσιων προσθετικών και προμιγμάτων (εκτός των φαρμακούχων ζωοτροφών), καθώς και τον έλεγχο των εγκαταστάσεων και των ενδιάμεσων για σκοπούς εγγραφής / έγκρισης. Αξίζει να σημειωθεί η δέσμευση όλων των υλικών υψηλού κινδύνου (αραβόσιτος, γλουτένη αραβοσίτου, βαμβακόσπορος κ.τ.λ.), που προέρχονται, είτε από Τρίτες Χώρες, είτε από άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ, για εφαρμογή των απαραίτητων ελέγχων (αφλατοξίνη B1 και σαλμονέλα).
- 2) Έλεγχος Αγροχημικών: Διενέργεια ελέγχων σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα και βιοκτόνα, τόσο στο επίπεδο της αγοράς, όσο και στο επίπεδο της χρήσης τους. Επιπλέον, εφαρμογή διαδικασιών για χορήγηση άδειας σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα και βιοκτόνα, καθώς και για χορήγηση άδειας σε καταστήματα εμπορίας, πωλητές, αποθήκες και εργοστάσια φυτοπροστατευτικών προϊόντων και σε συνεργεία και επαγγελματίες χρήστες βιοκτόνων.
- 3) Έλεγχος Φυτοϋγείας και Ποιότητας: Διενέργεια ελέγχων σε φυτά και φυτικά προϊόντα που προέρχονται από Τρίτες Χώρες ή άλλα Κράτη Μέλη ή εξάγονται σε Τρίτες Χώρες ή σε γεωργικά προϊόντα που διακινούνται από τις κατεχόμενες στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας. Επίσης, διενέργεια ελέγχων σε προμηθευτές πολλαπλασιαστικού υλικού, καθώς και στις εγκαταστάσεις τους και στους αδειούχους πωλητές σπόρων προς φύτευση. Επιπλέον, επισκοπήσεις για επιβεβαίωση απουσίας επιβλαβών οργανισμών και εφαρμογή Σχεδίων σε περίπτωση εντοπισμού τους. Τέλος,

διενέργεια ελέγχων σύμφωνα με τις πρόνοιες του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού 852/2004 (Πυλώνας 16. Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον).

4) Έλεγχος Ζωικών Προϊόντων: Διενέργεια επιθεωρήσεων, τόσο στα σφαγεία, εργαστήρια τεμαχισμού κρέατος πουλερικών, εκκολαπτήρια και κέντρα συσκευασίας αυγών, όσο και σε υπεραγορές, κρεοπωλεία, κ.τ.λ.

5) Έλεγχος Προϊόντων Ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ και Βιολογικά): α) Διενέργεια ελέγχων σε επίπεδο παραγωγού, μεταποιητή και αγοράς για όλα τα προϊόντα ποιότητας. β) Εξέταση αιτήσεων και ενστάσεων επί των αιτήσεων που υποβάλλονται για πιστοποίηση προϊόντων ως ΠΟΠ/ ΠΓΕ. γ) Έγκριση, έλεγχος και εποπτεία Οργανισμών Ελέγχου και Πιστοποίησης.

Οι εργασίες των Εργαστηρίων του ΤΓ απορρέουν από την εφαρμογή Εθνικών/ Ευρωπαϊκών Νομοθεσιών ή/ και την επίλυση προβλημάτων στα πλαίσια παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στους γεωργοκτηνοτρόφους ή/ και στα πλαίσια ερευνητικών προγραμμάτων του ΤΓ που αναφέρονται πιο πάνω. Τα εργαστήρια που διενεργούν τις αναλύσεις σε τρόφιμα και ζωοτροφές είναι διαπιστευμένα, επιβάλλεται όμως η διατήρηση της διαπίστευσης τους και ταυτόχρονα η συνεχής επέκταση του πεδίου διαπίστευσής τους.

Στα πλαίσια αναθεώρησης του Πρότυπου CYS EN ISO 17025:2005 και της απαίτησης για εναρμόνιση με αυτό των ήδη διαπιστευμένων Εργαστηρίων του ΤΓ, προωθείται η αναθεώρηση και ο σχεδιασμός ενός ενιαίου Συστήματος Ποιότητας για όλα τα Εργαστήρια του ΤΓ (Κλάδος Εργαστηριακών Αναλύσεων, Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας, Κλάδος Οπωροκηπευτικών, Κλάδος Αμπελουργίας/Οινολογίας).

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Γεωργίας.	ΔΕ1: Μεταβολή (%) της αξίας των γεωργικών εξαγωγών της Κύπρου.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> Αριθμητής: Η αξία των γεωργικών εξαγωγών (ακατέργαστα γεωργικά προϊόντα και βιομηχανικά προϊόντα γεωργικής προέλευσης) για την τρέχουσα χρονιά. Παρονομαστής: Η αξία των γεωργικών εξαγωγών (ακατέργαστα γεωργικά προϊόντα και βιομηχανικά προϊόντα γεωργικής προέλευσης) για την περασμένη χρονιά. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται η ετήσια μεταβολή των γεωργικών εξαγωγών της Κύπρου.</p>
Δ1.1: Στήριξη του αγροτικού τομέα.	ΔΑ01: Αριθμός γεωργοκτηνοτρόφων που έλαβαν ενίσχυση από Ευρωπαϊκά και Εθνικά Προγράμματα που εφαρμόζει το ΤΓ.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ακέραιος αριθμός. Αφορά τον αριθμό των γεωργών που επωφελείται από Ευρωπαϊκά και Εθνικά Προγράμματα που εφαρμόζει το ΤΓ. Στους δικαιούχους περιλαμβάνονται και Ομάδες Παραγωγών, καθώς και Σύνδεσμοι (πχ προστασίας φυτών, εκτροφών ζώων, κλπ).</p>
Δ1.2: Προώθηση Πιστοποίησης Προϊόντων Ποιότητας (π.χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, Βιολογικά κ.α.).	ΔΑ02: Αριθμός (%) γεωργοκτηνοτρόφων που παράγουν προϊόντα ποιότητας.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών που παράγουν Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προϊόντα Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων (ΠΓΕ), καθώς και ο συνολικός αριθμός των βιοκαλλιεργητών, που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό μητρώο. Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των Κυπρίων αγροτών που λαμβάνουν άμεσες πληρωμές. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των αγροτών που παράγουν προϊόντα ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικά, κλπ) σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των Κυπρίων αγροτών που λαμβάνουν Άμεσες Πληρωμές.</p>
Δ1.3: Εκπαίδευση, κατάρτιση και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.	ΔΑ03: Αριθμός γεωργοκτηνοτρόφων που έτυχαν συμβουλευτικών υπηρεσιών ή/ και συμμετείχαν σε επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά σεμινάρια.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ακέραιος αριθμός. Αφορά τον αριθμό των γεωργών στους οποίους παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες ή/ και που συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες κατάρτισης.</p>
Σ2: Διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων στον Αγροτικό Τομέα και προώθηση της Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας.	ΔΕ2: Η αιτούμενη έκταση για την εφαρμογή Αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων/ Δράσεων σε σχέση με τη συνολική αιτηθείσα γεωργική έκταση (%).	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> Αριθμητής: Η συνολική αιτηθείσα έκταση που εντάσσεται στα Αγροπεριβαλλοντικά Μέτρα. Παρονομαστής: Η συνολική αιτηθείσα έκταση που δηλώνεται στον ΚΟΑΠ για καταβολή Άμεσων Πληρωμών. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο της γεωργικής έκτασης που εντάσσεται στα Αγροπεριβαλλοντικά Μέτρα σε σχέση με τη συνολική</p>

		αιτηθείσα γεωργική έκταση της Κύπρου για καταβολή Άμεσων Πληρωμών.
<u>Δ2.1</u> : Προώθηση Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας και Πράσινης Ανάπτυξης, προστασία και διατήρηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος.	<u>ΔΑ01</u> : Ποσοστό (%) κρουσμάτων που δε συμμορφώνονται με την Οδηγία για την προστασία των νερών από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των γεωργών που δεν συμμορφώθηκαν με τη σχετική Οδηγία. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των γεωργών στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι σύμφωνα με τη σχετική Οδηγία. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των γεωργών που δεν συμμορφώθηκαν με τη σχετική Οδηγία, σε σχέση με το συνολικό αριθμό των γεωργών στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι σύμφωνα με τη σχετική Οδηγία. Οι πραγματοποιούμενοι έλεγχοι διέπονται από συγκεκριμένες Οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές.</p>
<u>Σ3</u> : Αναβάθμιση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών, καθώς και μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων.	<u>ΔΕ3</u> : Ποσοστό (%) κρουσμάτων που δε συμμορφώνονται με την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία σχετικά με την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων και ζωοτροφών.	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών-εμπορευόμενων που δεν συμμορφώθηκαν με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες, έπειτα από ελέγχους/ επιθεωρήσεις που τους διενεργήθηκαν και στους οποίους επιβλήθηκε διοικητικό πρόστιμο ή σε πιο σοβαρές υποθέσεις παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών-εμπορευόμενων στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι/ επιθεωρήσεις σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των παραγωγών – εμπορευόμενων που δεν συμμορφώθηκαν με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες σε σχέση με το συνολικό αριθμό των παραγωγών – εμπορευόμενων στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι/επιθεωρήσεις, σύμφωνα με τις εν λόγω Νομοθεσίες.</p>
<u>Δ3.1</u> : Έλεγχοι σε φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, τρόφιμα και ζωοτροφές.	<u>ΔΑ01</u> : Ο αριθμός των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/ επιθεωρήσεων σε σχέση με τον ετήσιο αριθμό των προγραμματισθέντων ελέγχων/ επιθεωρήσεων (%).	<p>Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/επιθεωρήσεων, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των προγραμματισθέντων ελέγχων/ επιθεωρήσεων, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. <p>Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/ επιθεωρήσεων, σε σχέση με τους προγραμματιζόμενους, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. Οι έλεγχοι προγραμματίζονται σύμφωνα με τις ανάγκες/απαιτήσεις των σχετικών Νομοθεσιών.</p>

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η λειψυδρία είναι ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος δια μέσου των αιώνων. Οι ανομβρίες είναι πολύ συχνές και εκτιμάται ότι η κλιματική αλλαγή στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, θα οδηγήσει σε περαιτέρω μειώσεις στην ετήσια και εποχιακή διαθεσιμότητα νερού. Επιπρόσθετα η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, η αύξηση του μόνιμου πληθυσμού (ντόπιου και μεταναστών), ο αυξανόμενος αριθμός τουριστών και η υψηλή εποχιακή διακύμανση της ζήτησης νερού, αποτελούν σημαντικές διαχρονικές πιέσεις στους περιορισμένους υδάτινους πόρους της Κύπρου.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος τις τελευταίες δεκαετίες υλοποιήθηκαν σημαντικά κατασκευαστικά έργα υδατικής ανάπτυξης για ύδρευση, άρδευση και άλλες χρήσεις, όπως φράγματα, μονάδες επεξεργασίας νερού, αντλιοστάσια, έργα μεταφοράς νερού και εμπλουτιστικά έργα. Επίσης από το 1997 μέχρι σήμερα έχουν κατασκευαστεί πέντε μονάδες αφαλάτωσης με σκοπό την απεξάρτηση της παροχής πόσιμου νερού στα μεγάλα αστικά και τουριστικά κέντρα, από τη βροχόπτωση, ενώ συνεχίζεται η υλοποίηση και λειτουργία σημαντικών έργων για την αξιοποίηση του ανακτημένου νερού που παράγεται από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων των αστικών συμβουλίων αποχετεύσεων. Το ανακτημένο νερό, το οποίο παράγεται από την τριτοβάθμια επεξεργασία των αστικών λυμάτων, είναι ένας σταθερός πόρος νερού άρδευσης που χρησιμοποιείται στην Κύπρο από το 1998, ενδυναμώνοντας την ικανότητα εξυπηρέτησης των αναγκών άρδευσης με βιώσιμο τρόπο.

Σημαντικό ρόλο στην κάλυψη των υδρευτικών αναγκών έχουν οι Μονάδες Αφαλάτωσης οι οποίες λειτουργούν με μακροπρόθεσμα Συμβόλαια και θεωρούνται πλέον απαραίτητες για τη συμπλήρωση του διαχρονικά ελλειμματικού υδατικού ισοζυγίου. Κατά το 2022, για παράδειγμα, παρά τη σχετική πολυομβρία και την αξιοποίηση 22,06 Mm³ ανακτημένου νερού, το υδατικό ισοζύγιο ενισχύθηκε με την παραγωγή 53,03 Mm³ αφαλατωμένου νερού.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, για την διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των αναγκών σε νερό για οικιακές, γεωργικές, βιομηχανικές, περιβαλλοντικές και άλλες χρήσεις, στο μέγιστο δυνατό βαθμό με βιώσιμο τρόπο, το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων προβαίνει:

- Στη συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση, σε ετήσια βάση, των διαθέσιμων αποθεμάτων νερού από συμβατικούς πόρους καθώς και των ποσοτήτων που είναι διαθέσιμες ή δυνατόν να παραχθούν από μη συμβατικούς πόρους (ανακύκλωση και αφαλάτωση).
- Στην ετοιμασία ετήσιων σεναρίων κατανομής των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα, με στόχο τη βέλτιστη κατανομή του για όλες τις χρήσεις.

- Στον προγραμματισμό/σχεδιασμό νέων έργων υδατικής ανάπτυξης ζωτικής σημασίας (φράγματα, αγωγοί μεταφοράς, έργα αξιοποίησης του ανακτημένου νερού), καθώς και στην αναβάθμιση/βελτίωση της υφιστάμενης υποδομής.
- Στην εύρυθμη λειτουργία και συντήρηση των υφιστάμενων έργων υποδομής που είναι ουσιώδης για τη διασφάλιση της συνεχούς παροχής νερού ύδρευσης, άρδευσης και ανακτημένου νερού, αλλά και τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των έργων αυτών βάσει του αρχικού τους σχεδιασμού.
- Στην προώθηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτινων πόρων. Τα πιο σημαντικά μέτρα που προωθούνται είναι η καταμέτρηση του νερού, η καλλιέργεια υδατικής συνείδησης για την εξοικονόμηση και αποτελεσματική χρήση του νερού, η προώθηση μέτρων για μείωση της κατανάλωσης νερού, η προώθηση της επαναχρησιμοποίησης του νερού, η παρακολούθηση και οι περιορισμοί στην άντληση των υπογείων υδάτων, η αποτελεσματική διαχείριση/παρακολούθηση των δικτύων μεταφοράς και διανομής, καθώς και η εφαρμογή τιμολογιακής πολιτικής για να ενθαρρύνει την αποτελεσματική χρήση και την προστασία των περιορισμένων υδάτινων πόρων.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στη Μεταρρύθμιση του Τομέα Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων, η οποία έχει ενταχθεί στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η Μεταρρύθμιση του Τομέα Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων στοχεύει στην προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών στη διαχείριση των υδάτινων πόρων στην Κύπρο, με σκοπό να βοηθηθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, ώστε να εφαρμόζουν βέλτιστες πρακτικές για την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση του νερού, του πλέον πολύτιμου και σπάνιου αγαθού για τη χώρα μας. Οι κύριοι τομείς παρέμβασης που έχουν ήδη προκαθοριστεί στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης, αλλά θα τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας και ανάλυσης είναι οι εξής:

- (A) Υποστήριξη της συγχώνευσης των Επαρχιακών Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας και Αποχετεύσεων
1. Μνημόνιο συμφωνίας και συνεργασίας μεταξύ των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας για την επίτευξη κοινών στόχων για βελτιωμένη επιχειρησιακή ικανότητα.
  2. Μνημόνιο συμφωνίας και συνεργασίας μεταξύ των Συμβουλίων Αποχετεύσεων για την επίτευξη κύριων κοινών στόχων για βελτιωμένη επιχειρησιακή ικανότητα.
  3. Εκπόνηση προπαρασκευαστικών μελετών που θα συμβάλουν στην επίτευξη του τελικού στόχου για την ενοποίηση των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας και Συμβουλίων Αποχετεύσεων και την μετατροπή τους σε Επαρχιακά Συμβούλια.
- (B) Μείωση του ατιμολόγητου νερού και συμμόρφωση με τη νέα Οδηγία για το Πόσιμο Νερό
1. Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνου των λεκανών απορροής.
  2. Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνου του συστήματος μεταφοράς και διανομής πόσιμου νερού.
  3. Αξιολόγηση των επιπέδων απωλειών νερού με τη χρήση του Δείκτη ILI (Infrastructure Leakage Index).

(Γ) Βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης του ανακτημένου νερού

1. Εκπόνηση Σχεδίου εκτίμησης και διαχείρισης κινδύνων για τη διάθεση ανακτημένου νερού που παράγεται από την επεξεργασία υγρών λυμάτων στη γεωργία.

(Δ) Ενίσχυση της ασφάλειας και της βιώσιμης λειτουργίας των υποδομών του ΤΑΥ

1. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης των μεγάλων φραγμάτων.
2. Αξιολόγηση της απόδοσης των μεγάλων κυβερνητικών έργων που ολοκληρώνουν πέραν των 30 με 40 χρόνων ωφέλιμης ζωής.
3. Μελέτη αναθεώρησης της υδατικής πολιτικής.
4. Εφαρμογή συστήματος διαχείρισης ποιότητας σύμφωνα με το Πρότυπο ISO 9001.

Επιπρόσθετα, στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) εντάχθηκαν και οι πιο κάτω Επενδύσεις σχετικές με τον Στόχο 1, για τις οποίες προωθείται η υλοποίησή τους σύμφωνα με τα ορόσημα και στόχους που δηλώθηκαν στο ΣΑΑ:

1. Εγκατάσταση Ολοκληρωμένου Συστήματος Παρακολούθησης και Ελέγχου του δικτύου του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων.
2. Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε διυλιστήρια νερού και αντλιοστάσια (υποδομές του ΤΑΥ).
3. Αναβάθμιση Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Νερού (Διυλιστηρίων).
4. Αντικατάσταση Αγωγού Χοιροκοιτίας – Αμμοχώστου.

Οι Δραστηριότητες του Στόχου 1 εμπίπτουν στα πλαίσια των Πυλώνων - Προτεραιοτήτων «Οριζόντιες Πολιτικές - Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα», «Επιχειρήσεις - Βιώσιμη Καινοτόμα Οικονομία», «Αναζωογόνηση της Υπαίθρου» και «Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΝΕΡΟΥ

Το έλλειμμα νερού αυξάνει την ανάγκη για συνεχή αξιολόγηση του υδατικού ισοζυγίου και για ετοιμασία ετήσιων σεναρίων κατανομής του νερού, με στόχο τη βέλτιστη κατανομή των διαθέσιμων υδάτινων πόρων για όλες τις χρήσεις. Στα πλαίσια αυτά υλοποιούνται οι πιο κάτω δράσεις:

- Προσδιορισμός και καταγραφή ποσοτήτων νερού.
- Εκτίμηση των διαθέσιμων αποθεμάτων νερού.
- Ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων.
- Καταρτισμός και υποβολή των ετήσιων σεναρίων κατανομής του νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα, στη Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης Υδάτων (ΣΕΔΥ) και για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο.
- Οργάνωση/προγραμματισμός και εφαρμογή του εγκεκριμένου σεναρίου κατανομής νερού από τα ΚΥΕ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Ενόψει της κλιματικής αλλαγής, της λειψυδρίας και ξηρασίας, της αύξησης του πληθυσμού, της ανάπτυξης του τουρισμού κ.τ.λ., ο προγραμματισμός και ο σχεδιασμός νέων αναπτυξιακών έργων είναι ζωτικής σημασίας. Η κατασκευή, αναβάθμιση/βελτίωση νέων έργων υποδομής, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης γεωτρήσεων, για ύδρευση και άρδευση είναι απαραίτητη. Σχετικές είναι οι ακόλουθες δράσεις:

- Αξιολόγηση, ιεράρχηση και προγραμματισμός για ικανοποίηση αναγκών και αιτημάτων.
- Αξιολόγηση της βιωσιμότητας προτεινόμενων έργων υποδομής.
- Μελέτη/σχεδιασμός έργων υποδομής.
- Κατασκευή έργων υποδομής.
- Αναβάθμιση/βελτίωση υφιστάμενων έργων υποδομής.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξιολόγηση των Έργων που αφορούν την Κατασκευή νέου Διυλιστηρίου στη Χοιροκοιτία και Μονάδας Αφαλάτωσης Θαλασσινού Νερού στην Ανατολική Λεμεσό, μέσω προπαρασκευαστικών μελετών (Βιωσιμότητας & Οικονομικής Ανταποδοτικότητας, Περιβαλλοντική κλπ). Περαιτέρω προωθούνται/υλοποιούνται μεταξύ άλλων τα Έργα «Αντικατάσταση αγωγού Χοιροκοιτίας – Αμμοχώστου (Φάση Α')», «Υδατικό Έργο Κοκκινόκρεμος», «Άρδευτικό Έργο Σολέας», «Έργο χρήσης ανακυκλωμένου νερού Λάρνακας», «Έργο χρήσης ανακυκλωμένου νερού Δυτικής Λευκωσίας» και «Υδατικό Έργο Βασιλικός – Λευκωσία».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Η λειτουργία και προληπτική συντήρηση των έργων που έχουν υλοποιηθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών είναι ουσιώδης για τη διασφάλιση της συνεχούς παροχής νερού ύδρευσης, άρδευσης και ανακτημένου νερού, αλλά και τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των έργων αυτών βάσει του αρχικού τους σχεδιασμού. Στα πλαίσια αυτά πραγματοποιούνται οι πιο κάτω δράσεις:

- Λειτουργία και συντήρηση βασικών εγκαταστάσεων.
- Επιδιόρθωση βλαβών.
- Καταρτισμός και εφαρμογή προγράμματος προληπτικής συντήρησης.
- Έλεγχος Ασφάλειας Υποδομών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Στο πλαίσιο μιας βιώσιμης πολιτικής των υδάτων, με στόχο τη βελτίωση των καλών πρακτικών της κατανάλωσης και επαναχρησιμοποίησης του νερού και την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης των υδάτινων πόρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμου (79(I)/2010), του Άρθρου 9 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ και των σχετικών εθνικών κανονισμών τιμολόγησης του νερού (Κ.Δ.Π. 128/2014, Κ.Δ.Π. 48/2017), προωθούνται οι ακόλουθες δράσεις:

- Μέτρα και εκστρατείες εξοικονόμησης νερού.
- Παρακολούθηση/αδειοδότηση της απόληψης νερού από γεωτρήσεις, φράγματα και άλλες πηγές νερού.
- Εφαρμογή τιμολογιακής πολιτικής για το νερό.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Για τη διασφάλιση της ποιότητας και προστασία των υδάτινων πόρων, των υδατικών σωμάτων και του περιβάλλοντος η ΕΕ έχει αναπτύξει μια ολοκληρωμένη υδατική πολιτική, η οποία ενδυναμώνει την υφιστάμενη υδατική πολιτική του Κράτους που έχει σταδιακά διαμορφωθεί για να αντιμετωπίζει όχι μόνο τις προκλήσεις που αφορούν την υγεία, αλλά και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από τους τομείς που χρησιμοποιούν το νερό.

Επίσης, για την προστασία από ρύπανση που σχετίζεται με τους τομείς των υγρών και στερεών αποβλήτων, έχει αναπτυχθεί πολιτική για τη διαχείριση των αστικών λυμάτων και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ενσωματώσει τις πολιτικές της ΕΕ στην Εθνική της Νομοθεσία.

Στόχος είναι η πλήρης συμμόρφωση της χώρας με το κοινοτικό κεκτημένο στις πιο πάνω πολιτικές της ΕΕ. Για αυτό, το Τμήμα έχει υποχρέωση να ενσωματώσει στην υφιστάμενη υδατική πολιτική τις πρόνοιες των πιο κάτω σχετικών Οδηγιών:

- **Στον τομέα των υδάτων**, στην εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (ΟΠΥ) 2000/60/ΕΚ και της Οδηγίας για τις Πλημμύρες 2007/60/ΕΚ.
Η ΟΠΥ αποσκοπεί στην προστασία και τη βελτίωση της κατάστασης των υδάτων στην ΕΕ, έχοντας ως βάση την αρχή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού. Το βασικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας είναι η κατάρτιση Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, το οποίο περιλαμβάνει Πρόγραμμα Μέτρων (ΠΜ) με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και δράσεις για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στην εφαρμογή συναφών Οδηγιών, όπως της Οδηγίας για τις Ουσίες Προτεραιότητας 2008/105/ΕΚ και 2013/39/ΕΕ, της Οδηγίας για τα Υπόγεια

Υδατα 2006/118/EK και 2014/80/EE, της Οδηγίας σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης 98/83/EK, κ.τ.λ., καθώς και της σχετικής εθνικής νομοθεσίας για την προστασία, παρακολούθηση και διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα του υδάτινου οικοσυστήματος, προκειμένου να προσαρμοστεί στην κλιματική αλλαγή και να ληφθούν εντατικά και στοχευμένα μέτρα για τη διαχείριση των καταστροφών και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως οι ξηρασίες και οι πλημμύρες. Στα πλαίσια αυτά, επιβάλλεται η εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης της Ξηρασίας, που καταρτίστηκε σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/EK και η εφαρμογή της Οδηγίας για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, 2007/60/EK που περιλαμβάνει την κατάρτιση και εφαρμογή Σχεδίου Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας για τη χώρα.

Παρατηρείται καθυστέρηση στην υλοποίηση των Προγραμμάτων / Μέτρων των δύο Οδηγιών λόγω του περιορισμένου Κρατικού Προϋπολογισμού και της υποστελέχωσης του Τμήματος.

- **Στον τομέα των υγρών αποβλήτων**, στην εφαρμογή της Οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων 91/271/EOK και του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/741 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων που τέθηκε σε εφαρμογή στις 26/06/2023.

Η υλοποίηση αποχετευτικών συστημάτων για τη διαχείριση των αστικών λυμάτων στα πλαίσια της Οδηγίας, συμβάλει στην αντιμετώπιση αποχετευτικών προβλημάτων που προκύπτουν λόγω υπερχειλίσσης των απορροφητικών λάκκων, από τους οποίους προκαλείται ρύπανση και μόλυνση του υπεδάφους και των υπόγειων υδάτων, λόγω της διήθησης των λυμάτων στο υπέδαφος. Επιπρόσθετα, προκύπτουν σημαντικά οφέλη από τη λειτουργία των κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων, όπως η παραγωγή ανακτημένου νερού και λάσπης, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εδαφοβελτιωτικό.

- **Στον τομέα των στερεών αποβλήτων**, στην συνεισφορά για την εφαρμογή της Οδηγίας 2008/98 / ΕΚ για τα Απόβλητα και της Οδηγίας 1999/31/EK περί Υγειονομικής Ταφής των Αποβλήτων.

Η Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων θα συμβάλει στη μείωση των προβλημάτων υγείας και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και ειδικότερα στην προστασία των υδάτων από τη ρύπανση των στραγγισμάτων.

Παρά το γεγονός ότι η συμμόρφωση με την πολιτική αποβλήτων της ΕΕ και η Στρατηγική για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Τμήματος Περιβάλλοντος, το ΤΑΥ από το 2015 έχει αναλάβει τη δημιουργία συγκεκριμένων έργων υποδομής για τη διαχείριση των στερεών οικιακών απορριμμάτων που καθορίζονται στην Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων (ΣΔΔΑ) 2015-2021 και στην αναθεωρημένη Στρατηγική 2022-2028, στα αντίστοιχα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΣΔΑ) και στο σχεδιασμό που προωθεί ο Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΑΟΚΤ). Περαιτέρω, το ΤΑΥ ενεργεί ως Τεχνικός Σύμβουλος στα επαρχιακά Συμβούλια Εκμετάλλευσης Χώρων Διάθεσης ή Αξιοποίησης Οικιακών Αποβλήτων, όποτε αυτό του ζητηθεί.

Σημειώνεται ότι, ενόψει της εφαρμογής της Μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο από την 1^η Ιουλίου 2024, οι Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) θα έχουν την ευθύνη, μεταξύ άλλων, της διαχείρισης των συστημάτων αποχέτευσης λυμάτων και στερεών αποβλήτων εντός της επικράτειάς τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ / ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ

Για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των υδάτινων πόρων και των υδατικών σωμάτων και τη μείωση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, εφαρμόζονται οι ακόλουθες δράσεις:

- Εφαρμογή Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ), Σχεδίου Διαχείρισης της Ξηρασίας (ΣΔΞ) και του σχετικού Προγράμματος Μέτρων (ΠΜ).
- Σχεδιασμός και διεκπεραίωση προγραμμάτων παρακολούθησης της οικολογικής, χημικής και της χημικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων σε ποταμούς, λίμνες και ταμιευτήρες νερού.
- Σχεδιασμός και διεκπεραίωση προγραμμάτων παρακολούθησης της ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων.
- Συλλογή, αξιολόγηση, επεξεργασία, καταχώρηση των στοιχείων παρακολούθησης και των αποτελεσμάτων στη σχετική βάση δεδομένων του ΤΑΥ.
- Εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των υδατικών σωμάτων.
- Αξιολόγηση προς έγκριση αιτήσεων για αναπτύξεις σε περιοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τα υδατορέματα, τις ποτάμιες ροές, την ποιοτική και ποσοτική κατάσταση των υδάτων, την ασφαλή διοχέτευση πλημμυρικών ροών και τα ποτάμια οικοσυστήματα.
  - Εφαρμογή των προνοιών του περί Αξιολόγησης, Διαχείρισης και Αντιμετώπισης των Κινδύνων Πλημμύρας Νόμου.
- Μελέτη/σχεδιασμός και κατασκευή έργων προστασίας υδάτινων πόρων.
- Μελέτη/σχεδιασμός και κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων και έργων όμβριων υδάτων.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται μεταξύ άλλων στην υλοποίηση των Αντιπλημμυρικών Έργων Αραδίππου (Φράγματα Καμμίτση και Αρχαγγέλου).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Για την εφαρμογή της νομοθεσίας για την διαχείριση υγρών αποβλήτων και την συνεισφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας για την διαχείριση στερεών αποβλήτων, εφαρμόζονται οι ακόλουθες δράσεις:

- Ετοιμασία Προγράμματος Εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, αναθεώρηση αυτού κάθε 2 χρόνια και υποβολή εκθέσεων προς ΕΕ.
- Μελέτη/σχεδιασμός και κατασκευή αποχετευτικών έργων.
- Λειτουργία και συντήρηση αποχετευτικών έργων.
- Συνεισφορά στην δημιουργία έργων υποδομής για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων.

Λειτουργία και συντήρηση έργων υποδομής για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμπερίληψη:

(α) της επένδυσης που αφορά στη Βελτίωση και Επέκταση του Εθνικού Δικτύου Πράσινων Σημείων και τη δημιουργία Δικτύου Σημείων Συλλογής και Γωνιών Ανακύκλωσης, έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας,

(β) της επένδυσης που αφορά στην Αποκατάσταση των 47 Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) της επαρχίας Λεμεσού και των 24 ΧΑΔΑ της επαρχίας Λευκωσίας, έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής της ΕΕ κατά 85% και από Εθνικούς Πόρους κατά 15%.

(γ) της παρακολούθησης της ορθής/ομαλής λειτουργίας της Μονάδας Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) επαρχίας Λεμεσού, στο Πεντάκωμο, της κατασκευής της Β΄ Φάσης του Χώρου Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤ) της Μονάδας και της εκπόνησης των απαραίτητων ενεργειών για την αναβάθμιση της Μονάδας, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο Στρατηγικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Απορριμμάτων 2022-2028.

(δ) της υλοποίησης των κατασκευαστικών εργασιών της Β΄ Φάσης του ΧΥΤ της ΟΕΔΑ επαρχίας Λάρνακας-Αμμοχώστου, στην Κόσιη.

(ε) της υλοποίησης του Έργου «Αποχετευτικό Σύστημα Πόλης Χρυσοχούς».

Οι Δραστηριότητες του Στόχου 2 εμπίπτουν στα πλαίσια των Πυλώνων /Προτεραιοτήτων «Οριζόντιες Πολιτικές / Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα», «Οριζόντιες Πολιτικές / Αναζωογόνηση της Υπαίθρου» και «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ1: ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΣΕ ΝΕΡΟ ΜΕ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΡΟΠΟ	ΔΕ01: Ποσοστό της ετήσιας προμήθειας νερού ύδρευσης σε σχέση με τη ζήτηση	Ο Δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο μέγιστος όγκος της ετήσιας παροχής νερού ύδρευσης στις ελεγχόμενες από το Κράτος περιοχές (χονδρική πώληση από το ΤΑΥ συν ποσότητες άντλησης από άλλες πηγές), σε επίπεδο διοχέτευσης στις δεξαμενές των Τοπικών Αρχών, μετρούμενος σε εκατομμύρια m³/έτος. • Παρονομαστής: Ο μέγιστος όγκος της ετήσιας ζήτησης νερού ύδρευσης, σε επίπεδο τελικού καταναλωτή, στις ελεγχόμενες από το Κράτος περιοχές, μετρούμενη σε εκατομμύρια m³/έτος.
	ΔΕ02: Ποσοστό της ετήσιας προμήθειας νερού άρδευσης σε σχέση με τη ζήτηση	Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο μέγιστος όγκος της ετήσιας προμήθειας νερού άρδευσης, μετρούμενος σε εκατομμύρια m³/έτος. • Παρονομαστής: Ο μέγιστος όγκος της ετήσιας ζήτησης νερού άρδευσης, μετρούμενος σε εκατομμύρια m³/έτος.
Δ1.1: Παρακολούθηση, εκτίμηση και ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων αποθεμάτων νερού	ΔΑ01: Ποσοστό (%) της ετήσιας ποσότητας νερού που παραχωρήθηκε από τα ΚΥΕ σε σχέση με την ετήσια ποσότητα του σεναρίου κατανομής νερού στα ΚΥΕ	Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Η ετήσια ποσότητα νερού (m³) που παραχωρήθηκε από τα ΚΥΕ. • Παρονομαστής: Η ετήσια ποσότητα νερού (m³) που θα έπρεπε να είχε παραχωρηθεί από τα ΚΥΕ σύμφωνα με το εγκεκριμένο σενάριο.
Δ1.2: Ενίσχυση της παροχής νερού για κάλυψη των αναγκών	ΔΑ01: Η συνολική ετήσια ποσοστιαία αύξηση της παροχетеυτικότητας των υποδομών άντλησης και μεταφοράς	Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Η μεταβολή της ονομαστικής παροχетеυτικότητας των υποδομών μεταφοράς και άντλησης νερού ΤΑΥ που βρίσκεται σε λειτουργία το τρέχον έτος. • Παρονομαστής: Η ονομαστική παροχетеυτικότητα των υποδομών μεταφοράς και άντλησης νερού ΤΑΥ που βρίσκεται σε λειτουργία το έτος βάσης. Ο δείκτης θα είναι το άθροισμα των επιμέρους δεικτών ανά κατηγορία υποδομής (ύδρευσης, άρδευσης & ανακυκλωμένου νερού) που θα υπολογίζονται, ανά κατηγορία
Δ1.3: Λειτουργία, συντήρηση και ασφάλεια	ΔΑ01: Η ετήσια διαθεσιμότητα/αξιοπισ	Ο δείκτης αυτός θα μετρά τη συνολική διαθεσιμότητα/αξιοπιστία του συστήματος των έργων υποδομής του Τμήματος και θα υπολογίζεται σύμφωνα με τον πιο κάτω τύπο:

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
υφιστάμενων έργων υποδομής	τία του συστήματος των έργων υποδομής	$\Delta A = \sum_{i=1}^n (v_i x_i)$ <p>όπου:</p> <p>i = αύξων αριθμός βλάβης</p> <p>v_i = ποσοστό της συγκεκριμένης υποδομής που τίθεται εκτός λειτουργίας λόγω της i βλάβης</p> <p>x_i = συνολικός χρόνος που το ποσοστό v_i της υποδομής παραμένει εκτός λειτουργίας</p> <p>n = συνολικός αριθμός ετήσιων βλαβών</p> <p>Ο στόχος είναι η ετήσια μείωση του δείκτη.</p>
Δ1.4: Πρώθηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτινων πόρων	ΔΑ01: Ποσοστό (%) μείωσης του ατιμολόγητου νερού στην άρδευση	<p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό (%) από τα ακόλουθα στοιχεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Η ετήσια τιμολογημένη (τελική κατανάλωση) του νερού άρδευσης από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα και δίκτυα διανομής ανακυκλωμένου νερού, μετρούμενη σε m³. • Παρονομαστής: Η ετήσια μετρημένη ποσότητα του νερού άρδευσης που παρέχεται από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα και τα δίκτυα διανομής ανακυκλωμένου νερού (σε επίπεδο κεντρικών μετρητών) μετρούμενη σε m³.
Σ2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΔΕ01: Ο βαθμός επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος των πέντε (5) επιμέρους δεικτών (δηλαδή των δεικτών που αφορούν τα Υπόγεια Ύδατα (ΥΥ) (χημική), Ποταμοί (χημική), Ποταμοί (βιολογική), Λίμνες (χημική) και Λίμνες (βιολογική)). Κάθε επιμέρους δείκτης υπολογίζεται ως η ποσοστιαία (%) διαφορά μεταξύ του καθεστώτος του έτους για το συγκεκριμένο είδος και του αντίστοιχου από τη γραμμή βάσης. Η στάθμιση γίνεται με βάση τον αριθμό των σημείων ελέγχου σε κάθε δίκτυο.</p> <p>Η προσπάθεια είναι να επιτυγχάνεται μια βελτίωση κάθε χρόνο, δηλαδή, ο σταθμισμένος μέσος όρος να είναι θετικός και να αυξάνεται κάθε χρόνο.</p> <p>Κάθε χρόνο για μία "Επιτυχία", ο σταθμισμένος μέσος όρος θα πρέπει να βελτιωθεί ή τουλάχιστον να παραμείνει μηδέν (δηλαδή χωρίς χειροτέρευση). Εάν ο σταθμισμένος μέσος όρος είναι αρνητικός με περισσότερες από 2 μονάδες*, τότε θα είναι μια "Αποτυχία".</p> <p>* Οι μονάδες ρυθμίζονται με την κρίση των εμπειρογνομόνων και έχουν οριστεί να λαμβάνουν υπόψη:</p> <ul style="list-style-type: none"> - κάποιες αλλαγές στο δίκτυο (προσθήκη ή αφαίρεση των σημείων παρακολούθησης), η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των σημείων που δεν περνούν το καθορισμένο όριο, - τις αιφνίδιες επιδράσεις κάποιας νέας πίεσης στο υδάτινο σώμα, - συνέπειες από την ξηρασία. <p>Σημειώνεται ότι, ο δείκτης ένεκα του χαμηλού ρυθμού δράσης των μέτρων θα υπολογίζεται κάθε τρία χρόνια.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
	<p><u>ΔΕ02:</u> Ποσοστό (%) Συμμόρφωσης ισοδύναμου πληθυσμού του οποίου το φορτίο τυγχάνει επεξεργασίας μέσω Δικτύου Συλλογής ή/και Μεμονωμένων ή άλλων Κατάλληλων Συστημάτων</p>	<p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο Ισοδύναμος Πληθυσμός (ι.π.) των Αστικών και Αγροτικών Οικισμών του Προγράμματος Εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την Επεξεργασία Αστικών Λυμάτων, των οποίων το φορτίο τυγχάνει επεξεργασίας μέσω Δικτύου Συλλογής ή/και Μεμονωμένων ή άλλων κατάλληλων Συστημάτων για συγκεκριμένο έτος αναφοράς, που αναθεωρείται κάθε διετία σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Έκθεσης Κατάστασης του Άρθρου 15 της εν λόγω Οδηγίας (Το εκάστοτε έτος αναφοράς είναι δύο χρόνια πίσω από το παρόν έτος). • Παρονομαστής: Ο συνολικός ισοδύναμος πληθυσμός (ι.π.) των Αστικών και Αγροτικών Οικισμών του Προγράμματος Εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την Επεξεργασία Αστικών Λυμάτων, (Άρθρο 17 της εν λόγω Οδηγίας). <p>Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την ΕΕ συμμορφούμενος οικισμός θεωρείται μόνο όταν 100% του φορτίου του οικισμού (ι.π.) τυγχάνει επεξεργασίας.</p>
<p><u>Δ2.1:</u> Εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των υδατινών πόρων και των υδατικών σωμάτων και τη μείωση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας</p>	<p><u>ΔΑ01:</u> Ποσοστό (%) των ετησίων προγραμματισμένων μέτρων των Σχεδίων Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας που εφαρμόζονται</p>	<p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο ετήσιος αριθμός των μέτρων του ΤΑΥ που εφαρμόστηκαν. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των μέτρων του ΤΑΥ που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας.
<p><u>Δ2.2:</u> Εφαρμογή της νομοθεσίας για την διαχείριση υγρών αποβλήτων και συνεισφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας για την διαχείριση στερεών αποβλήτων</p>	<p><u>ΔΑ01:</u> Ποσοστό ολοκλήρωσης των οροσήμων για την υλοποίηση των απαιτούμενων μέτρων/έργων/συμβάσεων που καθορίζονται στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων και τα Προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων</p>	<p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ποσοστό από τα ακόλουθα στοιχεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο αριθμός των οροσήμων που έχουν επιτευχθεί όσον αφορά τις συμβάσεις που έχουν προκηρυχθεί, ανατεθεί και ολοκληρωθεί. • Παρονομαστής: 3 x το μέγιστο αριθμό των συμβάσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή των μέτρων/σχεδίων που προβλέπονται στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων και τα Προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και έχουν αναληφθεί από το ΤΑΥ. <p>* Για κάθε σύμβαση υπάρχει το ορόσημο τριών (3) βημάτων που αφορά την προκήρυξη, την ανάθεση και την ολοκλήρωση της σύμβασης</p>

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σχετικά με τη Διασφάλιση της Δημόσιας Υγείας

Οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες (ΚΥ), στα πλαίσια της διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης ζωής και υγείας και την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, διασφαλίζουν τη διάθεση στην αγορά ασφαλών και υψηλής ποιότητας τροφίμων ζωικής προέλευσης, μέσα από τη διενέργεια των επίσημων ελέγχων σε όλα τα στάδια της τροφικής αλυσίδας από τη φάρμα έως το τραπέζι του καταναλωτή.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι ΚΥ διενεργούν επίσημους ελέγχους για να επιβεβαιώνουν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας. Για την επιβεβαίωση της συνεχούς συμμόρφωσης των εγκεκριμένων εγκαταστάσεων και των καταχωρημένων εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένων και των οχημάτων μεταφοράς προϊόντων ζωικής προέλευσης), οι ΚΥ υλοποιούν σε ετήσια βάση προγράμματα επιθεωρήσεων και δειγματοληψιών των εγκαταστάσεων αυτών των οποίων η συχνότητα καθορίζεται μετά από ανάλυση κινδύνου για κάθε εγκατάσταση. Συγκεκριμένα, διενεργούν επίσημους ελέγχους, στα σφαγεία ερυθρού και λευκού κρέατος, εργαστήρια κοπής ερυθρού και λευκού κρέατος, εγκαταστάσεις μεταποίησης γάλακτος, εργαστήρια παραγωγής προϊόντων με βάση το κρέας, παρασκευάσματα κρέατος, επεξεργασμένων εδωδιμών προϊόντων, εγκαταστάσεις επεξεργασίας αλιευτικών προϊόντων, εκκολαπτήρια και κέντρα συσκευασίας αυγών, ψυκτικές αποθήκες, κρεοπωλεία, κ.τ.λ. Επιπλέον, επιθεωρήσεις διενεργούνται και σε χώρους όπου υπάρχει υποψία ή καταγγελία για παράνομη παραγωγή, μεταποίηση ή διανομή τροφίμων ζωικής προέλευσης.

Οι ΚΥ είναι η αρμόδια αρχή για την έγκριση και την εγγραφή νέων εγκαταστάσεων, την παραγωγή, την επεξεργασία και τη διανομή τροφίμων ζωικής προέλευσης. Η έγκριση και η εγγραφή χορηγείται σε μια εγκατάσταση μετά από αίτηση του υπεύθυνου της εγκατάστασης και εφόσον μετά από επιτόπιο έλεγχο εξακριβωθεί ότι υπάρχει συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας.

Επίσης, οι ΚΥ εφαρμόζουν πρόγραμμα για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος συλλέγονται και υποβάλλονται σε εργαστηριακές εξετάσεις για ανίχνευση καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμακευτικών ουσιών δείγματα από την πρωτογενή παραγωγή τροφίμων ζωικής προέλευσης και ζωοτροφών.

Οι έλεγχοι των εισαγόμενων τροφίμων ζωικής προέλευσης από Τρίτες Χώρες πραγματοποιούνται από τις ΚΥ στους δύο συνοριακούς σταθμούς ελέγχου και οι έλεγχοι του ενδοκοινοτικού εμπορίου των τροφίμων ζωικής προέλευσης διεξάγονται στο 10% των εισαγωγών.

Για την επίτευξη του στόχου υπάρχει στενή συνεργασία τόσο ενδομηματικά, μεταξύ Κεντρικής Υπηρεσίας (Τομείς και Κλάδοι) και Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων και Σταθμών των ΚΥ, όσον και με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες όπως, οι Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας και το Γενικό Χημείο του Κράτους, του Υπουργείου Υγείας.

Οι ΚΥ συμμετέχουν στο Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων μαζί με άλλες υπηρεσίες σχετικές με την ασφάλεια των τροφίμων, όπως οι Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, το Γενικό Χημείο του Κράτους, το Τμήμα Γεωργίας και τον Κυπριακό Σύνδεσμο Καταναλωτών.

Σχετικά με τη Διασφάλιση της Υγείας και της Ευημερίας των Ζώων

Η εφαρμογή βιώσιμων, συνετών και σωστών πρακτικών εκτροφής των ζώων, οι οποίες να είναι σύμφωνες με τις πρόνοιες της Κοινοτικής νομοθεσίας, καθώς και τα πρότυπα και τις απαιτήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (ΟΙΕ), είναι ένας διαχρονικός στόχος των ΚΥ, στο πλαίσιο της διασφάλισης της υγείας και της ευημερίας των ζώων και κατά επέκταση της ποιότητας και της ασφάλειας των τοπικά παραγόμενων προϊόντων ζωικής προέλευσης. Οι ΚΥ είναι η αρμόδια αρχή για την έγκριση και την εγγραφή νέων εγκαταστάσεων (εκμεταλλεύσεων παραγωγικών ζώων και υποστατικά κράτησης μη παραγωγικών ζώων, ζωολογικών κήπων).

Η έγκριση και η εγγραφή χορηγείται σε μια εγκατάσταση μετά από αίτηση του υπεύθυνου της εγκατάστασης και μετά από επιτόπιο έλεγχο για εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας αναλόγως του είδους του ζώου.

Πριν από την έκδοση οποιασδήποτε άδειας που αφορά χρήση υποστατικού, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται πως το συγκεκριμένο υποστατικό λειτουργεί νόμιμα. Έτσι, η πολεοδομική άδεια ή /και η άδεια οικοδομής θεωρείται απαραίτητη και ζητείται ως προϋπόθεση για όλες τις περιπτώσεις ανέγερσης εκμεταλλεύσεων σε οποιαδήποτε περιοχή ή ζώνη προκειμένου να καταστεί εφικτή στη συνέχεια η από μέρους της Υπηρεσίας μας εξέταση της αίτησής τους.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι ΚΥ διενεργούν επίσημους ελέγχους (επιθεωρήσεις, δειγματοληψίες και εργαστηριακές δοκιμές) που αφορούν την υγεία και την ευημερία των ζώων στα πλαίσια των απαιτήσεων της σχετικής εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

Αναλυτικά, οι ΚΥ ενεργούν με τέτοιο τρόπο, ώστε:

Α) να επιτευχθεί και να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο υγείας των ζώων, μέσω του σχεδιασμού και της υλοποίησης προγραμμάτων που στοχεύουν i) στον έλεγχο ή / και στην εξάλειψη των ζωικών ασθενειών και ζωνοδόσων, οι οποίες είναι παρούσες στο νησί, καθώς και ii) στην πρόληψη της εισόδου και της εμφάνισης νέων ασθενειών, μέσω των ελέγχων και επιθεωρήσεων που διενεργούνται στους

συνοριακούς σταθμούς ελέγχου, στην περίπτωση αποστολών ζώων που προέρχονται από Τρίτες Χώρες και

Β) να εφαρμόζονται-τηρούνται οι πρόνοιες της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας για την διασφάλιση της ευημερίας και καλής διαβίωσης των ζώων.

Τα βασικά προγράμματα που εφαρμόζονται από τις ΚΥ είναι αυτά για τις μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες (Μεταδοτική Σπογγώδης Εγκεφαλοπάθεια Βοοειδών (BSE) και της τρομώδους νόσου στα αιγοπρόβατα), τη βρουκέλωση (σε βοοειδή, πρόβατα και αίγες), τη φυματίωση (βοοειδή) και τη σαλμονέλα (στις όρνιθες ωοπαραγωγής και αναπαραγωγής, κοτόπουλα πάχυνσης και γαλοπούλες).

Όσον αφορά τη BSE, η Κύπρος κατέχει το καθεστώς αμελητέου κινδύνου με Απόφαση της Επιτροπής (ΕΕ) 2015/1356. Όσον αφορά την τρομώδη νόσο των αιγοπροβάτων, εφαρμόζεται πρόγραμμα επιλεκτικής αναπαραγωγής.

Σχετικά με τη βρουκέλωση, η νόσος πρακτικά έχει εκριζωθεί από τον πληθυσμό των αιγοπροβάτων και των βοοειδών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δώσει το καθεστώς της «Επίσημα Απαλλαγμένης από τη Βρουκέλωση Χώρας» στην Κύπρο, με τις Αποφάσεις της Επιτροπής, (ΕΕ) 2015/129 και 2017/1910 αντίστοιχα.

Οι ΚΥ θα συνεχίσουν να εργάζονται προς την επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος (τη δήλωση της Κύπρου ως «Επίσημα Απαλλαγμένης») για τη φυματίωση στον πληθυσμό των βοοειδών.

Για τη σαλμονέλα εφαρμόζεται το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Σαλμονέλας, στο οποίο συμμετέχουν τόσο οι πτηνοτρόφοι όσο και οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.

Επιπρόσθετα από τα προγράμματα ελέγχου των ζωικών ασθενειών, εφαρμόζονται προγράμματα επιτήρησης ασθενειών στη βάση ανάλυσης κινδύνου, στο πλαίσιο είτε της διατήρησης του καθεστώτος της επίσημα απαλλαγμένης χώρας (π.χ. ενζωτική λεύκωση των βοοειδών, της νόσου του Αujeszky σε χοίρους, του αφθώδους πυρετού) ή της επιβεβαίωσης / παρακολούθησης της τρέχουσας κατάστασης (π.χ. του καταρροϊκού πυρετού). Σε σχέση με τα παραπάνω, οι ΚΥ συνεργάζονται, πέραν της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΗ ΝΕΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις τροφίμων ζωικής προέλευσης, μετά την υποβολή σχετικής αίτησης για έγκριση από τον υπεύθυνο της επιχείρησης τροφίμων, οι ΚΥ διενεργούν την πρώτη επί τόπου επιθεώρηση.

Οι ΚΥ εγκρίνουν μια εγκατάσταση μόνο για συγκεκριμένες δραστηριότητες και μόνο εφόσον ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης τροφίμων αποδείξει ότι συμμορφώνεται με τις σχετικές απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα.

Αρχικά, η αρμόδια αρχή χορηγεί έγκριση υπό όρους, εφόσον προκύπτει ότι η εγκατάσταση πληροί όλες τις απαιτήσεις υποδομής και εξοπλισμού.

Στη συνέχεια, η αρμόδια αρχή χορηγεί τελική έγκριση, μόνον εφόσον επιβεβαιωθεί μετά από επίσημο έλεγχο της εγκατάστασης, που πραγματοποιείται εντός τριών (3) μηνών από τη χορήγηση της υπό όρους έγκρισης, ότι η εγκατάσταση εφαρμόζει όλες τις σχετικές απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και συγκεκριμένα το σύστημα ελέγχου ασφάλειας τροφίμων (HACCP).

Στην περίπτωση που ενώ υπάρχει σαφής πρόοδος, αλλά η εγκατάσταση εξακολουθεί να μην πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις, οι ΚΥ μπορούν να παρατείνουν την υπό όρους έγκριση για άλλους τρεις επιπρόσθετους μήνες αλλά τονίζεται ότι η υπό όρους έγκριση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες συνολικά.

Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις που αφορούν εκμεταλλεύσεις παραγωγικών ζώων, υποστατικά κράτησης μη παραγωγικών ζώων και ζωολογικούς κήπους η έγκριση και η εγγραφή χορηγείται σε μια εγκατάσταση μετά από αίτηση του υπεύθυνου της εγκατάστασης και μετά από επιτόπιο έλεγχο για εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας.

Πριν από την έκδοση οποιασδήποτε άδειας που αφορά χρήση υποστατικού, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται πως το συγκεκριμένο υποστατικό λειτουργεί νόμιμα. Έτσι, η πολεοδομική άδεια ή/και η άδεια οικοδομής θεωρείται απαραίτητη και ζητείται ως προϋπόθεση για όλες τις περιπτώσεις ανέγερσης εκμεταλλεύσεων σε οποιαδήποτε περιοχή ή ζώνη προκειμένου να καταστεί εφικτή στη συνέχεια η από μέρους της Υπηρεσίας μας εξέταση της αίτησής τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΜΕΝΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΙΑ ΤΥΧΟΝ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Προκειμένου να εξακριβωθεί η συνεχής συμμόρφωση με τις πρόνοιες της νομοθεσίας περί τροφίμων στις εγκεκριμένες και καταχωρημένες εγκαταστάσεις και για τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, οι ΚΥ διενεργούν τις πιο κάτω δραστηριότητες:

- Προετοιμασία και εφαρμογή ετήσιων προγραμμάτων επίσημων ελέγχων, όπως επιτόπιες επιθεωρήσεις και δειγματοληψίες τροφίμων ζωικής προέλευσης από εγκεκριμένες και καταχωρημένες εγκαταστάσεις, το Εθνικό Πρόγραμμα για την Παρακολούθηση και τον Έλεγχο των Καταλοίπων Κτηνιατρικών Φαρμάκων, το Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Αντιμικροβιακής Αντοχής (AMR), το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου για τη Σαλμονέλα και το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου του Νωπού Γάλακτος.
- Εργαστηριακές δοκιμές, διατήρηση του συστήματος ποιότητας (ISO/IEC 17025:2017) του Εργαστηρίου Ελέγχου Τροφίμων Ζωικής Προέλευσης (ΕΕΤΖΠ) και επέκταση του πεδίου εφαρμογής της διαπίστευσής του.

- Αποτελεσματικότερη εφαρμογή των κτηνιατρικών ελέγχων και επιθεωρήσεων.
- Προετοιμασία σχεδίου δράσης για τη βελτίωση του συντονισμού των Τομέων / Κλάδων / Κτηνιατρικών Επαρχιακών Γραφείων για τη διενέργεια επιθεωρήσεων, με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού και των υπηρεσιακών οχημάτων και στοχευμένων επιθεωρήσεων και ελέγχων στη βάση ανάλυσης κινδύνου.
- Επέκταση της χρήσης της τεχνολογίας μέσω: α) της χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ως μέσου χειρισμού εγγράφων, της χρήσης της ηλεκτρονικής υπογραφής, της ανάπτυξης προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και της χρήσης του διαδικτύου για ευκολότερη και ταχύτερη ενημέρωση του κοινού, β) της αναβάθμισης του επιπέδου και του είδους της υποστήριξης της πληροφορικής που χρησιμοποιείται στις ΚΥ κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις καθημερινές επαγγελματικές ανάγκες σε επίπεδο γραφείου, καθώς και σε επίπεδο εκμετάλλευσης / εγκατάστασης τροφίμων που σχετίζονται με τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις.

Οι ΚΥ διενεργούν επιθεωρήσεις σε χώρους όπου υπάρχει υποψία ή κατόπιν καταγγελίας για παράνομη παραγωγή, μεταποίηση ή διανομή τροφίμων ζωικής προέλευσης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ

Οι έλεγχοι διενεργούνται στα εισαγόμενα τρόφιμα ζωικής προέλευσης και ζώα από Τρίτες Χώρες και στα υγειονομικά πιστοποιητικά που συνοδεύουν τα φορτία στους δύο συνοριακούς σταθμούς ελέγχου (ΣΣΕ), που λειτουργούν από τις ΚΥ στο αεροδρόμιο της Λάρνακας και στο λιμάνι Λεμεσού.

Έλεγχοι όσον αφορά το ενδοκοινοτικό εμπόριο τροφίμων ζωικής προέλευσης γίνονται σε ποσοστό 10% των εισαγωγών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΖΩΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΝΟΣΩΝ

Στο πλαίσιο της διασφάλισης της υγείας των ζώων, οι ΚΥ αναλαμβάνουν μια σειρά από δραστηριότητες σε σχέση με την υλοποίηση των προγραμμάτων για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την εκρίζωση ζωικών ασθενειών και ζωνοδόσων, όπως αναφέρονται παρακάτω:

- Εφαρμογή του Σχεδίου Αναγνώρισης και Καταγραφής των Ζώων.
- Επίσημοι έλεγχοι για εξακρίβωση της συμμόρφωσης των κατόχων ζώων με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας όσον αφορά την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων καθώς και στο πλαίσιο της εφαρμογής του καθεστώτος της Προαιρετικής Συνδεδεμένης Στήριξης.
- Έλεγχοι πολλαπλής συμμόρφωσης όσον αφορά τις Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ) σε σχέση με την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων καθώς και στο πλαίσιο εφαρμογής του Μέτρου 14.
- Εγγραφή/έγκριση εκμεταλλεύσεων.

- Σχεδιασμό και συντονισμό των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων, επιθεωρήσεων και δειγματοληψιών στις εκμεταλλεύσεις.
- Εργαστηριακές αναλύσεις, διατήρηση του συστήματος ποιότητας (ISO/IEC 17025:2017) του Εργαστηρίου για την Υγεία των Ζώων (ΕΥΖ) και επέκταση του πεδίου εφαρμογής της διαπίστευσής του.
- Ασφαλή διαχείριση των ζωικών υποπροϊόντων.
- Διασφάλιση της κυκλοφορίας στην κυπριακή αγορά ποιοτικών, ασφαλών και αποτελεσματικών Κτηνιατρικών Φαρμακευτικών Προϊόντων (ΚΦΠ) και Φαρμακούχων Ζωοτροφών (ΦΖ). Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από α) την αξιολόγηση και έγκριση των ΚΦΠ, β) την αξιολόγηση και έγκριση των παρασκευαστών / χονδρεμπόρων των ΚΦΠ και των παρασκευαστών / διανομέων των ΦΖ, γ) τους ελέγχους και τις επιθεωρήσεις των παρασκευαστών / χονδρεμπόρων / λιανοπωλών ΚΦΠ και παρασκευαστών / διανομέων των ΦΖ και δ) την εφαρμογή του Προγράμματος Φαρμακοεπαγρύπνησης.
- Σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της Αντιμικροβιακής Αντοχής. Σύστημα Ελέγχου/Παρακολούθησης Αντιβιοτικών. Διασφάλιση ολιστικής διαχείρισης του προβλήματος της αλόγιστης χρήσης Κτηνιατρικών Φαρμακευτικών Προϊόντων (ΚΦΠ)/χημειοθεραπευτικών στα ζώα και την ορθολογική χρήση τους. Ηλεκτρονική ψηφιοποίηση για υποβολή προς την ΕΕ σχετικής πληροφόρησης και αναφορών, και εθνικής επιλογής για διαχείριση του προβλήματος της αλόγιστης χρήσης χημειοθεραπευτικών στα ζώα, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΠΟΛΙΤΙΚΗ 3, Δράση 3.4)
- Ενημέρωση εμπλεκόμενων φορέων και πολιτών για την πρόληψη και βελτίωση της υγείας των ζώων μέσω της διοργάνωσης ενημερωτικών και εκπαιδευτικών δράσεων (Δράση 7.7).
- Προώθηση συστήματος ποιότητας σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων των ΚΥ.
- Προετοιμασία σχεδίου δράσης για τη βελτίωση του συντονισμού των Τομέων / Κλάδων / Κτηνιατρικών Επαρχιακών Γραφείων για τη διενέργεια επιθεωρήσεων, με στόχο την καλύτερη χρήση του προσωπικού και των υπηρεσιακών οχημάτων και στοχευμένων επιθεωρήσεων και ελέγχων στη βάση ανάλυσης κινδύνου.
- Επέκταση της χρήσης της τεχνολογίας μέσω α) της χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ως μέσου χειρισμού εγγράφων, της χρήσης της ηλεκτρονικής υπογραφής, της ανάπτυξης προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και της χρήσης του διαδικτύου για ευκολότερη και ταχύτερη ενημέρωση του κοινού, β) της αναβάθμισης του επιπέδου και του είδους της υποστήριξης της πληροφορικής που χρησιμοποιείται στις ΚΥ κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις καθημερινές επαγγελματικές ανάγκες σε επίπεδο γραφείου, καθώς και σε επίπεδο εκμετάλλευσης / εγκατάστασης τροφίμων που σχετίζονται με τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5 : ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Στο πλαίσιο της διασφάλισης της ευημερίας των ζώων, οι ΚΥ αναλαμβάνουν μια σειρά από δράσεις οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Εφαρμογή προγράμματος επιθεωρήσεων για έλεγχο της προστασίας και ευημερίας των ζώων σε υποστατικά ζώων που προορίζονται για κτηνοτροφικούς σκοπούς, μεταφορικά μέσα και σφαγεία.
- Διεξαγωγή επιθεωρήσεων για έλεγχο της προστασίας και ευημερίας των ζώων σε υποστατικά ζώων που δεν προορίζονται για κτηνοτροφικούς σκοπούς.
- Έκδοση αδειών και πιστοποιητικών που προβλέπονται από τη νομοθεσία για την προστασία και την ευημερία των ζώων.
- Διερεύνηση παραπόνων για παραμέληση / κακομεταχείριση ζώων.
- Έλεγχος των πληθυσμών αδέσποτων ζώων μέσω της εφαρμογής Παγκύπριου Σχεδίου Στείρωσεων σε ετήσια βάση.
- Παραχώρηση ετήσιας κρατικής χορηγίας σε φιλοζωικές οργανώσεις για ενίσχυση του έργου το οποίο επιτελούν.
- Παραχώρηση κρατικής χορηγίας - Σχέδιο Ενίσχυσης Τοπικών Αρχών για Δημιουργία Περιφερειακών Υποστατικών Προσωρινής Φύλαξης Αδέσποτων Σκύλων (Δράση 7.3)
- Οι ΚΥ συντονίζουν, ασκούν έλεγχο και εποπτεύουν την εφαρμογή της κτηνιατρικής νομοθεσίας για την προστασία και την ευημερία των ζώων, καθώς και εκείνων των διατάξεων του περί Σκύλων Νόμου και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου που δύνανται να έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στην προστασία και την ευημερία των ζώων υλοποιώντας ένα νέο ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία και ευημερία των ζώων με την υποστήριξη της Παγκύπριας Συντονιστικής Επιτροπής Ευημερίας των Ζώων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p><u>Σ1</u>: Διασφάλιση της δημόσιας υγείας δια της παροχής στον καταναλωτή ποιοτικών και ασφαλών τροφίμων ζωικής προέλευσης, καθώς και της υγείας και ευημερίας των ζώων</p>	<p><u>ΔΕ01</u>: Ποσοστό (%) των εγκαταστάσεων που δεν είναι συμμορφούμενες με τη νομοθεσία της ΕΕ</p>	<p>Ο δείκτης υπολογίζεται ως το ποσοστό (%) του ολικού αριθμού των εγκεκριμένων και καταχωρημένων εγκαταστάσεων που δεν είναι συμμορφούμενες (έχουν οποιαδήποτε απόκλιση) με τη νομοθεσία της ΕΕ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των εγκεκριμένων και καταχωρημένων εγκαταστάσεων που δεν είναι συμμορφούμενες με τη νομοθεσία της ΕΕ. • Παρονομαστής: Ολικός αριθμός εγκεκριμένων και καταχωρημένων εγκαταστάσεων.
	<p><u>ΔΕ02</u>: - Ποσοστό (%) μείωσης των μολυσμένων με τρομώδη νόσο κοπαδιών</p>	<p>Αυτός ο δείκτης υπολογίζεται ως το ποσοστό (%) της μείωσης των μολυσμένων με τρομώδη νόσο κοπαδιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των εκμεταλλεύσεων που τους έχει αρθεί ο περιορισμός λόγω τρομώδους νόσου κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων μολυσμένων από τρομώδη νόσο κοπαδιών κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους.
<p><u>Δ1.1</u>: Έγκριση και εγγραφή νέων εγκαταστάσεων</p>	<p><u>ΔΑ01</u>: Χρόνος ανταπόκρισης σε νέες αιτήσεις</p>	<p>Η έγκριση και η καταχώρηση μιας καινούργιας εγκατάστασης πραγματοποιείται κατόπιν αιτήματος του υπεύθυνου της εγκατάστασης και ύστερα από επιτόπιο έλεγχο για επιβεβαίωση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας. Αυτός ο δείκτης υπολογίζεται ως ο χρόνος ανταπόκρισης στην αίτηση.</p> <p>Ο χρόνος ανταπόκρισης αρχίζει όταν παραλαμβάνεται η αίτηση και τελειώνει όταν παραχωρείται η τελική έγκριση.</p>
<p><u>Δ1.2</u>: Έλεγχος των εγκεκριμένων και καταχωρημένων εγκαταστάσεων και ταυτοποίηση και έλεγχος για τυχόν παράνομες δραστηριότητες</p>	<p><u>ΔΑ01</u>: Ποσοστό (%) υλοποίησης του πλάνου επιθεώρησης</p>	<p>Το ποσοστό (%) της προόδου του πλάνου επιθεώρησης που επιτυγχάνεται, όσον αφορά την υλοποίηση των επιτόπιων επιθεωρήσεων σε εγκεκριμένες και καταχωρημένες εγκαταστάσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ολικός αριθμός επιθεωρήσεων • Παρονομαστής: Ολικός αριθμός εγκεκριμένων και καταχωρημένων εγκαταστάσεων, που περιλαμβάνονται στο πλάνο επιθεώρησης.
<p><u>Δ1.3</u>: Έλεγχος των εισαγωγών</p>	<p><u>ΔΑ01</u>: Χρόνος που χρειάζεται για την εφαρμογή των προβλεπόμενων κτηνιατρικών ελέγχων στους Συνοριακούς Σταθμούς Ελέγχου (ΣΣΕ)</p>	<p>Ο δείκτης υπολογίζεται ως ο χρόνος ανταπόκρισης στους ελέγχους που διενεργούνται σε εισαγόμενα φορτία από Τρίτες Χώρες και στα υγειονομικά πιστοποιητικά που συνοδεύουν τα φορτία, στους δύο Συνοριακούς Σταθμούς Ελέγχου που λειτουργούν από τις ΚΥ στο αεροδρόμιο της Λάρνακας και στο λιμάνι Λεμεσού.</p> <p>Ο χρόνος ανταπόκρισης αρχίζει με την παραλαβή των εγγράφων ενός φορτίου και τελειώνει με την απελευθέρωση των προϊόντων.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<u>Δ1.4</u> : Υλοποίηση προγραμμάτων για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την εξάλειψη ζωικών ασθενειών και ζωνόσων	<u>ΔΑ01</u> : Η απόκτηση του ελεύθερου καθεστώτος (εξάλειψη) για τη φυματίωση των βοοειδών	Ο συνολικός βόειος πληθυσμός που είναι ελεύθερος από φυματίωση, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 64/432/ΕΟΚ για τα βοοειδή.
<u>Δ1.5</u> : Διασφάλιση της ευημερίας των ζώων	<u>ΔΑ01</u> : Αριθμός ολοκληρωμένων διερευνήσεων για την καταπάτηση των προνοιών του Νόμου για την Προστασία και Ευημερία των Ζώων, ως ποσοστό (%) του ολικού αριθμού παραπόνων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός ολοκληρωμένων διερευνήσεων για την καταπάτηση των προνοιών του Νόμου για την Προστασία και Ευημερία των Ζώων. • Παρονομαστής: Ολικός αριθμός των καταγγελλόμενων υποθέσεων / παραπόνων για θέματα ευημερίας ζώων.

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΑΕΙΦΟΡΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η Κύπρος πλήττεται σοβαρά από τις κλιματικές αλλαγές, με αποτέλεσμα να απειλείται τόσο η ασφάλεια και επάρκεια των εγχώρια παραγόμενων τροφίμων, όσο και η κτηνοτροφική παραγωγή κυρίως λόγω της έλλειψης ζωοτροφών. Η άνοδος της θερμοκρασίας, η μείωση της βροχόπτωσης και τα ακραία καιρικά φαινόμενα είναι οι βασικές απειλές που αντιμετωπίζει σήμερα η γεωργοκτηνοτροφία. Επιπρόσθετα, η έλλειψη νερού άρδευσης και η παρουσία νέων εχθρών και ασθενειών ασκούν πιέσεις στη γεωργική ανάπτυξη.

Η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων, η εντατική καλλιέργεια και η μεγάλη χρήση φυτοφαρμάκων έχουν ως αποτέλεσμα την ουσιαστική υποβάθμιση της γεωργικής γης και αποτελούν κίνδυνο για τη βιοποικιλότητα και την ασφάλεια των τροφίμων. Παράλληλα, οι ενεργειακές ανάγκες της γεωργίας βασίζονται σήμερα στις συμβατικές, εισαγόμενες πηγές ενέργειας, οι οποίες αυξάνουν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και έχουν αρνητική επίδραση στην οικονομία με την εξαγωγή συναλλάγματος.

Το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΙΓΕ) αποτελεί τον κατεξοχήν φορέα εφαρμοσμένης γεωργικής έρευνας και αξιολόγησης, εξυγίανσης, βελτίωσης και διατήρησης της γενετικής βάσης της φυτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής στην Κύπρο. Το ΙΓΕ, μέσω των ερευνητικών προγραμμάτων του, συνεισφέρει στην προστασία και αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, με τη μεταφορά γνώσης και μεθόδων σε άλλα Τμήματα του Υπουργείου.

Εκτός από τους κοινωνικούς εταίρους, σημεία αναφοράς για το ΙΓΕ αποτελούν η Στρατηγική «Ευρώπη 2020 – Στρατηγική για Έξυπνη Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», η «Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τη Γεωργική Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητα», ο «Ορίζοντας 2020» και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία που στηρίζεται και προωθείται με τις Στρατηγικές της ΕΕ για το έδαφος και τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.

Τα ερευνητικά προγράμματα / αποτελέσματα του ΙΓΕ προωθούν την Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση στον τομέα της γεωργίας και συμβάλλουν στη μεταρρύθμιση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας. Παράλληλα, συνεισφέρουν στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών για την προστασία της δημόσιας υγείας από ζωνόσους και άλλους κινδύνους, μέσω της διάθεσης βελτιωμένων ζώων, της αντιμετώπισης ασθενειών και του καθορισμού βέλτιστων πρακτικών σε θέματα διατροφής, διαχείρισης και αναπαραγωγής των μηρυκαστικών ζώων.

Με την αξιοποίηση της συσσωρευμένης γνώσης και εμπειρίας του και των διασυνδέσεών του μέσα από τις υφιστάμενες συμφωνίες και πρωτόκολλα συνεργασίας, το ΙΓΕ συμβάλλει στην ενδυνάμωση

των διεθνών και περιφερειακών συνεργασιών για ολοκληρωμένη αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και στην άντληση κονδυλίων από την ΕΕ μέσα από κοινά ερευνητικά προγράμματα.

Η υλοποίηση των έργων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) στα οποία συμμετέχει το ΙΓΕ, αποσκοπούν αφενός στη γενετική βελτίωση των αιγοπροβάτων και την αύξηση της γαλακτοπαραγωγής για συμμόρφωση με το φάκελο για το χαλούμι, και αφετέρου στον υπολογισμό των αερίων του θερμοκηπίου από τη γεωργική δραστηριότητα με στόχο τη μείωση των προστίμων που καταβάλλει η Κύπρος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η δημιουργία νέων ποικιλιών στα σιτηρά και στα ψυχανθή που είναι προσαρμοσμένες στις εδαφοκλιματικές συνθήκες της Κύπρου, διασφαλίζει τη συνέχιση της παραγωγής κάτω από τις αντίξοες καιρικές συνθήκες της Κύπρου και συμβάλλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Η Τράπεζα Γενετικού Υλικού και το Εθνικό Βοτανολόγιο, όπου φυλάσσονται σπόροι από τα απειλούμενα άγρια ενδημικά και ιθαγενή φυτά, συμπεριλαμβανομένων ντόπιων παραδοσιακών ποικιλιών, ενισχύει την προσπάθεια εξεύρεσης ειδών που είναι προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες του τόπου και συμβάλλει στη διαφοροποίηση της παραγωγής με τη δημιουργία «νέων καινοτόμων προϊόντων», ενισχύοντας τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και την αειφόρο ανάπτυξη.

Η διατήρηση υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού, που τίθεται στη διάθεση του Τμήματος Γεωργίας, των παραγωγών και των φυτωριούχων, διασφαλίζει την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος παραγωγής και εκπληρώνει σημαντικές Συμβατικές υποχρεώσεις της Κύπρου έναντι της ΕΕ.

Η έρευνα που διεξάγεται στη ζωική παραγωγή συμβάλλει στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και στην ενίσχυση της αιγοπροβατοτροφίας μέσω της διάθεσης βελτιωμένων ζώων, της αντιμετώπισης ασθενειών και του καθορισμού βέλτιστων πρακτικών σε θέματα διατροφής, διαχείρισης και αναπαραγωγής των μηρυκαστικών ζώων. Το επταετές πρόγραμμα AGRICYGEN αναμένεται να συμβάλει στη δραστική βελτίωση του ντόπιου γενετικού υλικού των αιγοπροβάτων για και στην επιτυχή υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για αύξηση της γαλακτοπαραγωγής και πλήρη συμμόρφωση με το πρότυπο για το χαλούμι.

Η επιστημονική έρευνα μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένων και καινοτόμων μεθόδων φυτοπροστασίας, συμβάλλει στην αντιμετώπιση νέων εχθρών με μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, στη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων, στη βελτίωση της ποιότητας των τροφίμων και στην προστασία του καταναλωτή.

Ο προγραμματισμός και η αύξηση της παραγωγής, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η μείωση του κόστους παραγωγής και η αύξηση της αξίας παραγωγής, επιτυγχάνονται με την εφαρμογή μεθόδων χαμηλών εισροών και τη συστηματική αξιολόγηση ποικιλιών αμπελιού, σπυροφόρων δένδρων, λαχανικών και αρωματικών, και με προσυλλεκτικούς και μετασυλλεκτικούς χειρισμούς.

Με στόχο την αειφόρο χρήση των πόρων και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μελετάται η σωστή και αποδοτική χρήση του νερού άρδευσης, η κομποστοποίηση φυτικών υπολειμμάτων, η χρήση της λάσπης από βιολογικούς σταθμούς, η ασφαλής χρήση ανακυκλωμένου νερού για άμβλυση του προβλήματος της λειψυδρίας, η βελτίωση της γονιμότητας και η αναχαίτιση της απερίθωτης των εδαφών.

Η διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και της γνώσης στους τελικούς χρήστες επιδιώκεται με τη χρήση σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εργαλείων, διαλέξεων, συνεδρίων και εργαστηρίων, καθώς και της υποδομής που έχει δημιουργήσει το ΙΓΕ στους πειραματικούς σταθμούς.

Η μεταφορά καινοτομίας στους κοινωνικούς εταίρους και η σύνδεση με τη βιομηχανία για την εφαρμογή των ερευνητικών αποτελεσμάτων επιδιώκεται με την εγκαθίδρυση Συμπράξεων Δημόσιου-Ιδιωτικού τομέα (PPPs), καθώς και Συμπράξεων Καινοτομίας, στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2023-2027.

Με την εμπλοκή του στην εκπαίδευση νέων και υφιστάμενων αγροτών και μέσω εξειδικευμένων και στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (on-hands training), το ΙΓΕ παρέχει την απαραίτητη γνώση, δεξιότητες και ικανότητες για αποτελεσματική εμπλοκή στη γεωργία.

Η αξιοποίηση της συσσωρευμένης γνώσης και εμπειρίας του ΙΓΕ και των διασυνδέσεων του μέσα από τις υφιστάμενες και νέες συμφωνίες και πρωτόκολλα συνεργασίας, προωθεί την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση προβλημάτων και προκλήσεων.

Επιπρόσθετα της τρέχουσας ερευνητικής του δραστηριότητας, το ΙΓΕ συντονίζει τα ακόλουθα έργα του ΣΑΑ:

- (α) αναβάθμιση των γεωργικών πρακτικών από τον 20ο στον 21ο αιώνα, με την μετατροπή του ΙΓΕ σε εθνικό κέντρο αριστείας στον τομέα της γεωργικής τεχνολογίας,
- (β) Γενετική βελτίωση του πληθυσμού αιγοπροβάτων στην Κύπρο, και
- (γ) ηλεκτρονική πλατφόρμα για τη βελτίωση του εμπορίου και της συμμετρίας πληροφοριών στην αλυσίδα εφοδιασμού φρέσκων προϊόντων, και
- (δ) παρακολούθηση και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη γεωργία.

Μέσω των έργων αυτών, το ΙΓΕ επιδιώκει να ενισχύσει την παρουσία του σε θέματα τεχνολογίας και έρευνας αιχμής, έτσι ώστε να συμβάλει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής, της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργοκτηνοτροφίας και της πλήρους εφαρμογής του προτύπου για το χαλούμι ως ΠΟΠ.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p>Σ1: Έξυπνη ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, συμβολή στην έξυπνη γεωργία, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος.</p>	<p>ΔΕ01: Βαθμός Εφαρμογής Κύριων Αποτελεσμάτων Έρευνας</p>	<p>Δείκτης Αποτελέσματος:</p> <p>Θα μετρά το βαθμό εφαρμογής των κύριων αποτελεσμάτων έρευνας και θα λαμβάνει υπόψη τους δείκτες εκροών με την ακόλουθη στάθμιση, η οποία αποφασίστηκε από την Ομάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού ότι αντικατοπτρίζει καλύτερα το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας του Ινστιτούτου:</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.1:</u> Ερευνητικές δημοσιεύσεις και εκθέσεις (ποσοστό 30%).</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.2:</u> Εκδηλώσεις διάδοσης και κατάρτιση που παρέχεται από το ΙΓΕ (ποσοστό 30%).</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.3:</u> Παροχή δημόσιων υπηρεσιών (ποσοστό 40%).</p> <p>Με βάση την καταγραφή των δεικτών εκροών για την τριετία 2019-2021 και τα πιο πάνω ποσοστά, θα υπολογιστεί η άριστη κατανομή των επί μέρους δεικτών αποτελέσματος. Το επιθυμητό αποτέλεσμα είναι η ισορροπία όλων των επί μέρους δεικτών, δηλαδή η διαφορά μεταξύ άριστης κατανομής και πραγματικής μέτρησης θα πρέπει να είναι μηδέν. Θετική ή αρνητική απόκλιση από την άριστη κατανομή σημαίνει ότι απαιτείται ανακατεύθυνση των προσπαθειών για επαναφορά της ισορροπίας στις επί μέρους κατηγορίες δεικτών.</p>
<p>Δ1.1: Προγράμματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας.</p>	<p>ΔΑ01: Δείκτης εκροών του ΙΓΕ</p>	<p>Δείκτες Εκροών:</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.1:</u> Ερευνητικές δημοσιεύσεις και εκθέσεις</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.2:</u> Εκδηλώσεις διάδοσης και κατάρτιση που παρέχεται από το ΙΓΕ</p> <p><u>Δείκτης εκροών 1.3:</u> Παροχή δημόσιων υπηρεσιών</p> <p>Η αξιολόγηση θα περιλαμβάνει όλες εκείνες τις εκροές που εγκαταλείπουν το ΙΓΕ, καθώς και τις ενδιάμεσες εκροές (για παράδειγμα εκθέσεις προόδου της εν εξελίξει έρευνας), σύμφωνα με σχετική βαρύτητα και στάθμιση όπως περιγράφεται αναλυτικά στο έγγραφο «Αξιολόγηση επιδόσεων του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών». Για να καταγραφεί μια συγκεκριμένη δράση θα πρέπει να υπάρχει αντίστοιχη γραπτή τεκμηρίωση. Ως περίοδος αναφοράς θεωρείται η τριετία 2020-2022.</p>

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το Τμήμα Μετεωρολογίας (ΤΜ) παρέχει υπηρεσίες σχετικές με τον καιρό και το κλίμα σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας στην Κύπρο, με στόχο την εξυπηρέτηση και ευημερία του κοινού και την προστασία της ζωής και της περιουσίας. Πολλοί τομείς της οικονομίας και της κοινωνικής δραστηριότητας επηρεάζονται άμεσα από τις καιρικές συνθήκες, οπότε η παροχή αξιόπιστων προγνώσεων είναι απαραίτητη για τον προγραμματισμό και την ασφάλεια των δραστηριοτήτων τους. Επίσης, οι κατάλληλες οικονομικές δραστηριότητες και οι γεωργικές δυνατότητες καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κλιματολογία μιας περιοχής, οπότε η ύπαρξη αξιόπιστων κλιματικών δεδομένων είναι εξαιρετικής σημασίας για τον σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων μετεωρολογικών υπηρεσιών συμβάλλει στην προστασία της δημόσιας υγείας, της ζωής και της περιουσίας από κινδύνους που προκαλούν τα καιρικά φαινόμενα. Για παράδειγμα, μέσω των εξειδικευμένων προγνώσεων προς την αεροναυτιλία και τη ναυτιλία, αυξάνεται η ασφάλεια των πτήσεων, των ναυτιλλομένων και των ψαράδων. Επίσης, μέσω των έγκαιρων προγνώσεων και προειδοποιήσεων, λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για προστασία των γεωργικών καλλιεργειών και των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων από έντονα καιρικά φαινόμενα. Η διαθεσιμότητα αξιόπιστων προγνώσεων καιρού είναι κρίσιμης σημασίας για τον προγραμματισμό στην παραγωγή ενέργειας, στον κατασκευαστικό τομέα, στις παραθαλάσσιες δραστηριότητες, αθλητικές δραστηριότητες, έρευνα/διάσωση κ.α. Επίσης, μέσω της μελέτης της ατμοσφαιρικής κυκλοφορίας, το Τμήμα είναι σε θέση να προβλέπει τη μεταφορά ρύπων στην περιοχή της Κύπρου π.χ. σκόνης, για έγκαιρη ενημέρωση του κοινού.

Μέσω των κλιματικών υπηρεσιών που παρέχει, το Τμήμα συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας και στην προώθηση της πράσινης και γαλάζιας ανάπτυξης. Με την ανάλυση των κλιματικών δεδομένων, αναδεικνύεται η εκμεταλλεύσιμη αγροτική γη, οι ποικιλίες καλλιεργειών που μπορούν να ευδοκιμήσουν, οι κτηνοτροφικές δυνατότητες, το ηλιακό και το αιολικό δυναμικό παραγωγής ενέργειας και αναγνωρίζονται οι περιοχές ξηρασίας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη στρατηγικών προσαρμογής. Με τη συμμετοχή του στο Παγκόσμιο Πλαίσιο για τις Κλιματικές Υπηρεσίες (Global Framework for Climatic Services) του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού, το Τμήμα συμβάλλει στην ενσωμάτωση αξιόπιστων δεδομένων στο σχεδιασμό αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Το ΤΜ επικεντρώνεται στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει, ώστε να επιτελεί με επάρκεια και επαγγελματισμό το έργο του και να εξυπηρετεί έγκαιρα και αξιόπιστα τη χώρα και τους πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό, επιδιώκει την άρτια λειτουργία και συνεχή βελτίωση του δικτύου

μετεωρολογικών σταθμών και οργάνων, των συστημάτων συλλογής και επεξεργασίας μετεωρολογικών μετρήσεων και των διαδικασιών παραγωγής και διανομής των προγνώσεων καιρού και των προειδοποιήσεων για έντονα καιρικά φαινόμενα. Περαιτέρω, το ΤΜ έχει θέσει στις προτεραιότητες του την αναβάθμιση του μηνιαίου Αγρομετεωρολογικού Δελτίου που ήδη εκδίδει το Τμήμα και την αλλαγή της συχνότητας έκδοσης του από μηνιαίως σε εβδομαδιαίως, με απώτερο στόχο τη βελτίωση των αγροτικών πρακτικών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του πρωτογενή τομέα στην κλιματική αλλαγή. Με την προγραμματιζόμενη αναβάθμιση του Αγρομετεωρολογικού Δελτίου επιτυγχάνεται η αύξηση της ακρίβειας των προβλέψεων στις καιρικές συνθήκες επιτρέποντας έτσι στους αγρότες να προσαρμόζουν τις καλλιεργητικές τους πρακτικές και τη χρήση των πόρων σε πιο σύντομες χρονικές περιόδους και να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τον προγραμματισμό των αρδεύσεων, την εφαρμογή φυτοφαρμάκων, την προστασία των καλλιεργειών από παγετούς ή άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα.

Το ΤΜ είναι μέλος του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού και έχει ορισθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ως Πάροχος Μετεωρολογικών Υπηρεσιών προς την Πολιτική Αεροπορία. Τα επίπεδα των παρεχόμενων υπηρεσιών καθορίζονται από τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό, τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας, καθώς και από Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς. Οι υπηρεσίες αυτές αξιολογούνται συνεχώς για την εναρμόνισή τους με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΤΑΘΜΩΝ, ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Το ΤΜ λειτουργεί ένα ευρύ δίκτυο μετεωρολογικών σταθμών και οργάνων για τη διενέργεια μετεωρολογικών μετρήσεων και επίσης διαθέτει ένα δίκτυο πληροφοριακών συστημάτων για τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία και αξιοποίηση των μετεωρολογικών και κλιματικών πληροφοριών στην Κύπρο. Η καλή λειτουργία των συστημάτων αυτών διασφαλίζεται από τον έλεγχο και τη συντήρηση που γίνεται από το προσωπικό του Τμήματος. Η καλή λειτουργία και η αναβάθμιση των διαφόρων σταθμών/συστημάτων επιτυγχάνεται κυρίως με τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων για την αγορά εξοπλισμού, λογισμικού, ανταλλακτικών, υλικών και υπηρεσιών.

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: IV. Πλανήτης / (3) Καθαρό Περιβάλλον

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΠΑΡΟΧΗ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΛΙΑ, ΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥ ΚΟΙΝΟ

Το Τμήμα, μέσω Γραφείου Πρόγνωσης που λειτουργεί καθημερινά σε 24ωρη βάση, παρέχει προγνώσεις καιρού, προειδοποιήσεις ακραίου καιρού και πληροφορίες σχετικά με τις επικρατούσες καιρικές συνθήκες, για την εξυπηρέτηση της Πολιτικής Αεροπορίας, της Ναυτιλίας, της Πολιτικής Άμυνας, των Μέσων Ενημέρωσης, της Αλιείας, δημόσιων φορέων, εταιρειών και ιδιωτών, των οποίων οι δραστηριότητες επηρεάζονται από τον καιρό. Οι υπηρεσίες του Τμήματος προς την Πολιτική Αεροπορία παρέχονται στη βάση Συμφωνίας Επιπέδου Υπηρεσιών (SLA - Service Level Agreement) και ελέγχονται από την Εθνική Εποπτική Αρχή της Κύπρου (ΕΕΑ) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας Αεροπορίας (EASA - European Aviation Safety Agency).

Το Τμήμα Μετεωρολογίας προγραμματίζει να υλοποιήσει σε συνεργασία με το Αστεροσκοπείο Αθηνών, ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για δασικές πυρκαγιές, συμπεριλαμβανομένου βελτιωμένου επιχειρησιακού μοντέλου εξάπλωσης πυρκαγιάς, το οποίο θα βοηθήσει τις αρμόδιες υπηρεσίες να εκτιμήσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τις πυρομετεωρολογικές συνθήκες του παρόντος καιρού όσον αφορά την επικινδυνότητα έναρξης δασικής πυρκαγιάς, την παρακολούθηση και την πρόγνωση της πυρκαγιάς μετά την έναρξή της και τη δημιουργία σεναρίων αναφορικά με την εκδήλωση πυρκαγιάς και την εξάπλωσή της.

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: III. Επιχειρήσεις / (2) Στήριξη και ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΠΑΡΟΧΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Το Τμήμα δημοσιεύει εκθέσεις και μελέτες για τον καιρό και το κλίμα και παρέχει μετεωρολογικά δεδομένα και πληροφορίες για τις ανάγκες των διαφόρων τομέων της οικονομίας, για εφαρμογές στη γεωργία, στην ανάπτυξη και διαχείριση των υδάτινων πόρων, τον τουρισμό, τη βιομηχανία, τις κατασκευές, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.α.

Το βασικό εργαλείο για υλοποίηση των πιο πάνω, είναι η βάση δεδομένων στην οποία τηρούνται οι μετεωρολογικές μετρήσεις που γίνονται από τους αυτόματους και τους συμβατικούς μετεωρολογικούς σταθμούς του Τμήματος σε όλη την ελεύθερη Κύπρο. Οι μετρήσεις αυτές υπόκεινται σε ποιοτικούς ελέγχους για εντοπισμό σφαλμάτων και ασυνεπειών.

Τα μετεωρολογικά δεδομένα και οι πληροφορίες παρέχονται κατόπιν γραπτού αιτήματος των ενδιαφερομένων προς το Τμήμα, μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος καθώς και μέσω αυτόματων καναλιών.

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: III. Επιχειρήσεις / (2) Στήριξη και ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΠΑΡΟΧΗ ΔΩΡΕΑΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΩΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: III. Επιχειρήσεις / (2) Στήριξη και ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα

Ως δράση έναντι της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024 για τα ανοικτά δεδομένα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, η οποία ορίζει το νομικό πλαίσιο για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα όπως είναι οι γεωγραφικές, κτηματολογικές, στατιστικές ή νομικές πληροφορίες που κατέχουν είτε φορείς του δημόσιου τομέα είτε δημόσιες επιχειρήσεις, και των ερευνητικών δεδομένων που λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση, και που αποσκοπεί στην αξιοποίηση του κοινωνικοοικονομικού δυναμικού των πληροφοριών του δημόσιου τομέα, καθιστώντας τες, για παράδειγμα, πιο εύκολα διαθέσιμες στις νεοφυείς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μέσω της αύξησης της διάθεσης των δυναμικών δεδομένων καθώς και των συνόλων δεδομένων με ιδιαίτερα υψηλό οικονομικό αντίκτυπο, και μέσω της ενίσχυσης του ανταγωνισμού και της διαφάνειας στην αγορά πληροφοριών το Τμήμα Μετεωρολογίας έχει ξεκινήσει και σχεδόν ολοκληρώσει έργο υλοποίησης πύλης για προσφορά ιστορικών μετεωρολογικών στοιχείων για χρήση από όλο το κοινωνικό σύνολο. Η υπηρεσία θα προσφέρεται δωρεάν στο κοινό ενώ η υλοποίησή του θα επιτρέψει τη διασύνδεση αυτής της βάσης δεδομένων με βάσεις δεδομένων άλλων Τμημάτων του Δημοσίου μέσω πρωτοκόλλων ανταλλαγής δεδομένων λογισμικού (API). Η πύλη θα δοθεί στο κοινό το Q4 του 2024.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ ΡΑΔΙΟΒΟΛΙΣΕΩΝ ΑΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το Τμήμα Μετεωρολογίας στεγάζεται στα κεντρικά γραφεία του Τμήματος (20%), στο σταθμό ραδιοβολήσεων Αθαλάσσης (30%), στο Αεροδρόμιο Λάρνακας (45%) και στο Αεροδρόμιο Πάφου (5%). Η τοποθέτηση των Τμημάτων σε διαφορετικό χώρο έχει ως αποτέλεσμα την μη-ικανοποιητική χρήση των πόρων του Τμήματος και τον κατακερματισμό τους, και σε ανθρώπινο αλλά και σε υλικό και υλισμικό δυναμικό. Επιπλέον, η ενοικίαση χώρων έχει κόστος για το Τμήμα. Με Απόφαση του στις 2/4/2015, το Υπουργικό Συμβούλιο υιοθέτησε την εισήγηση της ομάδας των εμπειρογνομόνων της Παγκόσμιας Τράπεζας για συγκέντρωση όλου του προσωπικού του Τμήματος Μετεωρολογίας σε μια τοποθεσία (Αθαλάσση), αφού διαμορφωθούν οι κατάλληλες κτιριακές υποδομές. Το Έργο χρηματοδοτείται πλήρως από το EUROCONTROL ως αναπτυξιακό έργο του παρόχου μετεωρολογικών πληροφοριών στην Αεροναυσιπλοΐα και βρίσκεται υπό την εποπτεία της Εθνικής Εποπτικής Αρχής (ΕΕΑ).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ ΡΑΔΙΟΒΟΛΙΣΕΩΝ ΑΘΑΛΑΣΣΑΣ

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: IV. Πλανήτης / (3) Καθαρό Περιβάλλον.

Η ανακαίνιση των υφιστάμενων κτηριακών εγκαταστάσεων στο σταθμό ραδιοβολίσεων Αθαλάσσιας έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και θα είναι σε θέση να φιλοξενήσει ένα μεγάλο μέρος των υπαλλήλων που εργάζονται στο Αεροδρόμιο Λάρνακας, μέχρι το τέλος του χρόνου (εξαιρούνται οι υπάλληλοι που θα παραμείνουν στα αεροδρόμια για να επιτελούν την παρατήρηση καιρού). Με την τελική έγκριση του έργου από την ΑΗΚ, θα μετακινηθεί ο Τομέας Οργάνων και τα εργαστήρια του στις ανακαινισμένες αίθουσες και θα ελευθερωθεί χώρος όπου θα εγκατασταθεί ο Τομέας Αεροναυτικής και Συνοπτικής Μετεωρολογίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Πυλώνας / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης: IV. Πλανήτης / (3) Καθαρό Περιβάλλον

Το Τμήμα Δημοσίων Έργων αναμένεται να ολοκληρώσει την εκτίμηση δαπάνης για την επέκταση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων (ανέγερση Κτίριου Διοίκησης) πριν το τέλος του χρόνου και να καταφέρει να βγει σε προσφορά κατακύρωσης έργου μέσα στο 2025 και να ολοκληρώσει τις εργασίες επέκτασης μέσα στο 2026. Με την ολοκλήρωση του έργου θα μεταφερθούν στον ιδιόκτητο χώρο στην Αθαλάσσια η Διοίκηση του Τμήματος και το υποστηρικτικό προσωπικό και θα σταματήσει να ενοικιάζεται το κτήριο Διοίκησης του Τμήματος στη Λεωφόρο Νίκης.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p>Σ1: Παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων μετεωρολογικών και κλιματικών υπηρεσιών</p>	<p>ΔΕ1: Ικανοποίηση των πελατών του Τομέα Συνοπτικής και Αεροναυτικής Μετεωρολογίας και του Τομέα Κλιματολογίας και Εφαρμογών Μετεωρολογίας</p>	<p>Ο Δείκτης ορίζεται ως ο μέσος όρος της ικανοποίησης των πελατών (1=καθόλου ικανοποιημένοι, 5=πολύ ικανοποιημένοι) για το σύνολο των ερωτηματολογίων που αποστέλλουν οι Τομείς (1) Συνοπτικής και Αεροναυτικής Μετεωρολογίας και (2) Κλιματολογίας και Εφαρμογών Κλιματολογίας προς τους πελάτες τους, για τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιεχόμενο και ποιότητα των προϊόντων/υπηρεσιών • Χρόνος και συχνότητα εξυπηρέτησης • Συμπεριφορά και ανταπόκριση προσωπικού • Ικανοποίηση με την ιστοσελίδα του Τμήματος <p>Η βαθμολογία για κάθε μία από τις τέσσερις ενότητες που εξετάζει ο δείκτης υπολογίζεται ως η μέση βαθμολογία για τις ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας. Ο μέσος όρος των τεσσάρων βαθμολογιών αποτελεί την τελική βαθμολογία για κάθε ένα από τα δύο ερωτηματολόγια. Ο δείκτης επίδοσης κυμαίνεται μεταξύ 1 και 5 και είναι η μέση βαθμολογία για τα δύο πιο πρόσφατα ερωτηματολόγια (το ένα προερχόμενο από τον Τομέα Συνοπτικής και Αεροναυτικής Μετεωρολογίας και το άλλο από τον Τομέα Κλιματολογίας και Εφαρμογών Κλιματολογίας).</p> <p>Αναφέρεται το ερωτηματολόγιο από τον Τομέα Συνοπτικής και Αεροναυτικής Μετεωρολογίας στάλθηκε το 2024 και θα ξανασταλθεί το 2026 ενώ το ερωτηματολόγιο από τον Τομέα Κλιματολογίας και Εφαρμογών Κλιματολογίας στάλθηκε το 2023 και θα ξανασταλθεί το 2025.</p>
	<p>ΔΕ2: Πιστοποίηση του Τμήματος για συμμόρφωση με το Πρότυπο ISO 9001 για τα ακόλουθα πεδία εφαρμογής: (α) Παροχή μετεωρολογικών υπηρεσιών για την αεροναυτιλία, τη ναυτιλία και το ευρύ κοινό, (β) Παροχή κλιματικών υπηρεσιών</p>	<p>Το Τμήμα υπόκειται κάθε χρόνο σε εξωτερική επιθεώρηση από την Κυπριακή Εταιρεία Πιστοποίησης, για την τήρηση του Προτύπου ISO 9001 σε σχέση με τα πεδία εφαρμογής (α) Παροχή μετεωρολογικών υπηρεσιών για την αεροναυτιλία, τη ναυτιλία και το ευρύ κοινό και (β) Παροχή κλιματολογικών υπηρεσιών.</p> <p>Για κάθε ένα από τα δύο πεδία εφαρμογής η επιτυχής πιστοποίηση αντιστοιχεί σε τιμή 1, ενώ η μη πιστοποίηση αντιστοιχεί σε τιμή 0. Ο δείκτης είναι το άθροισμα για τα δύο πεδία εφαρμογής του Προτύπου, με μέγιστη τιμή του δείκτη το 2 και ελάχιστη το 0.</p>
<p>Δ1:</p>	<p>ΔΑ1:</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και καθορίζεται από τα εξής:</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Λειτουργία και αναβάθμιση του δικτύου σταθμών οργάνων και πληροφοριακών συστημάτων	Ποσοστό των ωρών επιτυχούς μέτρησης θερμοκρασίας από πλήρως αυτόματους μετεωρολογικούς σταθμούς σε σχέση με τον μέγιστο δυνατό αριθμό ωρών μέτρησης.	<p><u>Αριθμητής</u>: Ο συνολικός αριθμός ωρών επιτυχούς μέτρησης θερμοκρασίας σε ένα έτος, από τους πλήρως αυτόματους μετεωρολογικούς σταθμούς του Τμήματος, των οποίων τα στοιχεία αποστέλλονται στη βάση δεδομένων του Τμήματος μέσω του τηλεφωνικού δικτύου. Οι μετρήσεις καταγράφονται ανά δεκάλεπτο και μια ώρα επιτυχούς μέτρησης περιλαμβάνει 6 μετρήσεις.</p> <p><u>Παρονομαστής</u>: Ο μέγιστος δυνατός αριθμός ωρών μέτρησης θερμοκρασίας από τους πλήρως αυτόματους μετεωρολογικούς σταθμούς του Τμήματος σε ένα έτος.</p> <p>Ο δείκτης είναι ενδεικτικός της καλής λειτουργίας του δικτύου σταθμών. Ο δείκτης μειώνεται όταν υπάρχει απώλεια μετρήσεων λόγω βλαβών. Επιδίωξη του Τμήματος είναι να γίνονται μετρήσεις τουλάχιστον για το 90% του χρόνου λειτουργίας των πλήρως αυτόματων μετεωρολογικών του σταθμών.</p>
<u>Δ2:</u> Παροχή μετεωρολογικών υπηρεσιών για την αεροναυτιλία, τη ναυτιλία και το ευρύ κοινό	<u>ΔΑ2:</u> Πιστοποίηση του Τμήματος, ως παρόχου υπηρεσιών αεροναυτιλίας, από την Εθνική Εποπτική Αρχή	Αυτός ο Δείκτης αντανακλά τη συμμόρφωση με την πιστοποίηση που απαιτείται να έχει το Τμήμα ως Πάροχος υπηρεσιών αεροναυτιλίας, στη βάση Κανονισμών της ΕΕ, από την Εθνική Εποπτική Αρχή. Η επιτυχής συμμόρφωση αντιστοιχεί σε τιμή 1, ενώ η μη-συμμόρφωση σε τιμή 0.
<u>Δ3:</u> Παροχή κλιματικών υπηρεσιών, μετεωρολογικών δεδομένων και πληροφοριών	<u>ΔΑ3:</u> Αριθμός των επισκέψεων στην ιστοσελίδα του Τμήματος σε ένα έτος.	Αυτός ο δείκτης είναι ο αριθμός των επισκέψεων στην ιστοσελίδα του Τμήματος, στην οποία είναι διαθέσιμες μετεωρολογικές πληροφορίες και δεδομένα του Τμήματος, σε ένα έτος. Ο αριθμός των επισκέψεων αυξάνεται με την παροχή χρήσιμων πληροφοριών και δεδομένων, με τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ιστοσελίδας αλλά και το ενδιαφέρον για μετεωρολογικές πληροφορίες κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου έτους. Ως στόχος θα τίθεται από το Τμήμα ένας ελάχιστος αριθμός επισκέψεων ανά έτος.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ

Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔΠ) επικεντρώνεται στην προστασία του φυσικού χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος και στην αποκατάσταση, ενίσχυση της ανθεκτικότητας και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και ορυκτών πόρων.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην αειφόρο διαχείριση των εθνικών δασικών πάρκων, στην προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, στην προστασία και διατήρηση της φύσης, του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, στην αειφόρο διαχείριση, ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς επίσης και στην αποτελεσματική διαχείριση δημοτικών και βιομηχανικών αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας.

Επιπρόσθετα, μεγάλη έμφαση δίνεται στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην κατάλληλα μέτρα προσαρμογής και διαχείρισης κινδύνων.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια των αρμοδιοτήτων τα Τμήματα που λειτουργούν κάτω από τη ΓΔΠ είναι :

- το Τμήμα Περιβάλλοντος
- το Τμήμα Δασών
- το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
- το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης
- η Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων

Φυσικοί Πόροι και Διαχείριση και Προστασία του Περιβάλλοντος

Η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση που απορρέει από τη νομοθεσία και την ανάγκη διασφάλισης της αειφορικής ανάπτυξης και είναι θεμελιώδης πολιτικός στόχος του ΥΓΑΑΠ. Την ίδια στιγμή, η αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων της χώρας συμβάλει θετικά στην οικονομία, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον κάτω από ένα νέο πρίσμα και αναγνωρίζοντας τη δυναμική των περιβαλλοντικών ιδιαιτεροτήτων της χώρας.

Η αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων, όπως το νερό, τα δάση και οι ορυκτοί πόροι, είναι υψηλής προτεραιότητας, και απορρέει από την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και την ανάγκη να χρησιμοποιούνται με βιώσιμο τρόπο, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη συνεισφορά τους στην εθνική οικονομία. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η αποτελεσματική χρήση όλων των διαθέσιμων υδάτινων πόρων (συμβατικών και μη συμβατικών), δεδομένου ότι η έλλειψη τους αναμένεται να επιδεινωθεί με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η Κύπρος είναι ένα νησί που

χαρακτηρίζεται από ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον, το οποίο είναι μια πολύτιμη κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται.

Ταυτόχρονα, η εφαρμογή και υλοποίηση δράσεων οι οποίες αποτελούν μέρος Εθνικών Στρατηγικών και Σχεδίων που αφορούν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος συμβάλλουν και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, όπως για παράδειγμα η ορθολογική διαχείριση των δημοτικών και των βιομηχανικών αποβλήτων, στερεών και υγρών, προστατεύει το περιβάλλον συμβάλλοντας ταυτόχρονα στη δημιουργία μιας πιο αειφόρου και ανθεκτικής οικονομίας, ενισχύοντας την απασχόληση, την καινοτομία και την εξοικονόμηση πόρων. Το ΥΓΑΑΠ προωθεί σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς και κυρίως με την Τοπική Αυτοδιοίκηση σημαντικά έργα τα οποία σκοπό έχουν να ενισχύσουν πρώτιστα την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων και στη συνέχεια τη χωριστή διαλογή του αξιοποιήσιμου κλάσματος των διαφόρων ρευμάτων αποβλήτων. Τέτοιες δράσεις περιλαμβάνουν το Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις, το Παγκύπριο Δίκτυο των Πράσινων Σημείων, έργα μείωσης και χωριστής διαλογής ανακυκλώσιμων/αξιοποιήσιμων υλικών από τα δημοτικά απόβλητα που αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα ρεύματα αποβλήτων στο νησί, συμπεριλαμβανομένης και της εφαρμογής συστημάτων Πληρώνω Όσο Πετώ (ΠΟΠ), σχέδια χορηγιών προς τη βιομηχανία για καλύτερη διαχείριση των αποβλήτων αλλά και προς επιχειρήσεις-παραγωγούς αποβλήτων, προκειμένου να εντάξουν δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων αλλά και χωριστή διαλογή στην πηγή. Παράλληλα, προωθείται η δημιουργία ενός πολυεπίπεδου εκπαιδευτικού πακέτου προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να ενισχυθεί η κατάρτιση και ευαισθητοποίηση τους σε σχέση με θέματα πρόληψης και ορθής διαχείρισης αποβλήτων.

Η ΓΔΠ δίνει μεγάλη έμφαση στην υλοποίηση της αναθεωρημένης Στρατηγικής Διαχείρισης των Δημοτικών Αποβλήτων 2022 - 2028, η οποία περιλαμβάνει σειρά μέτρων όπως είναι για παράδειγμα το Πρόγραμμα «Πληρώνω Όσο Πετώ», το κλείσιμο και η αποκατάσταση των εναπομείναντων Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) στις Επαρχίες Λεμεσού και Λευκωσίας, η αντιμετώπιση των προβλημάτων από τη λειτουργία των Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) στην Κόση και στο Πεντάκωμο, καθώς και Προγράμματα Μείωσης Δημοτικών Στερεών Αποβλήτων Ξενοδοχειακών Μονάδων. Έμφαση δίδεται επίσης στην επέκταση του Δικτύου των Πράσινων Σημείων, καθώς και στο Σχέδιο Χορηγιών για μονάδες κομποστοποίησης και αναερόβιας χώνευσης.

Μέσα από όλες αυτές τις δράσεις αναμένεται η αύξηση της διαλογής των αξιοποιήσιμων αποβλήτων και της υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης, ενέργειες οι οποίες θα βοηθήσουν σημαντικά στην αύξηση των θέσεων εργασίας στα πράσινα επαγγέλματα και στην ενίσχυση της βιομηχανίας ανακύκλωσης. Όλες οι δράσεις που αποσκοπούν στην ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων βάσει των αρχών της κυκλικής οικονομίας έχουν κοστολογηθεί και έχουν ενταχθεί στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης. Νέοι τομείς της επιχειρηματικότητας στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, που προηγουμένως είχαν παραμεληθεί, έχουν έρθει ξανά στο προσκήνιο, ως αποτέλεσμα της νομοθεσίας και των πολιτικών

που έχουν εφαρμοστεί τα τελευταία 10 χρόνια. Το ΥΓΑΑΠ, σε συνεργασία με τα αρμόδια Τμήματα του Υπουργείου αναπτύσσει μηχανισμούς αξιοποίησης των συνεργειών προς την προστασία του περιβάλλοντος και των νέων συναφών επιχειρηματικών τομέων.

Ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της πολιτικής στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν τόσο για το μετριασμό των επιπτώσεων, αλλά και για την προσαρμογή σε αυτή. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αφορούν όλους τους τομείς της οικονομίας και επηρεάζουν ιδιαίτερα τους τομείς που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Υπουργείου (γεωργία, δάση, νερό, βιοποικιλότητα). Τον Απρίλιο του 2016 η Κύπρος υπέγραψε τη Συμφωνία του Παρισιού, η οποία συμφωνήθηκε κατά την 21η Σύνοδο των Μερών της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή και η οποία αποτελεί το επιστέγασμα των συλλογικών προσπαθειών των τελευταίων ετών για την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ουσιαστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής από την παγκόσμια κοινότητα. Για την εξασφάλιση της συνεκτικότητας των κατάλληλων εργαλείων μετριασμού και προσαρμογής που χρησιμοποιούνται από τα Τμήματα, απαιτείται συνεκτικός και αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ της ΓΔΠ και των Τμημάτων του Υπουργείου.

Επίσης, το Εθνικό Σχέδιο της Κύπρου για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2020 και αναμένεται εντός του 2024 να υποβληθεί η αναθεώρησή του βάσει των νέων στόχων που προκύπτουν από το πακέτο fit-for-55 (μείωση εκπομπών κατά 32% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005). Η διαμόρφωση Εθνικών Σχεδίων για την Ενέργεια και το Κλίμα αποτελεί υποχρέωση όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και αποσκοπεί στην επίτευξη των φιλόδοξων στόχων που έχει θέσει η Ένωση, ώστε να συνεισφέρει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Σημαντική πρόκληση αποτελεί επίσης και η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία είναι ο χάρτης πορείας μας για να επιτύχουμε τη βιωσιμότητα της οικονομίας της ΕΕ. Αυτό θα συμβεί αν μετατρέψουμε τις κλιματικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις σε ευκαιρίες σε όλους τους τομείς πολιτικής και αν επιτύχουμε μια μετάβαση δίκαιη για όλους και χωρίς αποκλεισμούς.

Παράλληλα με την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, η βιώσιμη ανάπτυξη επιτυγχάνεται με πολιτικές που αφορούν και στους τρεις πυλώνες της, δηλαδή τον κοινωνικό, τον οικονομικό και το περιβάλλον. Οι πολιτικές που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του στόχου αυτού, στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, ενώ ταυτόχρονα, μέσω συνεργιών με άλλες πολιτικές της κυβέρνησης, επιτυγχάνουν μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς και θέτουν τις βάσεις για την οικονομική ανάπτυξη. Αυτές οι πολιτικές, που στόχο έχουν την ενίσχυση της πράσινης και γαλάζιας ανάπτυξης, καθορίζονται από την ΚΔ, ενώ οι σχετικές δράσεις εφαρμόζονται από τα Τμήματα.

Η περιοχή Τροόδους έχει αναγνωριστεί ως μια περιοχή με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά και ως εκ τούτου, ιδιαίτερα μετά την ένταξη του Γεωπάρκου Τροόδους στο Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων, υπάρχει προοπτική αειφόρου ανάπτυξης. Η ΓΔ Περιβάλλοντος,

προεδρεύει της Συντονιστικής Επιτροπής του Γεωπάρκου Τροόδους και μετέχει ενεργά στη χάραξη πολιτικής και λήψης αποφάσεων για την ανάπτυξη της περιοχής του Γεωπάρκου.

Όσον αφορά στη διαχείριση των Περιοχών Natura 2000 και ειδικότερα στην περίπτωση του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, το ΥΓΑΑΠ έθεσε τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη και ορθολογική προσέγγιση στην αντιμετώπιση του διαχρονικού προβλήματος της διαχείρισης της χερσονήσου του Ακάμα. Με όραμα το Εθνικό Δασικό Πάρκο του Ακάμα να αποτελέσει το εθνικό πρότυπο για την αποτελεσματική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών στην Κύπρο, και ειδικότερα των εθνικών δασικών πάρκων, ξεκίνησε η υλοποίηση του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης (ΣΑΑ) του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα. Η περιοχή του Ακάμα δέχεται εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο που διακινούνται χωρίς καμία οργάνωση και έλεγχο, προκαλώντας ζημιά στον φυσικό πλούτο της περιοχής. Η κατάσταση αυτή δεν επηρεάζει αρνητικά μόνο το φυσικό περιβάλλον, αλλά και τις κοινότητες της περιοχής, οι οποίες, παρά τον πλούτο που τις περιβάλλει, οδηγούνται σε μααρασμό, λόγω ακριβώς της μη ορθολογικής διαχείρισής του. Παράλληλα, το Σχέδιο του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα θέτει ως πρώτιστο στόχο διαχείρισης την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Το ΥΓΑΑΠ συμβάλλει επίσης στις πολεοδομικές ρυθμίσεις για τις κοινότητες Ακάμα και για τον Δήμο Πέγειας, προστατεύοντας περιοχές που είναι περιβαλλοντικά ευαίσθητες ενώ έχουν επανακαθοριστεί και δημοσιοποιηθεί τα νέα όρια της περιοχής του δικτύου Natura 2000, μετά από σχετική Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Το ΥΓΑΑΠ παρακολουθεί επίσης και συντονίζει την ολοκλήρωση του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο ώστε να επιτευχθούν οι σχετικοί ευρωπαϊκοί στόχοι. Με την πρόσφατη ένταξη νέων περιοχών στο Δίκτυο, έχει ουσιαστικά ολοκληρωθεί η χερσαία περιοχή που καλύπτει το Δίκτυο, ενώ διεξάγονται οι σχετικές μελέτες για επέκταση και ολοκλήρωση του θαλάσσιου μέρους.

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας, η ΓΔΠ συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής για τη στήριξη του αλιευτικού τομέα αξιοποιώντας τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία τόσο για τη βελτίωση της βιωσιμότητας του τομέα όσο και για την προστασία και διαχείριση των ιχθυοαποθεμάτων. Η ανάπτυξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας θεωρείται πολύ σημαντική, δεδομένου ότι πρόκειται για τον τρίτο πιο σημαντικό τομέα της πρωτογενούς παραγωγής σε αξία εξαγόμενων προϊόντων, ο οποίος ποσοτικά αντιπροσωπεύει το 75-80% της συνολικής εθνικής αλιευτικής παραγωγής. Το βασικό πρόβλημα, ωστόσο, που αντιμετωπίζει ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας είναι η έλλειψη υποδομής. Τα Ευρωπαϊκά Ταμεία Θάλασσας και Αλιείας 2014-2020 καθώς και Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας 2021-2020 προσφέρουν τη δυνατότητα στο Υπουργείο να επενδύσει στην ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να προωθηθούν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμες επιχειρήσεις.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Κλιματική Αλλαγή και Προσαρμογή

Οι περισσότεροι επιστήμονες συμφωνούν ότι η ανθρώπινη δραστηριότητα επηρεάζει σταδιακά το κλίμα της γης, προσθέτοντας τεράστιες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου σε εκείνες που απαντώνται φυσιολογικά στην ατμόσφαιρα. Αυτά τα επιπλέον αέρια του θερμοκηπίου που προέρχονται κυρίως από την καύση ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας, καθώς και από άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η αποψίλωση των τροπικών δασών, η γεωργία, η κτηνοτροφία και η παραγωγή χημικών ουσιών ενισχύουν το «φαινόμενο του θερμοκηπίου» στην ατμόσφαιρα του πλανήτη μας, με αποτέλεσμα η θερμοκρασία της γης να αυξάνεται με πρωτοφανείς ρυθμούς και να επέρχονται σημαντικές αλλαγές στο κλίμα.

Αναγνωρίζοντας τις επιπτώσεις των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στο κλίμα, η διεθνής κοινότητα συμφώνησε κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο το 1992 τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή. Η Κύπρος επικύρωσε τη Σύμβαση το 1997. Στόχος της Σύμβασης είναι η σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, σε επίπεδα τέτοια ώστε να προληφθούν επικίνδυνες επιπτώσεις στο κλίμα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Οι εκπομπές της Κύπρου το 2022 σύμφωνα με την ετήσια έκθεση απογραφής εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ήταν 8,5 εκ. τόνοι ισ. CO₂. Σε σχέση με το 1990 παρατηρήθηκε μία αύξηση της τάξης του 56%. Η μεγαλύτερη συνεισφορά στις εκπομπές έρχεται από τον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής (34%) και ακολουθούν οι μεταφορές (23%). Σημαντική αύξηση στη συνεισφορά παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και στις εκπομπές από τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου τα οποία χρησιμοποιούνται κυρίως για ψύξη.

Η Κύπρος, μέσα από το θεσμικό πλαίσιο της EE fit-for-55, έχει υιοθετήσει στόχους για μείωση των εκπομπών τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η Κύπρος έχει αναλάβει δέσμευση για μείωση της εκπομπής από τους τομείς εκτός συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ) κατά 32% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005. Οι δραστηριότητες οι οποίες εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ ρυθμίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο βάσει συγκεκριμένης Οδηγίας, που στοχεύει στη μείωση των εκπομπών κατά 62% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005.

Για επίτευξη του εθνικού στόχου ετοιμάστηκε το 2020 σύμφωνα συγκεκριμένο Κανονισμό¹ το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030. Αναμένεται εντός του 2024 να ολοκληρωθεί η αναθεώρησή του βάσει των νέων στόχων που προκύπτουν από το πακέτο fit-for-55 (μείωση εκπομπών κατά 32% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005).

Επιπρόσθετα, η Ευρώπη επιδιώκει να καταστεί η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050. Αυτό σημαίνει μείωση των εκπομπών μας όσο το δυνατόν περισσότερο και αύξηση των απορροφήσεων αερίων του θερμοκηπίου από την ατμόσφαιρα, ώστε να φτάσουμε σε «μηδενικές καθαρές εκπομπές». Ο στόχος αυτός αποτελεί μέρος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας: μιας φιλόδοξης δέσμης μέτρων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι ένα ουδέτερο ισοζύγιο, διασφαλίζοντας παράλληλα μια δίκαιη, υγιή και ευημερούσα κοινωνία για τις μελλοντικές γενιές.

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί ένα θέμα οριζόντιο που απαιτεί τη συμμετοχή και δραστηριοποίηση σχεδόν όλων των Υπουργείων της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, του Υπουργείου Εργασίας, Ευημερίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιοποίησης και των Τοπικών Αρχών.

Ως εκ τούτου, ο ρόλος του Τμήματος Περιβάλλοντος ως εθνικός συντονιστής αναβαθμίζεται και ενδυναμώνεται. Το Νοέμβριο του 2017, συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης για την Κλιματική Αλλαγή και την Ενέργεια, του οποίου βασικός πυρήνας είναι η τετραμελής Υπουργική Επιτροπή η οποία αποτελείται από τους Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και Υπουργό Οικονομικών. Ευθύνη για τη Γραμματεία του Συστήματος έχει το Τμήμα Περιβάλλοντος. Το εν λόγω Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης, μεταξύ άλλων, έχει την ευθύνη για τα ακόλουθα:

- Το στρατηγικό σχεδιασμό και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση των πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια.
- Την ετοιμασία του Εθνικού Σχεδίου για το κλίμα και την ενέργεια για την περίοδο 2021-2030.

---

¹ Καύση καυσίμων (εκτός συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, Διαφεύγουσες εκπομπές από καύσιμα, Βιομηχανικές διεργασίες, Διαλύτες και άλλες χρήσεις προϊόντων, Γεωργία και Απόβλητα)

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/857 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, και του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα

- Την παρακολούθηση της προόδου προς την κατεύθυνση της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα.

Το 2019, στα πλαίσια προετοιμασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας για την εφαρμογή και παρακολούθηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, το εν λόγω Σύστημα Διακυβέρνησης διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει όλες τις θεματικές της Πράσινης Συμφωνίας. Επιπρόσθετα, σημαντικός παράγοντας στην όλη προσπάθεια είναι η συνεχής βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας συστήματος ελέγχων, επιθεωρήσεων, παρακολούθησης.

Παράλληλα με τη μείωση των εκπομπών πρέπει να προσαρμοστούμε στις αλλαγές που συμβαίνουν σήμερα και σε αυτές που θα συμβούν στο μέλλον. Ο εθνικός σχεδιασμός (Εθνική στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, 2017) συμβάλλει στη βελτίωση της ετοιμότητας και της ικανότητας αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εν όψει της υιοθέτησης της νέας Στρατηγικής για Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή της ΕΕ το 2021 και των αποτελεσμάτων της έρευνας που έγινε για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Κύπρο μέσω της Πρωτοβουλίας της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Κλιματική Αλλαγή 2019-2022, βρίσκεται σε εξέλιξη η αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή. Η αναθεώρηση εκπονείται με χρηματοδότηση από την ΕΕ και αναμένεται να ολοκληρωθεί τέλος του 2025.

Πυλώνες / Προτεραιότητα στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης : 17. Πλανήτης / Καθαρή Ενέργεια & 16. Πλανήτης / Καθαρό περιβάλλον (Δράσεις 699, 887, 1202)

Έλεγχος της Ρύπανσης και Διαχείριση Αποβλήτων

Η λειτουργία βιομηχανικών και κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων μπορεί να προκαλέσει ρύπανση του περιβάλλοντος. Ο έλεγχος της ρύπανσης του αέρα, των νερών και του εδάφους και η κατάλληλη διαχείριση των αποβλήτων αποτελούν δύο από τις βασικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος. Η υλοποίηση επιτυγχάνεται κυρίως μέσω του συστήματος αδειοδότησης και επιθεωρήσεων και παρακολούθησης. Όλες οι εγκαταστάσεις που δυνητικά ρυπαίνουν (περίπου 600) καθώς και όλες οι εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων (περίπου 120), πρέπει να εξασφαλίσουν άδεια. Εξαιρέση αποτελούν οι μη αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις (περίπου 700) σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμους οι οποίες πρέπει να τηρούν όρους λειτουργίας που καθορίζονται με τους σχετικούς Κανονισμούς. Στο παρόν στάδιο, και μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου ως προς την ανάγκη κατοχής έγκυρης και εν ισχύ πολεοδομικής άδειας ή και άδειας οικοδομής πολύ λίγες εγκαταστάσεις έχουν αδειοδοτηθεί δυσχεραίνοντας σημαντικά τον έλεγχο της ρύπανσης. Με την τελευταία τροποποίηση των περί Βιομηχανικών Εκπομπών (Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης) Νόμων του 2013 έως 2023 (Ν. 184(I)/2013) παρέχεται η δυνατότητα, μέχρι το τέλος του 2026, αδειοδότησης μονάδων που εμπίπτουν στην συγκεκριμένη νομοθεσία χωρίς να διαθέτουν έγκυρη και εν ισχύ Πολεοδομική άδεια ή / και Άδεια Οικοδομής για διάστημα 2 χρόνων και νοουμένου ότι τηρούν όλες τις περιβαλλοντικές τους υποχρεώσεις. Ανάλογα με τον τύπο κάθε εγκατάστασης ή δραστηριότητας, χορηγείται μια ή και

περισσότερες από τις πέντε κατηγορίες περιβαλλοντικών αδειών που υπάρχουν, ως εξής: (α) Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων, (β) Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων, (γ) Άδεια Βιομηχανικών Εκπομπών (δ) Άδεια Εκπομπής Αέριων Αποβλήτων και (ε) Άδεια Διαχείρισης Εξορυκτικών Αποβλήτων. Για την εξέταση των πιο πάνω Αδειών υπάρχουν τέσσερις θεσμοθετημένες επιτροπές, αποτελούμενες από εκπροσώπους των αρμόδιων Υπουργείων, άλλων οργανισμών και ΜΚΟ. Επιπρόσθετα, εκδίδονται Πιστοποιητικά Καταχώρησης σε Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων σε (α) Πρόσωπα που συλλέγουν και μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση, (β) Πρόσωπα που ασχολούνται με Εμπορία ή Μεσιτεία Αποβλήτων και (γ) Προσώπων που εξασφαλίζουν την επεξεργασία των αποβλήτων τους στο χώρο παραγωγής τους. Για τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης η αρμοδιότητα μεταφέρθηκε περί τα τέλη του 2021 από το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και συγκεκριμένα στο Τμήμα Περιβάλλοντος. Η διαχείριση της μη-συμμόρφωσης γίνεται μέσω ελέγχων και επιθεωρήσεων και η συνεπαγόμενη ανάγκη σε ανθρώπινους πόρους οδήγησε στην αγορά υπηρεσιών από το 2012 μέχρι το 2022.

Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος και Αποδοτική Χρήση Πόρων

Η προστασία του φυσικού κεφαλαίου της Κύπρου αποτελεί επίσης προτεραιότητα του Τμήματος Περιβάλλοντος. Οι προσπάθειες εστιάζονται ιδιαίτερα στην προστασία των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, για το οποίο το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η συντονιστική αρχή, αλλά έχοντας ταυτόχρονα την άμεση εκτελεστική και διαχειριστική ευθύνη για τις μη κρατικές περιοχές που έχουν οριστεί σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους, εκτός δασικών περιοχών. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελείται από 43 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας/Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΤΚΣ/ΕΖΔ - ζώνες προστασίας ειδών και οικοτόπων πλην των πουλιών) και από 33 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ - ζώνες προστασίας πουλιών), που μαζί αποτελούν σχεδόν το 30% της συνολικής (χερσαίας) έκτασης της Κύπρου που βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Για τους περισσότερους ΤΚΣ/ΕΖΔ έχουν εκπονηθεί διαχειριστικά σχέδια και υλοποιούνται συγκεκριμένα μέτρα προστασίας, ενώ το δίκτυο παρακολούθησης και επόπτευσης των περιοχών δεν έχει τεθεί σε πλήρη εφαρμογή. Στη διαχείριση του Δικτύου εμπλέκονται άλλες τρεις διαχειριστικές αρχές, και συγκεκριμένα η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας για τις ΖΕΠ, το Τμήμα Δασών για τους ΤΚΣ/ΕΖΔ εντός δασικών περιοχών και το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών για τους θαλάσσιους ΤΚΣ/ΕΖΔ. Οι ανάγκες που προκύπτουν για τον συντονισμό των αρμόδιων τμημάτων για τη διαχείριση των περιοχών, συμπεριλαμβανομένων της εκτίμησης των επιπτώσεων από έργα, σχέδια η/και προγράμματα που δεν συνδέονται με τη διαχείρισή τους (Δέουσα Εκτίμηση των Επιπτώσεων/Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση) και τη λειτουργία της Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία συμβουλεύει τον Υπουργό, είναι ιδιαίτερα αυξημένες. Επίσης, σημαντική είναι η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού και ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων κοινοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί η αποδοχή των αναγκών προστασίας του Δικτύου, ιδιαίτερα ιδιωτικών περιοχών.

Το έργο 'Πανδώτειρα', LIFE18 IPE/CY/000006, με συνολικό προϋπολογισμό 16.996.979€, έχει ξεκινήσει από το 2019 και θα ολοκληρωθεί το 2029. Δικαιούχος είναι το Τμήμα Περιβάλλοντος και σε αυτό συμμετέχουν συνολικά δεκατέσσερις φορείς που εμπλέκονται σε θέματα διαχείρισης της φύσης

και των περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Έχει ως πρωταρχικό στόχο να επιτύχει ή/και να διατηρήσει μια ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης για είδη και τύπους οικοτόπων κοινοτικής σημασίας στην Κύπρο, μέσω δράσεων σε ολόκληρο το δίκτυο Natura 2000. Αυτό είναι δυνατό κυρίως μέσω της εφαρμογής του Πλαισίου Δράσης Προτεραιότητας (ΠΔΠ) για το Natura 2000 στην Κύπρο, καθώς και με την εκπλήρωση πολλών στόχων της Στρατηγικής της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα. Η προσέγγιση του συγκεκριμένου έργου είναι να καταλύσει την οικονομική στήριξη από συμπληρωματικά κονδύλια και να εξασφαλίσει συνέργειες μεταξύ τομέων πολιτικής για τους σκοπούς της προστασίας του Natura 2000.

Ένα από τα βασικά εργαλεία για την προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος είναι η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από νέα προτεινόμενα σχέδια, προγράμματα καθώς και έργα και η αποφυγή ή μείωση τους μέσω κατάλληλων μέτρων και δράσεων μετριασμού. Το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο βρίσκεται σε εφαρμογή για σχεδόν 20 χρόνια και το Τμήμα Περιβάλλοντος ως η Περιβαλλοντική Αρχή έχει την ευθύνη να αξιολογεί τις επιπτώσεις και να εκδίδει περιβαλλοντικές γνωμοδοτήσεις, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των πολεοδομικών και άλλων αδειών. Η διαδικασία αξιολόγησης είναι πολύπλευρη και απαιτεί συντονισμό, τόσο εντός του Τμήματος όσο και με άλλα Τμήματα και Υπουργεία, έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη όλες οι απόψεις, οι περιβαλλοντικές παράμετροι, και πτυχές της προτεινόμενης ανάπτυξης. Η διαδικασία αξιολόγησης περιλαμβάνει αξιολόγηση από θεσμοθετημένη Επιτροπή, η οποία λειτουργεί συμβουλευτικά στο Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος που αποτελεί την Περιβαλλοντική Αρχή. Το Τμήμα Περιβάλλοντος συνεργάζεται με άλλα αρμόδια Τμήματα και Υπηρεσίες για να ανταποκριθεί στις προτάσεις της Ε.Ε για έργα που αφορούν την αδειοδότηση ΑΠΕ με την εφαρμογή του «one-stop shop» αλλά και στο νομοσχέδιο για τη διευκόλυνση έργων στρατηγικής ανάπτυξης με ταχείς διαδικασίες αδειοδότησης. Εκτός από τα έργα, προγράμματα και σχέδια που εμπíπτουν στις εν λόγω νομοθεσίες, το Τμήμα Περιβάλλοντος συμβουλεύει άλλες κρατικές αρχές για αναπτυξιακές δραστηριότητες που πιθανόν να έχουν περιβαλλοντικό αντίκτυπο και εισηγείται όρους και μέτρα για μείωση των επιπτώσεων. Οι ανάγκες συντονισμού για τη διαδικασία αξιολόγησης, η λειτουργία της Επιτροπής και η ανάγκη διασφάλισης ότι οι αιτήσεις περιλαμβάνουν όλη την απαραίτητη πληροφόρηση, απαιτούν την ύπαρξη ομάδας λειτουργιών με εξειδικευμένες γνώσεις, οι οποίοι αφιερώνουν τον απαιτούμενο χρόνο για τις πιο πάνω διαδικασίες. Παράλληλα, υπάρχει και υποχρέωση ελέγχων και παρακολούθησης των όρων της Περιβαλλοντικής Αρχής που καθοριστήκαν μέσα από τις Γνωμοδοτήσεις, ειδικά για τα μεγάλα έργα όπου ενεργοποιείται ο θεσμός του περιβαλλοντικού επιτηρητή. Επιπρόσθετα, μέσα στα πλαίσια του προγράμματος Θ.Α.Ε.Ι.Α, του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αλλά και για όλα τα έργα που εμπíπτουν σε ευρωπαϊκά ταμεία, υπάρχει υποχρέωση για διασφάλιση πιστοποιητικού συμβατότητας με την περιβαλλοντική νομοθεσία και τις αρχές της «μη πρόκλησης περιβαλλοντικής βλάβης».

Σημαντική πρόκληση αποτελεί η ανάγκη προώθησης της ανάπτυξης για βελτίωση της ευημερίας και εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της αποδοτικότητας των πόρων. Για αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής, απαιτείται η αναδιάρθρωση των οικονομικών τομέων στη βάση ενός πλαισίου πολιτικής κυκλικής οικονομίας που να προωθεί την καινοτομία, την αποδοτικότητα και την αλλαγή και να δημιουργεί οικονομικές

ευκαιρίες μέσω του επανασχεδιασμού προϊόντων, της βιώσιμης διαχείρισης και χρήσης πόρων και της ευρύτερης επαναχρησιμοποίησης και υποκατάστασης υλικών. Μια από τις βασικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι η αποδέσμευση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση πόρων στα πλαίσια μιας κυκλικής οικονομίας, η οποία θα προάγει τη μετάβαση από το σημερινό γραμμικό μοντέλο ανάπτυξης στο οποίο τα προϊόντα παράγονται, καταναλώνονται και απορρίπτονται σε ένα νέο κυκλικό μοντέλο το οποίο στοχεύει στο κλείσιμο του κύκλου, όπου η αξία των προϊόντων και των πρώτων υλών διατηρείται όσο το δυνατόν περισσότερο και η παραγωγή αποβλήτων περιορίζεται στο ελάχιστο μέσω της πρόληψης, της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης και τέλος της ανάκτησης ενέργειας.

Με βάση τους Ευρωπαϊκούς στόχους του πακέτου κυκλικής οικονομίας, θα πρέπει να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων, ενώ η χωριστή συλλογή των ανακυκλώσιμων ρευμάτων θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά αφού η προετοιμασία για ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των δημοτικών αποβλήτων θα πρέπει να ανέλθει σε 55% μέχρι το 2025, 60% μέχρι το 2030 και 65% μέχρι το 2035. Στόχος είναι όπως, μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται.

Επιπρόσθετα, η ώθηση της κυκλικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαιτεί τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών και την προώθηση κινήτρων για τις επιχειρήσεις, τις βιομηχανίες και το ευρύ κοινό, για αύξηση της αποδοτικότητας με τη χρήση των αποβλήτων ως πόρων, προώθηση της προσέγγισης του κύκλου ζωής των προϊόντων, μείωση των αποβλήτων και αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων. Οι δράσεις περιλαμβάνουν την προώθηση εθελοντικών συστημάτων αειφόρου κατανάλωσης και παραγωγής μέσω της εφαρμογής του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος ECOLABEL και του ευρωπαϊκού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS, όπως και του σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις GPP, που στόχο έχουν την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων, την κατασκευή και χρήση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, έχει διαμορφωθεί και η νέα πολιτική του κράτους για τη διαχείριση των αποβλήτων. Ο τομέας διαχείρισης αποβλήτων και ειδικότερα των δημοτικών αποβλήτων, τα οποία αποτελούν το δεύτερο μεγαλύτερο ρεύμα αποβλήτων στην Κύπρο, δεν χαρακτηρίζεται μέχρι τώρα από ολοκληρωμένη και συγκροτημένη αντιμετώπιση, παρόλο που γενικά εφαρμόζεται το περιεχόμενο της πολιτικής και του θεσμικού πλαισίου της ΕΕ και για αρκετά ρεύματα αποβλήτων έχει δημιουργηθεί η αναγκαία υποδομή (δίκτυο αδειοδοτημένων συλλεκτών και επεξεργαστών αποβλήτων). Για συγκεκριμένους τύπους αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των απόβλητων συσκευασιών, χαρτιού μη συσκευασίας, αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), μπαταριών και ελαστικών, έχει εφαρμοστεί η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, τόσο νομοθετικά όσο και με τη λειτουργία ατομικών και συλλογικών συστημάτων. Η εφαρμογή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού προωθείται και σε νέα ρεύματα αποβλήτων όπως για τα απόβλητα φαρμακευτικών προϊόντων οικιακής προέλευσης και τα απόβλητα προϊόντων καπνού με φίλτρο για

τα οποία έχουν ψηφιστεί σχετικοί κανονισμοί και πλαστικών προϊόντων γεωργικής χρήσης, αλιευτικών εργαλείων που περιέχουν πλαστικό και επίπλων και στρωμάτων, για τα οποία ετοιμάζονται σχετικοί κανονισμοί, όπως επίσης και για την εισαγωγή εγγυοδοτικού συστήματος για τις συσκευασίες ποτών (Πυλώνας του Προγράμματος Διακυβέρνησης Πλανήτη: Καθαρό Περιβάλλον (Δράση 979 - εισαγωγή εγγυοδοτικού συστήματος για τις συσκευασίες ποτών).

Η διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Κύπρο, αφού η χώρα μας διαθέτει μια από τις υψηλότερες κατά κεφαλή παραγωγή δημοτικών αποβλήτων στην Ευρώπη, ενώ λιγότερο από το 20% του συνόλου των δημοτικών αποβλήτων προωθείται για ανακύκλωση με το υπόλοιπο να διατίθεται για ταφή. Ως εκ τούτου λαμβάνονται μέτρα στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, με στόχο τη μείωση του συνολικού αντίκτυπου της χρήσης των πόρων και τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Στα πλαίσια αυτά αλλά και βάσει ευρωπαϊκών υποχρεώσεων, έχει αναθεωρηθεί το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων για την περίοδο 2022-2028, ενώ ολοκληρώνεται το Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων για την περίοδο 2024 – 2030. Το νέο Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων θα περιλαμβάνει οριζόντια μέτρα που προωθούν την ιεράρχηση των αποβλήτων και ειδικά την πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, καθώς και μέτρα που εστιάζονται στη μείωση της παραγωγής ορισμένων ρευμάτων αποβλήτων προτεραιότητας και συγκεκριμένα τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων, τα τρόφιμα, τα κλωστοϋφαντουργικά, τα πλαστικά, τον ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό και τις μπαταρίες. Απώτερος σκοπός είναι η αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την παραγωγή αποβλήτων και η μείωση της κατά κεφαλή παραγωγής δημοτικών αποβλήτων στην Κύπρο. Αντίστοιχα, το Σχέδιο Διαχείρισης καθορίζει τις βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων. Τα μέτρα του Σχεδίου στηρίζονται στην ανάγκη επιτάχυνσης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Οδηγίες και την πλήρη αξιοποίηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών διαχείρισης αποβλήτων. Τα μέτρα, βασιζόμενα στην εφαρμογή της χωριστής συλλογής των δημοτικών αποβλήτων που έχει ήδη τροχοδρομηθεί και την επερχόμενη εφαρμογή των συστημάτων Πληρώνω Όσο Πετώ σε όλες τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, εστιάζουν στην ανάγκη αύξησης της χωριστής συλλογής, της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης, καθώς και στην ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών για τη διαχείριση των χωριστά συλλεγέντων αποβλήτων. Βασικός σκοπός είναι η διαχείριση των αποβλήτων να αποτελεί μέρος μιας κυκλικής βιώσιμης αλυσίδας, μέσα από την τήρηση της ιεράρχησης στη διαχείριση των αποβλήτων.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης αντιμετώπισης διαχείρισης αποβλήτων έχουν επίσης εκπονηθεί και εγκριθεί το Σχέδιο Διαχείρισης Ελαίων και Υγρών Καυσίμων, το Σχέδιο Διαχείρισης Ελαστικών και το Σχέδιο Διαχείρισης Λοιπών Αποβλήτων. Τα Σχέδια αυτά θέτουν τις βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαχείριση των αντίστοιχων ρευμάτων αποβλήτων, καθορίζοντας τα μέτρα και τις δράσεις που λαμβάνονται. Εντός του 2024, θα ξεκινήσει η διαδικασία αναθεώρησης τους για την περίοδο 2025 – 2031.

Οι πιο πάνω πολιτικές και το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2022-2028 υλοποιούνται μέσω έργων κυκλικής οικονομίας από ευρωπαϊκά ταμεία, εκτιμώμενου προϋπολογισμού 90 περίπου εκατομμυρίων ευρώ μέχρι το 2029.

Στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» και της υλοποίησης πολιτικής 6.1 του Προγράμματος Διακυβέρνησης υλοποιείται το έργο LIFE IP CYzero WASTE με προϋπολογισμό €15 εκ. περίπου, με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα LIFE 2021-2027. Το Έργο αποτελεί την ομπρέλα των έργων αυτών που στοχεύουν στην διαλογή στην πηγή και χωριστή συλλογή στερεών δημοτικών αποβλήτων, αποτρέποντας την απόρριψη τους στους Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων. Τα πέντε ρεύματα αποβλήτων που διαχειρίζονται τα πιο πάνω έργα αφορούν απόβλητα επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, καθώς και οργανικά, οικιακά επικίνδυνα και θαλάσσια απορρίμματα.

Στα έργα κυκλικής οικονομίας και στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» και της υλοποίησης πολιτικής 6.4 του Προγράμματος Διακυβέρνησης (Δράσεις 958, 961, 974 και 984) με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2023-2027 και τον κρατικό προϋπολογισμό, περιλαμβάνονται έργα όπως η κατασκευή μονάδας επεξεργασίας οργανικών αποβλήτων στην επαρχία Πάφου, η κατασκευή μονάδας Κομποστοποίησης – Λιπασματοποίησης Παραλιμνίου – Αγ. Νάπας, η Δημιουργία Συντονιστικού Φορέα Διαχείρισης Αποβλήτων σε συνδυασμό με το Ταμείο Διαχείρισης Αποβλήτων, η εγκατάσταση 6 κοινοτικών και 6.000 οικιακών κομποστοποιητών για οργανικά απόβλητα, η εφαρμογή του συστήματος «Πληρώνω Όσο Πετώ (ΠΟΠ)», η προμήθεια εξοπλισμού σε ξενοδοχεία και συναφείς χώρους παραγωγής στερεών δημοτικών αποβλήτων στις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου, η διαλογή στην πηγή για οργανικά απόβλητα στην Ορεινή Κύπρο, η κατασκευή σταθερών μονάδων ως συνέχεια των κινητών μονάδων για τα επικίνδυνα οικιακά απόβλητα, καθώς και το ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης (πλατφόρμα) έργων αποβλήτων.

Στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» και της υλοποίησης πολιτικής 6.7 του Προγράμματος Διακυβέρνησης και με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και τον κρατικό προϋπολογισμό προωθείται η εγκατάσταση 2 κέντρων επαναχρησιμοποίησης και επιδιόρθωσης (Δράση 975) σε συνδυασμό με το δίκτυο καταστημάτων επαναχρησιμοποίησιμων προϊόντων που θα εγκατασταθεί στα υφιστάμενα και νέα Πράσινα Σημεία. Το δίκτυο άρχισε το 2024 και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026.

Στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης, προωθείται η εμβληματική δράση που αφορά την εφαρμογή του συστήματος Πληρώνω Όσο Πετώ «ΠΟΠ» (Δράση 959) με προπληρωμένη σακούλα, το οποίο τίθεται σε ισχύ στις 30/6/2024 και περιλαμβάνει σύστημα διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων και οργανικών αποβλήτων σε 14 Δήμους και 29 Συμπλέγματα Κοινοτήτων. Η προκήρυξη των Μίνι Διαγωνισμών για την εκπόνηση της Μελέτης Σκοπιμότητας/ Βιωσιμότητας ανά Δήμο ή Σύμπλεγμα Κοινοτήτων έχει ολοκληρωθεί. Οι 43 Μελέτες Σκοπιμότητας/ Βιωσιμότητας, εκ των οποίων 18 έχουν ήδη ολοκληρωθεί

ενώ οι υπόλοιπες θα ολοκληρωθούν τέλος του 2024, θα αναδείξουν και τις ανάγκες / τεχνικές προδιαγραφές του απαραίτητου εξοπλισμού κάθε Δήμου/ Συμπλέγματος Κοινοτήτων, η εγκατάσταση του οποίου αναμένεται να ολοκληρωθεί σταδιακά μέχρι τα τέλη του 2025.

Άλλη σημαντική προτεραιότητα είναι η διαχείριση οργανικών αποβλήτων, αναζητώντας επιλογές για βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σενάριο για τη διαχείριση οργανικών αποβλήτων (αερόβια και αναερόβια επεξεργασία). Στο βραχυπρόθεσμο σενάριο εξετάζονται δίκτυο κοινοτικών κομποστοποιητών σε συνδυασμό με οικιακούς κομποστοποιητές. Στο μακροπρόθεσμο σενάριο, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2022-2028 εξετάζονται διάφορα σενάρια μεγιστοποίησης της αξιοποίησης των υφιστάμενων υποδομών, Μονάδα ΟΕΔΑ Κόσιης, ΟΕΔΑ Πεντακώμου και ο ΧΥΤΑ Πάφου (αναβάθμιση, επέκταση ανάκτηση ενέργειας κ.α.).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ) αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών βιομηχανικών αερίων του θερμοκηπίου με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Για επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το ΣΕΔΕ, απαιτείται η αδειοδότηση, ο έλεγχος και η παρακολούθηση των σταθερών εγκαταστάσεων και αερομεταφορών που συμμετέχουν στο Σύστημα, η διαχείριση του Εθνικού Μητρώου Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου και η δημοπράτηση Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου.

Για τους τομείς που δεν περιλαμβάνονται στο ΣΕΔΕ, τα κράτη μέλη ανέλαβαν εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών τους. Για την επίτευξη του εθνικού στόχου της Κύπρου για μείωση των εκπομπών προϋπόθεση ήταν η ετοιμασία Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030, το οποίο ετοιμάστηκε και υποβλήθηκε στην ΕΕ το 2020 (για επίτευξη του στόχου -24% σε σχέση με το 2005 μέχρι το 2030). Ετοιμάζεται η αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου, το οποίο σκοπό έχει τη μείωση των εκπομπών κατά 32% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005, όπως αυτό συμφωνήθηκε μέσα από το νομοθετικό πακέτο fit-for-55.

Η υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου θα γίνει μέσα από την αξιοποίηση των προϋπολογισμών σχεδόν όλων των Υπουργείων και όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Παράλληλα, μέσα στα πλαίσια του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υλοποιείται από το Τμήμα Περιβάλλοντος «Σχέδιο Χορηγιών για την ενθάρρυνση της μείωσης της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου σε επιχειρήσεις», το οποίο στοχεύει να φέρει τους επιχειρηματικούς τομείς και τους οργανισμούς πιο κοντά στη Στρατηγική της χώρας για το κλίμα αλλάζοντας τον τρόπο σκέψης και δράσης τους προς μια πράσινη οικονομία (περιβαλλοντική διαχείριση, κυκλική οικονομία) και να τους

βοηθήσει να κατανοήσουν τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις αλυσίδες αξίας τους. Το Σχέδιο Χορηγιών φιλοδοξεί να ενθαρρύνει τους δικαιούχους να συμμετάσχουν σε μια ολική μεταμόρφωση της οικονομίας που στοχεύει στην απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές σχεδιάζοντας και εφαρμόζοντας τα δικά τους Σχέδια Δράσης για τη μείωση της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου στις διαδικασίες λειτουργίας της επιχείρησης/ οργανισμού τους ή/ και στις αλυσίδες εφοδιασμού. Παράλληλα θα επιτευχθεί η συμβολή των δικαιούχων στην επίτευξη του εθνικού στόχου μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου (32%).

Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή προϋποθέτει τη δημιουργία και εφαρμογή «Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή» και κατάλληλων σχεδίων δράσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ενσωμάτωση των μέτρων προσαρμογής σε όλες τις σχετικές τομεακές πολιτικές (υγεία, υδάτινοι πόροι, γεωργία, αλιεία, δάση, βιοποικιλότητα, εδάφη, τουρισμός, ακτές, ενέργεια και υποδομές) και την εκ των προτέρων αξιολόγηση του κινδύνου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η εθνική στρατηγική και το σχέδιο δράσης έχουν υιοθετηθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2017 και προχωρά η υλοποίησή τους και η ετήσια αναθεώρηση. Η εν λόγω Απόφαση ορίζει συγκεκριμένους φορείς υλοποίησης για τις δράσεις προσαρμογής, ενώ παράλληλα ορίζει Φορέα Παρακολούθησης το Τμήμα Περιβάλλοντος. Έκτοτε, έχουν ετοιμαστεί τρεις επικαιροποιήσεις της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή και του Σχεδίου Δράσης, όπως προβλέπεται από τη σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Εντός του 2023 άρχισε η αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής, με χρηματοδότηση από την ΕΕ μέσω Τεχνικής Βοήθειας, η ολοκλήρωση της οποίας εκτιμάται για τέλος του 2025.

Για την προώθηση και υλοποίηση των σχεδίων δράσης και μέτρων προσαρμογής αξιοποιούνται μεταξύ άλλων τα χρηματοδοτικά προγράμματα και εργαλεία που προσφέρονται από την ΕΕ, όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα LIFE κα όλα τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Οι δεσμεύσεις που προκύπτουν από το διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνουν την υποβολή εκθέσεων απογραφής εκπομπών, προβλέψεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και εκθέσεις για τη χρηματοδότηση, τις πολιτικές και τα μέτρα που εφαρμόζονται για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, απαιτείται η ετοιμασία εθνικής έκθεσης και έκθεσης διετίας. Η συμμετοχή στις διεθνείς διασκέψεις και στις προπαρασκευαστικές συναντήσεις που πραγματοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων και στόχων, επιφέρει επιπρόσθετες απαιτήσεις και υποχρεώσεις.

Η ρύθμιση και παρακολούθηση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου απαιτεί την εφαρμογή χρηματοδοτικών σχεδίων για την απόσυρση και καταστροφή απαγορευμένων ψυκτικών ουσιών, τη δημιουργία σχεδίων ανάκτησης και καταστροφής των αερίων σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, τα οποία να παρέχουν τα απαραίτητα κίνητρα προς τους χειριστές εξοπλισμού, αλλά και την συλλογή κατάλληλων δεδομένων για υπολογισμό των εκπομπών από τον συγκεκριμένο τομέα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Εργασία 1: Εκτίμηση Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και Περιβαλλοντική Αδειοδότηση

Η εργασία καλύπτει τη συνολική διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον για σχέδια, προγράμματα και έργα, που περιλαμβάνει αξιολόγηση των μελετών και των επιμέρους περιβαλλοντικών πτυχών του έργου/σχεδίου/προγράμματος, συντονισμό και συνεργασία με άλλα τμήματα, διαδικασίες διαβούλευσης με τις τοπικές αρχές, ΜΚΟ κ.τ.λ. Επιπρόσθετα, υπάρχει και η υποχρέωση για παρακολούθηση των όρων των γνωμοδοτήσεων από την Περιβαλλοντική Αρχή.

Όσον αφορά την εφαρμογή των προνοιών του Πρωτοκόλλου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών, της Σύμβασης της Βαρκελώνης, αξίζει να αναφερθεί ότι παρότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν προχώρησε στην επικύρωσή του, αρκετές δράσεις έχουν ήδη ολοκληρωθεί αναφορικά με την εφαρμογή συγκεκριμένων Άρθρων αυτού. Στο παρόν στάδιο, έχει ήδη ολοκληρωθεί η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την ΟΔΠΖ 2018-2028, το οποίο απαιτείται όπως επικαιροποιηθεί κατάλληλα, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που έχουν προκύψει με τον τρόπο λειτουργίας των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Εκτιμάται ότι η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης θα υποβληθεί για αξιολόγηση και έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο, στις αρχές του 2025. Στο πλαίσιο ετοιμασίας της Εθνικής Στρατηγικής πραγματοποιήθηκε ο καθορισμός του χερσαίου ορίου της παράκτιας ζώνης, σύμφωνα με τα Άρθρα 3(1)(β) και 3(2)(β) του Πρωτοκόλλου για την ΟΔΠΖ, μέσω της εφαρμογής πολυκριτηριακής ανάλυσης, η οποία έλαβε υπόψη οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια και το οποίο καθορίστηκε στα 3-9 km από το ανώτατο όριο της παλίρροιας. Το θαλάσσιο όριο της παράκτιας ζώνης καθορίζεται στα 12 ν.μ., ως το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας Περαιτέρω, ως απόρροια της Μέρας Ακτής 2019 που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο και των ακόλουθων συναντήσεων Υπουργικού Επιπέδου, τέθηκε ως σημαντική προτεραιότητα η πραγματοποίηση Μελέτης Αξιολόγησης της Περιβαλλοντικής ευαισθησίας και τρωτότητας/ευπάθειας των ακτών με στόχο τον Καθορισμό της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας. Για την ετοιμασία της εν λόγω Μελέτης Ευπάθειας, αποστάλθηκαν από το Τμήμα Περιβάλλοντος, στο Υπουργείο Εσωτερικών (ως υπεύθυνη αρχή συντονισμού της συγκεκριμένης δράσης) σχετικοί τεχνικοί όροι και προδιαγραφές.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 8/10/2021, συγκροτήθηκε η Δομή Διακυβέρνησης για την ΟΔΠΖ η οποία αποτελείται τόσο από Υπουργική Επιτροπή, όσο και από Τεχνική Επιτροπή. Η Υπουργική Επιτροπή απαρτίζεται από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (συντονιστής), το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υφυπουργείο Ναυτιλίας και το Υφυπουργείο Τουρισμού. Η Τεχνική Επιτροπή αποτελείται από τους Γενικούς Διευθυντές και εκπροσώπους των πιο πάνω Υπουργείων και τους Διευθυντές του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει την ευθύνη συντονισμού των δύο Επιτροπών, καθώς επίσης και των ομάδων εργασίας που καθορίζονται από την Τεχνική Επιτροπή για εξειδικευμένα θέματα. Λαμβάνοντας υπόψη την πρόσφατη σύσταση της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος, στις 28/6/2023, αναμένεται ότι με την έγκριση του επικαιροποιημένου Σχεδίου Δράσης και της Εθνικής Στρατηγικής για την ΟΔΠΖ θα επικαιροποιηθεί και η Δομή Διακυβέρνησης για την ΟΔΠΖ, με την συμπερίληψη της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος ως μέρος της Τεχνικής Επιτροπής για την ΟΔΠΖ.

Όσον αφορά τον περιβαλλοντικό θόρυβο έχουν ολοκληρωθεί οι στρατηγικοί χάρτες θορύβου (Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα, Πάφος) και προωθούνται σχέδια δράσης για μείωση του θορύβου από δρόμους, αεροδρόμια και βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την προστασία των πολιτών από τον θόρυβο. Επιπρόσθετα το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει προχωρήσει σε μετρήσεις θορύβου σε ευαίσθητους δέκτες (π.χ. σχολεία) με σκοπό την εισήγηση για την προώθηση μέτρων για μείωση του Περιβαλλοντικού θορύβου σε συνεργασία με άλλα αρμόδια τμήματα όπως το Τμήμα Δημοσίων Έργων.

Σημειώνεται ότι Πρόσφατα έγινε τροποποίηση του σχετικού Νόμου και των Παραρτημάτων I και II αυτού ως μία προσπάθεια μείωσης του διοικητικού φόρτου αλλά και επίσπευσης των διαδικασιών αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων χωρίς παρέκκλιση από την εν λόγω οδηγία. Επιπρόσθετα βρίσκονται σε λειτουργία δύο ηλεκτρονικές πλατφόρμες που αφορούν πληροφόρηση για έργα και για σχέδια/ προγράμματα κατά τη διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον προγράμματα έτσι ώστε το κοινό να είναι σε θέση να ενημερωθεί για το περιεχόμενο των μελετών και να υποβάλει τις θέσεις και απόψεις τους. Επιπρόσθετα το 2024 μπήκαν σε εφαρμογή οι διαδικασίες για υλοποίηση του Μητρώου Μελετητών σύμφωνα με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή ένα πλαίσιο για την δημιουργία Μητρώου Μελετητών (ως Συντονιστές εκπόνησης ΜΕΕΠ) που να διασφαλίζει τις πρόνοιες της Ευρωπαϊκής Οδηγίας και να συμβαδίζει με τα κυπριακά δεδομένα της αγοράς ώστε να επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας των περιβαλλοντικών μελετών.

Αναφορικά με την αδειοδότηση στο τομέα διαχείρισης επιπτώσεων από εξερεύνηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, έχει διαμορφωθεί κατάλληλα το θεσμικό και διαδικαστικό πλαίσιο για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας (α) για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από ορισμένα έργα σύμφωνα με τον περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμο και (β) του Πρωτοκόλλου για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση που προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους της (Offshore Protocol) της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Ο ρυθμός των δραστηριοτήτων εξερεύνησης για ανεύρεση κοιτασμάτων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια και εν όψει του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για ανάπτυξη των κοιτασμάτων που έχουν ήδη επιβεβαιωθεί, καθιστούν αναγκαία τη διαμόρφωση συγκεκριμένου πλαισίου όσον αφορά τις μελέτες που πρέπει να εκπονούνται, προκειμένου η περιβαλλοντική αξιολόγηση, και ειδικά στην περίπτωση ανάπτυξης κοιτασμάτων, να είναι αποτελεσματική. Τα εν λόγω έργα είναι πολύπλοκα σε όλα τα στάδια υλοποίησης τους, ενώ οι επιπτώσεις που δύνανται να προκαλέσουν έχουν ευρύ και συσσωρευτικό χαρακτήρα, καθιστώντας κρίσιμη την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου πλαισίου αξιολόγησης όσο και αδειοδότησης με παράλληλες

διαδικασίες, προκειμένου οι εν λόγω επιπτώσεις να τυγχάνουν ολοκληρωμένης διαχείρισης και να υπάρχει παρακολούθηση κατά και μετά την κάθε δραστηριότητα.

Στα πλαίσια επιβεβαίωσης της συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία διάφορες επιχειρήσεις και δημόσιες αρχές απευθύνονται στο Τμήμα Περιβάλλοντος για εξασφάλιση σχετικής βεβαίωσης.

Κύριος στόχος της δράσης αυτής είναι η πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης από διάφορες δραστηριότητες και η διαχείριση των αποβλήτων, τα οποία επιτυγχάνονται μέσω ενός καθιερωμένου νομικού και ρυθμιστικού πακέτου. Συγκεκριμένα, τα θέματα ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους ρυθμίζονται μέσω των περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμων του 2002 έως 2013 (Ν. 106(Ι)/2002), καθώς και μέσω των περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμων του 2013 έως 2023 (Ν. 1184(Ι)/2013) που αφορούν τις πιο δυνητικά ρυπογόνες εγκαταστάσεις, με στόχο την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών. Η διαχείριση αποβλήτων διέπεται από τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011 έως 2022 (Ν. 185(Ι)/2011), ώστε κατά τις να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος. Τα απόβλητα από την εξορυκτική βιομηχανία ρυθμίζονται από τους περί Διαχείρισης των Αποβλήτων της Εξορυκτικής Βιομηχανίας Νόμους του 2009 έως 2012 (Ν. 82(Ι)/2009).

Με βάση το νομοθετικό πλαίσιο αδειοδοτούνται βιομηχανικές, κτηνοτροφικές και άλλες δραστηριότητες, καθώς και οι εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων. Συγκεκριμένα, χορηγούνται πέντε (5) είδη αδειών ανάλογα με τον τύπο της εγκατάστασης ή της δραστηριότητας, ως εξής: (α) Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων, (β) Άδεια Εκπομπής Αερίων Αποβλήτων, (γ) Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων, (δ) Άδεια Βιομηχανικών Εκπομπών και (ε) Άδεια Διαχείρισης Εξορυκτικών Αποβλήτων. Εκδίδονται επίσης Πιστοποιητικά Καταχώρησης σε Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων για (α) Πρόσωπα που συλλέγουν και μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση, (β) Πρόσωπα που ασχολούνται με Εμπορία ή Μεσιτεία Αποβλήτων και (γ) Πρόσωπα που εξασφαλίζουν την επεξεργασία των αποβλήτων τους στο χώρο παραγωγής τους.

Έχουν γίνει τροποποιήσεις στους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 έως 2022 (Ν. 185(Ι)/2011) με στόχο τη βελτίωση και εκσυγχρονισμό του νομικού ρυθμιστικού πλαισίου για αποτελεσματικότερη εφαρμογή, μείωση του διοικητικού φόρτου και αποδοτικότερη εξυπηρέτηση των οικονομικών φορέων και επιχειρήσεων όσον αφορά την περιβαλλοντική αδειοδότηση. Ετοιμάστηκε επίσης τροποποιητικό Νομοσχέδιο για τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 έως 2013, το οποίο εκτιμάται ότι θα συμβάλει καταλυτικά στη μείωση του διοικητικού φόρτου τόσο για τις αρμόδιες αρχές όσο και για τις επιχειρήσεις. Το Νομοσχέδιο βρίσκεται για εξέταση ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων. Θα ακολουθήσει τροποποίηση των περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμων του 2002 έως 2022 (Ν. 187(Ι)/2002) και των περί Βιομηχανικών Εκπομπών (Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης) Νόμων του 2013 έως 2023 (Ν. 184(Ι)/2013).

Με τη μεταφορά αρμοδιοτήτων σχετικά με τα θέματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος το Τμήμα Περιβάλλοντος καλείται να ενσωματώσει τις νέες διαδικασίες αδειοδότησης και εφαρμογής της νομοθεσίας στις υφιστάμενες διαδικασίες του. Ως εκ τούτου για την ομαλή και χωρίς κενά μεταφορά αρμοδιοτήτων απαιτείται η εκπαίδευση και ενημέρωση υφιστάμενου και νέου προσωπικού καθώς και ο καθορισμός πολιτικής και τρόπος χειρισμού των θεμάτων που προκύπτουν από την νέα θεματική και την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει την ευθύνη εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου και της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τον έλεγχο της ρύπανσης των νερών και του εδάφους, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, την προστασία των νερών και την διαχείριση των αποβλήτων χωρίς επηρεασμό της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος. Έχει, επίσης, την ευθύνη παρακολούθησης και προώθηση των θέσεων της Κύπρου στις τροποποιήσεις του κεκτημένου (Οδηγιών και Κανονισμών) που γίνονται στα πλαίσια της Πράσινης Συμφωνίας. Επιπρόσθετα αποτελεί το σημείο επαφής για την Μηδενική Ρύπανση που αποτελεί βασικό πυλώνα της Πράσινης Συμφωνίας.

Στο πλαίσιο της βελτίωσης συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία, γίνεται καθορισμός προστατευόμενων περιοχών και ετοιμασία σχεδίων διαχείρισης και προγραμμάτων δράσης, όπως απαιτείται από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τις Διεθνείς Συμβάσεις.

Η υλοποίηση των υποχρεώσεων απαιτεί συντονισμό με όλα τα αρμόδια Τμήματα του Υπουργείου (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, Υπηρεσία Μεταλλείων, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες) και άλλα Υπουργεία (Υπουργείο Εσωτερικών, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού).

Τέλος, στα πλαίσια της ορθολογικής διαχείρισης των αναμενόμενων αναπτύξεων στο ενεργειακό κέντρο Βασιλικού και για σκοπούς συλλογής των απαραίτητων περιβαλλοντικών δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν κατά την αξιολόγηση των εκτιμώμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα έργα, το Τμήμα Περιβάλλοντος αντλεί πόρους από το πλήρως χρηματοδοτούμενο έργο GUARDEN του προγράμματος Horizon Europe, ύψους €80.000. Το έργο αποσκοπεί στην συλλογή δεδομένων που αφορούν Οικοτόπους και τις διάφορες οικοσυστημικές υπηρεσίες που προσφέρουν σε τρεις μελέτες περίπτωσης, για τη δημιουργία εργαλείων που θα ενισχύσουν τις αρμόδιες αρχές στην διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Εργασία 2: Επιθεωρήσεις / έλεγχοι και παρακολούθηση για την εφαρμογή της νομοθεσίας σε σχέση με τον έλεγχο της ρύπανσης και τη διαχείριση αποβλήτων

Στα πλαίσια της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας διενεργούνται διάφοροι έλεγχοι και επιθεωρήσεις στους φορείς εκμετάλλευσης, φορείς διαχείρισης και παραγωγούς αποβλήτων για σκοπούς εφαρμογής των προνοιών της νομοθεσίας και προώθησης της αρχής «ο

ρυπαίνων πληρώνει». Συγκεκριμένα, πραγματοποιούνται επιθεωρήσεις για σκοπούς ελέγχου τήρησης των όρων των Αδειών Απόρριψης Αποβλήτων, των Αδειών Διαχείρισης Αποβλήτων και των Αδειών Βιομηχανικών Εκπομπών σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Στα πλαίσια εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας γίνονται έλεγχοι σε παραγωγούς ή κατόχους αποβλήτων και σε εγκαταστάσεις που λειτουργούν χωρίς άδειες. Σημαντικό μέρος των ελέγχων είναι η διερεύνηση μεγάλου αριθμού παραπόνων και καταγγελιών, καθώς και η παρακολούθηση των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων. Επιθεωρήσεις πραγματοποιούνται και για την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά τη χρήση, διάθεση και ανάκτηση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου. Υπάρχει επίσης υποχρέωση για ελέγχους των Αδειών που χορηγούνται σε Συλλογικά και Ατομικά Συστήματα στα πλαίσια ευθύνης του παραγωγού σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο. Στα πιο πάνω προστίθεται και η υποχρέωση για έλεγχο της συμμόρφωσης με την νομοθεσία που αφορά τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε αδειοδοτημένες με Άδεια Εκπομπής Αερίων Αποβλήτων καθώς και σε μη αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Επιπρόσθετα, υπάρχει και η υποχρέωση για παρακολούθηση υλοποίησης των όρων των γνωμοδοτήσεων από την Περιβαλλοντική Αρχή. Επίσης, πραγματοποιούνται έλεγχοι των εξαγωγών και εισαγωγών αποβλήτων και προστατευόμενων ειδών, σε συνεργασία με την Αστυνομία Κύπρου, το Τμήμα Τελωνείων και την Αρχή Λιμένων. Μετά από κάθε επιθεώρηση ετοιμάζεται σχετική έκθεση. Σε περίπτωση εντοπισμού παραβάσεων στη νομοθεσία, αποστέλλονται επιστολές συμμόρφωσης. Μπορεί να επιβληθεί εξώδικη ρύθμιση ή να σταλεί έκθεση στον Γενικό Εισαγγελέα για ποινική δίωξη.

Το Τμήμα έχει επίσης βασικό ρόλο συντονιστή για το περιβαλλοντικό έγκλημα σε συνεργασία με την Αστυνομία και την Νομική Υπηρεσία.

Στα πλαίσια της νεοσύστατης Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος αναμένεται να υπάρξει αναδιοργάνωση και επαρκή στελέχωση των θεμάτων αδειοδοτήσεων και των περιβαλλοντικών ελέγχων/επιθεωρήσεων. Συγκεκριμένα στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης υλοποιείται η δημιουργία και στελέχωση Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών Ελέγχων κάτω από το Τμήμα Περιβάλλοντος (Δράση 897) με αρμοδιότητα τους ελέγχους/επιθεωρήσεις σε Μονάδες διαχείρισης αποβλήτων και μονάδες που δραστηριοποιούνται σε τομείς αρμοδιότητας του Τμήματος Περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα με τη στελέχωση της Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών ελέγχων θα ακολουθήσουν οι πιο κάτω ενέργειες: 1.Πλήρης τυποποίηση/ψηφιοποίηση/μηχανογράφηση διαδικασιών ελέγχων και καταγραφής και επεξεργασίας δεδομένων από αυτές (Ανάπτυξη κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων, σύνδεση δεδομένων ελέγχων με άλλα μητρώα του ΤΠ). 2.Δημιουργία Προγράμματος Εκπαίδευσης Επιθεωρητών (προετοιμασία τυποποιημένων εκπαιδύσεων για ελέγχους) 3.Εισαγωγή Σύγχρονων Τεχνολογιών στο Τομέα Ελέγχων (ενίσχυση με drones, χρήση τεχνικής νοημοσύνης στην ανάλυση ρίσκου, κ.α.)

Για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ρύπανσης και τη διαχείριση των αποβλήτων απαιτούνται σημαντικοί οικονομικοί πόροι και κατάλληλα καταρτισμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό με διαφορετικά σχέδια υπηρεσίας ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται σε όλο το εικοσιτετράωρο επτά

μέρες την εβδομάδα. Στόχος είναι το συντομότερο δυνατό να δημιουργηθεί ξεχωριστή Υπηρεσία ελέγχων που θα αναλάβει το σύνολο των ελέγχων που προαναφέρονται.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της βελτίωσης συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία, γίνεται καθορισμός προστατευόμενων περιοχών και ετοιμασία σχεδίων διαχείρισης και προγραμμάτων δράσης, όπως απαιτείται από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τις Διεθνείς Συμβάσεις.

Εργασία 3: Αποδοτική διαχείριση και ανάκτηση αποβλήτων, χρήση τους ως πόρος και δράσεις προς μια κυκλική οικονομία

Η δράση αυτή αφορά τα μέτρα που υλοποιούνται για αύξηση της χωριστής συλλογής, της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση, της ανακύκλωσης και της ορθολογιστικής διαχείρισης των αποβλήτων προς επίτευξη των Ευρωπαϊκών στόχων. Στα πλαίσια αυτά, έχουν ψηφιστεί οι κανονισμοί για τη διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι καθορίζουν τις υποχρεώσεις των τοπικών αρχών, περιλαμβανομένων των οργανικών αποβλήτων και την εφαρμογή συστήματος Πληρώνω Όσο Πετώ, ώστε να παρασχεθούν τα απαραίτητα οικονομικά κίνητρα προς τους πολίτες για την κατάλληλη διαλογή των αποβλήτων τους προς επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση.

Για την υλοποίηση των μέτρων διαχείρισης αποβλήτων, το Τμήμα αντλεί σημαντικούς οικονομικούς πόρους για την υλοποίηση έργων κυκλικής οικονομίας, συνολικής αξίας περίπου €90εκ. από διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία και Εθνικούς πόρους. Συγκεκριμένα, προκειμένου να ενισχυθούν τεχνοοικονομικά οι τοπικές αρχές για εφαρμογή των υποχρεώσεων τους, το Τμήμα Περιβάλλοντος υλοποιεί μέσω των ταμείων Πολιτικής Συνοχής του Προγράμματος «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027», σειρά συγχρηματοδοτούμενων έργων για την εγκαθίδρυση συστήματος χωριστής συλλογής των δημοτικών στερεών αποβλήτων και την εφαρμογή του συστήματος «Πληρώνω όσο Πετάω» (ΠΟΠ) σε τοπικές αρχές (€25.000.000), τη μείωση των δημοτικών στερεών αποβλήτων παραλιακών ξενοδοχειακών μονάδων και συναφών χώρων μαζικής παραγωγής αποβλήτων στις Επαρχίες Λεμεσού και Πάφου(€10.500.000), την πρόληψη, χωριστή συλλογή και αξιοποίηση των δημοτικών αποβλήτων της ορεινής / ημιορεινής Κύπρου (€1.500.000), την ενίσχυση των υποδομών για τη διαχείριση των οργανικών αποβλήτων (€15.000.000), η εγκατάσταση 6.000 οικιακών κομποστοποιητών για τη διαχείριση οργανικών αποβλήτων (€1.200.000), καθώς και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης, πληροφόρησης, επικοινωνίας και παρακολούθησης έργων για την Ορθολογική Διαχείριση των Αποβλήτων (€1.420.000).

Για περαιτέρω στήριξη της υλοποίησης των μέτρων και της εφαρμογής των υποχρεώσεων που θα προκύψουν από το νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις κοινότητες, σημαντικά έργα έχουν ενταχθεί κάτω από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Τα έργα στοχεύουν στην αύξηση της ανακύκλωσης με την εγκατάσταση πενήντα Πράσινων Περιπτέρων (Green Kiosks) για χωριστή ανακύκλωση σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές σ' όλη την Κύπρο (€3.300.000, καθώς και τη δημιουργία συντονιστικού φορέα προς στήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων και βελτίωση της συνεργασίας με την κεντρική κυβέρνηση (συνέργεια €1.000.000 από το

Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ). Για την υλοποίηση των έργων ετοιμάζονται τεχνικές προδιαγραφές, ετοιμάζονται αρχιτεκτονικά και άλλα σχέδια, καθώς και εκπονούνται διαγωνισμοί με στόχο να αρχίσει η εγκατάσταση τους στις αρχές του 2024 και να ολοκληρωθεί το 2027.

Πέραν των πιο πάνω χρηματοδοτικών προγραμμάτων, το Τμήμα συμμετέχει σε αρκετά ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα, όπως το Πρόγραμμα LIFE, μέσω του οποίου υλοποιείται το έργο LIFE-IP CYzero WASTE - “Intelligent monitoring and efficient waste reduction in Cyprus Island” (LIFE20 IPE/CY/000011), με προϋπολογισμό €14.785.848, το οποίο αφορά στην εφαρμογή δράσεων για τη βελτίωση της διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων σε όλη την Κύπρο. Σε συνδυασμό με τα τρέχοντα έργα, αποτελεί το πλαίσιο το οποίο θα παρέχει λύσεις και τον απαραίτητο σχεδιασμό για την επίτευξη των στόχων για τα απόβλητα, ενώ ταυτόχρονα τα αποτελέσματα των δράσεων του θα πολλαπλασιαστούν και θα αναπαραχθούν μέσω χρηματοδότησής από τα άλλα κονδύλια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής. Το έργο άρχισε τον Οκτώβριο 2021 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο 2029.

Σημαντική θεωρείται η χρηματοδότηση έργων από κρατικά κονδύλια όπως η εγκατάσταση 6 αυτόνομων μηχανικών κομποστοποιητών σε απομακρυσμένες και ημι-απομακρυσμένες περιοχές (€8.900.000), η δημιουργία 2 κέντρων επαναχρησιμοποίησης και επισκευής (€5.000.000) και δικτύου 37 καταστημάτων για επαναχρησιμοποίηση στα Πράσινα Σημεία (€450.000), καθώς και η κατασκευή 10 σταθερών μονάδων ως συνέχεια των κινητών μονάδων για τα επικίνδυνα οικιακά απόβλητα (€500.000).

Για συγκεκριμένους τύπους αποβλήτων και συγκεκριμένα για τα απόβλητα συσκευασιών, τα απόβλητα χαρτιού μη συσκευασίας, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, τα απόβλητα μπαταριών και συσσωρευτών, τα απόβλητα ελαστικών και τα απόβλητα εκσκαφών και κατεδαφίσεων έχει εφαρμοστεί η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, τόσο νομοθετικά όσο και με τη λειτουργία ατομικών και συλλογικών συστημάτων. Κανονισμοί έχουν επίσης ψηφιστεί για τα φαρμακευτικά απόβλητα οικιακής προέλευσης, ενώ αναμένεται και η ψήφιση κανονισμών για τα αποβλήτων προϊόντων καπνού με φίλτρο. Στα πλαίσια αυτά, με βάση τον περί Αποβλήτων Νόμο και τον περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμο και τους σχετικούς κανονισμούς για τα συγκεκριμένα ρεύματα αποβλήτων, εκδίδονται Άδειες λειτουργίας των συλλογικών και ατομικών συστημάτων ευθύνης του παραγωγού όπως και έλεγχος της λειτουργίας τους βάσει των όρων αδειοδότησης. Προς περαιτέρω ενίσχυση της χωριστής συλλογής, προγραμματίζεται η επέκταση της ευθύνης του παραγωγού σε άλλα δύο νέα ρεύματα – τα πλαστικά γεωργικής χρήσης και τα απόβλητα επίπλων και στρωμάτων. Η προώθηση της πράσινης οικονομίας επιτυγχάνεται μέσω της μεταφοράς και εφαρμογής των διαφόρων πρωτοβουλιών που προωθούνται μέσα από το πακέτο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κυκλική Οικονομία και των νέων στόχων και προνοιών που έχουν υιοθετηθεί μέσω της τροποποίησης των οδηγιών για τα απόβλητα. Η δράση αφορά την εφαρμογή του πλαισίου της Κυκλικής Οικονομίας μέσω της υλοποίησης της Στρατηγικής για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων, του Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και των Σχεδίων Διαχείρισης «Ελαίων και Υγρών Καυσίμων», «Ελαστικών» και «Λοιπών Αποβλήτων».

Η υλοποίηση της Στρατηγικής για τη Διαχείριση Αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας, περιλαμβάνει μέτρα της αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου, της ενίσχυσης των τοπικών αρχών, της βελτίωσης της υποδομής, της παροχής κινήτρων, της εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού και της πλήρους αξιοποίησης των μηχανισμών για ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων.

Η υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και του Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας, περιλαμβάνει μέτρα που καλύπτουν πέντε βασικούς άξονες πολιτικής: ρυθμιστικά μέτρα, μέτρα ενίσχυσης των υποδομών, μέτρα μείωσης, χωριστής συλλογής και ορθολογιστικής διαχείρισης των αποβλήτων σε όλους τους τομείς και παροχής οικονομικών και άλλων κινήτρων, μέτρα βελτίωσης των δεδομένων και μέτρα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για διαλογή στην πηγή και αλλαγή των πρότυπων κατανάλωσης και παραγωγής. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων οριζόντια και σε ρεύματα προτεραιότητας, προώθησης της επαναχρησιμοποίησης, περαιτέρω ενίσχυσης της χωριστής συλλογής των δημοτικών αποβλήτων, στήριξης των τοπικών αρχών και συντονισμού της κεντρικής διεύθυνσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωσης της υποδομής διαχείρισης των μεικτών αποβλήτων και των αποβλήτων που θα συλλέγονται χωριστά, βελτίωσης των συλλογικών συστημάτων και εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για επιπρόσθετα ρεύματα αποβλήτων, εφαρμογής οικονομικών μέσων και εργαλείων, βελτίωσης των δεδομένων, και πλήρους αξιοποίησης των μηχανισμών για ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων και υλοποίησης των χρηματοδοτικών προγραμμάτων που αφορούν στη διαχείριση των αποβλήτων. Η υλοποίηση των πιο πάνω δράσεων αποτελεί μια από τις πρωταρχικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος, εν όψει των στενών χρονοδιαγραμμάτων που υπάρχουν για συμμόρφωση με τις σχετικές ευρωπαϊκές υποχρεώσεις.

Μέσα από τα Σχέδια Διαχείρισης «Ελαίων και Υγρών Καυσίμων», «Ελαστικών» και «Λοιπών Αποβλήτων» προωθούνται μέτρα, τα οποία αποτελούν κυρίως νομοθετικές ρυθμίσεις και άλλες δράσεις για την καλύτερη εφαρμογή και παρακολούθηση της ορθής και, σύμφωνα με την ιεραρχία, διαχείρισης των συγκεκριμένων ρευμάτων αποβλήτων.

Μέσω μιας σειράς μέτρων και εκστρατειών, το Τμήμα Περιβάλλοντος υλοποιεί εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων και προωθεί ενεργά την ευρύτερη εφαρμογή περιβαλλοντικών εργαλείων όπως το EMAS για την περιβαλλοντική διαχείριση επιχειρήσεων και άλλων τομέων παροχής υπηρεσιών και το ECOLABEL για προϊόντα, και τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις για ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις και στην αγορά πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών στον δημόσιο τομέα.

[Εργασία 4: Διαχείριση ειδών και οικοτόπων με στόχο την ανάσχεση του ρυθμού της υποβάθμισης της κατάστασης διατήρησης](#) (στα πλαίσια του Πυλώνα «Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης, δράσεις 893, 936, 1183)

Κύριος στόχος της δράσης αυτής είναι η εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικοτόπους μέσα από την προστασία και διαχείριση του Δικτύου Natura 2000, περιλαμβανομένης της χαρτογράφησης/παρακολούθησης των ειδών και οικοτόπων, της εφαρμογής διαχειριστικών μέτρων για τις περιοχές του Δικτύου, της παρακολούθησης και επόπτευσης των καθορισμένων περιοχών και της εφαρμογής δράσεων προστασίας. Η ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των ΕΖΔ και ΖΕΠ, επιτυγχάνεται με την έκδοση των Διαταγμάτων Διαχείρισης και Προστασίας δυνάμει του άρθρου 15 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015. Η διαδικασία έχει εκκινήσει και αναμένεται να ολοκληρωθεί περί τα μέσα του 2025.

Στόχος της δραστηριότητας αυτής, αποτελεί επίσης η εφαρμογή της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, η διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και η αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων μέσω της προώθησης πράσινων υποδομών.

Η διαχείριση των οικοτόπων και ειδών επιτυγχάνεται και μέσω της εφαρμογής του άρθρου 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015 (αντίστοιχο άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων), το οποίο προβλέπει την εκτίμηση των επιπτώσεων από έργα ή και σχέδια στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Η διαδικασία δέουσας εκτίμησης, αποτελεί ένα δυνατό εργαλείο για την προστασία των ειδών και οικοτόπων και έχουν εκκινήσει δράσεις με σκοπό τη βελτίωση της εν λόγω διαδικασίας, μέσω εφαρμογής μέτρων με άμεση ισχύ, αλλά και μέσω χρήσης εμπειρογνομόνων για τον σχεδιασμό της διαδικασίας και την ετοιμασία εντύπων και κατευθυντήριων γραμμών, τόσο για τις αρμόδιες αρχές, όσο και για τους μελετητές.

Η προστασία και διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου απαιτεί σημαντικούς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Ως εκ τούτου, μέρος των απαιτούμενων οικονομικών πόρων αντλείται από κοινοτικά κονδύλια όπως είναι το πρόγραμμα LIFE και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Το έργο LIFE18 IPE/CY/000006 'Πανδώτειρα', συνεισφέρει στην επίτευξη της εργασίας αυτής καθότι περιλαμβάνει τους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- Εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων διατήρησης και εφαρμογή νομικών μέσων για τύπους οικοτόπων και είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που αντιμετωπίζουν σημαντικές απειλές.
- Ανάπτυξη δομών διαχείρισης σε περιφερειακή κλίμακα για τις τοποθεσίες του Δικτύου Natura 2000 εκτός κρατικής δασικής γης, έτσι ώστε να εμπλέκονται οι κύριοι ενδιαφερόμενοι (ιδιοκτήτες γης, χρήστες και τοπικές αρχές).
- αντιμετώπιση του ζητήματος της διαχείρισης ιδιωτικής γης στο Δίκτυο Natura 2000 μέσω καινοτόμων λύσεων.
- Να μελετήσει και να αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις για τις υπηρεσίες οικοσυστήματος και τις παροχές τους σε εθνική και τοπική κλίμακα.
- ενίσχυση της συνοχής και της συνδεσιμότητας μεταξύ των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.

- να παρέχει ένα σύστημα βάσης δεδομένων με γεωχωρικό προσανατολισμό για το Δίκτυο Natura 2000 και ένα διαδικτυακό εργαλείο GIS για κυβερνητική, επαγγελματική, εμπειρογνώμονα και δημόσια χρήση.
- βελτίωση της ικανότητας, της γνώσης και της ευαισθητοποίησης των βασικών ενδιαφερομένων, των εμπλεκόμενων φορέων, των αρχών και του ευρύτερου κοινού σε σχέση με την εφαρμογή των οδηγιών για τα πτηνά και τους Οικοτόπους και του Δικτύου Natura 2000 και
- διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου και διασφάλιση της μεταφοράς και αναπαραγωγής τους από άλλους ενδιαφερόμενους φορείς τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή και σε επίπεδο ΕΕ.

Υπάρχουν επίσης συμπληρωματικές δράσεις που στοχεύουν περαιτέρω στην ενίσχυση του έργου IP σε περιοχές του δικτύου Natura 2000, όπως αποκατάσταση οικοτόπων, επιτήρηση για χωροκατακτητικά ξένα είδη, μελέτες για την οικολογία και την κατάσταση διατήρησης των ειδών κλπ. Στο πλαίσιο του έργου θα εφαρμοστούν συνολικά 17 μέτρα γενικής προτεραιότητας και 42 γενικά μέτρα με αναμενόμενα αποτελέσματα την η υλοποίηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό του κυπριακού PAF 2014-2020 για το Δίκτυο Natura 2000.

[Εργασία 5: Περιβαλλοντική καινοτομία, ευρεία διάθεση περιβαλλοντικών δεδομένων, ενίσχυση της περιβαλλοντικής πληροφόρησης](#)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οδεύει προς μία παράλληλη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, μέσω της Πράσινης Συμφωνίας, της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τα δεδομένα και συνεργειών μεταξύ τους, αναγνωρίζοντας τον σημαντικό ρόλο των (ψηφιακών) δεδομένων και τεχνολογιών στην επίτευξη μιας πιο ενισχυμένης και βιώσιμης προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και κοινωνίας γενικότερα.

Κύριος στόχος της δράσης αυτής είναι η ενίσχυση των περιβαλλοντικών δράσεων σε θέματα όπως η κλιματική αλλαγή, η κυκλική οικονομία, η μηδενική ρύπανση, η βιοποικιλότητα και η διασφάλιση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης, αξιοποιώντας τη δύναμη των ψηφιακών δεδομένων και τεχνολογιών, αλλά και της αποτελεσματικότερης περιβαλλοντικής πληροφόρησης.

Κύριοι οδηγοί στον στόχο αυτό είναι τόσο η Πράσινη Συμφωνία και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα δεδομένα, όσο και η εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης του Aarhus (*Σύμβαση για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα*), καθώς και της Οδηγίας για τα Ανοικτά Δεδομένα και του Εκτελεστικού της Κανονισμού για τα Δεδομένα Υψηλής Αξίας (HVDs).

Το Τμήμα Περιβάλλοντος οδεύει προοδευτικά προς την ψηφιοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και την εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών στις διαδικασίες και στα δεδομένα του, καθώς και προς την ευρύτερη διάθεση των περιβαλλοντικών δεδομένων του, με σκοπό την αναβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών του, την αποτελεσματικότερη διαχείριση του περιβάλλοντος, και κατ' επέκταση την πιο ενημερωμένη και συμμετοχική λήψη αποφάσεων και χάραξη πολιτικής.

Τα μέσα με τα όποια θα επιτευχθούν οι πιο πάνω στόχοι περιλαμβάνουν τη σταδιακή αναβάθμιση των υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων, την δημιουργία νέων κάθετων και οριζόντιων ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων, την ανάπτυξη συστημάτων γεωχωρικών δεδομένων και τηλεπισκόπησης καθώς και πρόγραμμα χαρτογραφήσεων και επιθεωρήσεων με την χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drone).

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p>Σ1: ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΡΩΝ</p>	<p>ΔΕ1: Ρυθμός αλλαγής (%) της έντασης άνθρακα της οικονομίας (χιλιάδες τόνοι ισοδύναμου CO₂/ εκ. ευρώ)</p>	<p>Η ένταση άνθρακα της οικονομίας είναι η μέτρηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ανά μονάδα οικονομικής εκροής. Έτσι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο αριθμητής είναι η συνολική ποσότητα εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την κατανάλωση ενέργειας (συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών), τις βιομηχανικές διεργασίες και τους διαλύτες, τα απόβλητα, τη γεωργία (συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας) και τις χρήσεις γης. Ο παρονομαστής είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κύπρου σε τρέχουσες τιμές αγοράς. Η αλλαγή θα εκφράζεται, χρησιμοποιώντας το έτος 2005 σαν σημείο αναφοράς σε σύγκριση με το τρέχον έτος υπολογισμού. <p>Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εκφράζονται σε ισοδύναμες χιλιάδες τόνους διοξειδίου του άνθρακα (tCO₂ eq.), ενώ η οικονομική εκροή εκφράζεται σε εκατομμύρια ευρώ</p>
<p>Δείκτες για προσαρμογή: Υπό αναθεώρηση στο πλαίσιο αναθεώρησης της Εθνικής στρατηγικής-αναμένεται να είναι έτοιμοι το 2025.</p>		
<p>Δ01: Μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.</p>	<p>ΔΑ01: Βαθμός εφαρμογής</p>	<p>Το επίπεδο εφαρμογής πολιτικών και μέτρων για το μετριασμό θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Αριθμητής: Ο αριθμός των δράσεων που έχουν ληφθεί για το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός πολιτικών και μέτρων που έχουν καθοριστεί για το μετριασμό. <p>Ο βαθμός εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου για την Προσαρμογή θα υπολογίζεται ως ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Αριθμητής: Αριθμός των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός δράσεων που συμπεριλαμβάνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Προσαρμογή.
	<p>ΔΕ1: Αριθμός των σημαντικών περιπτώσεων μη συμμόρφωσης με τη νομοθεσία που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος</p>	<p>Για τον έλεγχο της ρύπανσης, οι σημαντικές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ορίζονται ως οι περιπτώσεις όπου η μη συμμόρφωση με τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία, περιλαμβανομένων των θεμάτων αερίων θερμοκηπίου και φθοριούχων αερίων, οδηγεί σε εξώδικα πρόστιμα και/ή δικαστικές υποθέσεις.</p> <p>Στην περίπτωση των περιβαλλοντικών μελετών ΕΙΑ/ SEA, οι όροι καθορίζονται στην περιβαλλοντική γνωμάτευση/ άδεια. Ο δείκτης είναι ο αριθμός των μη συμμορφώσεων με τους «σημαντικούς όρους» της γνωμάτευσης, όπου η μη συμμόρφωση θα επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την κατασκευή ή λειτουργία ενός έργου, σχεδίου ή προγράμματος.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p>Δ02: Προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των πόρων</p>	<p>ΔΕ2: Κατάσταση διατήρησης προστατευόμενων περιοχών - ποσοστό (%) των οικοτόπων και των ειδών που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα I & II αντίστοιχα, της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.</p>	<p>Η κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων μπορεί να οριστεί σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους, ως ο αριθμός των παραγόντων/επιρροών που δρουν στο φυσικό οικοτόπο και στα τυπικά του είδη, που μπορούν να επηρεάσουν την μακροπρόθεσμη φυσική του κατανομή, δομή και τις λειτουργίες, όπως επίσης και την μακροπρόθεσμη επιβίωση των τυπικών του ειδών εντός των περιοχών κατανομής του.</p> <p>Αντίστοιχα, η κατάσταση διατήρησης των ειδών είναι ο αριθμός των παραγόντων/επιρροών που δρουν πάνω στα είδη, που μπορεί να επηρεάσουν την μακροπρόθεσμη κατανομή και αφθονία των πληθυσμών τους μέσα στις περιοχές ύπαρξής τους.</p> <p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται διαιρώντας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των Οικοτόπων/ Ειδών που απαντώνται σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 σε Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης (ΙΚΔ). Οικότοποι (Παράρτημα I, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) σε ΕΚΔ, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.(ε) της Οδηγίας. Είδη (Παράρτημα II, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) σε ΕΚΔ, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.(θ) της Οδηγίας. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός Οικοτόπων (Παράρτημα I) / Ειδών (Παράρτημα II) που απαντώνται εντός Natura 2000, ανεξαρτήτως κατάστασης.
<p>Εργασία 1:</p> <p>Περιβαλλοντική αδειοδότηση, επιθεωρήσεις, ελέγχοι και αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια / προγράμματα και έργα.</p>	<p>ΔΑ02: Χρόνος για την έκδοση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Άδειας Απόρριψης Αποβλήτων, 2) Άδειας Διαχείρισης Αποβλήτων 3) Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών, 4) Πιστοποιητικού Καταχώρησης 5) Γνωμοδότηση για Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΕΙΑ) 6) Αιτιολογημένη Διαπίστωση για έργα του Παραρτήματος II 7) Γνωμοδοτήσεις για Μελέτη Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (SEA) <p>Πιστοποιητικά Συμβατότητας</p>	<p>Ο πραγματικός χρόνος για την έκδοση των διαφορετικών αδειών ή Πιστοποιητικών Καταχώρησης είναι ο χρόνος (σε μήνες) που μεσολαβεί από την ημερομηνία υποβολής πλήρους αίτησης με όλα τα προ απαιτούμενα μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της, διαιρούμενο με τον αριθμό των αδειών και πιστοποιητικών που εκδίδονται σε ένα δεδομένο χρόνο.</p> <p>Ο πραγματικός χρόνος που δαπανάται για την αξιολόγηση μιας μελέτης ΕΙΑ/SEA, ο οποίος συμπεριλαμβάνει τις συνεδριάσεις της επιτροπής, τις διαβουλεύσεις, την αξιολόγηση και την ετοιμασία των Γνωματεύσεων (σχέδια/προγράμματα) και Γνωμοδοτήσεων (έργα). Ο υπολογισμός του δείκτη περιλαμβάνει το χρόνο από την εργάσιμη ημέρα δημοσίευσης της μελέτης μέχρι την ημέρα έκδοσης της Γνωμάτευσης, μη συμπεριλαμβανομένου του χρόνου αναμονής συμπληρωματικών στοιχείων.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Εργασία 2: Επιθεωρήσεις/ Έλεγχοι που διενεργήθηκαν (Τομέας Ρύπανσης) και σχέδια / προγράμματα / έργα που αξιολογήθηκαν ανά έτος (Τομέας Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων).	ΔΑ03: Ποσοστό (%) των απαιτούμενων επιτόπιων επιθεωρήσεων, ελέγχων που έχουν διεξαχθεί και αξιολόγηση σχεδίων / προγραμμάτων και έργων που έχουν υποβληθεί.	Ο δείκτης για τις Επιθεωρήσεις και Ελέγχους υπολογίζεται σαν % των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των επιτόπιων επιθεωρήσεων ανά έτος. • Παρονομαστής: Απαιτούμενος αριθμός ανά έτος των επιτόπιων επιθεωρήσεων που πηγάζουν από νομικές υποχρεώσεις και αξιολόγηση των κινδύνων στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία. <p>Ο δείκτης για αξιολόγηση σχεδίων / προγραμμάτων και έργων που έχουν υποβληθεί υπολογίζεται σαν % των ακόλουθων στοιχείων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός σχεδίων / προγραμμάτων / έργων που αξιολογήθηκαν ανά έτος. • Παρονομαστής: Αριθμός σχεδίων / προγραμμάτων / έργων που υποβλήθηκαν κατά το ίδιο έτος.
Εργασία 3: Ανάκτηση αποβλήτων, αποδοτική διαχείριση των αποβλήτων, χρήση τους ως πόρος και δράσεις για τη μετάβαση σε μια πιο πράσινη και κυκλική οικονομία.	ΔΑ04: Ποσοστό (%) της συνολικής ποσότητας δημοτικών αποβλήτων που ανακτήθηκε.	Ο δείκτης αυτός θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που ανακτήθηκε (τόνοι) = (συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που παράχθηκε) – (βάρος δημοτικών αποβλήτων που κατέληξε σε χώρο ταφής). • Παρονομαστής: Συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που παράχθηκε (τόνοι).
	ΔΑ05: Βαθμός εφαρμογής της Στρατηγικής Διαχείρισης Αποβλήτων	Αυτός ο δείκτης υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο αριθμός των δράσεων που έχουν ληφθεί για τη διαχείριση αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός δράσεων που έχουν καθοριστεί για τη διαχείριση των αποβλήτων.
Εργασία 4: Διαχείριση ειδών και οικοτόπων με στόχο την ανάσχεση ρυθμού της υποβάθμισης της κατάστασης διατήρησης.	ΔΑ06: Ρυθμός απορρόφησης των κεφαλαίων που διατίθενται για το Δίκτυο Natura 2000.	Ετήσιος ρυθμός απορρόφησης κεφαλαίων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και συγκεκριμένα από το Πρόγραμμα για τη Διαχείριση του δικτύου Natura 2000.
Εργασία 5: Εκσυγχρονισμός των διαδικασιών και δεδομένων του ΤΠ με στόχο την ευρύτερη περιβαλλοντική πληροφόρηση και αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος.	ΔΑ07: Ποσοστό (%) των απαιτούμενων περιβαλλοντικών δεδομένων που έχουν δημοσιοποιηθεί.	Ο δείκτης αυτός θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός συνόλων δεδομένων του ΤΠ που έχουν δημοσιοποιηθεί. • Παρονομαστής: Αριθμός συνόλων δεδομένων του ΤΠ που οφείλονται να δημοσιοποιηθούν και να διατίθενται προς το κοινό.
	ΔΑ08: Ποσοστό (%) των απαιτούμενων πληροφοριακών έργων που έχουν ολοκληρωθεί	Ο δείκτης αυτός θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός πληροφοριακών συστημάτων / εκσυγχρονισμών του ΤΠ που έχουν υλοποιηθεί. • Παρονομαστής: Αριθμός πληροφοριακών συστημάτων / εκσυγχρονισμών του ΤΠ που οφείλονται να υλοποιηθούν με βάση τις ανάγκες του ΤΠ.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τα δάση και οι άλλες δασώδεις εκτάσεις καλύπτουν έκταση 386.155 εκταρίων που αντιστοιχεί στο 42% της συνολικής έκτασης της Κύπρου, εκ των οποίων, τα 164.738 εκτάρια είναι κρατικά. Η έκταση των κρατικών δασών διατηρείται σταθερή, ενώ η έκταση των ιδιωτικών δασών που καλύπτεται από ψηλά δάση, παρουσιάζει αυξητική τάση λόγω της εγκατάλειψης της υπαίθρου και της μείωσης των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Τα δάση και οι άλλες δασώδεις εκτάσεις, αποτελούν σημαντικό εθνικό πόρο που συμβάλλει στην εθνική οικονομία και ιδιαίτερα στην αγροτική και στην πράσινη οικονομία παρέχοντας μια σειρά από οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη. Παρόλο που η συνεισφορά τους στο ΑΕΠ είναι πολύ μικρή, η συνολική ετήσια οικονομική αξία όλων των αγαθών που παρέχουν, συμπεριλαμβανομένων και των μη εμπορεύσιμων, είναι πολύ σημαντική και υπερβαίνει τα €50.000.000 (βάση της μέσης τιμής των €133/ εκτάριο για τα οφέλη των δασών της Μεσογείου, όπως εκτιμήθηκε το 2005).

Τα δάση της Κύπρου είναι κυρίως φυσικά με πλούσια βιοποικιλότητα, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην απομόνωση της Κύπρου, καθώς και στην επίδραση των κλιματικών, γεωλογικών και εδαφολογικών συνθηκών. Η διατήρηση της ποικιλομορφίας των δασών, οφείλεται επίσης στις φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν και εξακολουθούν να εφαρμόζονται και σήμερα σε σχέση με τη διαχείρισή τους. Ωστόσο, τα δάση της Κύπρου βρίσκονται αντιμέτωπα με πολλούς νέους κινδύνους και προκλήσεις, ως αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων αναγκών και απαιτήσεων της κοινωνίας, καθώς και των αλλαγών που συμβαίνουν σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν τη σημαντικότερη απειλή για τα δάση και τα άλλα χερσαία οικοσυστήματα της Κύπρου, οι συνέπειες των οποίων επιδεινώνονται από την κλιματική αλλαγή και τη συνεπακόλουθη αύξηση της συχνότητας και της έντασης των περιόδων ξηρασίας. Το θερμότερο και ξηρότερο κλίμα της Κύπρου, ευνοεί την εξάπλωση των δασικών πυρκαγιών, οι οποίες καταστρέφουν τη δασική βλάστηση και οδηγούν στην απώλεια της βιοποικιλότητας και στην υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν. Ανάμεσα στους παράγοντες που απειλούν τα δάση της Κύπρου, συγκαταλέγονται επίσης οι επιβλαβείς οργανισμοί (έντομα και ασθένειες) καθώς και άλλοι αβιοτικοί παράγοντες όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ξηρασία, οι οποίοι βλάπτουν την υγεία των δασών και μειώνουν την ανθεκτικότητά τους. Πληγή για τα δάση της Κύπρου αποτελεί και η παράνομη υλοτομία η οποία τα τελευταία χρόνια αυξάνεται εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης με σοβαρές περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η παράνομη υλοτομία συνεπάγεται μείωση της βιοποικιλότητας, διάβρωση του εδάφους και αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Εκτός από τις πυρκαγιές και τους διάφορους άλλους κινδύνους από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες, η μεγαλύτερη πίεση για τα δάση της Κύπρου προέρχεται από την ανάπτυξη και ειδικά την οικιστική και

βιομηχανική ανάπτυξη (λατομεία, αιολικά πάρκα) η οποία συμβάλλει στον κατακερματισμό και στην υποβάθμιση των δασικών οικοσυστημάτων.

Το Τμήμα Δασών καλείται να διαχειριστεί αποτελεσματικά τους παράγοντες κινδύνου με απώτερο σκοπό την προστασία των δασών και την ενίσχυση του πολυλειτουργικού τους ρόλου. Η προστασία των δασών από τις πυρκαγιές αποτελεί προτεραιότητα για το Τμήμα, το οποίο έχει την αρμοδιότητα για την καταστολή των πυρκαγιών που εκδηλώνονται στα κρατικά δάση, καθώς και στη ζώνη των δύο χιλιομέτρων από τις παρυφές τους (έκταση ίση με το 52% της συνολικής έκτασης του νησιού). Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνει μια σειρά από προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για τη μείωση του κινδύνου πρόκλησης και επέκτασης των πυρκαγιών. Παράλληλα, η μεταπυρική διαχείριση, έχει ως στόχο την αποκατάσταση των καμένων δασικών εκτάσεων μέσω πρακτικών που ευνοούν τη φυσική αναγέννηση, ώστε τα δάση της Κύπρου να διατηρήσουν τη φυσικότητά τους και την υψηλή τους ανθεκτικότητα έναντι των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.

Στις προτεραιότητες του Τμήματος περιλαμβάνεται επίσης, η προστασία και η ενίσχυση της βιοποικιλότητας των δασών. Επί τούτου, ποσοστό μεγαλύτερο του 80% του δικτύου Natura 2000, που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, καλύπτεται από δασικές εκτάσεις. Την ίδια στιγμή, το 60% της συνολικής έκτασης που είναι ενταγμένη στο δίκτυο Natura 2000 (περιοχές SCI & SPA) είναι κρατικά δάση. Όσον αφορά τον έλεγχο του πληθυσμού των εντόμων και τον περιορισμό των ασθενειών, το Τμήμα Δασών υλοποιεί σειρά μέτρων τα οποία είναι συμβατά με τις σύγχρονες πρακτικές. Τέλος, για την αντιμετώπιση του προβλήματος της παράνομης υλοτομίας, εφαρμόζονται οι πρόνοιες της Εθνικής νομοθεσίας και των Κανονισμών της Ε.Ε..

Λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές λειτουργίες των δασικών οικοσυστημάτων, τις ανάγκες και προσδοκίες της κοινωνίας και τις διεθνείς τάσεις, τα δάση πρέπει να διατηρηθούν στην καλύτερη δυνατή κατάσταση για να διασφαλιστεί η ισόρροπη παροχή οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών οφελών στις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές. Η Δήλωση Δασικής Πολιτικής και η Δασική Νομοθεσία, αποτελούν το πλαίσιο για τη διατήρηση και προστασία των κρατικών και ιδιωτικών δασών της Κύπρου, καθώς και για την αειφόρο διαχείρισή τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

Η προστασία των δασών από τις πυρκαγιές αποτελεί προτεραιότητα του Τμήματος Δασών γιατί οι πυρκαγιές αποτελούν τη σοβαρότερη απειλή για τα δάση και τις δασώδεις εκτάσεις της Κύπρου. Η σημασία που αποδίδεται στην καταπολέμηση των δασικών πυρκαγιών, αντανακλάται στον προϋπολογισμό του Τμήματος και στον αριθμό του προσωπικού που εμπλέκεται στην κατάσβεσή τους. Περίπου το ένα τρίτο του προϋπολογισμού του Τμήματος διατίθεται για σκοπούς καταπολέμησης των πυρκαγιών, ενώ σχεδόν στο σύνολό του, το προσωπικό του Τμήματος, κατά την περίοδο υψηλού κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιών, εμπλέκεται στην πρόληψη και την καταστολή των πυρκαγιών. Επίσης, το Τμήμα Δασών διαθέτει αξιόπιστο στόλο πυροσβεστικών οχημάτων, καθώς και έξι πυροσβεστικά αεροπλάνα (δύο ιδιοκτησίας του Τμήματος Δασών και τέσσερα μισθωμένα). Στην

κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών συνδράμουν και δύο μισθωμένα ελικόπτερα, καθώς επίσης ελικόπτερα άλλων υπηρεσιών και πτητικά μέσα άλλων χωρών.

Οι δασικές πυρκαγιές οφείλονται κυρίως σε ανθρωπογενείς αιτίες και προκαλούνται από σκόπιμες ενέργειες και από αμέλεια και σε μικρότερο βαθμό, από φυσικά αίτια (κεραυνούς). Οι κυριότερες αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών είναι οι γεωργικές δραστηριότητες (καύση κλαδεμάτων και άλλων γεωργικών υπολειμμάτων και καψάλισμα αποκαλάμης), η απόρριψη αναμμένων αποσίγαρων ή σπύριτων από ταξιδιώτες, το άναμμα φωτιάς σε μη επιτρεπόμενες περιοχές από εκδρομείς, η καύση σκυβάλων σε μη εγκεκριμένους χώρους, οι στρατιωτικές ασκήσεις, οι κυνηγετικές δραστηριότητες, οι δραστηριότητες σε κατοικίες (π.χ. χρήση ηλεκτρικών εργαλείων που προκαλούν σπινθήρες), το βραχυκύκλωμα ηλεκτροφόρων καλωδίων, κτλ.

Για σκοπούς προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, το Τμήμα Δασών προβαίνει στις ακόλουθες Δράσεις και Ενέργειες:

Δράση: Πρόληψη και ετοιμότητα αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών

(α) Σχεδιασμός και παρακολούθηση της υλοποίησης των ενεργειών για πρόληψη δασικών πυρκαγιών και βελτίωση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ εμπλεκόμενων στη δασοπυρόσβεση Υπηρεσιών/Φορέων·

(β) εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα δασοπυρόσβεσης·

(γ) διενέργεια διαφωτιστικής εκστρατείας·

(δ) περιπολίες για δασική προστασία·

(ε) εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας·

(στ) κατασκευή και συντήρηση αντιπυρικών έργων·

(ζ) διαχείριση της βλάστησης κατά μήκος κύριων δασικών και άλλων δρόμων·

(η) λειτουργία πυροφυλακίων και θέσεων παρατήρησης·

(θ) εκτίμηση και ανακοίνωση του κινδύνου έκρηξης πυρκαγιών.

Δράση: Καταστολή δασικών πυρκαγιών

(α) Εφαρμογή προγραμμάτων επιφυλακής για τους Δασικούς Υπάλληλους·

(β) λειτουργία δασοπυροσβεστικού σώματος·

(γ) αγορά και συντήρηση πυροσβεστικών οχημάτων και μηχανημάτων·

(δ) αγορά πυροσβεστικού εξοπλισμού, υλικών πυρόσβεσης, ατομικού εξοπλισμού ασφαλείας και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού·

(ε) λειτουργία της Μονάδας Πτητικών Μέσων για σκοπούς πυρόσβεσης και αγορά / ενοικίαση πτητικών μέσων

(στ) επιχειρήσεις κατάσβεσης πυρκαγιών

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

Η αποτελεσματική προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση του περιβαλλοντικού ρόλου των δασών επιτυγχάνεται με μία σειρά δράσεων, οι οποίες δίνουν έμφαση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και την ευαισθητοποίηση των πολιτών αναφορικά με τη σημασία των δασών στη διατήρηση της ευημερίας και την ανάγκη για προστασία τους. Τα τελευταία χρόνια, παράγοντες

οι οποίοι σχετίζονται κυρίως με την κλιματική αλλαγή, τις πυρκαγιές, την κατασκευή έργων υποδομής, την οικιστική ανάπτυξη, την υπερβόσκηση και την εισαγωγή ξενικών φυτικών ειδών σε περιοχές με φυσική βλάστηση, απειλούν με μείωση της βιοποικιλότητας και υποβάθμιση των δασικών οικοσυστημάτων.

Βασική προϋπόθεση για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, αποτελεί η μακροπρόθεσμη διατήρηση των ειδών και ενδιαιτημάτων (οικοτόπων), ειδικότερα των πιο σπάνιων. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα Δασών διενεργεί μία σειρά από δραστηριότητες, μερικές από τις οποίες υλοποιούνται μέσω ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- 1) Την προστασία, αποκατάσταση και παρακολούθηση της κατάστασης των οικοτόπων, καθώς και των ειδών της άγριας χλωρίδας και πανίδας των δασών (ενδιαιτημάτων, φυτών, πουλιών, νυχτερίδων, ερπετών, εντόμων και μυκήτων)·
- 2) την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας·
- 3) τη διατήρηση Βάσης Δεδομένων για τα απειλούμενα είδη του Κόκκινου Βιβλίου της Κύπρου·
- 4) τη διατήρηση και τον εμπλουτισμό Βοτανολογίου και Εντομολογικής Συλλογής·
- 5) την απομάκρυνση χωροκατακτητικών ξενικών ειδών·
- 6) την αποτροπή εισαγωγής και εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών καραντίνας·
- 7) την κήρυξη περιοχών των κρατικών δασών (σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο) ως «Περιοχές Προστασίας της Φύσης» (4.788,5 ha) και «Εθνικά Δασικά Πάρκα» (23.401,9 ha), καθώς και σπάνιων μεμονωμένων δέντρων εκτός δασικών περιοχών ως «Δέντρα Μνημεία της Φύσης».

Μία από τις μεγαλύτερες απειλές για τα δάση της Κύπρου, πέραν από τις δασικές πυρκαγιές, είναι η κλιματική αλλαγή, η οποία μπορεί να επηρεάσει την υγεία και την παραγωγικότητα των δασών, καθώς επίσης να επιφέρει μεταβολές στη γεωγραφική εξάπλωση ορισμένων ειδών δέντρων και οικοτόπων. Επιπλέον, η αλλαγή του κλίματος δεν βλάπτει μόνο τα είδη που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση και λειτουργία των οικοσυστημάτων αλλά και τις συνδεόμενες με αυτές υπηρεσίες πάνω στις οποίες στηρίζεται η κοινωνία. Η κλιματική αλλαγή προκαλεί σοβαρή επιδείνωση των δασικών πυρκαγιών, αυξάνοντας τη συχνότητα και την ένταση τους, καθώς επίσης των πλημμυρικών φαινομένων και της διάβρωσης του εδάφους. Στη βάση των πιο πάνω, το Τμήμα Δασών προβαίνει σε σειρά δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την καλύτερη προσαρμογή των δασών στις προβλεπόμενες μεταβολές του κλίματος, καθώς και στην ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Για την προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή, γίνονται αραιώσεις σε δασικές συστάδες μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, ενώ για την ενίσχυση της συνεισφοράς των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, το Τμήμα Δασών προβαίνει στην παρακολούθηση των επιπτώσεων της στα δάση της Κύπρου, εφαρμόζοντας το Εθνικό Πρόγραμμα «*Παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα με έμφαση στα δάση - ICP Forests*», το οποίο παρέχει πληροφορίες σχετικά με την υγεία των δασών και την ατμοσφαιρική ρύπανση, καθώς και τις μεταβολές στη βιοποικιλότητα. Παράλληλα, προβαίνει σε μία σειρά ενεργειών που

αποσκοπούν στην αύξηση της ποσότητας του δεσμευμένου άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα, την προώθηση του ξύλου ως μέσου για τη δέσμευση άνθρακα και την προώθηση δασώσεων και τη δημιουργία δασωδών εκτάσεων, μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Η διατήρηση θετικής ισορροπίας μεταξύ της καθαρής ετήσιας προσαύξησης και των ετήσιων υλοτομιών στα κρατικά δάση, έχει ως αποτέλεσμα την αυξημένη αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα στη δασική βιομάζα, καθιστώντας τα δάση και τα δασικά εδάφη, δεξαμενές αποθήκευσης και αδρανοποίησης άνθρακα. Επίσης, η προώθηση της χρήσης του ξύλου ως ανανεώσιμης πηγής ενέργειας, η οποία είναι πιο φιλική προς το περιβάλλον από τη χρήση υδρογονανθράκων, καθώς και η χρήση του ξύλου έναντι των ενεργοβόρων υλικών όπως το σίδηρο, το αλουμίνιο και το σκυρόδεμα, έχουν ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Επιπρόσθετα των πιο πάνω, για την προστασία των δασικών γενετικών πόρων, το Τμήμα Δασών προβαίνει σε επιλεγμένες δράσεις διατήρησης των ειδών, τόσο στις φυσικές περιοχές εξάπλωσής τους (in-situ), όσο και εκτός των περιοχών αυτών (ex-situ). Επίσης, διατηρεί Τράπεζα Σπερμάτων (Seed Bank) και Τράπεζα Κλώνων, καθώς και Σποροπαραγωγικό Κήπο.

Το Τμήμα Δασών προωθεί επίσης τη διαφώτιση και την ευαισθητοποίηση του κοινού, καθώς και την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης προκειμένου να ενισχυθεί η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στη διατήρηση και την ανάπτυξη των δασών, ιδιαίτερα όσον αφορά την προστασία τους από τις πυρκαγιές και άλλες απειλές, προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Πιο συγκεκριμένα, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης προωθούνται μέσω των πιο κάτω:

- 1) Τη λειτουργία των Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης Αθαλάσσιας και Κάβο Γκρέκο, καθώς και του Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τρόδος·
- 2) τη λειτουργία των Βοτανικών Κήπων στην Αθαλάσσια, το Τρόδος και τα Λουτρά της Αφροδίτης·
- 3) τη διενέργεια διαφωτιστικών εκστρατειών, καθώς και τη διοργάνωση διασκέψεων, διαλέξεων και ξεναγήσεων·
- 4) την ετοιμασία αφισών, φυλλαδίων και άλλου πληροφοριακού υλικού·
- 5) τη λειτουργία ιστοσελίδας του Τμήματος Δασών καθώς και αναρτήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook και Twitter).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η συμβολή της δασοπονίας στο ΑΕΠ είναι πολύ πιο κάτω από το 1%. Αυτή η τιμή αφορά μόνο στα κρατικά δάση, αφού η συνεισφορά των ιδιωτικών δασών είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Παρόλο που η σημασία της δασοπονίας ως κινητήριας δύναμης της οικονομικής ανάπτυξης είναι πολύ μικρή, οι κοινωνικές παροχές και ειδικότερα η δασική αναψυχή και ο οικοτουρισμός, εκτιμώνται ιδιαίτερα από το κοινό. Τα δάση της Κύπρου παρέχουν ποικιλία ευκαιριών για αναψυχή όπως την πεζοπορία, την εκδρομή για φαγητό και ξεκούραση στην εξοχή, την κατασκήνωση, την ποδηλασία, την ορειβασία, το κυνήγι, το ψάρεμα, το σκι, την παρατήρηση πουλιών και ζώων κτλ., συμβάλλοντας στην ανθρώπινη

υγεία και ευημερία. Η δυνατότητα πολλαπλών αναψυχικών δραστηριοτήτων στα κρατικά δάση έγκειται στο γεγονός ότι υπάρχει ελεύθερη και απεριόριστη πρόσβαση, καθώς και σε παράγοντες όπως η ποικιλία της χλωρίδας και της πανίδας, η γεωμορφολογία και οι κλιματικές συνθήκες, οι μικρές αποστάσεις από τις πόλεις, καθώς και η ύπαρξη ιστορικών, αρχαιολογικών και άλλων σημείων ενδιαφέροντος μέσα ή κοντά στα δάση.

Το Τμήμα Δασών έχει την αρμοδιότητα για τη δημιουργία, βελτίωση και επέκταση των χώρων αναψυχής, των χώρων κατασκήνωσης, των μονοπατιών μελέτης της φύσης, των ποδηλατικών διαδρομών, των κέντρων επισκεπτών καθώς και για τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη συντήρηση των Εθνικών Δασικών Πάρκων στα κρατικά δάση. Προς αυτή την κατεύθυνση, το Τμήμα Δασών προβαίνει στη διαμόρφωση πολιτικής και την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και στην εκπόνηση μελετών και σχεδίων για τους χώρους αναψυχής. Υλοποιεί επίσης έργα για την ενίσχυση της δασικής αναψυχής μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα των πιο πάνω, το Τμήμα Δασών για σκοπούς διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, υλοποιεί δράσεις που στόχο έχουν την ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στις δράσεις αυτές περιλαμβάνονται ο εντοπισμός, η αποκατάσταση και η προστασία δέντρων μνημείων της φύσης, η ανάδειξη άλλων πολιτιστικών στοιχείων εντός των δασών, καθώς και η ενημέρωση των πολιτών μέσω της διενέργειας συνεντεύξεων και ξεναγήσεων και της διάθεσης ενημερωτικού υλικού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Τα κρατικά δάση της Κύπρου τυγχάνουν συστηματικής διαχείρισης με τα κατάλληλα δασοκομικά μέτρα, τα οποία βελτιώνουν τη δομή και τη σύνθεσή τους. Στα μέτρα διαχείρισης περιλαμβάνονται η ετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων, καθώς και η διενέργεια δασικών απογραφών. Επίσης, γίνεται αποκατάσταση καμένων και υποβαθμισμένων περιοχών με αναδασώσεις και εμπλουτιστικές φυτεύσεις χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα δασοπονικά είδη και τεχνικές φύτευσης και εφαρμόζονται προγράμματα για την επαναφορά του περιβάλλοντος σε λατομεία - μεταλλεία. Διενεργούνται επίσης κλαδεύσεις και αραιώσεις κυρίως σε νεαρές συστάδες. Σε αντίθεση με τα κρατικά δάση, τα ιδιωτικά δάση δεν τυγχάνουν συστηματικής διαχείρισης, αφού τα περισσότερα από αυτά έχουν εγκατασταθεί φυσικά σε εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις. Ωστόσο, σε κάποιο βαθμό προστατεύονται μέσω του ελέγχου της υλοτομίας και της αλλαγής χρήσης γης, καθώς και της προστασίας από τις πυρκαγιές.

Όσον αφορά στην παραγωγή και τη διάθεση δασικών προϊόντων, το ξύλο είναι το σημαντικότερο υλικό αγαθό που εξάγεται από τα κυπριακά δάση. Παρόλο που ο ετήσιος όγκος ξυλείας που εξάγεται είναι χαμηλός σε σχέση με τις ετήσιες ανάγκες της αγοράς, η δραστηριότητα αυτή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία μέσω της προσφοράς εργασίας και της παροχής καυσόξυλων στο κοινό, καθώς και πρώτης ύλης στα μικρά τοπικά προιονιστήρια. Επιπρόσθετα, η παραγωγή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων (μανιτάρια, αρωματικά φυτά, χριστουγεννιάτικα δέντρα, μέλι, κ.α.), καθίσταται

ολοένα και πιο σημαντική. Το δάσος αποτελεί επίσης βιότοπο των κυριότερων ειδών πανίδας της Κύπρου, αρκετά από τα οποία είναι θηρεύσιμα. Η παροχή ξύλου και μη ξυλωδών δασικών προϊόντων στην κοινωνία σε αειφορική βάση, επιτυγχάνεται μέσα από τις παρακάτω ενέργειες:

- 1) Τον καθορισμό του λήμματος·
- 2) τον προγραμματισμό των εργασιών σε επίπεδο διαμερίσματος·
- 3) την προσήμανση και εξαγωγή ξυλείας και καυσόξυλων·
- 4) τη διαχείριση των δασών για την παραγωγή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων.

Η δημιουργία, διαχείριση και συντήρηση υποδομών, αποτελούν σημαντικές συνιστώσες της αειφόρου διαχείρισης των δασών. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα Δασών διατηρεί ένα δίκτυο δασικών σταθμών, γραφείων και άλλων χώρων με κατάλληλη γεωγραφική κατανομή, καθώς και ένα δασικό οδικό δίκτυο ικανοποιητικής πυκνότητας και κατάστασης, το οποίο εξυπηρετεί επαρκώς την προστασία και διαχείριση των δασών, παρέχοντας ταυτόχρονα πρόσβαση του κοινού στα δάση. Στις σημαντικότερες δραστηριότητες του Τμήματος Δασών σε σχέση με τη δασική υποδομή, περιλαμβάνονται:

- 1) Η ετοιμασία μελετών για τα οικοδομικά έργα του Τμήματος (αρχιτεκτονικά και άλλα κατασκευαστικά σχέδια)·
- 2) η ανέγερση νέων και η βελτίωση ή/και συντήρηση υφιστάμενων κτηρίων και υποδομών·
- 3) η κατασκευή νέων και η βελτίωση ή/και συντήρηση υφιστάμενων δασικών δρόμων·
- 4) η κατασκευή άλλων εγκαταστάσεων και έργων για την εύρυθμη λειτουργία του Τμήματος Δασών όπως αποθήκες, στέγαστρα κλπ·
- 5) η αγορά και συντήρηση οχημάτων / μηχανημάτων, καθώς και δευτερεύοντος εξοπλισμού.

Πέραν των πιο πάνω, το Τμήμα Δασών στηρίζει τις παραδασόβιες κοινότητες με μια σειρά δράσεων οι οποίες περιλαμβάνουν τη βελτίωση δασικών δρόμων που συνδέουν κοινότητες, την παροχή εκχιονιστικών μηχανημάτων τα οποία διαθέτει το Τμήμα Δασών για τον καθαρισμό των χιονιών, καθώς και τη δωρεάν παραχώρηση ξύλινων κατασκευών.

Ένας από τους σοβαρότερους κινδύνους για τα κυπριακά δάση είναι οι επιβλαβείς οργανισμοί (έντομα και ασθένειες), οι οποίοι σε συνδυασμό με άλλους βλαπτικούς παράγοντες όπως είναι η ξηρασία, μπορεί να προκαλέσουν εκτεταμένες ζημιές, καθιστώντας τα δάση ευάλωτα σε άλλους κινδύνους. Για την αύξηση της ανθεκτικότητας έναντι των επιβλαβών οργανισμών και τη βελτίωση της κατάστασης των δασών, το Τμήμα Δασών προβαίνει:

- 1) Στην παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων των επιβλαβών οργανισμών καραντίνας. Η παρακολούθηση περιλαμβάνει ελέγχους στο πεδίο καθώς και σε φορτία εισαγόμενων φυτών και φυτικών προϊόντων στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας·
- 2) στη διενέργεια εναέριων και επίγειων ψεκασμών για έλεγχο και περιορισμό των ζημιών.

Όσον αφορά την κρατική δασική γη, κύριο μέλημα του Τμήματος Δασών είναι η προστασία της από επεμβάσεις και η διατήρηση και αύξηση των εκτάσεών της. Η Κρατική Δασική Γη μπορεί να ανταλλαχθεί ή μισθωθεί ετήσια ή μακροχρόνια για διάφορους λόγους και σκοπούς όπως σκοπούς δημόσιου συμφέροντος ή κοινωφελείς σκοπούς, για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς, για τις ανάγκες Αρχών Τοπικής Διοίκησης και Νομικών Προσώπων Δημόσιου Δικαίου, για την ανέγερση

εκκλησιών και τη δημιουργία χώρων ταφής, για σκοπούς τηλεπικοινωνιών και Ραδιοτηλεόρασης κλπ. Στα πλαίσια αυτά, το Τμήμα Δασών υλοποιεί διάφορες δράσεις που αφορούν στα πιο κάτω:

- α) την κήρυξη νέων κρατικών δασών·
- β) την οριοθέτηση των νέων κρατικών δασών·
- γ) τον έλεγχο της οροθετικής γραμμής των κρατικών δασών και την άρση επεμβάσεων·
- δ) τον έλεγχο παράτυπης ύπαρξης τίτλων ιδιοκτησίας σε κρατικά δάση·
- ε) την διενέργεια χωρομετρικών εργασιών και ετοιμασία σχεδίων·
- στ) την τήρηση μητρώων και σχεδίων·
- η) την έκδοση ετήσιων αδειών·
- θ) την εξέταση αιτημάτων για ανταλλαγή και εκμίσθωση κρατικής δασικής γης·
- ι) τη διαχείριση μακροχρόνιων συμβάσεων μίσθωσης και ετήσιων αδειών χρήσης κρατικής δασικής γης·
- κ) την τεχνολογική υποστήριξη στην υλικοτεχνική υποδομή, του εξοπλισμού και των λογισμικών που χρησιμοποιεί το προσωπικό του Τμήματος Δασών, για την εύρυθμη λειτουργία και επίτευξη των στόχων του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Τα δάση, τα πάρκα και οι χώροι πρασίνου γενικότερα, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων με πολλούς και διάφορους τρόπους: φιλτράρουν τον αέρα και το νερό, βελτιώνουν το κλίμα, λειτουργούν ως δεξαμενές άνθρακα, παρέχουν καταφύγιο στην άγρια πανίδα, αποτελούν χώρο άθλησης και αναψυχής, κτλ. Το Τμήμα Δασών καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια, όχι μόνο για την προστασία, αλλά και για την επέκταση των δασών και του πρασίνου, μέσω των παρακάτω ενεργειών:

- 1) Την παραγωγή και διάθεση δενδρυλλίων
- 2) τη συντήρηση των δασικών πάρκων και του πρασίνου σε αστικές και άλλες περιοχές
- 3) τη δημιουργία και συντήρηση δενδροστοιχιών κατά μήκος δρόμων
- 4) τη δωρεάν παροχή δενδρυλλίων σε οργανωμένα σύνολα και κοινότητες
- 5) τη ρύθμιση θεμάτων υλοτομιών και εμπορίας ξυλείας και προϊόντων ξυλείας.

Η απρόσκοπτη παραγωγή και διαθεσιμότητα δενδρυλλίων σε επαρκή ποιότητα και ποσότητα, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες τόσο του Τμήματος, όσο και του ιδιωτικού τομέα, αποτελεί ένα από τους στόχους της Δασικής Πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, οι τεχνικές και διαδικασίες παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού γίνονται στη βάση σχετικών Πρωτόκολλων του Τμήματος, στα οποία καταγράφονται οι τεχνικές εγγενούς πολλαπλασιασμού (με σπέρματα) που εφαρμόζονται στα φυτώρια του Τμήματος Δασών. Σε κάθε Πρωτόκολλο καταγράφεται η διαδικασία και τα στάδια που ακολουθούνται από τη συλλογή των σπερμάτων, μέχρι την παραγωγή και διάθεση των φυτών.

Το Τμήμα Δασών συντηρεί αρκετούς δημόσιους χώρους που αφορούν το αστικό και περιαστικό πράσινο, δίνοντας έμφαση σε μεγάλα αστικά πάρκα με υψηλή επισκεψιμότητα όπως είναι τα Πάρκα Παιδαγωγικής Ακαδημίας και Αθαλάσσης και το Πάρκο Πολεμιδιών. Η συντήρηση των αστικών πάρκων γίνεται σε συστηματική βάση, όσον αφορά τις υφιστάμενες ξύλινες υποδομές, καθώς επίσης τα μονοπάτια και τις ποδηλατικές διαδρομές. Εφαρμόζονται επίσης δασοκομικά μέτρα (κλαδεύσεις - αραιώσεις) και γίνεται καταπολέμηση των ζιζανίων για σκοπούς πυροπροστασίας. Στις εργασίες συντήρησης περιλαμβάνονται ακόμη η αποκομιδή των σκυβάλων και η επιδιόρθωση των υποδομών από ζημιές που προκαλούνται λόγω βανδαλισμών.

Πέραν των πιο πάνω, εργασίες συντήρησης διεξάγονται και σε φυτείες κατά μήκος των υπεραστικών αυτοκινητόδρομων, στις νησίδες, τα κοινοτικά δάση, τις βιομηχανικές περιοχές, τα δημόσια κτίρια και αλλού. Η συντήρηση περιλαμβάνει περιποιητικές εργασίες φυτών όπως άρδευση, λίπανση, κλάδεμα, αντικατάσταση αποτυχιών, βοτανίσματα, καταπολέμηση πιτυοκάμπης και άλλες δασοκομικές εργασίες. Η συντήρηση έργων τοπιοτέχνησης ανατίθεται επίσης και σε ιδιώτες εργολάβους μέσω συμβάσεων, κατόπιν προκήρυξης προσφορών. Οι προδιαγραφές και ο έλεγχος της συντήρησης για διασφάλιση της ποιότητας του πρασίνου σε δημόσιους χώρους, γίνονται από το Τμήμα Δασών.

Στο πλαίσιο της πολιτικής του Τμήματος για την ενίσχυση του πρασίνου, καθώς και της υλοποίησης της Υπουργικής Απόφασης με τίτλο «Φυτεύω για το Κλίμα», που έχει ως στόχο την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, το ΤΔ παραχωρεί κάθε χρόνο δωρεάν δενδρύλλια σε δικαιούχους αιτητές, οι οποίοι αποδεδειγμένα έχουν εξασφαλίσει κατάλληλη γη για δενδροφύτευση. Στους δικαιούχους συγκαταλέγονται: η τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι και Κοινότητες), το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (Σχολικές Μονάδες), άλλες Κυβερνητικές Υπηρεσίες (Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Αστυνομία, Εθνική Φρουρά, Νοσοκομεία, κτλ.), Εκκλησιαστικές Αρχές (Εκκλησίες, Εξωκλήσια, Μοναστήρια), καθώς και άλλα οργανωμένα σύνολα και πρωτοβουλίες πολιτών. Το 2022 έχουν διατεθεί για τον πιο πάνω σκοπό, 31250 δενδρύλλια από τα φυτώρια του Τμήματος Δασών.

Η παράνομη υλοτομία και το συναφές εμπόριο ξυλείας αποτελούν ένα σοβαρό πρόβλημα που προκαλεί μεγάλες ζημιές στα δάση και την ύπαιθρο. Το Τμήμα Δασών, ως αρμόδια αρχή για την εφαρμογή του Κανονισμού για την Ξυλεία στην Κύπρο, συμβάλλει στην αντιμετώπιση της παράνομης υλοτομίας και τη ρύθμιση του εμπορίου ξυλείας και προϊόντων ξυλείας, μέσω της εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας και των σχετικών Κανονισμών της Ε.Ε., τη χορήγηση αδειών για το εμπόριο ξυλείας και προϊόντων ξυλείας, συμπεριλαμβανομένων των καυσόξυλων, καθώς και τη χορήγηση αδειών για τη λειτουργία πριονιστηρίων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πέραν της παραγωγής ξύλου και άλλων προϊόντων, τα δάση της Κύπρου διαχειρίζονται στη βάση της αειφορίας και σύμφωνα με τις διεθνείς τάσεις και πρακτικές, οι οποίες αναδεικνύουν και ενισχύουν

τον πολυλειτουργικό ρόλο των δασών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Η διαχείριση των δασών βασίζεται στη Δήλωση Δασικής Πολιτικής, τη Δασική Νομοθεσία, καθώς και τα Διαχειριστικά Σχέδια, τα οποία μέχρι σήμερα καλύπτουν περίπου το 63% των κρατικών δασών. Από το 2016 και μετά, στο πλαίσιο της γενικής κυβερνητικής πολιτικής για πιο στοχευμένη κατανομή των πόρων, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει ο Στρατηγικός Σχεδιασμός. Επιπρόσθετα, το Τμήμα Δασών χρησιμοποιεί τα Κριτήρια και Δείκτες για την Αειφόρο Διαχείριση των Δασών, ως εργαλείο αξιολόγησης της κατάστασης των δασών και την παρακολούθηση της προόδου προς την κατεύθυνση της διατήρησης και της αειφόρου διαχείρισης των δασών της Κύπρου. Στο πλαίσιο του σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης της διαχείρισης των δασών, υλοποιούνται τα πιο κάτω:

- 1) Ετοιμασία, υλοποίηση και παρακολούθηση της Δήλωσης Δασικής Πολιτικής, του Στρατηγικού Σχεδίου, του Προϋπολογισμού και του Ετήσιου Προγράμματος Εργασίας
- 2) αξιολόγηση της δασικής διαχείρισης μέσα από την έκθεση για τα Κριτήρια και τους Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών, της Τμηματικής Ετήσιας Έκθεσης και άλλων εκθέσεων.

Η δασική νομοθεσία, αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό εργαλείο στο πολύπλοκο έργο που αφορά την εφαρμογή των κανόνων δικαίου που διέπουν και ρυθμίζουν τη διαχείριση των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων. Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τις σύνθετες νομοθετικές μεταβολές που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στον τομέα του δικαίου που αφορά την προστασία και τη διαχείριση των δασών και των δασικών εκτάσεων, το 2012 τέθηκε σε ισχύ η νέα Δασική Νομοθεσία, η οποία αφορά κυρίως τα κρατικά δάση και σε μικρότερο βαθμό τα ιδιωτικά δάση και τις δασικές βιομηχανίες. Η νέα Δασική Νομοθεσία περιλαμβάνει τον περί Δασών Νόμο του 2012 (Ν.25(Ι)/2012) και τους περί Δασών Κανονισμούς του 2012, οι οποίοι υποδιαιρούνται σε τρεις βασικές ενότητες: «Αναγνώριση Οργανώσεων Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Δασών», «Άδειες, Χρήση Δασικών Οδών και Εξαγωγή Προϊόντων» και «Διάθεση Κρατικής Δασικής Γης». Η νέα Δασική Νομοθεσία ανταποκρίνεται καλύτερα στις σύγχρονες αντιλήψεις και προσεγγίσεις για τη διατήρηση και αειφόρο διαχείριση των δασικών πόρων.

Παρόλο που η Συνθήκη της Ε.Ε. δεν περιλαμβάνει μια κοινή δασική πολιτική, διάφορες διατάξεις και πολιτικές που αφορούν τα δάση εκδίδονται κάτω από άλλες πολιτικές, όπως την περιβαλλοντική, τη γεωργική και τις πολιτικές για το εμπόριο. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του Τμήματος Δασών, διαδραματίζει η εκάστοτε δασική στρατηγική της Ε.Ε. Η νέα στρατηγική της Ε.Ε. για τα δάση με ορίζοντα το 2030, η οποία εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2021, είναι προσηλωμένη στην αυστηρή προστασία των πρωτογενών και παλαιών δασών, στην αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών και στη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισής τους, κατά τρόπο που να διαφυλάσσει τις ζωτικές υπηρεσίες οικοσυστήματος που παρέχουν τα δάση. Στο πλαίσιο της υλοποίησης των ευρωπαϊκών και διεθνών δεσμεύσεων σχετικών με τα δάση, το ΤΔ προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες:

- 1) Συμμετοχή σε συναντήσεις της Ε.Ε., καθώς και σε διεθνείς συναντήσεις για τα δάση και ευθυγράμμιση της Εθνικής πολιτικής (Δασική στρατηγική της Ε.Ε., Οδηγίες για τα ενδιαίτηματα και τα πτηνά, Natura 2000, δασικά μέτρα Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης)

- 2) εναρμόνιση και εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου (Κανονισμός για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (EU FLEGT), Κανονισμός για τη διαθεσιμότητα στην αγορά της Ένωσης και την εξαγωγή από την Ένωση, προϊόντων που σχετίζονται με την αποψίλωση των δασών, Κανονισμός για την προστασία κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, Νόμος για την αποκατάσταση της φύσης (EU Forest Restoration Law)
- 3) παρακολούθηση του ευρωπαϊκού και διεθνούς διάλογου για τα δάση
- 4) προετοιμασία εκθέσεων και συμπλήρωση ερωτηματολογίων που ζητούνται από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς και φόρα.

Στον συνεχώς μεταβαλλόμενο δασικό τομέα, όπου οι απαιτήσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών και τη διαφύλαξη της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής τους αξίας, η δασική εκπαίδευση και έρευνα είναι πρωταρχικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η εκπαίδευση όλου του προσωπικού του ΤΔ (υπαλληλικού και ωρομίσθιου) είναι συνεχής και στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων του ΤΔ (πυροπροστασία, προστασία της βιοποικιλότητας, χρήση εξοπλισμού, θέματα ασφάλειας και υγείας, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, κλπ.). Ωστόσο, η απουσία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος εκπαίδευσης στον τομέα της δασοπονίας σε πανεπιστημιακό επίπεδο, αποτελεί σημαντικό μειονέκτημα. Στη βάση των πιο πάνω, η ανάπτυξη του ΤΔ στον τομέα της έρευνας και της εκπαίδευσης επιτυγχάνεται μέσω των ακόλουθων ενεργειών:

- 1) Υλοποίηση σχετικής απόφασης για δημιουργία Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης
- 2) επιμόρφωση δασικών υπαλλήλων εντός και εκτός Κύπρου
- 3) παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα
- 4) διενέργεια μικρών ερευνητικών έργων.

Το Δασικό Κολέγιο, το οποίο αποτελούσε περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη δασοπονία, μετά από την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 79.070, ημερομηνίας 1.7.2015 ανέστειλε προσωρινά την πρόσληψη Δασικών Μαθητευομένων. Με την ίδια Απόφαση, εγκρίθηκε η επέκταση και διεύρυνση της λειτουργίας του ως Εκπαιδευτικού και Επιμορφωτικού Κέντρου, καθώς και η ετοιμασία Σχεδίου Δράσης για τη μετεξέλιξή του για την περίοδο 2016-2018 και η εξέταση της πιθανότητας αξιοποίησης των υποδομών του από άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα του τόπου. Με νέα Απόφασή του (αρ. 84.417) ημερομηνίας 20.2.2018, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη λειτουργία του Δασικού Κολεγίου ως Επιμορφωτικού/ Εκπαιδευτικού Κέντρου για την περίοδο Σεπτεμβρίου 2017 - Δεκεμβρίου 2019. Αποφάσισε επίσης, να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος να υποβάλει προς το Υπουργικό Συμβούλιο, τελική πρόταση για τη λειτουργία του Δασικού Κολεγίου ως Δασικού Επιμορφωτικού/ Εκπαιδευτικού Κέντρου, η οποία να περιλαμβάνει την επαναπροσφορά του τριετούς κύκλου σπουδών στη δασοπονία, καθώς και την πιθανή συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου που εκδήλωσαν ενδιαφέρον για αξιοποίηση των εγκαταστάσεων/υποδομών του. Το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφασή του αρ. 88.085 ημερομηνίας 4.9.2019, ενέκρινε την έναρξη διαδικασίας αναβάθμισης του Δασικού Κολεγίου σε Σχολή Ανώτερης Εκπαίδευσης τεχνικής/ επαγγελματικής κατεύθυνσης. Στη βάση της Απόφασης αυτής, το ΤΔ ετοίμασε και υπέβαλε προς τον Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙΠΑΕ), σχετικές αιτήσεις για αξιολόγηση και πιστοποίηση του μονοετούς προγράμματος με τίτλο

«Ενδομηματική Εκπαίδευση των Νεοεισερχομένων Δασικών Λειτουργών του ΤΔ» για τους νεοεισερχόμενους Δασικούς Λειτουργούς του ΤΔ, το οποίο εγκρίθηκε.

Στο πλαίσιο επίσης, τόσο της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, όσο και των αποφάσεων που λήφθηκαν κατά την ευρεία σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Προεδρικό Μέγαρο στις 3.10.2023 για τα μέτρα βελτίωσης πρόληψης και αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών, το Τμήμα Δασών ξεκίνησε την ετοιμασία προκαταρκτικού τριετούς προγράμματος σπουδών στη Δασοπονία, με σκοπό την υποβολή σχετικής αίτησης προς τον Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙΠΑΕ) για αξιολόγηση και πιστοποίηση εντός του πρώτου τριμήνου του 2024. Νοούμενου ότι θα επιτευχθεί η πιστοποίηση του τριετούς προγράμματος σπουδών και εξασφαλιστεί η σχετική έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου για επαναφορά του τριετούς προγράμματος σπουδών στη Δασοπονία, θα γίνει ο σχετικός προγραμματισμός για την εισαγωγή των πρώτων φοιτητών στο Δασικό Κολέγιο.

Από το 2015, μετά από υποβολή σχετικής αίτησης, η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου (ΑνΑΔ) έχει αξιολογήσει και πιστοποιήσει το Δασικό Κολέγιο ως Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), καθώς και ως Δομή Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΕΚ). Επιπλέον, από το 2018, το Δασικό Κολέγιο έχει αναλάβει τη διαχείριση του Πυρήνα Μάθησης του ΤΔ με την ετοιμασία Ετήσιων Σχεδίων Δραστηριοτήτων Μάθησης και συνεργάζεται στενά με την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ). Τα τελευταία χρόνια υλοποιούνται από το Δασικό Κολέγιο, σειρές Δραστηριοτήτων Μάθησης σε θέματα που αφορούν κυρίως τις πιο κάτω θεματικές ενότητες: (α) Κατάσβεση Δασικών Πυρκαγιών (β) Επιμόρφωση Νεοπροσληφθέντων Δασικών Λειτουργών, (γ) Ορθή και Ασφαλή Χρήση Αλυσοπρίονων, (δ) Δασική Νομοθεσία (ε) Αναγνώριση και Χαρτογράφηση των Οικοτόπων της Κύπρου, (στ) Χλωρίδα και Πανίδα της Κύπρου (ζ) Διαχείριση του Δικτύου Natura 2000, (η) Πολιτιστική Κληρονομιά των Κυπριακών Δασών, (θ) Αρχιτεκτονική Τοπίου, (ι) Ασφάλεια Παιχνιδότοπων, (ια) Συστήματα Εντοπισμού Θέσης (GPS) και (ιβ) Επεμβάσεις στα Κρατικά Δάση. Το Δασικό Κολέγιο θα αναλάβει επίσης την επίβλεψη και υλοποίηση προγραμμάτων πρακτικών ασκήσεων φοιτητών Δασοπονίας του εξωτερικού.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της ευημερίας και της ασφάλειας των εργαζομένων, το ΤΔ εφαρμόζει Σύστημα Διαχείρισης Ασφάλειας και Υγείας στους χώρους εργασίας, το οποίο παρέχει και διασφαλίζει στο προσωπικό του Τμήματος, ασφαλείς και υγιείς συνθήκες εργασίας. Μέσω του Συστήματος Διαχείρισης Ασφάλειας και Υγείας, διατίθενται οι αναγκαίοι πόροι και λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για τη μείωση των ατυχημάτων και την ελαχιστοποίηση των κινδύνων στους εργασιακούς χώρους, σύμφωνα με τις πρόνοιες της νομοθεσίας, η οποία διέπει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στην εργασία. Για σκοπούς ασφάλειας, αλλά και για την αποτελεσματικότερη εκτέλεση των καθηκόντων του, στο προσωπικό του ΤΔ (υπαλλήλους, δασοπυροσβέστες, ωρομίσθιο προσωπικό) παρέχονται επίσης όλα τα αναγκαία είδη ένδυσης και υπόδησης συμπεριλαμβανομένων των στολών και αρβύλων πυρόσβεσης, καθώς και άλλος εξοπλισμός, ο οποίος προβλέπεται από τους σχετικούς Κανονισμούς.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ - ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

Στόχος (Σ)/ Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ1: Διατήρηση, προστασία και αειφόρος διαχείριση των δασών	<u>ΔΕ1</u> : Ποσοστό (%) των κρατικών δασών και άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων που έχουν καεί εντός του έτους, επί της πραγματικής έκτασης των κρατικών δασών και των άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων	<p>Ο Δείκτης αφορά το ποσοστό (%) της έκτασης των κρατικών δασών και άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων που έχουν καταστραφεί από πυρκαγιές εντός του έτους, επί της πραγματικής έκτασης των κρατικών δασών και των άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων.</p> <p>Ο Δείκτης υπολογίζεται ως ακολούθως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ετήσια καμένη έκταση των κρατικών δασών και άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων. • Παρονομαστής: Πραγματική έκταση των κρατικών δασών και άλλων δασοκαλυμμένων εκτάσεων.
	<u>ΔΕ2</u> : Ποσοστό (%) των δασικών οικοτόπων και φυτικών ειδών, εντός των κρατικών δασών που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, επί του συνολικού αριθμού των δασικών οικοτόπων και φυτικών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος που περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	<p>Ο Δείκτης αφορά το ποσοστό (%): (1) των δασικών οικοτόπων και (2) των δασικών φυτικών ειδών, εντός των κρατικών δασών που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, επί του συνολικού αριθμού των δασικών οικοτόπων και φυτικών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος που περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ:</p> <p>Ο Δείκτης υπολογίζεται ως ακολούθως:</p> <p>(1) Για τους δασικούς Οικοτόπους:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των δασικών οικοτόπων που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εντός των κρατικών δασών που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης όπως ορίζεται στο άρθρο 1ε της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός δασικών οικοτόπων που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εντός των κρατικών δασών. <p>(2) Για τα δασικά φυτικά είδη:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των φυτικών ειδών που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εντός των κρατικών δασών που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 1i της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός των φυτικών ειδών που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εντός των κρατικών δασών.

Στόχος (Σ)/ Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p><u>Δ1</u>: Αποτελεσματική αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Μέση ετήσια καμένη έκταση και μέσος χρόνος επέμβασης ανά περιστατικό πυρκαγιάς εντός της ζώνης ευθύνης του Τμήματος Δασών</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά: (1) τη μέση ετήσια έκταση που καίγεται ανά πυρκαγιά εντός της ζώνης ευθύνης ΤΔ και (2) το μέσο χρονικό διάστημα μεταξύ της γνωστοποίησης ενός περιστατικού δασικής πυρκαγιάς και της εμπλοκής της πρώτης δύναμης κατάσβεσης του ΤΔ. (Εξαιρούνται πυρκαγιές, οι οποίες προκαλούνται από φυσικά αίτια π.χ. κεραυνούς).</p> <p>Ο Δείκτης υπολογίζεται ως ακολούθως:</p> <p>(1) Για τη μέση ετήσια καμένη έκταση ανά πυρκαγιά:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Έκταση (ha) που κάηκε εντός της ζώνης ευθύνης του ΤΔ κατά το τρέχον έτος. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός περιστατικών πυρκαγιών εντός της ζώνης ευθύνης ΤΔ. <p>(2) Για τον μέσο χρόνο επέμβασης ανά πυρκαγιά:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Άθροισμα χρόνου επέμβασης (λεπτά) για όλα τα περιστατικά δασικών πυρκαγιών εντός της ζώνης ευθύνης ΤΔ. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός περιστατικών δασικών πυρκαγιών εντός της ζώνης ευθύνης ΤΔ.
<p><u>Δ2</u>: Αποτελεσματική προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ενίσχυση του περιβαλλοντικού ρόλου των δασών</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Ποσοστό των οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και των φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο και βρίσκονται σε δάση και άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις για τα οποία έχουν ληφθεί μέτρα διατήρησης (in situ - ex situ), επί του συνολικού αριθμού των οικοτόπων και των φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στο Κόκκινο Βιβλίο αντίστοιχα.</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά το ποσοστό (%): (1) των δασικών οικοτόπων και (2) των φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στο Κόκκινο Βιβλίο αντίστοιχα, για τα οποία έχουν ληφθεί μέτρα διατήρησης (in situ - ex situ), επί του συνολικού αριθμού των οικοτόπων και των φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στο Κόκκινο Βιβλίο αντίστοιχα.</p> <p>Ο Δείκτης υπολογίζεται ως ακολούθως:</p> <p>(1) Για τους δασικούς Οικοτόπους:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που βρίσκονται σε δάση και άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις για τους οποίους έχουν ληφθεί μέτρα διατήρησης (in situ - ex situ). • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός των οικοτόπων που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που βρίσκονται σε δάση και άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις. <p>(2) Για τα δασικά φυτικά είδη:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο και βρίσκονται σε δάση και άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις, για τα οποία έχουν ληφθεί μέτρα διατήρησης (in situ - ex situ). • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός φυτικών ειδών που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο.
<p><u>Δ3</u>: Ενίσχυση της δασικής αναψυχής και προαγωγή του δασοτουρισμού</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Επίπεδο ικανοποίησης των επισκεπτών των χώρων αναψυχής που διαχειρίζονται από το Τμήμα Δασών</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά στο επίπεδο ικανοποίησης των επισκεπτών των εκδρομικών και κατασκηνωτικών χώρων, των μονοπατιών μελέτης της φύσης, καθώς και άλλων υποδομών αναψυχής που διαχειρίζονται από το Τμήμα Δασών, εκφραζόμενο σε μία δεκαβάθμια κλίμακα από το 1 (μικρότερη ικανοποίηση), έως 10 (ισχυρότερη ικανοποίηση).</p>

Στόχος (Σ)/ Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
		<p>Ο βαθμός ικανοποίησης εξάγεται μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων για μόνιμους κατοίκους και προσωπικών συνεντεύξεων για τουρίστες, χρησιμοποιώντας ειδικά δομημένα ερωτηματολόγια που ετοίμασε το Τμήμα Δασών σε συνεργασία με ιδιωτική ερευνητική εταιρεία. Η έρευνα διεξάγεται Παγκύπρια με τη μέθοδο της τυχαίας πολυσταδιακής στρωματοποιημένης δειγματοληψίας.</p>
<p><u>Δ4</u>: Βελτίωση της κατάστασης των κρατικών δασών και της παραγωγής ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Έκταση των κρατικών δασών στην οποία έγιναν δασοκομικοί χειρισμοί (αραιώσεις/ κλαδεύσεις) για την επίτευξη των διαχειριστικών σκοπών</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά στην έκταση των κρατικών δασών στην οποία εφαρμόστηκαν δασοκομικοί χειρισμοί (αραιώσεις/ κλαδεύσεις) κατά τη διάρκεια του έτους για την επίτευξη των διαχειριστικών σκοπών και τη βελτίωση της κατάστασης του δάσους.</p> <p>Για τον υπολογισμό του Δείκτη λαμβάνεται υπόψη η έκταση (ha) των κρατικών δασών, στην οποία εφαρμόστηκαν αραιώσεις/ κλαδεύσεις, συμπεριλαμβανομένων των αραιώσεων/ κλαδεύσεων μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.</p>
<p><u>Δ5</u>: Προστασία και βελτίωση του πρασίνου</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Αριθμός δενδρυλλίων τα οποία, είτε παραχωρήθηκαν δωρεάν σε ιδιώτες και οργανωμένα σύνολα, είτε πωλήθηκαν στο κοινό ή σε άλλα κυβερνητικά Τμήματα, είτε χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του ΤΔ.</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά τον αριθμό των δενδρυλλίων, τα οποία μέσω των δασικών φυτωρίων: (1) παραχωρήθηκαν δωρεάν σε ιδιώτες και οργανωμένα σύνολα, (2) πωλήθηκαν στο κοινό ή σε άλλα κυβερνητικά Τμήματα, (3) χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του ΤΔ, εντός τους έτους.</p> <p>Ο Δείκτης υπολογίζεται ως ακολούθως:</p> <p>(1) Συνολικός αριθμός δενδρυλλίων που παραχωρήθηκαν δωρεάν σε ιδιώτες και οργανωμένα σύνολα.</p> <p>(2) Συνολικός αριθμός δενδρυλλίων που πωλήθηκαν στο κοινό και σε άλλα κυβερνητικά Τμήματα.</p> <p>(3) Συνολικός αριθμός δενδρυλλίων που χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του ΤΔ.</p>
<p><u>Δ6</u>: Βελτίωση του πλαισίου πολιτικής, της παραγωγικότητας και της εκπαίδευσης</p>	<p><u>ΔΑ</u>: Αριθμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία προσφέρθηκαν από το Δασικό Κολέγιο και ποσοστό των δασικών υπαλλήλων και του ωρομίσθιου προσωπικού που παρακολούθησαν τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα εντός του έτους, επί του συνολικού αριθμού εργοδοτούμενων στο Τμήμα Δασών</p>	<p>Ο Δείκτης αφορά: (1) τον αριθμό των προσφερόμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων από το Δασικό Κολέγιο και (2) το ποσοστό του δασικού υπαλληλικού και ωρομίσθιου προσωπικού που παρακολούθησε τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα εντός του έτους, επί του συνολικού αριθμού εργοδοτούμενων στο ΤΔ.</p> <p>(1) Για τα εκπαιδευτικά προγράμματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία προσφέρθηκαν από το Δασικό Κολέγιο, εντός του έτους. <p>(2) Για το ποσοστό εργαζομένων στο ΤΔ που παρακολούθησε εκπαιδευτικά προγράμματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Συνολικός αριθμός δασικών υπαλλήλων και ωρομίσθιου προσωπικού που παρακολούθησε προγράμματα κατάρτισης εντός του έτους. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός δασικών υπαλλήλων και ωρομίσθιου προσωπικού που εργοδοτούνταν στο Τμήμα Δασών κατά το έτος.

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΛΙΕΙΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η κυβερνητική πολιτική στον τομέα της θαλάσσιας αλιείας, η οποία είναι εναρμονισμένη με τις αρχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους Πράσινης και Ψηφιακής μετάβασης, επικεντρώνεται στην αειφόρο διαχείριση των αλιευτικών πόρων βάσει της συλλογής δεδομένων για την αλιεία, στην εξασφάλιση της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής και πάταξη της παράνομης και άναρχης αλιείας, στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, του εισοδήματος και της κατάρτισης των αλιέων και στη βελτίωση της ποιότητας και της προώθησης των αλιευτικών προϊόντων.

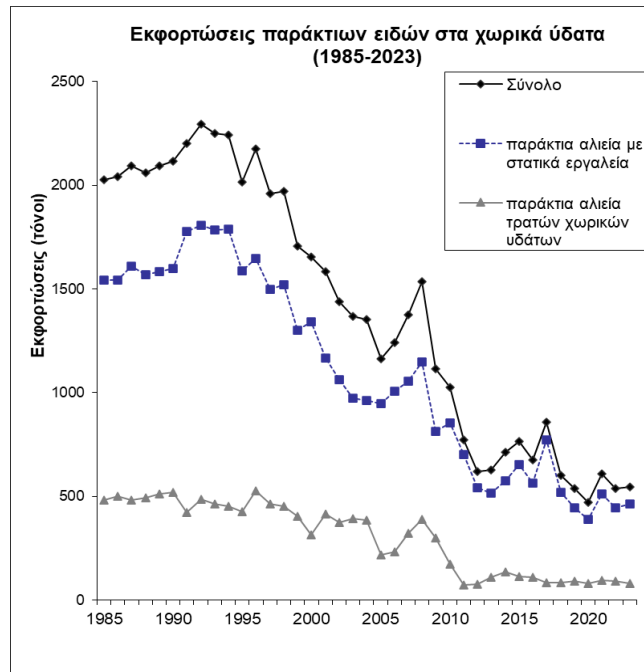
Όσον αφορά τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, η Κυβερνητική πολιτική στοχεύει στην αειφόρο και ισορροπημένη σε σχέση με το περιβάλλον ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, για μεγιστοποίηση της συμβολής της στην εγχώρια παραγωγή ψαριών, σύμφωνα με τις ανάγκες της Κυπριακής και της διεθνούς αγοράς. Η υδατοκαλλιέργεια συνιστά περίπου το 80 - 85 % της συνολικής κυπριακής αλιευτικής παραγωγής τόσο σε ποσότητα, όσο και σε αξία.

Τομέας Θαλάσσιας Αλιείας

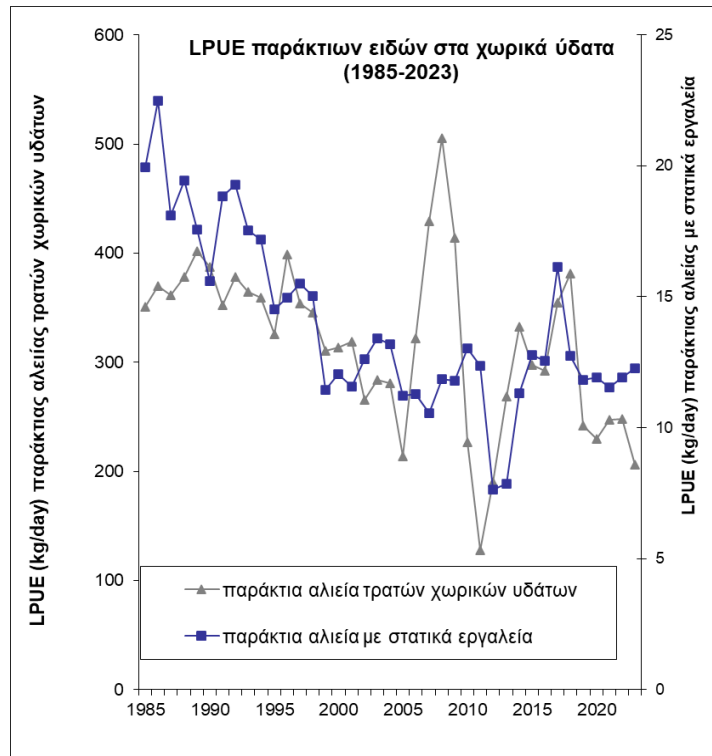
Η αλιεία στην Κύπρο χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία αλιευόμενων ειδών και αλιευτικών μεθόδων που επικεντρώνονται στην παράκτια ζώνη. Το μεγαλύτερο μέρος του αλιευτικού στόλου (περίπου 95 % των αδειούχων αλιευτικών σκαφών, βάσει δεδομένων του 2023) αποτελείται από σκάφη παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας (μήκους < 12m) που χρησιμοποιούν κυρίως στατικά δίχτυα και παραγάδια βυθού. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλιείς στην Κύπρο είναι η χαμηλή παραγωγικότητα της περιοχής, η οποία σε συνδυασμό με την έντονη αλιευτική πίεση, οδηγούν σε υπεραλίευση, χαμηλές παραγωγές και κατ'επέκταση χαμηλά εισοδήματα των αλιέων. Το Διάγραμμα 1α παρουσιάζει μια μείωση στις εκφορτώσεις των παράκτιων ειδών κατά την περίοδο 1985-2023. Το Διάγραμμα 1β παρουσιάζει τις αντίστοιχες τιμές των Εκφορτώσεων Αλιευμάτων ανά Μονάδα Αλιευτικής Προσπάθειας (LPUE), όπου η προσπάθεια αναφέρεται σε ημέρες αλιείας κατά την περίοδο 1985-2023.

Πέραν των διαρθρωτικών προβλημάτων του αλιευτικού στόλου, η κατάρτιση των αλιέων στην αλιεία, ναυσιπλοΐα, ασφάλεια, υγεία και περιβάλλον δεν θεωρείται επαρκής. Υπάρχει επίσης ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών εργασίας των αλιέων, καθώς και της υγιεινής και της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων. Ένα άλλο πρόβλημα που παρουσιάζεται είναι η αυξημένη παρουσία μη αυτόχθονων ειδών ψαριών, κυρίως ειδών προερχόμενων μέσω της Διώρυγας του Σουέζ, με αρνητικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα και την αλιεία. Από το σύνολο των μη αυτόχθονων ειδών ψαριών που έχουν καταγραφεί στην Κύπρο μέχρι σήμερα (άνω των 40 ειδών), τουλάχιστον 4 θεωρούνται είδη -

εισβολείς, γεγονός που τα καθιστά απειλή για τη βιοποικιλότητα, την αφθονία των αυτόχθονων ειδών, την οικολογική ισορροπία, την οικονομική βιωσιμότητα και/ή την υγεία του ανθρώπου.

Διάγραμμα 1α: Εκφορτώσεις των παράκτιων ειδών στα χωρικά ύδατα της Κύπρου για την περίοδο 1985-2023.

Διάγραμμα 1β: Δείκτης Εκφορτώσεων Αλιευμάτων ανά Μονάδα Αλιευτικής Προσπάθειας (LPUE) των παράκτιων ειδών στα χωρικά ύδατα της Κύπρου για την περίοδο 1985-2023.

Όσον αφορά τις αλιευτικές υποδομές, υπάρχουν δεκαέξι (16) συνολικά αλιευτικά καταφύγια στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα τρία (3) εμπίπτουν υπό τη διαχείριση της Αρχής Λιμένων Κύπρου και τα άλλα δεκατρία (13) υπό τη διαχείριση του ΤΑΘΕ. Πολλά από αυτά έχουν κατασκευαστεί πρόχειρα μετά την εισβολή, για να εξυπηρετήσουν άμεσα τους εκτοπισθέντες αλιείς, και χρήζουν σημαντικής βελτίωσης και εκσυγχρονισμού. Τα υφιστάμενα αλιευτικά καταφύγια θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να εξυπηρετούν τους αλιείς, με ενέργειες που να αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας των αλιευτικών σκαφών, την εισαγωγή νέας τεχνολογίας για σκοπούς ασφάλειας των αλιέων και τη βελτίωση της υγιεινής και ποιότητας των αλιευμάτων. Οι υποδομές αυτές χρήζουν συνεχούς συντήρησης (καθαρισμό, ηλεκτροφωτισμό, εκβαθύνσεις κ.α.).

Η συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων για τον τομέα της αλιείας, βάσει των οποίων παρέχεται επιστημονική γνώμοδότηση σε θέματα διαχείρισης, πραγματοποιείται στα πλαίσια εθνικών προγραμμάτων βάσει κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου. Αυτό το νομοθετικό πλαίσιο προνοεί τη συλλογή και διάθεση αξιόπιστων δεδομένων, καθώς και την εναρμόνιση και συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών. Η χρηματοδοτική στήριξη των εθνικών προγραμμάτων συλλογής δεδομένων από το Πρόγραμμα Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας 2021-2027 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) 2021-2027, αποτελεί ευκαιρία για κάλυψη αναγκών σε πόρους και βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων και της επιστημονικής γνώσης.

Το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (ΤΑΘΕ) ασκεί έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων εφαρμόζοντας τις πρόνοιες της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, με προβληματική όμως δομή.

Συγκεκριμένα, το Κέντρο Παρακολούθησης Αλιείας (ΚΠΑ), ο Κλάδος Ελέγχου Αλιείας και τα Επαρχιακά Γραφεία, δεν έχουν ξεχωριστή δομή με μόνιμες οργανικές θέσεις, τα σχέδια υπηρεσίας των Λειτουργών και Επιθεωρητών ελέγχου είναι αναχρονιστικά και μη κατάλληλα για τους σκοπούς και τα καθήκοντα τους. Τα προαναφερόμενα επιδρούν αρνητικά στο να υπάρχει αποτελεσματικός έλεγχος και είναι το βασικό εμπόδιο «bottleneck» για την ύπαρξη μονάδων Επιχειρησιακού Ελέγχου και ΚΠΑ που να καλύπτουν όλη τη διάρκεια του 24ωρου. Το πρόβλημα αυτό εντοπίστηκε και αναδείχθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα στα πλαίσια της μελέτης που είχε εκπονήσει για την αναδιάρθρωση του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ενώ έχει εντοπιστεί και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια των ελέγχων που διενεργεί για να εξακριβώσει το επίπεδο συμμόρφωσης των κρατών μελών με τη νομοθεσία.

Τομέας Υδατοκαλλιέργειας

Στην Κύπρο, το 2023 υπάρχουν αδειοδοτημένα τρία ιδιωτικά εκκολαπτήρια θαλασσινών ειδών, ένα εκκολαπτήριο-εκτροφείο θαλάσσιων γαρίδων στην ξηρά, εννιά μονάδες πάχυνσης θαλάσσιων μεσογειακών ειδών σε κλουβιά ανοιχτής θάλασσας και οχτώ μικρές μονάδες υδατοκαλλιέργειας γλυκού νερού που δραστηριοποιούνται επί το πλείστον στην οροσειρά του Τροόδου. Πέραν των πιο πάνω ιδιωτικών μονάδων παραγωγής ψαριών στην Κύπρο δραστηριοποιούνται και δυο ερευνητικοί σταθμοί υδατοκαλλιέργειας, ο ένας για θαλασσινά είδη και ο άλλος για είδη γλυκού νερού.

Τα σημαντικότερα είδη θαλάσσιων ψαριών που καλλιεργούνται στην Κύπρο είναι η τσιπούρα (*Sparus aurata*) και το λαυράκι (*Dicentrarchus labrax*), σε ποσοστό περίπου 65% και 35% της ολικής παραγωγής, αντίστοιχα. Επιπρόσθετα και σε πολύ μικρές ποσότητες παράγονται περιοδικά ο Κρανίος (*Argyrosomus regius*) και το Ιαπωνέζικο Φαγκρί (*Pagrus major*). Όσον αφορά την υδατοκαλλιέργεια γλυκού νερού η συνεισφορά της στην εθνική παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας είναι πάρα πολύ μικρή (<1%). Τα βασικότερα είδη παραγωγής από τη υδατοκαλλιέργεια γλυκού νερού είναι η Ιριδίζουσα Πέστροφα (*Oncorhynchus mykiss*) και ο Οξύρρυγχος Σιβηρίας (*Acipenser baerii*).

Η παραγωγή επιτραπέζιων ψαριών από τις υδατοκαλλιέργειες κατά το 2022, υπολογίζεται ότι ανήλθε περίπου στους 7.6 τόνους αξίας €47.9 εκ. Από αυτή την παραγωγή εξήχθησαν περίπου 4.6 τόνοι (νωπά και μεταποιημένα προϊόντα) αξίας €29.5 εκ. Κατά το 2022, η παραγωγή γόνου έφθασε τα 22.3 εκ. ιχθύδια, αξίας περίπου €3.5 εκ. Συνολικά, η αξία παραγωγής των υδατοκαλλιεργειών το 2022 ανήλθε γύρω στα €51.4 εκ.

Συμπερασματικά και με βάση τα δεδομένα των τελευταίων ετών, η υδατοκαλλιέργεια παρουσιάζει γενικότερα μια ανοδική πορεία με ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης περίπου του 4-5%. Κατά το 2020 μέχρι και το 2023 προέκυψε μια μικρή κάμψη / μείωση της παραγωγής ως απόρροια της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία. Παρόλα αυτά εκτιμάται ότι στη συνέχεια η παραγωγή θα ανακάμψει.

Σημειώνεται ότι στις υδατοκαλλιέργειες απασχολούνται αποκλειστικά περίπου 300 άτομα, ενώ ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός ατόμων απασχολείται σε συναφή / παρεμφερή επαγγέλματα.

Ο γενικός στόχος είναι η αειφόρος ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας με την προώθηση οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επιχειρήσεων, ώστε η βιομηχανία να μπορεί να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να ανταπεξέλθει στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού όπως αυτές διαμορφώνονται στην αγορά.

Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα υδατοκαλλιέργειας

Διάφορες μελέτες που εκπονήθηκαν από διαφορετικά ινστιτούτα και οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των Ηνωμένων Εθνών, έχουν δείξει ότι η δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας θα συνεχίσει να αυξάνεται, καθώς η θαλάσσια αλιεία είναι σε μείωση και δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη ζήτηση της αγοράς. Δεδομένης της αύξησης της παγκόσμιας ζήτησης η υδατοκαλλιέργεια θα κληθεί να καλύψει το κενό. Ήδη πέραν του 50 % των αλιευτικών προϊόντων που καταναλώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο προέρχονται από την υδατοκαλλιέργεια. Με βάση τις προβλέψεις και εκτιμήσεις του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, το ποσοστό αυτό εκτιμάται ότι μέχρι το 2030 θα φτάσει το 60%.

Η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί βασικό πυλώνα της νέας Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής καθώς και της Στρατηγικής για τη Γαλάζια Ανάπτυξη. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να έχει θετικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο με την παροχή ευκαιριών απασχόλησης, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς επίσης συμβάλλοντας στην επισιτιστική ασφάλεια με προϊόντα υψηλής ποιότητας και χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα. Η υδατοκαλλιέργεια προσφέρει επίσης την ευκαιρία για κάλυψη των θέσεων εργασίας που χάνονται από τον τομέα της θαλάσσιας συλλεκτικής αλιείας, που βρίσκεται σε ύφεση.

Για την περαιτέρω ανάπτυξη της δραστηριότητας αυτής, έχει καταρτιστεί το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Υδατοκαλλιέργειας 2021-2030. Το στρατηγικό σχέδιο περιλαμβάνει ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, τα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές. Βάσει της ανάλυσης έχουν προσδιοριστεί συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις για την ενίσχυση και στήριξη της αειφόρου ανάπτυξης της δραστηριότητας αυτής.

Το Στρατηγικό Σχέδιο για την αειφόρο ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας βασίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές που έχουν εκδοθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να αντιμετωπιστούν οι διάφορες προκλήσεις και ευκαιρίες που αφορούν τον τομέα υδατοκαλλιέργειας προκειμένου να επιτευχθούν οι ακόλουθοι αλληλένδετοι στόχοι:

1. Οικοδόμηση ανθεκτικότητας και ανταγωνιστικότητας
2. Συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση
3. Διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και της ενημέρωσης του καταναλωτή και
4. Ενίσχυση των γνώσεων και της καινοτομίας.

Στα πλαίσια υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού οι δράσεις που καθορίζονται θα στηριχτούν μέσω του εθνικού προϋπολογισμού, αλλά και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) 2021-2027.

Επιπρόσθετα, έχει τροχοδρομηθεί ένα σημαντικότερο και μεγάλο έργο που αφορά την Κυπριακή υδατοκαλλιέργεια. Το έργο αφορά τη δημιουργία συλλογικής λιμενικής και χερσαίας υποδομής για στήριξη της δραστηριότητας της υδατοκαλλιέργειας που θα διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη ορθολογική λειτουργία και βιωσιμότητα του τομέα με όλα τα σχετικά συνεπακόλουθα οφέλη. Το εν λόγω έργο έχει συμπεριληφθεί και θα υλοποιηθεί μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΚΑΛΠ)

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου για την τήρηση των κανόνων της ΚΑΛΠ, καθώς και τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων και την παροχή επιστημονικής συμβουλής για τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων. Η επιτυχία των μέτρων που θεσπίζονται στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής, για την επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης των αλιευτικών πόρων, βασίζεται σε ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου, επιθεώρησης και επιβολής της νομοθεσίας, καθώς και στην παροχή βέλτιστης διαθέσιμης επιστημονικής συμβουλής βάσει αξιόπιστων επιστημονικών δεδομένων.

Ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου για την τήρηση των κανόνων της ΚΑΛΠ

Περιλαμβάνει τις ακόλουθες επιμέρους δράσεις, οι οποίες εμπίπτουν στην προτεραιότητα «Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα» του Προγράμματος Διακυβέρνησης::

- Την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου, που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και της ανάπτυξης συστημάτων καταγραφής και παρακολούθησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων, μέσω της αγοράς νέων πιο ευέλικτων σκαφών ή τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων σκαφών για επιθεωρήσεις, της εφαρμογής πιλοτικών έργων για τη βελτίωση της παρακολούθησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων, της ανάπτυξης νέων καινοτόμων συστημάτων ελέγχου, και της κατάρτισης του προσωπικού. Επιπλέον, το ΤΑΘΕ θα εξετάσει τρόπους εφαρμογής ενός 24ωρου συστήματος παροχής υπηρεσιών περιπολίας και παρακολούθησης, ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου, και θα επιδιώξει την ανάπτυξη μιας ισχυρής συνεργασίας με άλλες σχετικές υπηρεσίες.
- Την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου που θα βασίζεται σε ένα ετήσιο ειδικό πρόγραμμα ελέγχου και επιθεώρησης (εναρμόνιση των διαδικασιών ελέγχου και επιθεώρησης, χρήση αποτελεσματικών σε σχέση με το κόστος εργαλείων και μέσων ελέγχου και επιθεώρησης, ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης κινδύνου), δράσεις που σχετίζονται με την εφαρμογή των εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων ελέγχου της αλιείας και εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή αλιευτική πολιτική και την αναγκαιότητα εξάλειψης της παράνομης αλιείας.

Το σύστημα ελέγχου βασίζεται στην εθνική νομοθεσία και τη νομοθεσία της ΕΕ για τον έλεγχο της αλιείας. Ενώ οι επιχειρησιακές δαπάνες χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, η ανάπτυξη του συστήματος ελέγχου χρηματοδοτείται μέσω του ΕΤΘΑΥ 2021-2027. Σημειώνεται επίσης ότι το ΕΤΘΑΥ 2021-2027 χρηματοδοτεί και την επιχειρησιακή δαπάνη για ενίσχυση των περιπολιών και της παρακολούθησης που αφορούν το ειδικό πρόγραμμα ελέγχου και επιθεώρησης τόνου και ξιφία. Επίσης, στα πλαίσια του σχεδίου δράσης που πρέπει να εφαρμοστεί για συμμόρφωση με τους κανόνες για συλλογή αλιευτικών δεδομένων, χρηματοδοτούνται και τα λειτουργικά έξοδα του σχεδίου δράσης.

Συλλογή αλιευτικών δεδομένων και παροχή επιστημονικής συμβουλής για τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων

Η συλλογή και διαχείριση αλιευτικών δεδομένων γίνεται μέσω της εφαρμογής των εθνικών προγραμμάτων εργασίας για τη συλλογή δεδομένων, τα οποία βασίζονται σε νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ και συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Τα εθνικά προγράμματα στηρίζονται οικονομικά από το ΕΤΘΑΥ 2021-2027. Βάσει των δεδομένων που συλλέγονται, ετοιμάζονται επιστημονικές μελέτες και εκθέσεις σχετικά με την αξιολόγηση της κατάστασης των αλιευτικών πόρων, των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, την οικονομική βιωσιμότητα των αλιευτικών στόλων και τη σχέση μεταξύ των αλιευτικών στόλων και των υπό εκμετάλλευση αλιευτικών πόρων. Μέσω των μελετών και εκθέσεων παρέχεται η βέλτιστη διαθέσιμη επιστημονική συμβουλή για την επίτευξη του στόχου της αειφόρου διαχείρισης των αλιευτικών πόρων, συμβάλλοντας στον Πυλώνα/Προτεραιότητα «Πλανήτης/Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει μέτρα αντιμετώπισης των διαφόρων αναγκών που έχουν εντοπιστεί στον τομέα της θαλάσσιας αλιείας, όπως τις επενδύσεις επί αλιευτικών σκαφών για εκσυγχρονισμό, τις επενδύσεις που συμβάλλουν στη διαφοροποίηση του εισοδήματος των αλιέων, τη χορήγηση αποζημιώσεων για ζημιές στα αλιεύματα και τη στήριξη στους αλιείς μέσω κρατικών ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (*de minimis*). Περιλαμβάνει επίσης τη συντήρηση και αναβάθμιση των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων για τη βελτίωση της ασφάλειας στα αλιευτικά σκάφη, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών για την ασφάλεια των αλιέων και τη βελτίωση της υγιεινής και της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων. Σημειώνεται πως η συντήρηση και αναβάθμιση των αλιευτικών καταφυγίων είναι διατομεακή μεταξύ του ΤΑΘΕ (συντονιστής), του Τμήματος Δημοσίων Έργων και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στη δραστηριότητα αυτή εντάσσονται στην προτεραιότητα «Στήριξη και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα» του Προγράμματος Διακυβέρνησης, και αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής απόδοσης των αλιευτικών

δραστηριοτήτων, οδηγώντας στη βιωσιμότητα της αλιείας. Τα μέτρα (με εξαίρεση τις κρατικές ενισχύσεις ήσσονος σημασίας) χρηματοδοτούνται από το ΕΤΘΑΥ 2021-2027.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η διαχείριση και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας αποτελούν συνεχόμενη δράση και σημαντική παράμετρο για την αειφόρο ανάπτυξη του τομέα, στα πλαίσια της οποίας πραγματοποιούνται συνεχείς έλεγχοι στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας και συλλέγονται σε τακτική βάση δεδομένα υδατοκαλλιέργειας, τα οποία αναλύονται και χρησιμοποιούνται για την ορθολογιστική διαχείριση του τομέα.

Στα πλαίσια ανάπτυξης του Τομέα Υδατοκαλλιέργειας θα διεξαχθούν μελέτες και θα στηριχθούν δράσεις που σχετίζονται με την περαιτέρω αειφόρο ανάπτυξη του Τομέα, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς του. Επιπλέον, προβλέπεται η βελτίωση της υφιστάμενης εθνικής βάσης δεδομένων υδατοκαλλιέργειας και η χρήση νέας τεχνολογίας για τη βελτίωση της παρακολούθησης και ελέγχου των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας και του θαλάσσιου φυσικού περιβάλλοντος. Οι πιο πάνω ενέργειες είναι ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση και επίτευξη των στόχων της Γαλάζιας Ανάπτυξης.

Για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα υδατοκαλλιέργειας στην Κύπρο, στα σχετικά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) στα πλαίσια του ΕΤΘΑ 2014-2020, του ΕΤΘΑΥ 2021-2027 και του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας έχουν περιληφθεί διάφορα μέτρα στήριξης της υδατοκαλλιέργειας προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του τομέα. Τα κυριότερα μέτρα που περιλαμβάνονται στα ΕΠ αφορούν τις παραγωγικές επενδύσεις, τον εκσυγχρονισμό, την καινοτομία, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και εντάσσονται στην Προτεραιότητα «Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα» του Προγράμματος Διακυβέρνησης. Η εφαρμογή / υλοποίηση των σχεδίων θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων των Πολυετών Εθνικών Στρατηγικών Σχεδίων 2014-2020 και 2021 -2030 και θα στηρίξει τη γαλάζια ανάπτυξη και την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Επίσης, στα πλαίσια της δραστηριότητας αυτής προωθείται η δημιουργία συλλογικών υποδομών για στήριξη των υδατοκαλλιεργητών στην περιοχή Μονής - Βασιλικού, η οποία εντάσσεται στην Προτεραιότητα «Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα». Στην Κύπρο 7 από τις 9 θαλάσσιες μονάδες πάχυνσης υδατοκαλλιέργειας δραστηριοποιούνται στην ίδια περιοχή. Η παραγωγή τους αντιπροσωπεύει περίπου το 60 % της συνολικής παραγωγής υδατοκαλλιέργειας, η οποία αντιστοιχεί σε περίπου 50 % της συνολικής εθνικής αλιευτικής παραγωγής. Λόγω νέων προγραμματισμένων έργων ανάπτυξης στην εν λόγω περιοχή, οι υφιστάμενες υποδομές που χρησιμοποιούνται από τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας δεν θα είναι διαθέσιμες στο εγγύς μέλλον. Για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα που προκύπτει, θα κατασκευαστεί μια νέα συλλογική υποδομή στην περιοχή, σχεδιασμένη για να καλύψει τις ειδικές και εξειδικευμένες ανάγκες των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας. Αυτό

το πολύ σημαντικό και καινοτόμο έργο, που έχει συμπεριληφθεί και χρηματοδοτείται από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη βελτίωση της λειτουργικότητας των μονάδων, καθώς και στην αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας, όπως επίσης και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης λειτουργίας ενώ παράλληλα θα δημιουργήσει τις προοπτικές για τη μελλοντική επέκταση του τομέα.

Ο Τομέας είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία δυο ερευνητικών κέντρων/σταθμών. Το Ερευνητικό Κέντρο Θαλάσσιας Υδατοκαλλιέργειας Κύπρου (ΕΚΘΥΚ) στο Μενεού και τον Ερευνητικό Σταθμό Υδατοκαλλιέργειας Γλυκών Υδάτων στον Καλοπαναγιώτη (ΕΣΥΓΥΚ).

Στα πλαίσια λειτουργίας των δύο σταθμών περιλαμβάνονται ενέργειες που εντάσσονται στην προτεραιότητα «Επιχειρήσεις/Στήριξη και Ανάπτυξη του Πρωτογενούς Τομέα», όπως:

- Στήριξη ιδιωτικών μονάδων υδατοκαλλιέργειας.
- Αναπαραγωγή και καλλιέργεια ψαριών για σκοπούς εμπλουτισμού υδατοφρακτών (ΕΣΥΓΥΚ) και παραχώρηση γόνου στα ιδιωτικά ιχθυοτροφεία.
- Υλοποίηση ερευνητικών εργασιών / προγραμμάτων με στόχο τη διαφοροποίηση της υδατοκαλλιέργειας αξιολογώντας νέα υποψήφια είδη. Επιπρόσθετα, στα πλαίσια των ερευνητικών εργασιών θα αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα νέων συστημάτων ανακύκλωσης και επανακυκλοφορίας του νερού με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι πιο πάνω ερευνητικές δραστηριότητες αποσκοπούν στην προώθηση της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης του τομέα της υδατοκαλλιέργειας στην Κύπρο, καθώς και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του.
- Ενημέρωση και επιμόρφωση μαθητών Δημοτικής και Μέσης εκπαίδευσης για την υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο, καθώς και πρακτική άσκηση για μαθητές ανωτέρας εκπαίδευσης.

Μέρος της δραστηριότητας του Τομέα αποτελεί και ο έλεγχος και η παρακολούθηση της Ερασιτεχνικής Αλιείας Εσωτερικών Υδάτων. Στα πλαίσια αυτά θα συνεχιστεί η παρακολούθηση των ιχθυοπληθυσμών στους υδατοφράκτες και θα γίνουν οι εμπλουτισμοί με ψάρια σε αυτούς που θα κριθεί αναγκαίο και που οι συνθήκες το επιτρέπουν. Επιπρόσθετα, θα αξιολογηθούν και οι όροι που διέπουν τη δραστηριότητα της ερασιτεχνικής αλιείας στους υδατοφράκτες εφαρμόζοντας τις απαραίτητες τροποποιήσεις όπου απαιτούνται. Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στον Πυλώνα/Προτεραιότητα «Πλανήτης/Καθαρό περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το θαλάσσιο περιβάλλον της Κύπρου υπόκειται σε διάφορες πιέσεις που οδηγούν σε υποβάθμιση και/ή απώλεια της βιοποικιλότητας και των οικοτόπων. Οι κύριες από αυτές είναι ο τουρισμός/οικιστική ανάπτυξη, η υπεραλίευση, η ρύπανση, τα παράκτια έργα, ο αποικισμός από μη

αυτόχθονα είδη μέσω της διώρυγας του Σουέζ και η κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, νέες προκλήσεις αναδύονται μέσα από την προοπτική εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου και των γειτονικών χωρών και τις συναφείς υποδομές. Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελεί τη βάση για τη βιώσιμη διαχείριση των έμβιων θαλάσσιων πόρων και την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης και αποτελεί προτεραιότητα τόσο για την Κύπρο, όσο και για την ΕΕ. Τόσο η ΕΕ, όσο και οι διεθνείς συμβάσεις έχουν ψηλά στην ατζέντα τους την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και τη διατήρηση ή/και την επίτευξη υγιών και παραγωγικών θαλασσών. Η διατήρηση και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν έναν από τους Θεματικούς Στόχους του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου, στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων της ΕΕ για την προώθηση μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας. Η προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων αποτελεί έναν από τους Ειδικούς Στόχους της ΕΕ και σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το ΕΤΘΑ 2014-2020 και το ΕΤΘΑΥ για την περίοδο 2021-2027.

Στην Κύπρο, η προστασία της θάλασσας προωθείται μέσω της εφαρμογής των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας (Περί Αλιείας Νομοθεσία και τον τροποποιητικό Νόμο Αρ. 2 του 2022 σε σχέση με τη διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών καθώς και τον Περί της Θαλάσσιας Στρατηγικής Νόμο του 2011 (18(I)/2011) και κοινοτικής νομοθεσίας, με επιστέγασμα την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική – ΟΠΘΣ (2008/56/ΕΚ), η οποία έχει ως στόχο την επίτευξη και/ή τη διατήρηση της Καλής Περιβαλλοντικής Κατάστασης (ΚΠΚ). Οι πρώτες δράσεις της ΟΠΘΣ έχουν ήδη ολοκληρωθεί και τα επόμενα βήματα αφορούν την εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Κύπρου, όπως και του προγράμματος μέτρων που έχει καταρτιστεί για τη διατήρηση ή/και την επίτευξη της ΚΠΚ για τα θαλάσσια μας ύδατα. Επιπλέον, για την προστασία και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας έχουν εγκαθιδρυθεί 6 παράκτιες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο, οι οποίες περιλαμβάνουν σημαντικούς τύπους οικοτόπων και είδη χλωρίδας και πανίδας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το 2021 η πρώτη υπεράκτια περιοχή της Κύπρου, «Ωκεανίς», έκτασης 8,317 Km², εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000 με σκοπό την προστασία των κητωδών (δελφίνια, φάλαινες) και των θαλασσίων χελωνών, οι οποίες χρησιμοποιούν την εν λόγω περιοχή ως μεταναστευτικό διάδρομο. Επιπρόσθετα, 6 παράκτιες / θαλάσσιες περιοχές εντός του Δικτύου Natura 2000 έχουν εγκαθιδρυθεί ως Προστατευόμενες με Υπουργικά Διατάγματα, με περιορισμούς στην αλιεία ή/και στη διέλευση σκαφών, καθώς και 1 περιοχή έχει ενταχθεί στην λίστα των Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (SPAMIs), οι οποίες θεσπίζονται στα πλαίσια του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και Βιοποικιλότητας της Μεσογείου (SPA/BD Protocol). Για την προστασία και ανάπτυξη της υδρόβιας πανίδας και χλωρίδας και για την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης έχουν δημιουργηθεί 6 θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με Τεχνητούς Υφάλους (ΘΠΠ με ΤΥ) στη βάση σχετικής εθνικής Στρατηγικής. Αν και έχει διαπιστωθεί αύξηση στα αποθέματα ψαριών καθώς και άλλων θαλάσσιων οργανισμών, οι ΘΠΠ με ΤΥ βρίσκονται ακόμη σε στάδιο ανάπτυξης και εμπλουτισμού τους ενώ χρησιμοποιούνται ως πόλος έλξης καταδυτικού τουρισμού, ευαισθητοποίησης και θαλάσσιας έρευνας. Με βάση τις υπάρχουσες πληροφορίες που έχουν προκύψει από το συνεχιζόμενο

πρόγραμμα παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 8 της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Ύδατα (ΟΠΥ, 2000/60/ΕΚ), τα παράκτια ύδατα της Κύπρου είναι γενικά σε «καλή» οικολογική και χημική κατάσταση. Σύμφωνα με την εξαετή έκθεση για τα έτη 2013-2018, η οποία υποβλήθηκε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) οι θαλάσσιοι Οικότοποι που υπάρχουν στην Κύπρο (τύποι οικοτόπων 8330- Θαλάσσια σπήλαια εξ' ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, 1120 – Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia**, 1170 – Ύφαλοι και 1110 – Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους), καθώς και τα δυο είδη, η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta* και το ρινοδέλφιο *Tursiops truncatus*, βρίσκονται σε Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης στην Κύπρο. Τα υπόλοιπα 2 θαλάσσια είδη (πράσινη χελώνα *Chelonia mydas* και μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*) θεωρείται ότι βρίσκονται σε Μη-Ικανοποιητική κατάσταση Διατήρησης.

Επίσης, ως Κύπρος και στο μέτρο του δυνατού, αναμένεται να συμβάλουμε και στους στόχους της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα όπου το 30% των θαλασσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει μέχρι το 2030 να εμπίπτει σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με αποτελεσματική διαχείριση και με το 10% να προστατεύεται αυστηρά. Στο παρόν στάδιο η έκταση των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών ανέρχεται στα 19.2% των θαλασσίων υδάτων της Κύπρου

Οι κύριες προκλήσεις-αδυναμίες για το θαλάσσιο περιβάλλον μας είναι: (1) η περιορισμένη επιστημονική γνώση, ιδίως για τα βαθιά ύδατα/ανοικτή θάλασσα και για συγκεκριμένα θέματα (π.χ. ενδιαιτήματα βαθιάς θάλασσας, θαλάσσιοι τροφικοί ιστοί, μη-αυτόχθονα είδη) (2) η δυσκολία στην εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή της Κύπρου για την επίτευξη της ΚΠΚ λόγω των περιορισμένων πόρων και μέσων και της έλλειψης προσωπικού (3) οι δραστηριότητες εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην περιοχή που αυξάνουν κατακόρυφα τον μελλοντικό κίνδυνο ρύπανσης από πετρελαιοειδή, σε συνδυασμό με την επί του παρόντος ανεπαρκή επιχειρησιακή ικανότητα αντιμετώπισης τέτοιων σοβαρών περιστατικών ρύπανσης λόγω των περιορισμένων και παρωχημένων διαθέσιμων μέσων και της έλλειψης προσωπικού του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών (4) οι δυσκολίες-εμπόδια στην αποτελεσματική διαχείριση των θαλασσίων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και άλλων θαλασσίων προστατευόμενων περιοχών, π.χ. η ανεπαρκής εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων λόγω έλλειψης προσωπικού και πόρων (5) η απουσία μιας ολοκληρωμένης βάσης δεδομένων για το θαλάσσιο περιβάλλον της Κύπρου. Από την άλλη πλευρά, ορισμένες σημαντικές ευκαιρίες είναι: (1) Δυνατότητες χρηματοδότησης από την ΕΕ (2) Ισχυρό νομοθετικό πλαίσιο (Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική, Οδηγία Οικοτόπων Οδηγία-Πλαίσιο για τα Ύδατα, Σύμβαση της Βαρκελώνης και συναφή Πρωτόκολλα και σχετική εθνική νομοθεσία)·(3) Δυνατότητες συνεργασίας με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και με άλλα μεσογειακά κράτη στο πλαίσιο περιφερειακών συμβάσεων και επιτροπών (4) Δυνατότητες συνεργασίας με συνδέσμους, ΜΚΟ, τοπικές κοινότητες και τοπική αυτοδιοίκηση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει τα προγράμματα παρακολούθησης και ερευνητικά έργα που πραγματοποιούνται με στόχο την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, δράσεις για την αποτελεσματική διαχείριση και παρακολούθηση θαλασσίων προστατευόμενων περιοχών, τόσο του Δικτύου Natura 2000, όσο και δράσεις που αφορούν τη δημιουργία και ανάπτυξη θαλασσίων προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους. Η δραστηριότητα εντάσσεται στον Πυλώνα/Προτεραιότητα «Πλανήτης/Καθαρό περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

Προγράμματα παρακολούθησης και ερευνητικά έργα

Προκειμένου να επιτευχθεί η συμμόρφωση της χώρας μας με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της, αλλά και ο στόχος της προστασίας και διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, υλοποιούνται τα ακόλουθα προγράμματα και ερευνητικά έργα:

- Εφαρμογή προγραμμάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης της περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θάλασσα Στρατηγική - ΟΠΘΣ (2008/56/ΕΚ).
- Εφαρμογή προγραμμάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης της οικολογικής και χημικής κατάστασης των παράκτιων υδάτων σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ) και τις Οδηγίες (2008/105/ΕΚ & 2013/39/ΕΚ) για τις Ουσίες Προτεραιότητας.
- Εφαρμογή προγραμμάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης της περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος σύμφωνα με το Integrated Monitoring and Assessment Program (IMAP) του UNEP/MAP, της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου.
- Εφαρμογή Προγράμματος Παρακολούθησης της ρύπανσης της θάλασσας από γεωργικές δραστηριότητες, σύμφωνα με την Οδηγία για τη Νιτρορύπανση (91/676/ΕΟΚ).
- Εφαρμογή προγραμμάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης ειδών (π.χ. θαλάσσιων χελωνών, μεσογειακή φώκια) και οικοτόπων (π.χ. λιβάδια *Posidonia oceanica*) στο πλαίσιο της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ).
- Υλοποίηση έργων μέσω του ΠΘΑΥ 2021 – 2027 που αφορούν μεταξύ άλλων τα Θαλάσσια Κητώδη, Θαλάσσια Πτηνά, Ξενικά είδη, Τροφικά Πλέγματα, Υδρογραφικά και ωκεανογραφικά χαρακτηριστικά, Θαλάσσια απορρίμματα και μικροπλαστικά σε ακτές, βυθό, θαλάσσιες χελώνες και στην επιφάνεια της θάλασσας, Ρύποι σε νερό, ίζημα και οργανισμούς και Υποθαλάσσιος Θόρυβος. Διερεύνηση και αξιολόγηση ευαίσθητων θαλάσσιων βενθικών οικοσυστημάτων στα χωρικά ύδατα και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας με έμφαση τη βαθιά θάλασσα.

- Πρόγραμμα επιστημονικής παρακολούθησης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους.
- Διαχείριση του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο μέσω του έργου Πανδώτειρα – LIFE IP-Physis (LIFE19 IPE/CY/000006).
- Αναθεώρηση των παράκτιων υδατικών σωμάτων της Κύπρου, μέσω του έργου «Review of coastal water bodies of the Republic of Cyprus and their monitoring programs, based on the Water Framework Directive (2000/60/EC)» (6/2023). Το έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους, έχει διάρκεια από το 2023-2024 και έχει ως σκοπό μεταξύ άλλων, την καταγραφή των πιθανών πιέσεων στα παράκτια ύδατα, τη συλλογή επιστημονικών δεδομένων, τη θέσπιση εθνικών ορίων για διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους, την αναθεώρηση των παράκτιων υδατικών σωμάτων, καθώς και την αναθεώρηση των προγραμμάτων παρακολούθησης που αφορούν την ΟΠΥ.

Η εφαρμογή ορισμένων από τις προαναφερθείσες δράσεις απαιτεί συντονισμό και συνεργασία με άλλες δημόσιες αρχές. Επισημαίνεται ότι οι πλείστες δράσεις αναμένεται να υλοποιηθούν από το ΕΤΘΑΥ 2021-2027.

Διαχείριση και παρακολούθηση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000

Το μέρος αυτό της δραστηριότητας ασχολείται με την επίλυση των προβλημάτων σε σχέση με την αποτελεσματική διαχείριση των θαλάσσιων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 αλλά και αυτών που περιλαμβάνουν τεχνητούς υφάλους μέσω της κατάρτισης και της εφαρμογής Σχεδίων Διαχείρισης, καθώς και της παρακολούθησης της εφαρμογής τους. Η αποτελεσματική διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την επίτευξη του στόχου της προστασίας και διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Οι πλείστες δράσεις χρηματοδοτούνται από το ΕΤΘΑ 2014-2020 και το ΕΤΘΑΥ 2021-2027.

Εμπλουτισμός και Διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους

Ο εμπλουτισμός και η διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο για την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και την ανάκαμψη των αλιευτικών αποθεμάτων. Οι περιοχές αυτές συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη του παράκτιου οικο-τουρισμού (π.χ. καταδύσεις, κολύμπι με μάσκα και πέδιλα και άλλες μορφές ήπιων θαλάσσιων αθλημάτων), στην ευαισθητοποίηση του κοινού, στην εφαρμογή επιστήμης των πολιτών, δραστηριότητες που αποτελούν τομέα της γαλάζιας ανάπτυξης, καθώς και στη θαλάσσια έρευνα.

Οι δράσεις στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με τεχνητούς υφάλους χρηματοδοτούνται μέσω του Προγράμματος Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας για την περίοδο 2021-2027.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ (ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ)

Η αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση της ρύπανσης είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Αυτή η συνεχιζόμενη δια-τομεακή δραστηριότητα που συντονίζεται από το ΤΑΘΕ και το Υφυπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας εντάσσεται στον Πυλώνα/Προτεραιότητα «Πλανήτης/Καθαρό Περιβάλλον» του Προγράμματος Διακυβέρνησης και περιλαμβάνει:

- Δραστηριότητες ελέγχου εκτάκτων σχεδίων αντιμετώπισης θαλάσσιας ρύπανσης των Λιμενικών χώρων και όλων των παράκτιων εγκαταστάσεων που δραστηριοποιούνται με πετρελαιοειδή.
- Περιπολίες ελέγχου των θαλασσών της Κύπρου και στενής παρακολούθησης ως μέτρο έγκαιρου εντοπισμού εστιών ρύπανσης.
- Αξιοποίηση εργαλείων επιθεώρησης της Κυπριακής ΑΟΖ για πιθανές εστίες πετρελαιοκηλίδων της υπηρεσίας CleanSet της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας (EMSA)
- Δραστηριότητες αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για την καταπολέμηση της περιστατικών ρύπανσης από πετρελαιοειδή - Σύστημα αναμονής.
- Δραστηριότητες που συνδέονται με την έρευνα και τη διάσωση σε συνεργασία με το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης.
- Δραστηριότητες που συνδέονται με ασκήσεις για την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου (ΟΡΦΕΑΣ) για την πρόληψη και καταπολέμηση θαλάσσιας ρύπανσης από πετρελαιοειδή-Πολυεθνικές Ασκήσεις «ΝΕΜΕΣΙΣ», «ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ» και Εθνική Άσκηση «Τ.Α.Θ.Ε».
- Δραστηριότητες που συνδέονται με ασκήσεις για την εφαρμογή του Υποπεριφερειακού Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης για αντιμετώπισης μεγάλου περιστατικού θαλάσσιας ρύπανσης από πετρελαιοειδή μεταξύ ΚΥΠΡΟΥ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΣΡΑΗΛ.
- Συμμετοχή σχεδόν σε όλα τα εξωτερικά σχέδια έκτακτης ανάγκης της Κυπριακής Δημοκρατίας – Σχέδιο «ΖΗΝΩΝ».
- Αξιοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την απόκτηση και δραστηριοποίηση εντός της Κυπριακής ΑΟΖ τριών αυτόνομων σκαφών, εξειδικευμένων για την καταπολέμηση θαλάσσιας ρύπανσης από πετρελαιοειδή και δυο αυτόνομων μονάδων αεροψεκασμού διασκορπιστικών πετρελαίου.
- Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες του Μεσογειακού Οργανισμού REMPEC (Regional Marine Pollution Emergency Responser Center) σε θέματα πρόληψης, αύξησης της ετοιμότητας και αντιμετώπισης θαλάσσιας ρύπανσης καθώς και της ενίσχυσης της περιφερειακής συνεργασίας με γειτονιάζοντα κράτη.

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p>Σ1: Αειφόρος διαχείριση αλιείας και υδατοκαλλιέργειας</p>	<p>ΔΕ1.1: Ποσοστό (%) αλιευτικών αποθεμάτων που αλιεύονται σε επίπεδα αειφόρου εκμετάλλευσης.</p> <p>ΔΕ1.2: Επί τοις εκατό (%) αύξηση της ποσότητας παραγωγής υδατοκαλλιέργειας (σε τόνους).</p>	<p>ΔΕ1.1: Στο δείκτη θα περιλαμβάνονται τα σημαντικότερα αλιευτικά αποθέματα που συμβάλλουν τουλάχιστον στο 60% της παραγωγής των κυπριακών αλιευτικών σκαφών. Ο κατάλογος των αλιευτικών αποθεμάτων που θα παρακολουθείται (κατάλογος αναφοράς) θα παραμένει σταθερός τουλάχιστον για μια τριετία και θα επαναξιολογείται. Ο δείκτης θα υπολογίζεται ως ο αριθμός των αποθεμάτων που θεωρούνται, βάσει εκτίμησης της κατάστασής τους, ότι βρίσκονται σε βιώσιμα επίπεδα δια τον συνολικό αριθμό ειδών του καταλόγου αναφοράς για τα οποία υπάρχει εκτίμηση της κατάστασής τους (αειφόρος / μη αειφόρος εκμετάλλευση).</p> <p>ΔΕ1.2: Η ετήσια επί τοις εκατό (%) αύξηση της παραγωγής θα υπολογιστεί με βάση τα επίσημα δεδομένα που συλλέγονται σε ετήσια βάση στα πλαίσια του Εθνικού και Ευρωπαϊκού προγράμματος συλλογής δεδομένων υδατοκαλλιέργειας.</p>
<p>Δ01: Προαγωγή της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)</p>	<p>ΔΑ01: Ποσοστό (%) εκφορτώσεων που υποβάλλονται σε φυσικό έλεγχο.</p>	<p>Ο δείκτης αφορά το σύνολο των εκφορτώσεων στην Κύπρο σε ετήσια βάση (σε kg), για τα οποία έχει πραγματοποιηθεί φυσικός έλεγχος από Επιθεωρητές Ελέγχου, διαιρουμένου δια των συνολικών ετήσιων εκφορτώσεων (σε kg).</p>
<p>Δ02: Εφαρμογή μέτρων για τον εκσυγχρονισμό των αλιευτικών στόλων και υποδομών και στήριξη του τομέα της αλιείας.</p>	<p>ΔΑ02: Αριθμός έργων που υλοποιήθηκαν για τον εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου, των υποδομών και τη στήριξη του τομέα της αλιείας.</p>	<p>Ο δείκτης παρέχει τον αριθμό των έργων που υλοποιήθηκαν μέσω συγκεκριμένων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για Έργα Δημόσιων Συμβάσεων και Σχέδια Χορηγιών του ΕΠ «Θάλασσα» 2014-2020, ΕΠΘΑΥ 2021-2027 καθώς και έργων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Τα έργα αφορούν συντήρηση και αναβάθμιση των αλιευτικών καταφυγίων, επενδύσεις σε αλιευτικά σκάφη για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.</p>
<p>Δ03: Διαχείριση και Ανάπτυξη του Τομέα Υδατοκαλλιέργειας της Κύπρου.</p>	<p>ΔΑ03: Αριθμός έργων που υλοποιήθηκαν για παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια.</p>	<p>Ο δείκτης παρέχει τον αριθμό των έργων που υλοποιήθηκαν, με βάση τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν από τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας μέσω συγκεκριμένων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των Σχεδίων του ΕΠ Θάλασσα 2014-2020. Τα έργα αφορούν παραγωγικές επενδύσεις στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένου και του εκσυγχρονισμού τους.</p>
<p>Σ2: Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.</p>	<p>ΔΕ2.1: Αριθμός Παραμέτρων Περιγραφής (από το σύνολο των 11) του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Κύπρου που βρίσκονται σε Καλή Περιβαλλοντική Κατάσταση (ΚΠΚ).</p>	<p>ΔΕ2.1: Ο δείκτης ορίζεται ως ο αριθμός των παραμέτρων περιγραφής του θαλάσσιου περιβάλλοντος (δηλ. των περιγραφικών χαρακτηριστικών του θαλάσσιου περιβάλλοντος) που καθορίζονται στην Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (ΟΠΘΣ) (2008/56/ΕΕ), που είναι σε Καλή Περιβαλλοντική Κατάσταση (ΚΠΚ). Ο συνολικός αριθμός παραμέτρων περιγραφής που καθορίζεται στην ΟΠΘΣ είναι 11. *Η αξιολόγηση γίνεται ανά εξαετία με βάση την ΟΠΘΣ.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ2: Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.	ΔΕ2.2: Μεταβολή πληθυσμού προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων.	ΔΕ2.2: Ο δείκτης αφορά συγκεκριμένα μεταβολή στην πυκνότητα λιβαδιών Ποσειδώνιας, στη φωλεοποίηση θαλάσσιων χελωνών και στον αριθμό ατόμων μεσογειακής φώκιας. Η μεταβολή θα υπολογίζεται ως ο μέσος όρος μεταβολής των 3 αναφερόμενων παραμέτρων.
Δ01: Διαχείριση και παρακολούθηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος	ΔΑ01: Αριθμός ερευνητικών έργων ή / και προγραμμάτων παρακολούθησης που εφαρμόζονται στα θαλάσσια ύδατα της Κύπρου.	Υπολογίζεται ως ο αριθμός των επιστημονικών ερευνητικών έργων ή / και προγραμμάτων παρακολούθησης που εφαρμόζονται σύμφωνα με τη σχετική ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής, οικολογικής και χημικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Κύπρου και της κατάστασης διατήρησης σημαντικών ειδών και οικοτόπων.
Δ02: Πρόληψη και καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης από πετρελαιοειδή (Ομάδες Καταπολέμησης)	ΔΑ02: Αριθμός ημερών που αξιοποιήθηκαν για σκοπούς πρόληψης και καταπολέμησης περιστατικών ρύπανσης από πετρελαιοειδή.	Ο δείκτης παρέχει το συνολικό αριθμό ημερών που αξιοποιήθηκαν για σκοπούς πρόληψης και καταπολέμησης περιστατικών ρύπανσης από πετρελαιοειδή.

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΠΑΡΟΧΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΗΣ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΩΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η γνώση των γεωλογικών συνθηκών αποτελεί βασικό εργαλείο για το σχεδιασμό των αναπτυξιακών έργων, τη χάραξη πολιτικής όσον αφορά στην αειφόρο ανάπτυξη και αποδοτική χρήση των ορυκτών και υδατικών πόρων και των υδρογονανθράκων, στη μετάβαση στην πράσινη ανάπτυξη και γενικότερα στην προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η γεωλογική γνώση αξιοποιείται μεταξύ άλλων για τον πολεοδομικό σχεδιασμό, το σχεδιασμό και την κατασκευή έργων υποδομής, την ανάπτυξη και προστασία των φυσικών πόρων και την προστασία από τους γεωκινδύνους.

Έχει εκπονηθεί λεπτομερής γεωλογική χαρτογράφηση και κατασκευή γεωλογικών χαρτών σε διάφορες κλίμακες, από 1:10.000 έως 1:31.000, για μεγάλο τμήμα (54% περίπου) της εδαφικής έκτασης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το ποσοστό της Κύπρου, που καλύπτεται από γεωλογικούς χάρτες κλίμακας 1:25.000, ανέρχεται σε 10% περίπου. Συνεχίζουν, όμως, να υπάρχουν περιοχές με ανεπαρκείς γεωλογικές πληροφορίες, όπως είναι η περιοχή Πισσουρίου, στην οποία έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα για την ετοιμασία ενός λεπτομερούς γεωλογικού χάρτη, ο οποίος θα αποτελέσει τη βάση για τη μελέτη και αντιμετώπιση των κατολισθητικών φαινομένων της περιοχής.

Επιπρόσθετα, παρουσιάζεται έλλειψη γνώσης της γεωλογίας και των τεκτονικών δόμων της περιοχής της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κύπρου (ΑΟΖ). Συνεπώς, θα δοθεί προτεραιότητα στην επέκταση της γεωλογικής χαρτογράφησης και στη διεύρυνση της γεωλογικής γνώσης της Κύπρου, με έμφαση στην περιοχή της ΑΟΖ, μέσω ενδομηματικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, καθώς και διεθνών συνεργασιών με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα. Έμφαση θα δοθεί στη συνεργασία με τον Οργανισμό των Ευρωπαϊκών Γεωλογικών Υπηρεσιών.

Το σύγχρονο ρευστό γεωπολιτικό και οικονομικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε σήμερα επιβάλλει την επαναξιολόγηση και διερεύνηση νέων, κυρίως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ορυκτών πόρων. Εντός του πλαισίου αυτού προωθούνται δράσεις που σχετίζονται με την έρευνα και αξιολόγηση των ορυκτών πόρων και την αποκατάσταση των χώρων εξόρυξής τους. Πιο συγκεκριμένα, στη βάση της πολιτικής για την αειφόρο ανάπτυξη των ορυκτών πόρων, η οποία προσαρμόζεται ανάλογα με τις υφιστάμενες ανάγκες της βιομηχανίας και τα σχεδιαζόμενα έργα υποδομής, εκπονούνται ερευνητικά προγράμματα για εντοπισμό και χαρακτηρισμό νέων αποθεμάτων ορυκτών πόρων. Έχει τεκμηριωθεί πως υπάρχει ανεπάρκεια αδειοδοτημένων χώρων / αποθεμάτων κατάλληλου πετρώματος για εξόρυξη ογκολίθων για θαλάσσια κατασκευαστικά έργα, καθώς και αδειοδοτημένων αποθεμάτων πρώτης ύλης για παραγωγή αδρανών υλικών στην επαρχία Πάφου. Ως εκ τούτου, η έρευνα συνεχίζεται και σε άλλες περιοχές και επικεντρώνεται στην εξεύρεση και αξιολόγηση τέτοιων αποθεμάτων για κάλυψη

των παγκύπριων αναγκών. Επιπρόσθετα διεξάγονται έρευνες για χαρακτηρισμό και άλλων βιομηχανικών ορυκτών.

Ολοκληρώθηκε το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών αποκατάστασης του περιβάλλοντος του χώρου του μεταλλείου Αμιάντου. Όμως, υπάρχουν άλλα 25 εγκαταλελειμμένα μεταλλεία μεικτών θειούχων, που χρήζουν αξιολόγησης και αποκατάστασης. Η δράση αυτή αποτελεί υποχρέωση, τόσο στο πλαίσιο του προγράμματος εφαρμογής μέτρων έναντι των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ), όσο και από την Οδηγία για τη Διαχείριση των Αποβλήτων της Εξορυκτικής Βιομηχανίας (2006/21/ΕΚ), καθώς και από τις πρόνοιες της κυκλικής οικονομίας.

Γίνεται παρακολούθηση της αγοράς των αδρανών υλικών και αξιολόγηση της ποιότητάς τους, στο πλαίσιο της επιτήρησης της αγοράς, στηρίζοντας τεχνικά την αρμόδια αρχή (Υπουργείο Εσωτερικών). Η συνεισφορά αυτή μπορεί να αναβαθμιστεί περαιτέρω, ώστε να υπάρξει συνεχής βελτίωση της ποιότητας των αδρανών υλικών.

Το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης έχει αναλάβει ως Αρμόδια Αρχή την εναρμόνιση της Κύπρου με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2017/821 που αφορά τις υποχρεώσεις εισαγωγέων για δέουσα επιμέλεια στην αλυσίδα εφοδιασμού χρυσού, κασσιτέρου, τανταλίου και των μεταλλευμάτων τους, που προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου. Ο εν λόγω Κανονισμός έχει θεσπιστεί το 2017 και έχει μπει σε στάδιο υλοποίησης το 2021 και αφορά τις υποχρεώσεις εισαγωγέων για την άσκηση δέουσας επιμέλειας (due diligence) κατά την εισαγωγή των πιο πάνω ορυκτών, ειδικά όταν προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου. Υπάρχουν σαφή οριακά μεγέθη ετήσιου εισαγόμενου όγκου για κάθε ένα από τα ορυκτά που αναφέρονται στον Κανονισμό, πέραν των οποίων, ένας εισαγωγέας υπόκειται σε εκ των υστέρων ελέγχους. Προς την κατεύθυνση της υλοποίησης και εφαρμογής του Κανονισμού το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης διενήργησε επισκέψεις σε εισαγωγείς στη βάση των στοιχείων που δόθηκαν από το Τμήμα Τελωνείων για τις ποσότητες που εισήχθησαν το 2023. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας προωθούνται ως αντίστοιχη ετήσια έκθεση στην αρμόδια αρχή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εμπορίου) των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προωθούνται συνεχιζόμενες δράσεις που σχετίζονται με την έρευνα, ανάπτυξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προστασία των υπόγειων υδατικών πόρων, συμβάλλοντας τόσο στην εφαρμογή σχετικής κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας, όσο και στην ενίσχυση της ύδρευσης κοινοτήτων, οι οποίες δεν είναι συνδεδεμένες με κυβερνητικά υδρευτικά έργα. Ειδικότερα, η παρακολούθηση και αξιολόγηση της κατάστασης των υπογείων νερών γίνεται σε σχέση με την Οδηγία για την νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (1991/676/ΕΟΚ), καθώς και την Οδηγία για την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση (2006/118/ΕΚ). Επίσης, υπάρχει συνδρομή στην κατεύθυνση της εφαρμογής προνοιών της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ). Εντός του 2024 θα ολοκληρωθεί και θα αποσταλεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η έκθεση αξιολόγησης για την τετραετία 2020-2023 αναφορικά με την Οδηγία για την νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (1991/676/ΕΟΚ). Η κατάσταση των υπόγειων νερών παρουσιάζει σοβαρά ποιοτικά και ποσοτικά προβλήματα. Συγκεκριμένα, οι παράκτιοι υδροφόροι έχουν υποστεί υφαλμύριση, σχεδόν όλοι οι

υδροφόροι υπεραντλούνται και υφίστανται προβλήματα νιτρορύπανσης, κυρίως λόγω των γεωργικών πρακτικών. Έχουν καθοριστεί επτά περιοχές ευπρόσβλητες σε νιτρορύπανση, όπου γίνεται λεπτομερέστερη παρακολούθησή τους. Η παρακολούθηση διενεργείται με τακτικές δειγματοληψίες υπογείων και επιφανειακών νερών, καθώς και εργαστηριακές αναλύσεις τόσο των χημικών παραμέτρων όσο και με αναλύσεις σταθερών ισοτόπων στο διαπιστευμένο γεωχημικό εργαστήριο του ΤΓΕ.

Εκπονούνται μελέτες και ανορύσσονται υδρογεωτρήσεις για κάλυψη υδρευτικών αναγκών πρωτίστως στις ορεινές και ημιορεινές κοινότητες, οι οποίες δεν καλύπτονται από τα κρατικά υδατικά έργα. Γεωτρήσεις ανορύσσονται και για σκοπούς παρακολούθησης των υπόγειων νερών. Εκπονούνται επίσης εξειδικευμένες υδρογεωλογικές μελέτες για καθορισμό ζωνών προστασίας των υδρευτικών γεωτρήσεων. Από τις 400 περίπου υδρευτικές γεωτρήσεις, που λειτουργούν, έγιναν τέτοιες μελέτες για τις 384 γεωτρήσεις.

Συνεχίζεται η παρακολούθηση ρυπασμένων περιοχών σε ετήσια βάση, όπως είναι η περιοχή του Ασκαρέλ υπό τον συντονισμό του ΤΓΕ. Το 2022 ολοκληρώθηκε η μελέτη επαναξιολόγησης του χώρου ενταφιασμού του Ασκαρέλ στην Βιομηχανική Περιοχή Ύψωνα. Η επαναξιολόγηση κρίθηκε αναγκαία γιατί η τελευταία σε βάθος αξιολόγηση του χώρου από εξωτερικούς Συμβούλους έγινε το 2003 και έκτοτε προέκυψαν σημαντικές αλλαγές στην ευρύτερη περιοχή. Η όλη εργασία διεκπεραιώθηκε μέσα από Σύμβαση Δημοσίου, για την οποία Ανάδοχος ήταν η Βρετανική Γεωλογική Υπηρεσία (BGS). Η εκτίμηση κινδύνων δεν κατέδειξε επί του παρόντος την ανάγκη αποκατάστασης του χώρου για προστασία της ανθρώπινης υγείας ή των υπόγειων υδάτων. Πάρα ταύτα η Έκθεση των Συμβούλων πρότεινε συγκεκριμένα βραχυπρόθεσμα μέτρα, τα οποία έχουν υλοποιηθεί και βοηθούν στην πιο αποτελεσματική παρακολούθηση της περιοχής.

Παρά την πρόσφατη ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, εξακολουθούν να υπάρχουν κενές θέσεις : μια (1) θέση επιστάτη γεωτρήσεων (E10), επτά (7) θέσεις διατηρητών (E8), μία (1) θέση εργάτη αποθήκης (E5) και μια θέση μηχανοδηγού βαρέων οχημάτων (E9), προκαλώντας προβλήματα στην απρόσκοπτη υλοποίηση του διατηρητικού προγράμματος του Τμήματος.

Η Κύπρος βρίσκεται σε σεισμογενή περιοχή και παράλληλα διαθέτει περίπλοκη τεκτονική δομή και προβληματικά πετρώματα και εδάφη. Για το σκοπό αυτό δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της ασφάλειας του πολίτη και του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος από τους γεωκινδύνους. Ως εκ τούτου, παρακολουθούνται και αξιολογούνται η σεισμικότητα, οι κατολισθήσεις, οι βραχοπτώσεις, οι καθιζήσεις, τα διογκούμενα εδάφη κ.α.. Επίσης, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης είναι ο συντονιστής της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης για Τσουνάμι στην περιοχή της Μεσογείου και του Βόρειου Ατλαντικού (NEAMTWS) με μέλη τον Διοικητή της Πολιτικής Άμυνας και τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Συμμετέχουν επίσης ο Διευθυντής του Ωκεανογραφικού Κέντρου του Πανεπιστημίου Κύπρου και ο Διευθυντής του Κυπριακού Ινστιτούτου Θάλασσας και Ναυτιλίας (CMMI) ως παρατηρητές.

Η εντονότερη σεισμικότητα εκδηλώνεται στον υποθαλάσσιο χώρο, νοτιοδυτικά της Πάφου, και σε περιοχές του χερσαίου χώρου όπου παρατηρούνται ενεργά ρήγματα. Οι περιοχές με την ψηλότερη γεωλογική επικινδυνότητα βρίσκονται στην Επαρχία Πάφου, όπου η υψηλή σεισμικότητα συνδυάζεται με δυσμενείς γεωλογικές συνθήκες.

Η σεισμικότητα του ευρύτερου χώρου της Κύπρου παρακολουθείται μέσω σύγχρονου σεισμολογικού δικτύου το οποίο σήμερα αποτελείται από δώδεκα (12) υπαίθριους και δύο (2) υποθαλάσσιους σεισμολογικούς σταθμούς, καθώς επίσης και από δύο σεισμολογικά κέντρα. Η σεισμικότητα καταγράφεται σε συνεχή βάση και γίνεται επεξεργασία και αξιολόγηση των δεδομένων όλων των σεισμών που καταγράφονται και εκτιμάται η σεισμική επικινδυνότητα. Ενδείκνυται, όπως τα δεδομένα αυτά τυγχάνουν περαιτέρω επεξεργασίας και ανάλυσης, ώστε να μελετηθεί το γεωδυναμικό καθεστώς της περιοχής.

Βρίσκονται επίσης σε εξέλιξη ερευνητικά προγράμματα σε θέματα σεισμολογίας σε συνεργασία με εθνικούς και ξένους φορείς. Το Τμήμα συντονίζει το πρόγραμμα της UNESCO «Coast-WAVE - Strengthening the Resilience of Coastal Communities in the North-East Atlantic and Mediterranean Region to the Impact of Tsunamis and Other Sea Level-Related Coastal Hazard» στο πλαίσιο της λειτουργίας της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής του Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης για Τσουνάμι στην περιοχή της Μεσογείου και του Βόρειου Ατλαντικού (NEAMTWS). Το πρόγραμμα CoastWave εφαρμόζεται στο Δήμο Λάρνακας, με στόχο η Λάρνακα να ενταχθεί στις «Tsunami Ready» κοινότητες του κόσμου. Για την υλοποίηση του προγράμματος το Τμήμα συντονίζει σε εθνικό επίπεδο σειρά δράσεων που αφορούν ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων όπως μελέτες αντίληψης του κινδύνου, προσομοιώσεις της διάδοσης του τσουνάμι στη θαλάσσια περιοχή Λάρνακας και διείδυσής του στη ξηρά, την εγκατάσταση και λειτουργία του σχετικού εξοπλισμού ανίχνευσης και ειδοποίησης, τον σχεδιασμό διαδρομών διαφυγής για εκκένωση της επικίνδυνης ζώνης και την εγκατάσταση των απαραίτητων σημάνσεων στους δρόμους, τη σχετική ανανέωση του εθνικού σχεδίου αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών και τη δημιουργία τοπικού σχεδίου δράσης, και την ευαισθητοποίηση, ενημέρωση, εκπαίδευση και ετοιμότητα των πολιτών και αρμόδιων τοπικών φορέων και του δήμου Λάρνακας γενικότερα.

Σημειώνεται ότι, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης λειτουργεί μόνιμο δίκτυο επιταχυνσιογράφων καλύπτοντας τα έξι αστικά κέντρα των ελεύθερων περιοχών της Κύπρου: Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου, Αμμοχώστου (Παραλίμνι) και Πόλης Χρυσοχούς, ενώ παράλληλα έχει εγκατασταθεί ένα προσωρινό δίκτυο επιταχυνσιογράφων στην ευρύτερη περιοχή της Πόλης Χρυσοχούς για τις ανάγκες εκπόνησης της μικροζωνικής μελέτης στην περιοχή αυτή. Τα δεδομένα αυτών των δικτύων θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των σεισμών στο δομημένο περιβάλλον και στην αναβάθμιση των αντισεισμικών μέτρων της χώρας. Το φαινόμενο των κατολισθήσεων μελετάται με σειρά δράσεων, κυρίως στην επαρχία Πάφου, όπου οι λιθολογικές, τεκτονικές και τοπογραφικές συνθήκες ευνοούν την εκδήλωσή τους. Περαιτέρω, ολοκληρώθηκαν μικροζωνικές μελέτες σε όλες τις μεγάλες αστικές περιοχές, με τελευταία αυτή της ευρύτερης περιοχής της Πόλεως Χρυσοχούς με προγραμματιζόμενη έναρξη εντός του 2024.

Κατασκευάζονται και δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος, χάρτες γεωλογικής καταλληλότητας, με έμφαση σε δομημένες περιοχές και σε περιοχές με προβληματικά εδάφη. Οι χάρτες αυτοί συμβάλουν στον ορθό πολεοδομικό σχεδιασμό και στον ασφαλή σχεδιασμό και υλοποίηση κατασκευών, αλλά κυρίως στη σωστή και εύκολα προσβάσιμη πληροφόρηση του πολίτη και του μελετητή. Υπάρχει ανάγκη για πιο συστηματική μελέτη των γεωκινδύνων για κάλυψη όλης της Κύπρου με χάρτες γεωλογικής καταλληλότητας. Το ποσοστό κάλυψης με τους εν λόγω χάρτες ανέρχεται στο 63.5% της νήσου, που αντιστοιχεί στο 98% της ελεύθερης Κύπρου.

Εκπονούνται γεωλογικές / γεωτεχνικές μελέτες για προβληματικές περιοχές, αρχαία μνημεία και γνωματεύσεις για γεωλογικές μελέτες έργων υποδομής, όπως οδικά, υδατικά, κτηριακές εγκαταστάσεις, λιμενικές εγκαταστάσεις, αεροδιάδρομους και κοιμητήρια. Περαιτέρω, γίνεται αξιολόγηση της κατάστασης του κύριου και επαρχιακού οδικού δικτύου, ώστε να λαμβάνονται προληπτικά σταθεροποιητικά μέτρα εκεί που χρειάζεται.

Αναλαμβάνονται δράσεις για τη μελέτη, τεκμηρίωση, ανάδειξη και προστασία των σημαντικών γεωτόπων του νησιού και γενικότερα για την προστασία και ανάδειξη της γεωλογικής και μεταλλευτικής κληρονομιάς. Τα προηγούμενα χρόνια (2020 - 2023) δεν πραγματοποιήθηκε καμία παλαιοντολογική ανασκαφή νάνων ιπποπόταμων στην περιοχή της Αγίας Νάπας λόγω της Πανδημίας του COVID-19. Η ανασκαφική δραστηριότητα θα συνεχιστεί το 2024 και 2025 με την υπογραφή σχετικής συμφωνίας με το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Επίσης, αναλαμβάνονται δράσεις για εμπλουτισμό του θεματικού τουριστικού προϊόντος της Κύπρου, με ιδιαίτερη έμφαση στο Γεωπάρκο Τροόδους και ειδικότερα για την προστασία και ανάδειξη των γεωτόπων του.

Όσον αφορά τη διεκπεραίωση γεωφυσικών ερευνών, το Τμήμα έχει προβεί σε σχετική αναδιάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού και σε σχεδιασμό αναβάθμισης του απαραίτητου εξοπλισμού για την ομαλή συνέχιση διεξαγωγής γεωφυσικών επισκοπήσεων, οι οποίες εκτελούνται υποβοηθητικά προς διάφορες άλλες δραστηριότητες του Τμήματος.

Έχει ρυθμιστεί η εκπόνηση γεωλογικών επισκοπήσεων, στη βάση του περί των Γεωλογικών Επισκοπήσεων Νόμου του 2013 (Ν.140(Ι)/2013) με χορήγηση σχετικών αδειών. Οι περισσότερες άδειες έχουν χορηγηθεί εντός της περιοχής της Κυπριακής ΑΟΖ. Με τον ίδιο Νόμο έχει ρυθμιστεί η χρήση κυβερνητικών γεωτρήσεων με χορήγηση σχετικών αδειών. Οι άδειες αυτές χορηγούνται κυρίως για σκοπούς ύδρευσης των κοινοτήτων.

Επίσης, αναβαθμίστηκαν οι εργαστηριακές υποδομές του Χημείου του Τμήματος με νέο σύγχρονο αναλυτικό και βοηθητικό εξοπλισμό, καθώς επίσης υπήρξε μερική αναβάθμιση των υποδομών του εργαστηρίου Μηχανικής Γεωλογίας και Βιομηχανικών Ορυκτών.

Το Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) του Τμήματος έχει αναβαθμιστεί σε ArcGIS Enterprise που αποτελείται από τέσσερα διακριτά μέρη (ArcGIS GIS Server και οι επεκτάσεις του, Portal for ArcGIS, ArcGIS Data Store, Web Adaptor). Η υποδομή που δημιουργήθηκε περιλαμβάνει α) την νέα Enterprise γεωβάση του Τμήματος η οποία δημιουργήθηκε σε περιβάλλον SQL Server και αποτελείται από συστημικούς πίνακες γεωχωρικών δεδομένων, β) τους ιδιοκτήτες (owners) των γεωχωρικών

δεδομένων οι οποίοι έχουν αποδώσει δικαιώματα επί των γεωχωρικών δεδομένων στους GIS χρήστες του συστήματος και γ) τους GIS χρήστες του συστήματος οι οποίοι χωρίζονται σε GIS Data Editors με δικαίωμα επεξεργασίας των γεωχωρικών δεδομένων και σε GIS Data Viewers με δικαίωμα ανάγνωσης των γεωχωρικών δεδομένων.

Επιπρόσθετα, το Τμήμα λειτουργεί και ενημερώνει συνεχώς μια εφαρμογή τύπου Web Map, η οποία είναι εγκατεστημένη σε εξυπηρετητή (server) του Τμήματος και συνδεδεμένη με την ιστοσελίδα του Τμήματος, συμβάλλοντας σαν ολοκληρωμένη γεωπύλη στη διάδοση γεωλογικής γνώσης στους πολίτες σε μορφή γεωχωρικών δεδομένων. Ο χρήστης μπορεί να φορτώσει τα δεδομένα στο δικό του σύστημα GIS, αλλά και να εντοπίσει τη θέση του στο χάρτη με τη χρήση της γεωπύλης σε κινητά τηλέφωνα και τάμπλετ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: Γεωλογική Χαρτογράφηση

Έναρξη γεωλογικής χαρτογράφησης, στην περιοχή Πισσουρίου σε κλίμακα 1:25.000, με υπαίθρια εργασία και συλλογή δειγμάτων για γεωχρονολογήσεις, στην οποία έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα για την ετοιμασία ενός γεωλογικού χάρτη, ο οποίος θα αποτελέσει τη βάση για τη μελέτη και αντιμετώπιση των κατολισθητικών φαινομένων της περιοχής.. Απώτερος στόχος είναι η έκδοση του γεωλογικού χάρτη της περιοχής σε κλίμακα 1:25.000 και να καλυφθεί σταδιακά ολόκληρο το νησί με λεπτομερείς γεωλογικούς χάρτες. Παράλληλα, μέσω ενδομηματικών προγραμμάτων, διεθνών συνεργασιών με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα καθώς και συμμετοχή σε προγράμματα και συνεργασίες κυρίως με τις ευρωπαϊκές γεωλογικές υπηρεσίες, θα συμπληρωθεί σταδιακά η γεωλογική γνώση της Κύπρου συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής της Κυπριακής ΑΟΖ. Επίσης, θα ενδυναμωθούν οι διεθνείς και περιφερειακές συνεργασίες για ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων στα γεωπεριβαλλοντικά θέματα και θα παρέχεται εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα γεωλογίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΈΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΟΡΥΚΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

Στο πλαίσιο της Αειφόρου Λατομικής και Μεταλλευτικής Ανάπτυξης της Κύπρου ολοκληρώθηκε η Σύμβαση για τη Στρατηγική Μελέτη για την Αειφόρο Λατομική και Μεταλλευτική Βιομηχανία, που θα καλύψει τις ανάγκες για την περίοδο 2020-2050. Στα σημαντικότερα αποτελέσματα και ευρήματα της μελέτης, είναι (α) η μη επαρκής κάλυψη της εκτιμώμενης ζήτησης μέχρι το 2050 για τα επιβεβαιωμένα αποθέματα Γύψου, Ασβεστόλιθου και Ασβεστολιθικού Ψαμμίτη και μπεντονίτη, (β) τα αποθέματα Διαβάση θα είναι οριακά εάν χρειαστεί να αντικαταστήσουν την εξάντληση των άλλων αδρανών υλικών και (γ) η κατανομή των Επιβεβαιωμένων Αποθεμάτων ανά Επαρχία δημιουργεί περεταίρω αρνητικές προοπτικές για την διαθεσιμότητα των υλικών.

Με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής θα συνεχίσει η έρευνα για εντοπισμό και αξιολόγηση των ορυκτών πόρων και χαρακτηρισμό νέων αποθεμάτων για κάλυψη των αναγκών της βιομηχανίας σε σκύρα, ογκόλιθους και βιομηχανικά ορυκτά. Η προσπάθεια θα επικεντρωθεί στην κάλυψη των αναγκών σε ογκόλιθους για την κατασκευή παράκτιων έργων υποδομής, που θα εξυπηρετήσουν, μεταξύ άλλων, την κατασκευή των έργων αξιοποίησης των υδρογονανθράκων καθώς και προστασία της ακτογραμμής από τη διάβρωση, λόγω της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, συνεχίζεται η δράση της αξιολόγησης της δυνατότητας οικονομικής εκμετάλλευσης των στείρων υλικών και του χαμηλής περιεκτικότητας μεταλλεύματος των εγκαταλελειμμένων μεταλλείων. Περαιτέρω, θα συνεχιστεί η επιτήρηση της αγοράς αδρανών υλικών με δειγματοληψίες στους χώρους παραγωγής και χρήσης τους, συμπεριλαμβανομένων και των μονάδων ανακύκλωσης υλικών και θα παρέχεται εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα ορυκτών πόρων.

Από την 1η Ιανουαρίου 2021, έχει τεθεί σε πλήρη ισχύ ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός (ΕΕ) 2017/821, ο οποίος αφορά στα ορυκτά από Ζώνες Συγκρούσεων – Conflict Minerals και συγκεκριμένα στον προσδιορισμό υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας στην αλυσίδα εφοδιασμού ορυκτών από ζώνες συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου. Για την εφαρμογή του στην Κύπρο, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης έχει οριστεί ως Αρμόδια Αρχή.

Ανάμεσα σε άλλες ενέργειες, το Τμήμα έχει υπογράψει την Συμφωνία για την από κοινού ευθύνη της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του συστήματος πληροφοριών για τα υπεύθυνα ορυκτά (ReMIS), γνωστή ως Joint Controllershship Arrangement (JCA), για σκοπούς εναρμόνισης της Εθνικής Νομοθεσίας με τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου Κανονισμού.

Έχει τεθεί σε ισχύ από τις 23 Μαΐου 2024, ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός (ΕΕ 2024/1252) για τις Κρίσιμες Ορυκτές Πρώτες Ύλες, CRM Act, που αφορά τη θέσπιση πλαισίου για τη διασφάλιση ασφαλούς και βιώσιμου εφοδιασμού κρίσιμων πρώτων υλών. Μία εκ των υποχρεώσεων των Κρατών Μελών είναι ο καταρτισμός ερευνητικών προγραμμάτων για εντοπισμό νέων κοιτασμάτων κρίσιμων ορυκτών πόρων σε βάθος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Συνέχιση της μελέτης, παρακολούθησης και προστασίας των υπόγειων υδατικών πόρων, ειδικότερα στο πλαίσιο εφαρμογής των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία για τη νιτρορύπανση και την οδηγία για τα υπόγεια νερά, καθώς επίσης σε σχέση με πρόνοιες της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα θα συνεχίσει να συμβάλει στην υλοποίηση του Προγράμματος Μέτρων και του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Κύπρου, θα συνεχίζουν να λειτουργούν, να επικαιροποιούνται και να αναβαθμίζονται τα δίκτυα παρακολούθησης της ποιοτικής κατάστασης των υπόγειων νερών (238σταθμοί) και το τηλεμετρικό δίκτυο παρακολούθησης κυρίως της ποσοτικής κατάστασης των υπόγειων νερών (83 σταθμοί), καθώς επίσης η εκπόνηση αναλύσεων στο χημικό εργαστήριο του Τμήματος. Περαιτέρω, θα συνεχιστεί η εκπόνηση μελετών για καθορισμό ζωνών προστασίας των υδρευτικών γεωτρήσεων και θα παρέχεται εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα υδατικών

πόρων. Τέλος, θα συνεχιστεί η υλοποίηση δράσεων που σχετίζονται με την υδρογεωλογική έρευνα συμπεριλαμβανομένου της ανόρυξης ερευνητικών και παραγωγικών υδρογεωτρήσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΩΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Συνέχιση της παρακολούθησης της σεισμικότητας του ευρύτερου χώρου της Κύπρου, μέσω της λειτουργίας σεισμολογικών δικτύων του Τμήματος, τα οποία βρίσκονται σε συνεχή αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό. Η σεισμικότητα καταγράφεται σε συνεχή βάση και γίνεται επεξεργασία και αξιολόγηση των δεδομένων όλων των σεισμών που καταγράφονται, με σκοπό τη μελέτη του γεωδυναμικού καθεστώτος της ευρύτερης περιοχής. Θα συντονίζονται επίσης τα θέματα αναφορικά με τον κίνδυνο και την προστασία της χώρας από το τσουνάμι, καθώς επίσης θα συνεχιστεί η συνεργασία με τον Οργανισμό της Συνθήκης για την Ολοκληρωτική Κατάργηση των Πυρηνικών Δοκιμών (CTBTO) για την ανακήρυξη ενός σταθμού του Σεισμολογικού Δικτύου του Τμήματος ως Πρωτότυπη Συνεργαζόμενη Εθνική Υποδομή (Prototype Cooperating National Facility). Περαιτέρω, θα υπάρξει παρακολούθηση και αξιολόγηση της εδαφικής επιτάχυνσης με σκοπό την εκτίμηση των επιπτώσεων των σεισμών στο δομημένο περιβάλλον και την αναβάθμιση των αντισεισμικών μέτρων της χώρας. Θα συνεχιστεί επίσης η συνεργασία και ανταλλαγή σεισμολογικών δεδομένων με διεθνή και ευρωπαϊκά σεισμολογικά ινστιτούτα, καθώς επίσης και η καθημερινή συνεισφορά του Τμήματος στην ευρωπαϊκή βάση σεισμολογικών δεδομένων (EIDA) για ελεύθερη χρήση τους από την επιστημονική κοινότητα.

Συνέχιση της παρακολούθησης και αξιολόγησης περιοχών με ενεργές κατολισθήσεις και άλλους γεωκινδύνους, εκπόνηση μικροζωνικής μελέτης στην περιοχή της Πόλεως Χρυσοχούς και της δημοσίευσης χαρτών γεωλογικής καταλληλότητας στην ιστοσελίδα του Τμήματος, στους οποίους να μπορεί να στηρίζεται ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η υλοποίηση αναπτυξιακών έργων. Σε συνέχεια Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 6/9/2023, το Τμήμα, μετά από οδηγίες της Καθοδηγητικής Επιτροπής η οποία συστάθηκε με την πιο πάνω Απόφαση, έχει καταρτίσει και έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή Σχέδιο Δράσης, το οποίο αφορά τη μελέτη και διαχείριση των κατολισθήσεων που απειλούν τις κατοικημένες περιοχές στην Κοινότητα Πισσουρίου. Περαιτέρω, θα συνεχιστεί η εκπόνηση γεωτεχνικών μελετών για κρατικά τεχνικά έργα, η επαναξιολόγηση της κατάστασης του κύριου και επαρχιακού οδικού δικτύου, ώστε να λαμβάνονται προληπτικά σταθεροποιητικά μέτρα και η παροχή εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα γεωκινδύνων και θεμελιώσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.5: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Συνέχιση της μελέτης, τεκμηρίωσης και προστασίας των σημαντικότερων χώρων εξαιρετικού γεωλογικού ενδιαφέροντος (γεώτοποι), καθώς επίσης συνέχιση της επιστημονικής και τεχνικής στήριξης της ανάπτυξης του Γεωπάρκου Τροόδους, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, έτσι ώστε

να προωθηθεί ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Θα συνεχιστεί η παλαιοντολογική ανασκαφή νάνων ιπποπόταμων στην περιοχή Αγίας Νάπας και θα προωθηθεί η θέσπιση κανονισμών για την προστασία και διαχείριση των γεωτόπων, των απολιθωμάτων και γενικότερα της γεωλογικής κληρονομιάς.

Θα συνεχιστούν οι δράσεις για αποκατάσταση του χώρου του μεταλλείου Αμιάντου και για τον ενταφιασμό αμιαντούχων υλικών σε χώρο εντός του εν λόγω μεταλλείου. Για την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων μεταλλείων έχει ετοιμαστεί σχετικό σχέδιο δράσης στη βάση του οποίου προγραμματίζονται οι αναγκαίες ενέργειες για αποκατάσταση των χώρων των εγκαταλελειμμένων μεταλλείων και μεταλλευτικών εγκαταστάσεων, με σκοπό την αντιμετώπιση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και ειδικότερα των υδατικών πόρων καθώς και την προστασία και ανάδειξη της μεταλλευτικής κληρονομιάς. Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της δυνατότητας οικονομικής εκμετάλλευσης των στείρων υλικών και του χαμηλής περιεκτικότητας μεταλλεύματος των εγκαταλελειμμένων μεταλλείων, με παράλληλη αποκατάσταση των χώρων τους. Το μεταλλείο Αγροκηπιάς, αποτελεί χώρο ενδιαφέροντος για φοιτητές Ευρωπαϊκών και άλλων Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων καθώς και για ανεξάρτητους ερευνητές. Για την ανάδειξη και προστασία του, αλλά και για την ασφάλεια των επισκεπτών, έχουν ετοιμαστεί κατασκευαστικά σχέδια νέων υποδομών, με την έναρξη των εργασιών να τοποθετείται στα επόμενα χρόνια και να ολοκληρώνονται σε δύο τουλάχιστον φάσεις. Οι νέες υποδομές στοχεύουν στην ανάδειξη του χώρου ως γεώτοπος του Γεωπάρκου Τροόδου που θα συμβάλει περαιτέρω στην ανάπτυξη του γεωτουρισμού. Εντός του 2024 ξεκίνησαν οι εργασίες πιλοτικής αποκατάστασης του περιβάλλοντος στο μεταλλείο Μιτσερού (Κοκκινοπεζούλας), το οποίο εντάσσεται στο πιο πάνω Σχέδιο Δράσης, ενώ για τη διετία 2025 – 2026 προγραμματίζεται να προωθηθεί η ανάδειξη του μεταλλείου Αγροκηπιάς.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p><u>Σ1</u>: Παροχή αξιόπιστης γεωλογικής γνώσης και υπηρεσιών για την αιμόφορο ανάπτυξη των υπόγειων υδατικών και ορυκτών πόρων καθώς επίσης του δομημένου περιβάλλοντος από τους γεωκινδύνους.</p>	<p><u>ΔΕ01</u>: Βαθμός ικανοποίησης συνεργαζόμενων κυβερνητικών φορέων.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός ορίζεται ως ο βαθμός ικανοποίησης των συνεργαζόμενων με το Τμήμα κυβερνητικών φορέων αναφορικά με τις παρεχόμενες από αυτό υπηρεσίες στις ακόλουθες τέσσερις θεματικές ενότητες και ο οποίος θα βαθμολογείται μεταξύ του ένα και του πέντε (1=καθόλου ικανοποιημένος, 5=πολύ ικανοποιημένος):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιεχόμενο και ποιότητα των παραδοτέων / παρεχόμενων υπηρεσιών. • Χρόνος και συχνότητα παροχής των παραδοτέων / παρεχόμενων υπηρεσιών. • Ανταπόκριση από το προσωπικό του Τμήματος. • Ικανοποίηση αναφορικά με το περιεχόμενο της Ιστοσελίδας. <p>Για κάθε μια από τις τέσσερις πιο πάνω ενότητες θα υπολογίζεται ο μέσος όρος των βαθμολογιών, που θα δίδεται από τον κάθε ερωτώμενο. Ο μέσος όρος των βαθμολογιών και των τεσσάρων ενοτήτων θα αποτελεί το Δείκτη Απόδοσης, ο οποίος θα κυμαίνεται μεταξύ 1 και 5.</p> <p>Ο σκοπός του συγκεκριμένου δείκτη είναι η καταμέτρηση του βαθμού ικανοποίησης των συνεργαζόμενων κυβερνητικών φορέων από τις παρεχόμενες, από το Τμήμα, υπηρεσίες.</p>
	<p><u>ΔΕ02</u>: Βαθμός ικανοποίησης των ερευνητικών ινστιτούτων, της βιομηχανίας και του κοινού.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός ορίζεται ως ο βαθμός ικανοποίησης των συνεργαζόμενων με το Τμήμα ερευνητικών ινστιτούτων, της βιομηχανίας και του κοινού αναφορικά με τις παρεχόμενες από αυτό υπηρεσίες στις ακόλουθες τέσσερις θεματικές ενότητες και ο οποίος θα βαθμολογείται μεταξύ του ένα και του πέντε (1=καθόλου ικανοποιημένος, 5=πολύ ικανοποιημένος):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιεχόμενο και ποιότητα των παραδοτέων / παρεχόμενων υπηρεσιών. • Χρόνος και συχνότητα παροχής των παραδοτέων / παρεχόμενων υπηρεσιών. • Ανταπόκριση από το προσωπικό του Τμήματος. • Ικανοποίηση με το περιεχόμενο της ιστοσελίδας. <p>Για κάθε μια από τις τέσσερις πιο πάνω ενότητες θα υπολογίζεται ο μέσος όρος των βαθμολογιών, που θα δίδεται από τον κάθε ερωτώμενο. Ο μέσος όρος των βαθμολογιών και των τεσσάρων ενοτήτων θα αποτελεί το Δείκτη Απόδοσης, ο οποίος θα κυμαίνεται μεταξύ 1 και 5.</p> <p>Ο σκοπός του συγκεκριμένου δείκτη είναι η καταμέτρηση του βαθμού ικανοποίησης των ερευνητικών ινστιτούτων, της βιομηχανίας και του κοινού από τις παρεχόμενες, από το Τμήμα, υπηρεσίες.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p><u>Δ1.1:</u> Γεωλογική χαρτογράφηση.</p> <p>Πυλώνας / Προτεραιότητα του Προγράμματος Διακυβέρνησης : «ΠΛΑΝΗΤΗΣ - Καθαρό Περιβάλλον - Πολιτική 5.7»</p>	<p><u>ΔΑ01.1:</u> Ποσοστό (%) της έκτασης της Κύπρου που έχει χαρτογραφηθεί.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και ορίζεται από τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Είναι η συνολική έκταση στην οποία έχει ολοκληρωθεί η χαρτογράφηση σε κλίμακα 1:25:000 ή μικρότερη, σε km². • Παρονομαστής: Είναι η συνολική έκταση της Κύπρου, σε km².
<p><u>Δ1.2:</u> Έρευνα για ορυκτούς πόρους.</p> <p>Πυλώνας / Προτεραιότητα του Προγράμματος Διακυβέρνησης : «<u>Οριζόντιες πολιτικές / Στήριξη Και Ανάπτυξη Του Πρωτογενούς Τομέα</u>»</p>	<p><u>ΔΑ01.2:</u> Ποσοστό (%) της ερευνηθείσας έκτασης για ορυκτούς πόρους.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και καθορίζεται από τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Είναι η συνολική έκταση στην οποία έχει ολοκληρωθεί η έρευνα για ορυκτούς πόρους, σε km². • Παρονομαστής: Είναι το σύνολο της έκτασης, με πιθανούς ορυκτούς πόρους, σε km². <p>Με το δείκτη αυτό θα μετρείται η ικανότητα και αποτελεσματικότητα του Τμήματος για τη διεξαγωγή επιτυχούς έρευνας για ορυκτούς πόρους, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα των κατάλληλων ορυκτών πόρων για την αειφόρο ανάπτυξη του νησιού.</p>
<p><u>Δ1.3:</u> Αξιολόγηση των Υπόγειων Υδατικών Πόρων.</p> <p>Πυλώνας / Προτεραιότητα του Προγράμματος Διακυβέρνησης : «ΠΛΑΝΗΤΗΣ - Καθαρό Περιβάλλον - Πολιτική 5.7»</p>	<p><u>ΔΑ01.3:</u> Βαθμός εφαρμογής των Οδηγιών σε σχέση με τους υδατικούς πόρους, στην Κύπρο.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και ορίζεται από τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Είναι ο πραγματικός αριθμός των δειγμάτων νερού που έχουν παρθεί, αναλυθεί και αξιολογηθεί ετησίως. • Παρονομαστής: Είναι ο ετήσιος συνολικός αριθμός δειγμάτων νερού που θα έπρεπε να είχαν παρθεί, αναλυθεί και αξιολογηθεί έτσι ώστε να υλοποιηθούν οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις σχετικές Οδηγίες. <p>Ο δείκτης αυτός αντιπροσωπεύει τη συνεισφορά του Τμήματος στην εφαρμογή της Ο.Π.Υ. (2000/60 ΕΕ), της Οδηγίας για τα Υπόγεια Ύδατα (2006/118/ΕΕ) και της Οδηγίας για τη Νιτρορύπανση (91/676/ΕΟΚ). Στοχεύει στη μέτρηση της αποτελεσματικότητας του Τμήματος στην παρακολούθηση και αξιολόγηση της ποιοτικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων.</p>
<p><u>Δ1.4:</u> Ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών και του φυσικού περιβάλλοντος από τους γεωκινδύνους.</p> <p>Πυλώνας / Προτεραιότητα του Προγράμματος Διακυβέρνησης : «ΠΛΑΝΗΤΗΣ - Ενίσχυση Αποτρεπτικής Ισχύος – Άμυνα Και Ασφάλεια – Πολιτική 5.1»</p>	<p><u>ΔΑ01.4:</u> Ποσοστό (%) της έκτασης της Κύπρου, που καλύπτεται από χάρτες γεωλογικής καταλληλότητας.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και ορίζεται από τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Είναι η συνολική έκταση της Κύπρου, σε km², που καλύπτεται από χάρτες γεωλογικής καταλληλότητας. • Παρονομαστής: Είναι η συνολική έκταση της Κύπρου σε km². <p>Ο δείκτης αυτός αντιπροσωπεύει τη συμβολή του Τμήματος στην ενίσχυση των γνώσεων αναφορικά με τις συνθήκες θεμελίωσης, έτσι ώστε να επιτευχθεί ασφαλής πολεοδομικός σχεδιασμός και ανάπτυξη στην Κύπρο.</p>

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
<p><u>Δ1.5:</u> Προστασία και αποκατάσταση χώρων με σημαντική γεωλογική και μεταλλευτική κληρονομιά.</p> <p>Πυλώνας / Προτεραιότητα του Προγράμματος Διακυβέρνησης : «ΠΛΑΝΗΤΗΣ - Καθαρό Περιβάλλον - Πολιτική 5.7»</p>	<p><u>ΔΑ01.5:</u> Αριθμός χώρων στους οποίους έχουν γίνει δράσεις/ ενέργειες για την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη της γεωλογικής και μεταλλευτικής κληρονομιάς.</p>	<p>Ο δείκτης αυτός είναι ποσοστό (%) και ορίζεται από τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Είναι ο αριθμός των χώρων, που αναδεικνύουν τη γεωλογική και μεταλλευτική κληρονομιά και προϋποθέτουν προστασία ή και αποκατάστασή τους, στους οποίους έχουν ληφθεί δράσεις / ενέργειες προς το σκοπό αυτό • Παρονομαστής: Είναι ο συνολικός αριθμός των χώρων που αναδεικνύουν τη γεωλογική και μεταλλευτική κληρονομιά, που προϋποθέτουν προστασία ή και αποκατάστασή τους.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ο στρατηγικός στόχος της διασφάλισης της αειφόρου διαχείρισης των ορυκτών κοιτασμάτων ερμηνεύεται ως η διασφάλιση της αυτάρκειας της χώρας σε διαθέσιμα (αδειοδοτημένα) αποθέματα των ορυκτών κοιτασμάτων για την ικανοποίηση των αναγκών της σε βάθος χρόνου. Παράλληλα, η ικανοποίηση των αναγκών αυτών να πραγματοποιείται με τρόπο που οι επιπτώσεις στο περιβάλλον να είναι οι ελάχιστες δυνατές.

Η κυπριακή μεταλλευτική βιομηχανία ήταν, από παλαιά, δραστηριοποιημένη στην παραγωγή μεταλλευμάτων και συμπυκνωμάτων χαλκού, σιδηροπυρίτη, χρυσού, χρωμίτη καθώς και ινών αμιάντου. Ωστόσο, από τη δεκαετία του 1970 και εκ τότε, η μεταλλευτική βιομηχανία βρίσκεται σε ύφεση γεγονός που οφείλεται κυρίως στην εξάντληση των μεγάλων και πλούσιων κοιτασμάτων της Κύπρου και στη συνεχιζόμενη αύξηση του κόστους παραγωγής χωρίς την ανάλογη αύξηση στις διεθνείς τιμές πώλησης των μετάλλων. Η έντονη μεταλλευτική δραστηριότητα του παρελθόντος είχε ως αποτέλεσμα να υπάρχουν σήμερα 27 εγκαταλειμμένα μεταλλεία θειούχων μεταλλευμάτων, αμιάντου και χρωμίτη και ένα ενεργό μεταλλείο χαλκού. Η μοναδική μεταλλευτική δραστηριότητα που υπήρχε μέχρι πρόσφατα στη χώρα είναι το μεταλλείο της Σκουριώτισσας στην επαρχία Λευκωσίας, που άρχισε ξανά τη λειτουργία του στα μέσα του 1996 με την παραγωγή καθόδων μεταλλικού χαλκού (99,999%), εφαρμόζοντας την μέθοδο της εκχύλισης – εξαγωγής με οργανικό διαλύτη – ηλεκτροανάκτησης (Leaching - SX - EW). Τα αποθέματα όμως χαλκού στο μεταλλείο της Σκουριώτισσας έχουν εξαντληθεί. Παρόλα αυτά, η εν λόγω δραστηριότητα άνοιξε τις προοπτικές για την αξιοποίηση με τη μέθοδο αυτή των φτωχών χαλκούχων κυπριακών κοιτασμάτων. Μία τέτοια περίπτωση αποτελεί το κοίτασμα του παλαιού μεταλλείου στο τοπωνύμιο Απλίκι όπως και το κοντινό του κοίτασμα με την επωνυμία Δυτικό Απλίκι που βρίσκονται στα κοινοτικά όρια του Καλοπαναγιώτη στην επαρχία Λευκωσίας και που αδειοδοτήθηκε η εκμετάλλευση τους περί το τέλος του 2015. Συγκεκριμένα, η εταιρεία εξετάζει την περίπτωση μεταφοράς μέρος των εγκαταστάσεων της υδρομεταλλουργικής επεξεργασίας χαλκούχων μεταλλευμάτων, στο μεταλλείο Απλικίου.

Περαιτέρω και για να καταστεί δυνατή η συνέχιση των υδρομεταλλουργικών εργασιών στο Μεταλλείο της Σκουριώτισσας, υποβλήθηκε αίτημα στην Υπηρεσία Μεταλλείων για χρησιμοποίηση των χώρων του μεταλλείου για επεξεργασία μεταλλεύματος Λατερίτη, το οποίο εισάγεται από το εξωτερικό. Στο πλαίσιο εξέτασης του αιτήματος της εταιρείας, έχει υποβληθεί και έχει εγκριθεί από την Περιβαλλοντική Αρχή, Μελέτη Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον. Το αίτημα της εταιρείας έχει εγκριθεί και με βάση σχετικούς όρους που έχει θέσει η Υπηρεσία Μεταλλείων, η επεξεργασία του Λατερίτη γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε το μέταλλευμα, μετά την επεξεργασία του, να χρησιμοποιείται για την αποκατάσταση του μεταλλείου Σκουριώτισσας. Από την επεξεργασία του Λατερίτη παράγεται

θεικό εξαϋδρικό νικέλιο το οποίο εξάγεται στο εξωτερικό για παραγωγή μπαταριών ηλεκτρικών αυτοκίνητων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα τελευταία χρόνια υπάρχει τόσο από κύπριους όσο και από ξένους επενδυτές, έντονο ερευνητικό ενδιαφέρον για τον εντοπισμό νέων ή και την επαναξιολόγηση γνωστών κοιτασμάτων χαλκού και χρυσού.

Αντίθετα από τη μεταλλευτική, η λατομική βιομηχανία εξακολουθεί να είναι έντονα δραστηριοποιημένη. Σήμερα η χώρα θεωρείται αυτάρκης σε διαθέσιμα αποθέματα λατομικών υλικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρώτες ύλες σε οικοδομές, δρόμους, υδατοφράκτες, μαρίνες, λιμάνια, και άλλα κατασκευαστικά έργα. Στον πιο κάτω πίνακα φαίνεται η μέση τρέχουσα ετήσια κατανάλωση σε τόνους (μέσος όρος των τελευταίων τριών ετών), των διαφόρων τύπων λατομικών προϊόντων στην κυπριακή αγορά:

Είδος λατομικού προϊόντος	Μέση ετήσια κατανάλωση σε τόνους
Αδρανή Υλικά	9.445.246
Πέτρα οικοδομής	43.607
Ασβεστόλιθος για τσιμέντο	2.682.226
Άργιλος για τσιμέντο	648.040
Γύψος	688.270
Ούμπρα και ώχρα	4.431
Άργιλος για τούβλα και κεραμίδια	146.143

Σε θέματα ορυκτών πόρων και της εξαγωγικής δυνατότητας της Κύπρου σημειώνεται ότι εξάγονται σε χώρες της Ευρώπης μπεντονίτης και φαιοχώματα, ενώ σε χώρες της Μέσης Ανατολής εξάγεται γύψος. Στον πιο κάτω πίνακα φαίνεται η μέση τρέχουσα ποσότητα σε τόνους, των εξαγωγών της χώρας σε μεταλλευτικά και λατομικά προϊόντα:

Είδος προϊόντος	Μέση ετήσια ποσότητα εξαγωγών σε τόνους
Ούμπρα και ώχρα	2.990
Μπεντονίτης	86.562
Γύψος	588.862

Τα μεταλλεία και τα λατομεία χρειάζονται συχνές επιθεωρήσεις για τον έλεγχο της τήρησης της περί Μεταλλείων και Λατομείων νομοθεσίας ιδιαίτερα σε ότι αφορά στην ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων, στην ελαχιστοποίηση των οχλήσεων που δημιουργούνται από τη λειτουργία τους και στην αποκατάσταση των περιοχών εξόρυξης.

Περαιτέρω οι επιθεωρήσεις απαιτούνται για τον έλεγχο της ορθής καταβολής των μεταλλευτικών και λατομικών δικαιωμάτων από τις επιχειρήσεις του τομέα. Αξίζει να αναφερθεί πως τα ετήσια έσοδα

της Υπηρεσίας ανέρχονται περίπου στα 7 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα 4 κατανέμονται στις κοινότητες που επηρεάζονται από την λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων.

Στα πλαίσια των επιθεωρήσεων ελέγχονται τακτικά και τα εγκαταλειμμένα μεταλλεία θειούχων μεταλλευμάτων προκειμένου να εντοπίζονται τυχόν πηγές όχλησης και να λαμβάνονται σε κάθε περίπτωση τα απαραίτητα προληπτικά ή διορθωτικά μέτρα.

Κατά τις εργασίες των μεταλλείων και λατομείων γίνεται χρήση εκρηκτικών υλών ανατινάξεων. Για την εμπορία και τη χρήση εκρηκτικών υλών υπάρχει σχετική νομοθεσία η οποία απαιτεί την αποθήκευσή τους σε κατάλληλες αδειοδοτημένες αποθήκες. Σημειώνεται ότι η εν λόγω νομοθεσία καλύπτει τις εκρηκτικές ύλες ανατινάξεων, τα πυρομαχικά και τα πυροτεχνήματα. Για την τήρηση της νομοθεσίας εκδίδονται άδειες και διεξάγονται σχετικές επιθεωρήσεις. Σημειώνεται ότι για τις εκρηκτικές ύλες τα θέματα και οι δράσεις που έχουν σχέση με τα πυρομαχικά και τα πυροτεχνήματα δεν συμβάλλουν σε οποιαδήποτε στρατηγική επιδίωξη του Υπουργείου. Στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης του Υπουργείου προτάθηκε η ένταξη τους στο αρμόδιο Υπουργείο.

Η Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με τα ακόλουθα Τμήματα:

- Πολεοδομίας και Οικήσεως, για τα θέματα καθορισμού μεταλλευτικών και λατομικών ζωνών.
- Γεωλογικής Επισκόπησης, για τα θέματα έρευνας των ορυκτών κοιτασμάτων και αποκατάστασης των εγκαταλειμμένων μεταλλείων.
- Επιθεώρησης Εργασίας, για τις συνθήκες ασφάλειας και υγείας στις μονάδες παραγωγής των μεταλλευτικών και λατομικών προϊόντων.
- Περιβάλλοντος, για τα θέματα της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τη λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων και ιδιαίτερα τη διαχείριση των εξορυκτικών αποβλήτων.

Μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου έχει εγκριθεί η αναδιάρθρωση της Υπηρεσίας Μεταλλείων και Λατομείων με στελέχυσή της τόσο με επιστημονικό όσο και τεχνικό προσωπικό για την επίτευξη των στόχων της και την αποδοτικότερη κάλυψη των αρμοδιοτήτων της. Η εν λόγω απόφαση προνοεί επίσης την τροποποίηση του ονόματός της, από Υπηρεσία Μεταλλείων σε Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων.

Ο στόχος της Υπηρεσίας Μεταλλείων και Λατομείων είναι η διασφάλιση επάρκειας λατομικών υλικών για τουλάχιστον 25 χρόνια σε όλες τις Επαρχίες, η οποία επιτυγχάνεται με τη δημιουργία λατομικών ζωνών και την αδειοδότηση λατομείων. Ο εν λόγω στόχος εμπίπτει στο πλαίσιο του Πυλώνα 11 – Επιχειρήσεις/Τουρισμός και του Πυλώνα 16 - Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1.: ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ, ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η αδειοδότηση των ερευνών για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των ορυκτών κοιτασμάτων όπως και η αδειοδότηση των μεταλλείων και των λατομείων αποτελούν σημαντικές παραμέτρους για την αειφόρο διαχείριση των κοιτασμάτων αυτών, καθότι διασφαλίζουν τη συνέχεια της επάρκειας διαθέσιμων αποθεμάτων ορυκτών πρώτων υλών για τις ανάγκες της χώρας. Επίσης εξασφαλίζονται οι αναγκαίες ποσότητες μεταλλευτικών και λατομικών προϊόντων για την ικανοποίηση των εξαγωγών. Συναφώς αναφέρεται πως ο αριθμός των αδειοδοτημένων μεταλλείων και λατομείων είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ποσότητα των διαθέσιμων αποθεμάτων των ορυκτών κοιτασμάτων.

ΥΠΟ δραστηριότητες:

- Ανανέωση των υφιστάμενων αδειών που είναι ο μεγαλύτερος όγκος εργασίας που αφορά τη δραστηριότητα αυτή.
- Εξέταση και έκδοση νέων αδειών, μετά από την υποβολή σχετικών αιτήσεων, που ίσως είναι το σημαντικότερο και το πιο ενδιαφέρον μέρος της δραστηριότητας.
- Επαφές με τις επιχειρήσεις του τομέα με σκοπό τον εντοπισμό και την άμεση διόρθωση των δυσλειτουργιών του νομοθετικού πλαισίου έτσι ώστε η δραστηριοποίηση στον τομέα να διατηρείται ελκυστική για τους επενδυτές.
- Προτροπή των επιχειρήσεων για την εφαρμογή από μέρους τους καινοτόμων μεθόδων αποτελεσματικότερης έρευνας και παραγωγής με χαμηλότερο κόστος, όπως και για την εξεύρεση νέων αγορών για τα προϊόντα τους.

Οι δράσεις αυτές εμπίπτουν στο πλαίσιο του Πυλώνα 16 - Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ

Σημαντική επίσης παράμετρος για την αειφόρο διαχείριση των ορυκτών κοιτασμάτων είναι η ορθολογική και σωστή λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων. Η τήρηση από μέρους των επιχειρήσεων του τομέα της σχετικής νομοθεσίας, η εφαρμογή των προσφορότερων μεθόδων για την ελαχιστοποίηση των οχλήσεων που δημιουργούνται κατά τη λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων, η αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση της γης στις περιοχές που διαταράχθηκαν από τις εξορυκτικές εργασίες, είναι στόχοι που πρέπει να επιτυγχάνονται αποτελεσματικά προκειμένου να υπάρξει πραγματικό όφελος για τους εργαζόμενους στον τομέα, όπως και για την τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινωνία.

ΥΠΟ δραστηριότητες:

- Διεξαγωγή επιθεωρήσεων τουλάχιστον 12 φορές το χρόνο ανά εργοτάξιο, για να διασφαλίζεται ότι οι επιχειρήσεις του τομέα εφαρμόζουν ορθολογική και σωστή λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων.
- Επιθεωρήσεις των εγκαταλειμμένων μεταλλείων θειούχων μεταλλευμάτων και εάν απαιτείται, η ανάληψη δράσεων για τη διόρθωση οχλήσεων που εντοπίζονται ή την αποτροπή άλλων που προβλέπεται ότι θα επισυμβούν.
- Έλεγχος των λογιστηρίων των επιχειρήσεων του τομέα, με σκοπό την ορθή καταβολή των μεταλλευτικών και λατομικών δικαιωμάτων και τη διασφάλιση των εσόδων της Δημοκρατίας και των κοινοτήτων που επηρεάζονται από τις μεταλλευτικές και λατομικές δραστηριότητες.
- Δημιουργία επαρχιακών γραφείων σε Λάρνακα/Αμμόχωστο, Λεμεσό και Πάφο για άμεση επιθεώρηση μεταλλείων και λατομείων, έλεγχο λατομικών δικαιωμάτων καθώς επίσης και εντοπισμό/άμεσο χειρισμό τυχόν παράνομων λατομεύσεων.

Οι δράσεις αυτές εμπίπτουν στο πλαίσιο του Πυλώνα 16 - Πλανήτης / Καθαρό Περιβάλλον.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ & ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ1: Διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των ορυκτών κοιτασμάτων	ΔΕ1: Χρόνος επάρκειας αποθεμάτων (δομικά υλικά) σε έτη	Είναι ο αριθμός των ετών για τα οποία επαρκούν, κυρίως για την επιτόπια αγορά, τα αποθέματα των δομικών υλικών που υπάρχουν εντός των περιοχών των αδειούχων λατομείων. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των συνολικών αποθεμάτων όλων των λατομείων διά των ετήσιων συνολικών πωλήσεων όλων των λατομείων.
	ΔΕ2: Χρόνος επάρκειας αποθεμάτων (χαλκός) σε έτη	Είναι ο αριθμός των ετών για τα οποία επαρκούν, κυρίως για σκοπούς εξαγωγής, τα αποθέματα χαλκού που υπάρχουν εντός των περιοχών των αδειούχων μεταλλείων. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των συνολικών αποθεμάτων όλων των μεταλλείων διά των ετήσιων συνολικών εξαγωγών όλων των μεταλλείων.
Δ01: Αδειοδότηση ερευνών, μεταλλείων και λατομείων και αναθεώρηση του ρυθμιστικού πλαισίου	ΔΑ01: Αριθμός νέων αιτήσεων και ανανεώσεων των αδειών εκμετάλλευσης/επισκόπησης	Είναι ο συνολικός αριθμός όλων των αιτήσεων που υποβάλλονται για νέα ή για ανανέωση άδειας εκμετάλλευσης (μεταλλείο και λατομείο) ή για άδεια επισκόπησης. Δεν απαιτείται υπολογισμός καθότι είναι καταγραφή συγκεκριμένου αριθμού.
Δ02: Επιθεωρήσεις μεταλλείων και λατομείων	ΔΑ02: Ετήσιος αριθμός επιθεωρήσεων ανά μεταλλείο ή λατομείο	Είναι ο μέσος αριθμός των επιθεωρήσεων που διενεργούνται κάθε ημερολογιακό έτος ανά ενεργό μεταλλείο ή λατομείο. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των συνολικού αριθμού των επιθεωρήσεων που διενεργούνται κάθε ημερολογιακό έτος διά του αριθμού όλων των ενεργών μεταλλείων και λατομείων που υφίστανται το ίδιο έτος.